«Az ember minden erejével védekezik az igazság ellen, akárcsak a gyermek az orvosság ellen, akárcsak Platón barlanglakója a világosság ellen. Nem szívesen járja a maga útját, mert közben hátráltató akadályokkal kell megküzdenie. A hazugságokhoz való természetes vonzódásnak több oka van: az örökölt előítéletek, amelyek öntudatlan és szolgai magatartásra késztetnek; az ész felett uralkodó képzelet, amely eltorzítja a megértést; az öntudat felett uralkodó szenvedély a szívet, az értelem felett uralkodó akarat pedig a jellemet rontja meg. Rendkívül ritka az igazság iránti állhatatos, érdektelen és kitartó szeretet. A tett és a hit bilincsbe veri a gondolatot, mert nem tűri, hogy megfontolás, bírálat vagy kétely álljon az útjába.»

(Henri Frédéric Amiel naplója.)

GEORGE SELDES

EZER AMERIKAI

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1948

A mű eredeti címe:

1000 AMERICANS

Megjelent New Yorkban, 1947-ben, Boni & Gaer kiadásában.

FORDÍTOTTA

BALABÁN PÉTER és RÉZ ÁDÁM

A kiadásért felelős: Seress Géza
41. Stephaneum nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Ketskés János

NAGYHATALMAK

1.

AMERIKA ELLENSÉGEI

«Valahányszor összeütközésbe kerülnek az emberi jogok a tulajdonjogokkal, az emberi jogoknak kell felülkerekedniök.»
Lincoln.

Ezer amerikai — mondotta a köztársasági párt egyik haladó szenátora, a Vermont állambeli George D. Aiken, — ezer amerikai akadályozta meg annak az országos jelentőségű kezdeményezésnek a megvalósítását, ami tíz- vagy húszmillió amerikainak a javát szolgálta volna. Ezt az ezer amerikait jobban érdeklik a tulajdonjogok, mint a nép jóléte.

A szenátus vitájában meg is nevezték azokat a vállalatokat és érdekeltségeket, amelyek úgylátszik hatalmasabbak, mint a közösség. De az amerikai nép sohasem hallott erről a vitáról, mert a mi országunk, Amerika az egyetlen — így mondják —, ahol a sajtó igazán szabad. Ebben a konkrét esetben a sajtó a szabadságát úgy gyakorolta, hogy egyszerűen agyonhallgatta a híreket. Ezt teszi egyébként a legtöbb esetben, amikor a Lincoln említette összeütközéssel kerül szembe.

Egy más alkalommal a szenátusnak a monopóliumok ügyében kiküldött vizsgálóbizottsága jelentette, hogy a 200 legnagyobb iparvállalat tartja kezében az Egyesült Államok egész gazdasági életét. A bizottság 1940 és 1947 között készült jelentéseiben sokszor rámutatott arra, hogy a monopolvállalatok növekedése a szabadverseny ellensége, s adatokkal bizonyította, milyen veszedelmes ez a nemzetre. A közvélemény nem értesült a dologról, mert a napilapok összesen 50 millió példánya közül körülbelül 49 és félmillió egyáltalán nem tartalmazta a vizsgálat eredményeiről szóló hírt.

Az amerikai igazságügyminisztériumot cselekvési szabadságában nagyhatalmú magánérdekek korlátozzák, a költségvetési hivatal pedig a minimumra csökkenti a minisztérium anyagi alapjait. Mindennek ellenére az igazságügyminisztérium

megfelelően megalapozott vádakat tudott felhozni Amerika nyolc legnagyobb bankháza ellen, azok ellen az emberek ellen, akik monopolizálják a jelzálogüzletet, akik kezükben tartják az építési ügyeket és akik — a maguk búsás haszna érdekében — kitartanak amellett, hogy a nagyvárosokban továbbra is nyomortanyák legyenek. J. P. Morgan és társa szent neve is felmerült a kormánynak az állami esküdtszékhez benyujtott jelentésében, felmerült a Morgan-bankház több nagy versenytársának neve is. De semmi sem történt a közvélemény megmozgatására, senki sem vette észre vagy senki sem hangsúlyozta, hogy ugyanazok a nevek, amelyek első helyen szerepeltek az előbb említett Aiken-féle szenátusi vitában és amelyek sűrűn szerepeltek más, a monopóliumokról szóló jelentésekben, — megint vezető helyen állnak a pénzügyi és jelzálog-trösztök ellen folytatott vizsgálatok jegyzőkönyveiben.

Közismert tény, hogy Washingtonban hatalmas erők befolyásolják az ország törvényeit. Ezeket az erőket előszobázóknak, kijáróknak (lobbies) nevezik. 1946-ban a kongresszus fellépett a láthatatlan kormánynak ez ellen a formája ellen. Nem először. 1947-ben száz meg száz előszobázót vettek jegyzékbe, száz meg száz előszobázó szervezetről, tényked̈eseikről, pénzeik eredetéről készült jelentés s az adatok rendszeresen megjelentek a *Kongresszusi Naplóban (Congressional Record).*

Az már nem közismert — hiszen a sajtóbeli agyonhallgatás legvérlázítóbb esete —, hogy a legjelentősebb és a legszenzációsabb jelentés- és tanulmánysorozat a National Association of Manufacturers-ről (NAM), az amerikai gyáriparosok országos szövetségéről jelent meg a naplóban. A NAM hatalmas befolyással rendelkezik az amerikai sajtóban is. 1947-ben 16.000 bevallott tagja volt, de a La Follette-bizottság egy előző jelentése megállapította, hogy a NAM 207 monopolvállalaton gyakorolja a felügyeletet és hogy még ennél a 207 vállalatnál is hatalmasabb az a tizenkettes csoport, amely titokban ülésezik és irányítja a NAM politikáját.

A tizenkét vállalat vezetőinek neve nem volna újdonság azok számára, akik ismerik Aiken szenátor ezer amerikai nevét tartalmazó listáját.

Nem volna újdonság azok számára sem, akik ismerik annak a néhány NAM-vezetőnek és ujságkiadónak a nevét, akik 1942-ben 53.700 dollárt adtak a déldakotai és a soron következő választásokra azért, hogy a szenátusba és a képviselőházba négy olyan embert küldjenek, akik támogatják a

nagyvállalatok vezetőinek, partnereiknek és előszobázóiknak kezdeményezéseit és intézkedéseit. A Case-féle sztrájkellenes törvényjavaslatot (annakidején Truman elnök megvétózta), amely tizenötmillió amerikai szakszervezeti munkás életszínvonalát és emberi jogait veszélyeztette, olyan ember terjesztette be, akit az 53.700 dollár segítségével választottak meg.

Az ezer amerikai díszes társaságának egynéhány tagja tartja a kezében azokat a kartell-vállalatokat, amelyek a nácikkal való együttműködésük révén jelentős mértékben szabotálták hazájuknak, Amerikának honvédelmi intézkedéseit és később háborús termelési programmját.

Thurman Arnold, volt helyettes-államügyész annakidején részletesen kifejtette, hogyan rabolják ki a szabadalmi monopóliumok Amerika minden egyes polgárát. Azt is megmagyarázta, hogy egypár kislétszámú, de nagyhatalmú csoport «legalább 9,000.000 állandó munkanélkülit jelentő gazdasági válságba taszította az országot, nyomort okozott a bőség közepette, parlagon heverő tőkét, parlagon heverő munkaerőt». Arnold nem nevezte meg ezeket az uralkodó csoportokat. De nyilvánvaló, hogy az Egyesült Államok népének gondolkodásmódja, egészsége és anyagi helyzete, munkája vagy munkanélkülisége, egyszóval: sorsa az uralkodó egynéhánytól függ. Ezeknek jövését-menését titokban tartják, nevükről nem-igen hallani. Az amerikai nép homályosan sejti, hogy kicsodák, gyanakszik rájuk, de ártalmasságukról, hatalmukról, tettkedéseikről nem volt kézzelfogható bizonyítéka.

Ezeket a neveket mind nyilvánosságra hozza ez a könyv. Ezek a nevek újból és újból előfordulnak a legkülönbözőbb kongresszusi jelentésekben, az úgynevezett Amerikai Szabadság Liga (American Liberty League) és fasiszta, antiszemita, munkásellenes tagegyesületeinek hivatalos tagnévsoraiban és jelentéseiben. Ezeknek a neveknek a viselőivel találkozunk a washingtoni minisztériumok előszobáiban, a közüzemi panamák botrányaiban, a második világháború kartell-botrányaiban, az úgynevezett Alkotmányvédő Bizottság (Committee for Constitutional Government) pénzelőinek listáján. Ezt a bizottságot a kongresszus több tagja Amerika első számú fasiszta szervezetének nevezte. Ugyanezekkel a hirhedt nevekkel találkozunk az Amerikai Akcióbizottság (American Action Committee) támogatóinak listáján. Ez a nagy üzletemberek legújabb szervezete, amely a «szabadvállalkozás» széphangzású jelszavával a legsötétebb reakciót hirdeti országszerte.

Az olvasó ha majd áttekintette a bizonyítékokat, maga is meg tudja állapítani, hogy ez az ezer amerikai — vagy talán még kevesebb — nemcsak a Szent Lőrinc-folyam melletti centrálé építését akadályozza meg, hanem gátat emel az Amerikai Egyesült Államok és lakosságának haladása elé.

E sorok írója szigorúan ragaszkodik az euripideszi elvhez: a tények önmagukért beszélnek. A rendelkezésre álló hatalmas okmánytömeg egyrésze az olvasó szeme elé tárul. Már most meg kell állapítani, hogy a rendelkezésre állott dokumentáció eddig azért nem került nyilvánosságra, mert a sajtó és a tájékoztatás többi eszköze — éppen ennek a bizonyos ezer amerikainak a kezében van. Ők pedig vigyáznak arra, hogy az ilyen természetű anyag ne kerüljön nyilvánosságra. Igaz, azt mondottuk, a tények önmagukért beszélnek. De gyakran úgyszólván légüres térben, az összefüggések ismertetése nélkül beszéltek. Vagy a Kongresszusi Naplóban. Vagy legfeljebb hárommégy haladó hetilapban. Vagy olyan könyvek oldalain, amelyek, mondjuk, kétezer példányban jelennek meg, úgyhogy az embereknek csak elenyésző kisebbsége tudja, hogy nemcsak a fontosabb iparokat monopolizálja az ezer amerikai, hanem a közvélemény irányítását is, éppen annak az erőnek az irányítását, amely jobb és szebb Amerikát alkothatna, ha megszabadulna az ezer amerikai felügyeletétől, ha kiszabadulna a bilincsekből.

Még egy évtizeddel ezelőtt a Scripps-Howard ujságok, Amerika legnagyobb ujságvállalatának lapjai *(New York, World-Telegram, Cleveland Press, Rocky Mountain News, Pittsburgh Press, Washington News, Cincinnati Post* stb.) a közérdeket szolgálták és nem a nagyvállalatok érdekeit. Amikor az Állami Kereskedelmi Vizsgálóbizottság (Federal Trade Commission, FTC) annakidején közzétette adatait, az adatokat ezek a lapok nem hallgatták el. Ezek az adatok nem kevesebbet tudattak a közönséggel, mint azt, hogy a villamosipari vállalatok évenként 25—30,000.000 dollárt szántak az amerikai nép gazdasági gondolkodásának befolyásolására. A befolyásolás eszköze megvesztegetés, korrupció volt. A 25—30,000.000 dollár nagyrészét főszerkesztők, kiadók és laptulajdonosok kapták.

Ezt a megállapítást 73 eddig megjelent kötet támasztja alá. Ilyen mindent elsöprő bizonyítékok láttára a lapok tulajdonosai és szócsövük, az *Editor & Publisher* című folyóirat, ma bevallják, hogy az elmúlt években a sajtó korrupt volt. Igen, szívesen bevallják, hogy a sajtó korrupt *volt*, bármikor a *mult*

időben. Azt azonban nem ismerik el, hogy *most* korrupt. Pedig az is tény, hogy a második világháború alatt és utána Franklin Delano Roosevelt haladó közigazgatása több vizsgálatot vezetett, melyek még szenzációsabb és még fontosabb vitathatatlan bizonyítékokat szolgáltattak, mint a közüzemi panamák ügyében folytatott vizsgálatok. Az amerikai sajtó — pedig most nem vesztegették meg nyilvánosan egy 25,000.000-ra rúgó évi alappal — megint megcsonkította, elsüllyesztette vagy agyonhallgatta a híreket, és amikor csak lehetett, igyekezett fehérre mosdatni a legfontosabb nemzeti érdekeket eláruló monopolvállalatokat.

És most a Howard ujságok, a többi ujságtrösszttel együtt, résztvettek ebben az elhallgatási összeesküvésben.

De azért a tizenkilenc Howard-lap címlapján ott büszkélkedik a felírás: «Adj világosságot és a nép megtalálja a maga útját».

Az Egyesült Államok kormánya soha fontosabb vizsgálatot nem folytatott, mint azt, amely a gazdasági hatalom koncentrációjának, kevés kézben való összpontosulásának felderítésére irányult. A vizsgálat eredménye harminchét kötetben és negyvenhárom külön tanulmányban jelent meg. A sajtó és a közönség valamennyit megszerezhette volna a washingtoni kormány okmánytárából. A legtöbb kötet olyan adatokat tartalmazott, amelyek fényt derítettek bizonyos dolgokra, befolyásolják, megmozgatják a közvéleményt és cselekvésre ösztönzik az embereket.

A «fényderítés» és a közönség között azonban ma fekete fal meredezik. Áthatolhatatlanabb, mint külföldi országok állítólagos «vasfüggönyei». Ezt a falat majdnem teljes egészében az amerikai magazinok[1] és a napisajtó alkotják. Az előbb említett nyolcvan kötet tartalma, az abban felsorolt adatok az oka, hogy a nyolcvan kötetből kiáradó fény nem sugározhatott el a közönséghez.

Kezdjük azzal, hogy Roosevelt elnök a kongresszushoz intézett üzenetében, melyben vizsgálatot kért a monopóliumok ügyében, nagyjelentőségű megállapítást tett. Megmutatja ez a megállapítás, hogy ő azután igazán tisztában volt annak veszélyével, ha a gazdagság és a gazdasági hatalom kevés ember — talán kevesebb, mint ezer amerikai — kezében összpontosul. Igy szólt Roosevelt:

---

[1] Képes folyóiratok.

«Az Egyesült Államok kongresszusához!

Külföldön történt megdöbbentő események újra emlékezetünkbe idéztek két egyszerű igazságot a demokratikus népek szabadságáról.

Az első igazság, hogy egy demokrácia szabadsága veszélyben van, ha a nép tűri az egyes emberek hatalmának olyan mértékű növekedését, amikor ez a hatalom már erősebb, mint maga a demokratikus állam. Ez lényegében a fasizmus: amikor a kormány egy személy, egy csoport vagy egy felügyeletet gyakorló, magántulajdonon alapuló hatalom kezében van...

Amerikában ma a magántulajdonon alapuló hatalomnak olyan koncentrációja tapasztalható, melyre nincs példa a történelemben.

Ez a koncentráció komolyan veszélyezteti a magánvállalkozás működését, ha a magánvállalkozás feladatának azt tekintjük, hogy munkaerőt és tőkét foglalkoztasson s hogy igazságosabb vagyon- és jövedelemelosztásra törekedjék».

Az elnök azt is megállapította, hogy «a kormány elbánik és el is kell bánnia a vakon önző emberekkel», de azt is mondotta, hogy az igazi veszély azoktól ered, akik «nem önzőek, jó állampolgárok, de nem látják cselekedeteik társadalmi és gazdasági következményeit egy modern s a gazdasági egymásrautaltságon alapuló közösségben». A vizsgálat egészen tisztán megmutatta, hogy a vakon önző emberek nem voltak jó polgárok. De *tudták*, mit akarnak. Tehát nem voltak «vakok».

Az elnök ezzel zárta szavait: «Ha egyszer tudatára ébredünk, hogy az üzleti monopóliumok megbénítják a szabad vállalkozást», a kormány intézkedéseit üzletemberek is, munkások is egyaránt szívesen fogadják majd. Tévedett.

1942-ben a vizsgálat zárójelentéséhez írt bevezetőjében Roosevelt ismét megállapította: «A kevésszámú gazdasági vezetők hatalmát el kell osztani, vagy pedig át kell hárítani a közösségre és a közösség demokratikusan megválasztott felelős kormányára». 1946-ban, amikor David Lynch elemezte a vizsgálat eredményeit és Boris Shiskin bírálta a *Nation* című hetilap hasábjain, mindketten megegyeztek abban, hogy ez a tanulmány («A gazdasági hatalom koncentrációja») a modern történelem egyik legnagyobb csődje felett mondott sírbeszéd.

Ez az egyetlen, az amerikai kormány által kibocsátott

okmány, amely megnevezi az uralkodó családokat s nevükön nevezi az ország valódi irányítóit. A tanulmány nemcsak megnevezi a nemzet haladását meggátló ezer amerikait, hanem azt is megmutatja, hogyan ágazik el hatalmuk a gazdasági és politikai élet minden területére. A tanulmány egyetlen tényt sem hallgat el. Gazdasági szakértők ugyan síránkoznak, hogy a vizsgálat «sohasem kísérelte meg kideríteni a gazdasági koncentráció természetét» és sohasem hatolt mélyére annak a kérdésnek, «vajjon a koncentráció elkerülhetetlen-e, vajjon kívánatos-e vagy sem». Panaszkodtak a gazdasági szakértők, hogy a tanulmány «nem fordított elég figyelmet a koncentráció gazdasági, társadalmi és politikai hatásaira». E sorok írója szerint a vizsgálat eredménye mégis az amerikai történelem leghatalmasabb vádirata és csak a tények agyonhallgatása az oka, — legalábbis ami az ujságokat, a magazinokat és a rádiót illeti, — hogy pozitív és biztató eredményekkel nem járt. A nép sohasem tudta meg, miről van szó, nem látott világosan.

O'Mahoney szenátor vezette a monopoltőkét vizsgáló bizottságot, a TNEC-et, melyben sok konzervatív, sőt reakciós politikus is helyet foglalt, így például Hatton W. Sumners és B. Carroll Reece képviselő ; az utóbbi 1946-ban a köztársasági párt vezetője lett. De a vizsgálat eredményéről sem a köztársaságpárti, sem a demokratapárti ujságok nem közöltek semmi érdemlegeset, csak néhány ártalmatlan utalást és néhány általánosságot. A 26. monográfiában megnevezett legnagyobb előszobázószervezetek neveit a közönség sohasem tudta meg. A 29. monográfiában szereplő tizenhárom uralkodó család szerepe (lásd e kötet 1. függelékét) az amerikai népmilliók számára még mindig titok. És megint bebizonyosodott, hogy bár az amerikai sajtó állítólag a világ legszabadabb sajtója — az amerikai nép a legrosszabbul informált minden civilizált nemzet között.

Ebben az esetben a tények agyonhallgatása a lapok szempontjából kétszeresen indokolt volt. Nemcsak azokat védték, akiknek irányítása alatt állnak, a pénz és a hatalom szent teheneit, aranyborjait és dühös bikáit, hanem azt a tényt is agyonhallgatták, hogy ez egyszer hivatalos okmány állapította meg : maga az amerikai sajtó nem más, mint eszköz a nemzeten uralkodó rejtett hatalmak kezében.

A 26. monográfia — több más kötet megállapításain alapuló tanulmány — a következőképen veti fel a problémát :

«Az amerikai nép elé az a kérdés mered, *ki* kormányozzon, milyen eszközökkel és milyen célból. A köztársaság megalaku-

lása óta a kormány tevékenységét éppen a valóságos irányításért folyó küzdelem jellemezte».

A tanulmány megnevezi az irányításra törő erőket. Nem kétséges: ha a közvéleménykutatás millió és millió személyt kérdez meg, vajjon melyik csoport érvényesül legjobban az ország kormányzásában — a szakszervezetek-e, vagy az Amerikai Légió (American Legion), vagy a farmerek kijáró-szervezete, vagy a NAM, avagy a methodisták, a Nemzeti Katolikus Népjóléti Konferencia (National Catholic Welfare Conference) stb. — a népszavazás az Amerikai Légiót és a szakszervezeteket hozná ki győztesnek. Ezzel szemben a tanulmány megállapítja:

> «A nagytőke kezdettől fogva azon volt, hogy kiterjessze gazdasági hatalmát és mindig meg akarta kaparintani a politikai irányítást is. Nemcsak magát a hasznot, a profitot tartotta szem előtt, de az irányítást, mint a termelési eszközök feletti tulajdonjog fontos tartozékát. Ma is, amikor mind szélesebb körben terjed a felfogás, hogy a kormányhatalmat a nemzet jólétének érdekében kell gyakorolni, a kormány részéről megközelítőleg sem nyilvánul meg olyan hatalomra-törekvés, mint az üzleti világ részéről . . .»

Business, a nagytőke, az üzleti világ: a legnagyobb és a leghatalmasabb «pressure group», vagyis a kormányra nyomást gyakorló hatalmi csoport. *Business*-nek politikai és gazdasági hatalma van. Csúcsszervezeteit a tanulmány megnevezi és ismerjük az embereket, akik ezeket a csúcsszervezeteket vezetik.

Bár az Amerikai Légió nagyon erős, bár a farmerek és a szakszervezetek előszobázói — tizenötmillió, vagy még több szavazót képviselnek — nagy nyomást gyakorolnak, a «pressure group»-ok között az uralomért folyó küzdelemben «a legnagyobb és a legfontosabb az üzleti világban van . . . s ezt az üzleti világot a kétszáz legnagyobb ipari és az ötven legnagyobb pénzügyi nagyvállalat irányítja, no meg azok a munkaadó szervezetek és kereskedelmi kamarák, amelyekbe az üzleti-világ és csatlósai tömörülnek».

Csak ezután jön a többi «pressure group», az Amerikai Forradalom Leányaitól (Daughters of the American Revolution) egészen a Keresztény Asszonyok Antialkoholista Szövetségéig (Woman's Christian Temperance Union).

Az idézett tanulmány egy lábjegyzete megállapítja, hogy «1935-ben a kétszáz legnagyobb ipari nagyvállalatnak mintegy

60.000,000.000 dollár ingó vagy ingatlan vagyona volt». A NAM, 16.000 tagjával, ugyancsak 60.000,000.000 dollárt képvisel. A NAM fogja össze az imént említett kétszáz nagyvállalatot, néhány kivétellel, mint Ford és két-három más milliárdos cég.

Az előszobázó szervezetek és egyéb csoportok által képviselt rejtett és nyilt erők nemcsak a kongresszus tagjait igyekeznek befolyásolni, de sokkal hatásosabb eszközöket is igénybevesznek: a tájékoztatás eszközeit használják, hogy «céljuk érdekében alakítsák a közvéleményt». Akár a közhasznú üzemek köztulajdonbavételéről van szó, akár a szociális juttatások szabályozásáról és kiterjesztéséről — majdnem minden esetben az egyik oldalon ott harcol a profit, a másikon a közérdek. De melyik kerekedik felül?

«A sajtón, a közvéleményen és a politikai nyomást gyakorló csoportokon keresztül lehetőség nyílik a politika irányítására. Mind a három tényező nagy szerepet játszott a politikában az Egyesült Államok fennállása óta. Befolyásuk és igénybevételük tudatossága azonban rendkívüli módon megnőtt. Az irányításért folyó küzdelemben minden versengő fél igénybeveszi ezeket az eszközöket, de maguk az eszközök inkább érvényesülnek a nagytőke érdekében, mint bármilyen más csoport javára . . . A tájékoztatás és a közlekedés eszközeiben bekövetkezett forradalmi változás — amelyet amerikai találékonyság hozott létre s amelyet az amerikai tőke segített elő — a sajtónak, a rádiónak és más közvéleményalakító eszköznek sokkal nagyobb szerepet juttat a politikában, mint azelőtt. Végeredményben a sajtó is, a rádió is «nagy üzlet» és még ha esetleg szó sem férhet a jóhiszeműségükhöz, kétségtelen, hogy a saját maguk hiedelmeinek foglyai . . .

A napisajtó üzleti tájékozódása részben pozitívumnak nevezhető. A dolog természetéből folyik, hogy a közvélemény rendszerint jóhiszeműen fordul az üzleti világ felé . . . De még ha a szerkesztők és a kiadók igen tisztességes emberek is, mégis csak nagy üzleti vállalkozások tulajdonosai és igazgatói, és lapjaik, legalábbis bizonyos mértékben, gazdasági érdekeiket tükrözi. Ha a szervezett tőke propagandával itatja át az országot és erre a célra a napilapokban közzétett hirdetést használja egyik eszközként, kétségtelen, hogy a sajtó közvetlenül a nagytőke nézetét terjeszti a közvéleményben . . .

A nagytőke szervezett csoportjainak egyik legfontosabbika az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája. De a legkiemelkedőbb mégis a NAM.»

Hangsúlyozni kell itt egy tényt, amelyet a La Follette-bizottság derített ki, de amely eddig nem került nyilvánosságra. Ez a tény pedig az, hogy az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája egyike a NAM által alapított sok fiókintézetnek.

A tanulmány más üzleti csoportokat, csúcsszervezeteket is felsorol. Majdnem mindegyik a NAM-hoz tartozik vagy annak irányítása alatt dolgozik. A tanulmány egyik legfontosabb leleplezése a következő:

«Az ipar csatlósai közül a kereskedelmi bankok az Amerikai Bankárok Szövetségének (American Bankers Association) égisze alatt egységfrontba tömörülnek a kormánnyal szemben, míg a Beruházási Bankok Szövetsége (Investment Bankers Association) ugyanilyen egységfront-képviselet, s a hitelbankokat reprezentálja. Az Amerikai Ügyvédek Szövetsége (American Bar Association), noha közel sem fogja össze az ország valamennyi ügyvédjét, azokat az ügyvédeket csoportosítja, akik az amerikai nagytőkével a legszorosabb szövetségben vannak. Az Amerikai Lapkiadók Szövetségének (ANPA) keretében pedig az ország napilapjai egyesítik erőiket a nagytőke érdekében, a kormánnyal szemben . . .»

Valószínűleg az ANPA említése volt az, amely arra ösztönözte a sajtót, hogy a vizsgálatnak ezt az eredményét teljes egészében elhallgassa. Hiszen maguk a laptulajdonosok az ANPA vezetői és tagjai! Hivatalos okmány bélyegezte tehát meg a sajtót, mint a nagytőkések ügynökét és a sajtó a monopóliumok ügyében megtett vizsgálat eredményeit egyszerűen elfelejtette közölni . . .

A vizsgálóbizottság tanulmánya ezután részletesen ismerteti a Kereskedelmi Kamara és a NAM történetét és politikáját, és elsősorban hangsúlyozza azt a tényt, hogy a NAM alapította a Kereskedelmi Kamarát.

«A nagytőke az iparpolitikában a NAM-on keresztül érvényesíti befolyását, a NAM tagjain, tagegyesületeiken és más rokonszervezeteken keresztül . . .

A NAM által megalapított és irányított Nemzeti

Ipari Tanács (National Industrial Council) a munkaadókat mozgósítja és irányítja a politikai harcok frontján . . .

Az Amerikai Ügyvédek Szövetsége megmutatta, hogy érdekei alapvetően egyeznek a nagytőke érdekeivel, hiszen törvényjavaslatokat dolgozott ki és támogatott a nagytőke érdekében. (A Wagner-törvény ellenzése.) Az Amerikai Lapkiadók Szövetsége ugyancsak ebbe az érdekkörbe tartozik.»

Az első világháborúban — mint rögtön utána kongresszusi vizsgálatok, később pedig a Nye-Vandenberg-féle vizsgálat és más vizsgálatok is kiderítették — a nagyvállalatok sokmilliárd dollárt húztak ki a kormány és az amerikai nép zsebéből. Hihetetlen haszonra tettek szert. Nem kevesebb, mint huszonháromezren szereztek milliós vagy többmilliós vagyont ebből a háborúból. Akkor megfogadtuk, hogy ez soha többé nem történik meg. Az Amerikai Légió hivatalos határozatot hozott, hogy a háborúból senki sem húzhat hasznot és hogy az üzleti világot, a tőkét épúgy mozgósítani kell a nemzet érdekében, mint az egyes embereket. Ezt a határozatot 1941-ben megszegték. Pedig maga Bernard M. Baruch vetette fel a jelszót: «a háború senkinek se hajtson hasznot», és terveket is készített az ipari mozgósításra.

Ezeket a széphangzású fogadalmakat azonban 1940-ben, amikor a honvédelmi tervek a megvalósulás útjára léptek, egyszerűen elfelejtették. Ellenben 1940-től mindmáig a napisajtó legolvasottabb lapjai addig-addig ismétlik, hogy a munkások sztrájkoltak, hogy a munkások nem tettek hazafias szolgálatokat, hogy a nagytőke nemcsak hazafiasan, hanem nemesen is viselkedett és hogy a szabad vállalkozás megmentette a nemzetet és a világot — míg a többség elhiszi.

A napisajtó állításainak persze éppen az ellenkezője igaz.

Miután beszámol az első világháború nagytőkés panamáiról, a vizsgálóbizottság tanulmánya hozzáteszi:

«1940-ben, a honvédelem szempontjából nagyfontosságú fordulat idején, a nagytőke ugyanazt a magatartást tanusította, mint huszonhárom évvel korábban. A nagytőke hajlandó segíteni a kormányt és a népet — mondották —, de a fizetési feltételeket előre kell megállapítani, tehát mielőtt a gépek dolgozni kezdenek. Haszon, adók, kölcsönök és így tovább, — minden fontosabb volt a nagytőke számára, mint az, hogy megfelelő számú fegyverünk, harckocsink, repülőmotorunk legyen».

1940-ben és 41-ben (és később is) a nagytőke valóságos ülősztrájkba lépett. Sztrájkolt a NAM és sztrájkolt a kereskedelmi kamara, — sztrájkoltak — az amerikai nép ellen és a háborús erőfeszítéssel szemben. Ha Amerikában valamelyik csoport elárulta a többit, a nemzet többségét, — a nagytőke volt az áruló. A nagytőke második világháború alatti árulásáról a sajtóban sohasem olvashattunk, noha egyízben maga Truman bélyegezte meg ezt az árulást. Vizsgálat ebben az ügyben nem folyt és eddig könyvet sem írtak a nagytőke valóban Amerika-ellenes tevékenységéről.

A vizsgálóbizottság tanulmánya így fejeződik be :

«Őszintén szólva : a kormány és a közösség a sarokba szorul, amikor háború vagy válság idején a nagytőkével kell tárgyalnia. A nagytőke csak úgy akar dolgozni, ha a munkafeltételeket maga diktálja. Kezében vannak a természeti erőforrások, a forgótőke, az ország gazdasági szerkezetének minden stratégiai pontja, technikai felszerelése és a gyártási eljárások ismerete. Az első világháború tapasztalatai most megismétlődnek. A nagytőke — minden jel erre mutat — csak akkor dolgozik, ha «tisztességesen fizetik». Ez nem más, mint zsarolás.

Úgylátszik, a nagytőke attól sem riad vissza, hogy a kormányt alapjaiban veszélyeztesse. Ebben a helyzetben felmerül a kérdés : milyen ára van hát a hazafiságnak? . . .

Amerikában a demokrácia defenzívában van. E tanulmány előző oldalain bemutattuk, hogy a «pressure group»-ok működésükkel rendszerint nem mozdítják elő a közérdeket».

A közérdeket !

Ebben a mondatban a vizsgálóbizottság sokmindent megmagyaráz. Az önző érdekek csoportjai veszélyeztetik a nemzet érdekét, a közérdeket. Ezeket a csoportokat a NAM és szövetségesei (pl. a Kereskedelmi Kamara), valamint csatlósai (így a lap- és folyóiratkiadók szövetségei és az ügyvédek szövetsége) vezetik. Az Amerikai Légió előszobázói legalább hárommillió ember nevében beszélnek. A szakszervezetek előszobázói legalább tizenötmillió nevében. De a NAM előszobázója névleg legfeljebb 16.000 tag nevében beszél, valójában azonban a pénzbeli támogatást adó 207 vállalat cilinderes urainak klikkje nevében emel szót.

Mindez nem volna lehetséges, ha Amerikában valóban szabad volna a sajtó. De a sajtót a szervezett «pressure group»-ok

pénzügyi hatalma arra kényszeríti, hogy álljon a közérdek, a nemzeti érdek ellenségeinek sorába. Mint egy másik könyvemben («A sajtó lordjai» 19. old.) kifejtettem, egyetlen egy év leforgása alatt az amerikai sajtó a következő, dicsőségesnek éppen nem mondható, hadjáratokban vett részt:

1. Mindenütt harcolt a profit érdekében.

2. Állást foglalt az élelmiszerek és gyógyszerek tisztaságát biztosítani akaró törvény ellen.

3. Állást foglalt a Wagner-törvény, a munkaügyi Magna Carta ellen.

4. Módosítani kívánta a szociális biztosításra vonatkozó törvényjavaslatot és külön kiváltságos osztályba akarta sorolni az ujságvállalatokat.

5. Kötelező választott bíróságokat indítványozott munkaügyi viták elintézésére és ezzel egyidejűleg követelte a sztrájkok törvényen kívül helyezését.

6. Síkraszállt amellett, hogy gyermekeket dolgoztassanak.

(1946-ban a *New York Post* megemlítette, hogy a newyorki ujságok közül ő volt az egyedüli, amely az 1850-es években támogatta a rabszolgaság eltörlését. A nagy metropolis sajtója vagy semleges álláspontot foglalt el, vagy a rabszolgaság fenntartása mellett szállott síkra.)

A Roosevelt-rendszer idején a nemzet haladó törvényhozás korszakában élt s nagy utat tett meg előre. Amikor Roosevelt meghalt, a reakció újjászületett.

A Gallup-féle közvéleménykutató intézet szavazása megmutatta, hogy a többség úgy tekintette az 1946. évi választások eredményét, mint a Roosevelt-féle New Deal, a Wagner-törvény és az elmúlt évtized szinte valamennyi reformjának eltörlésére adott megbízást. Véget kell vetni a kormány gyakorolta ellenőrzésnek» — hirdették és világgá kürtölték, hogy újra kezdődik a haszonhajhászás, a kizsákmányolás és a szabad vállalkozás korszaka. Május1-én a CIO (szakszervezeti szövetség) elnöke, Murray üzenetében megállapította: «Mindnyájunk gazdasági szabadságát fenyegeti egy kis csoport mohósága és haszonvágya».

Újra hatalomra jutottak a régi világ és a reakció emberei, akár republikánus, akár demokrata köntösben jelentkeztek. De míg a régi világ, a *status quo* hívei megelégedtek az egyhelyben topogással, a reakció emberei a visszafelé menetelés hívei voltak. És mithogy e reakció visszafelé menetel, ugyanahhoz a feudális rendszerhez érkezik el, amelynek Mussolini a fasizmus nevet adta.

A haladás korszakai Amerikában nem nagyszámúak és igen rövidek. John Dewey, a neves filozófus évekkel ezelőtt ezt írta : «A reakciósok kezében van a hatalom, nemcsak a hadseregben és a rendőrségben, de az iskolákban és a sajtóban is».

E könyv következő fejezeteiben megnevezzük a reakciósokat és a vádakat bizonyítékokkal támasztjuk alá. A bizonyítékok megmutatják majd, mennyire veszélyeztetik ezek az emberek az Egyesült Államok népének érdekeit.

Nyilvánvalóvá válik, hogy korunk nagytőkéjében, politikájában, sajtójában és reakciós mozgalmaiban csak egy kis csoport vesz részt, talán ezer amerikai, akik szervezeteik és a status quo fenntartása, vagy a visszafelé menetelés érdekében latbavetett hatalmuk révén útjában állnak «az egyszerű ember évszázada» eljövetelének.

2.

HATALOM, SAJTÓ ÉS POLITIKA

Ha az 1950-es években egy igazságért küzdő ujság vagy folyóirat megszabadulna az energia-vállalatok nyomásától és nyilvánosságra hozná azt a tényt, hogy az atomerő polgári célokra való használatát éveken át szabotálta a nagyvállalatok, politikusok és a sajtó hatalmas szövetsége — melynek érdekében állott a profit fenntartása —, senkit sem lepne meg a dolog, aki a huszadik század első felében figyelte, hogyan szabotálják az elektromos erő minél szélesebb körben való használatát.

Sok évvel ezelőtt az atomkorszak előtti világ nagy államférfiai az elektromos energia használatának kiterjesztésében látták az emberiség gazdasági felszabadulásának kulcsát. Ez tette volna nemcsak az Egyesült Államok polgárainak, hanem a világ kétmilliárd lakójának életét egészségesebbé, teljesebbé, boldogabbá.

Ma a tudósok azt jósolják, hogy az atomenergia megfelelő szabályozása és felhasználása egyszersmindenkorra véget vethet a robotnak. Persze csak akkor, ha a «szabadvállalkozás» nem lép közbe és nem használja fel a dolgot a maga céljaira.

A világ népeinek gazdasági felszabadítását mindig az a néhány ember ellenezte, akinek a természeti erők vagy lehetőségek tulajdona, vagy az azok feletti felügyelet hasznot hozott a konyhára. Ha az atomenergia békés felhasználásában késedelem áll be, azoknak lesz tulajdonítható, akik hasznuk, monopolérdekeik, hatalomvágyuk érdekében mozgósítják a rendelkezésükre álló pénzt, a sajtót, befolyásolják a közvéleményt s az államok és nemzetek politikai vezetőit.

Ebben a fejezetben és a következőkben bemutatjuk, hogy funkcionál az ellenőrzés, a nagytőkések uralma. Két ellentétes

példán mutatjuk be: egyrészről az egyik kis népsűrűségű amerikai államot, másrészről magát — New Yorkot ragadjuk ki. Alapvető különbségek vannak persze. De maga a rendszer — meglátjuk — ugyanaz. Az eredmények is ugyanazok. A szenvedő fél mindig a közösség és a sajtó mindig azokat támogatja, akik a közérdek rovására hasznot húznak.

* * *

A kisállam: Montana. Területi nagyságra ugyan harmadik az Egyesült Államokban, ami azonban a lakosságot illeti: negyvenedik. Montana polgárai értelmes emberek és az államnak úgyszólván minden egyes lakója tudja, hol szorít a csizma. Minden bajnak a kulcsa, az eredője: «a Vállalat». Mindenki a «Vállalat»-ot emlegeti, akár politikáról, gazdálkodásról, állattenyésztésről, bányászatról, villamosításról, vizierőről, fellendülésről, vagy munkanélküliségről, vagy a sajtóról beszél. Montana államon az Anaconda Rézbánya Rt. uralkodik. Ez a «Vállalat». Mindenki tudja, hogy mi a helyzet. Kevesen helyeslik, a többség pedig egyenesen ellenzi. De kevés történik ennek az állapotnak a megváltoztatására.

Mert Montana népe nem tehet sokat a helyzet megváltoztatása érdekében, és bármennyire is tudatában van a helyzetnek, ítélőképessége a szavazó urnáknál gyakran csődöt mond. Miért? Azért, mert a «Vállalat» lényegében Montana állam egész sajtóját a kezében tartja és ha a tájékoztatásnak ez az eszköze magánérdekek irányítása alatt áll, a többség érdekében kidolgozott tervek, bármilyen szépek is, végeredményben kudarcba fulladnak. A «Vállalat», a sajtó és a zsoldjukban álló politikusok irányítják Montana államot, ők akadályozzák meg a fejlődésben.

Hogy a helyzet jobb-e, vagy rosszabb-e, mint sok más államban — lehet rajta vitatkozni. Több vizsgálat megmutatta, hogy másutt is ilyenek a viszonyok. De két okból választottuk Montana példáját. Először: a Sajtó—Pénz—Politika közérdekellenes egységfrontját Montanában bizonyos vadnyugati nyiltsággal szervezték meg, mindenki láthatja, ott van nyilt színen, brutálisan, dacosan, kihívóan. Másodszor: a montanai állapotokat nem kisebb személyiség támadta élesen, mint az állam rangidős szenátora, vezető polgára és azoknak a Washingtonban ülésező kisszámú politikusoknak egyike, akikre illik az «államférfi» szó.

Montanában viszont az agyonhallgatás népellenes összeesküvése olyan nagymértékű, hogy még Murray szenátor sem

tudott diadalmaskodni felette. Újra meg újra kénytelen volt észrevenni, hogy saját államának sajtója egyszerűen agyonhallgatta kijelentéseit. Igy hát politikai beszédeit újra kinyomatta. Elküldte a polgároknak (leginkább szabadelvűeknek, szakszervezeti munkásoknak és szervezett gazdáknak) és hozzáfűzte a következő felhívást:

FIGYELEM!

A szenátus banküg yi és pénzügyi bizottságában elmondott és itt kinyomatott beszédem a montanai sajtóval foglalkozik. Olyan vitathatatlan tényeket tartalmaz, melyeket minden montanai polgárnak ismernie kell. Államunk gazdasági élete, fejlődése és sorsa a közvélemény tájékozottságának fokától függ. Kérem, olvassa el a mellékelt röpiratot és adja tovább polgártársainak.

Tisztelettel

James E. Murray, az Egyesült Államok szenátora.

Montana botrányos sajtóállapotait évtizedeken keresztül feszegették. Villard is, Sinclair is, mások is bőven hoztak bizonyítékokat arról, hogy az állam sajtóját a rézérdekeltségek irányítják. Bebizonyosodott, hogy egyes ujságok közvetlenül a rézbánya tulajdonában vannak. Más lapokat «csak» megvesztegettek a rézérdekeltségek. Megint más lapoknak a rézérdekeltség bankjai nyujtottak hiteleket, esetleg a rézfejedelmek fizették ki évi deficitüket. És majdnem kivétel nélkül minden lap az Anaconda Rézbánya Rt. és a Montanai Villamossági Rt. hirdetéseit veszi fel. Ennek ellenében a lapok főszerkesztői határozott jóindulatot tanusítanak e vállalatok irányában . . .

Mindössze néhány vidéki hetilap szállt szembe a vállalattal és támogatta Murray szenátort. Közölték a szenátor expozéját is, amely egyike a modern sajtótörténelem legfontosabb okmányainak. Lerántja a leplet nemcsak a montanai, hanem a más államokbeli sajtóhelyzetről is. Idézzük Murray szenátor fejtegetéseinek egyrészét:

«. . . Államunkban csak néhány városnak van propagandamentes, becsületes hírközlő sajtója. Köztudomású, hogy az Anaconda Rézbánya Rt. egész sor montanai ujság tulajdonosa. Ezeket az ujságokat Helenában, Butteban, Anacondában, Missoulában, Livingstonban és Bil-

lingsben adják ki. Úgynevezett köztársasági és úgynevezett demokratapárti ujságok egyaránt vannak a vállalat tulajdonában. Ezeknek az ujságoknak a politikáját az Anaconda Rézbánya Rt. newyorki főhadiszállásáról irányitják.

Szülővárosomban, Butte-ban például az Anaconda Rézbánya Rt. tulajdonában van a *demokratapárti* reggeli lap és a *republikánus párti* esti lap. Mindkettőt ugyanazokon a gépeken nyomják, mindkettőnek híreit az Anaconda Rézbánya Rt. cenzurázza.

A közreadott híreket ezek a lapok úgy színezik és úgy ferdítik, hogy a legfontosabb kérdésekben becsapják és megzavarják a közvéleményt. Az Anaconda Rézbánya Rt.-vel való kapcsolatuk révén ezek az ujságok tulajdonképen állami támogatást kapnak. Más szóval az Anaconda a kormánnyal kötött szerződéseiből hatalmas hasznot húz s mivel a háború folyamán alaposan belenyult a kormány zsebébe, semmi sem gátolja meg abban, hogy ezeket a lapokat akár hatalmas deficittel is adminisztrálja tovább.

A vállalat rosszminőségű drótok és kábelek eladásával nagyméretű panamákba keveredett, olyan panamákba, amelyek veszélyeztették a fronton harcoló katonáink életét. Az Anaconda Rt. a saját lapjaiban költséges hirdetéseket tesz közzé, amelyek természetesen levonásba hozhatók a költségszámlából. Igy tehát az adófizetők pénzéből támogatja a maga ujságjait és akadályokat gördit a kormány hirdetéseinek a vidéki sajtóban való közzététele elé.

Az ország nagy városi lapjait és folyóiratait ugyancsak a fegyverkezés számára dolgozó ipari mammutvállalatok költséges hirdetéseiből pénzelik. Ezeknek a hirdetéseknek a költsége szintén levonható a költségszámlából. Más szóval a vállalatok által hirdetésekre fordított pénzt tulajdonképen az Egyesült Államok kormánya fizeti.

Az ország legnagyobb ujságjait és folyóiratait a nagytőke tartja fenn, a kis vidéki ujságokat hidegre teszik és ezek egyre nehezebb helyzetbe kerülnek . . .

Butte város lapjait az Anaconda azért tartja tulajdonában és irányítása alatt, hogy ezzel döntő befolyást gyakorolhasson Montana állam politikájára. Ez a folyamat évekkel ezelőtt kezdődött, amikor Montana rézfejedelmei nagy harcba keveredtek egymással. Azóta is irányították és megtartották ezeket a lapokat. Ezek az ujságok teszik

lehetővé számukra, hogy uralkodjanak Montana állam törvényhozásában, hogy döntően befolyásolják a választásokat is. Ezt úgy érik el, hogy elhallgatják az igazságot, hogy elhallgatják, miről is van szó egy ilyen választási hadjáratban.

Montana-ban mindez köztudomású. Ujságokban is megírták. Azt hiszem, egynéhány legutóbb megjelent könyvben is megírták. «Sajtószabadság» című könyvében például George Seldes egy egész fejezetet szentel a montanai helyzetnek.

Az összeesküvés jó néhány éve folyik. Ha a kis vidéki sajtó nem ajánlotta volna nevemet az állam népének figyelmébe, a legutóbbi választásokon egész biztosan vereséget szenvedtem volna.

Az Anacondát és az általa irányított sajtót csak a saját vagyona és Montana állam kizsákmányolása érdekli. Hátráltatják az állam fejlődését. Uralmuk alatt az Egyesült Államok területre harmadik legnagyobb államának népessége egyre csökken . . . Montanát arra kényszerítik, hogy pusztán nyersanyaggazdálkodást folytasson. Nem engedik, hogy fejlesszük hatalmas vízierő-forrásainkat. Megakadályozzák olcsó elektromos áram előállítását, pedig ez az áram fejlesztené az ipart és hatalmasan növelné az állam népességét.

A kisebb ujságok megszűnése a szabad sajtó végleges kimúlását jelentené Amerikában. A multban éppen ez a sajtó adta legbátrabb és legjobb képességű ujságíróinkat, ezeket az igazságos ügyekért harcoló valóságos keresztes vitézeket. Számíthatunk rá, hogy ez a sajtó továbbra is hasonló szolgálatokat tesz.

Bánt engem ez a helyzet . . . Meggyőződésem, hogy a szabad sajtó jó szolgálatokat tenne Amerikának, ha az Egyesült Államok minden részében elítélné az Anaconda-féle üzelmeket. Olyan sajtóra van szükségünk Amerikában, amely a nép bizalmát bírja. A nép pedig nem bízhatik olyan ujságokban, amelyekről azt hiszi, vagy határozottan tudja, hogy nagyvállatok tulajdonában vannak, hogy nagyvállalatok propagandacéljait szolgálják.»

Jónéhány évvel ezelőtt Oswald Garrison Villard megállapította, hogy a következő montanai ujságok vannak a rézérdekeltségek tulajdonában : *Montana Standard of Butte, Butte*

Daily Post, Anaconda Standard, Helena Democrat, Helena Record-Herald, Missoulian, Missoula Sentinel, Billings Gazette és *Livingston Enterprise.*

A postai törvények megkövetelik, hogy a lapok évről-évre jelentsék be tulajdonosaikat. Minden azt bizonyítja, hogy jónéhány kiadvány eltitkolja támogatóit. Az Anaconda Rt. és a Montana Villamossági Rt. hirdetéseit mindenki látja, akinek van szeme, de vannak olyan befolyások is, amelyek láthatatlanok még a jószeműek számára is.

A kisebb független hetilapok közül H. E. Bruce *Peoples Voice* című lapja — «A Nép Hangja» — valóban olyan hang, amely belekiált a rézbőrűek vadonjába. 1943 február 2-i számában Bruce cikket közölt, melynek címe a következő volt: «A pénzügyi helyzet megmutatja, mennyit érnek a kitartott lapok a nagyvállalatoknak». Kijelentette, hogy «az Anaconda Rézbánya Rt. nemcsak *hajlandó* hatalmas összegeket fizetni, hogy a tájékoztatás majdnem valamennyi eszközét a kezében tartsa Montana állam területén, hanem egyenesen *előnyösnek* találja ezt». Bruce azután megállapította, hogy bár a vállalat neve nem szerepel azoknak a listáján, amelyek ujságkiadással foglalkoznak, «mégsem cáfolták soha, hogy ezeknek a kiadóvállalatoknak nagyösszegű úgynevezett deficitei megfelelnek azoknak az összegeknek, amelyeket a rézérdekeltségek fizetnek a napilapok politikai irányítása érdekében.» A montanai napilapvállalatok alaptőkéjének és deficiteinek listája a következő:

Montana Record kiadóvállalat: *Montana Record Herald*, Helena: Befizetett alaptőke 38,945 dollár, kimutatott deficit 188,376 dollár.

Missoulian kiadóvállalat: *Missoulian*, Missoula. Befizetett alaptőke 50,200 dollár, kimutatott deficit 47,066 dollár.

Independent kiadóvállalat: *Helena Independent.* Befizetett alaptőke 75,000 dollár, deficit 210,616 dollár.

Standard kiadóvállalat: *Montana Standard*, Butte. Tőke 100,000 dollár, deficit 383,017 dollár.

Post kiadóvállalat: *Butte Daily Post.* Befizetett alaptőke 124,500 dollár, deficit 116,251 dollár.

Érdekes, hogy ezek a súlyos deficittel működő lapok szóról-szóra ugyanazok, amelyeket sok évvel ezelőtt Villard felsorolt, mint a rézérdekeltségek tulajdonában levő ujságokat.

A montanai sajtó korrupt voltát fényesen leleplezte a

szenátus vizsgálóbizottsága, amely a háborús panamák ügyében nyomozott. Az Anaconda egyik leányvállalata a hadügyminisztériumnak rosszminőségű drótot adott el 1943-ban s ezt Amerika szövetségesei és valószínűleg maga az amerikai hadsereg is használta. A vádat Truman emelte — akkor szenátor volt — és később a bíróság előtt is képviselte. A farmerek országos szervezetének egy tagozata megtudta az Anaconda botrányt, — de nem a montanai lapokból. A következő határozatot hozta :

> «Mint montanai farmerek, fel vagyunk háborodva, milyen enyhe büntetést kapott az Anaconda rézbányatársaság. Az Anaconda becsapta a kormányt és veszélyeztette amerikai katonák életét, közöttük a mi fiaink életét is».

A rezes sajtó elhallgatta a hírt, épúgy, mint ahogy minden hírt elhallgat, amelyet a Vállalat el akar süllyeszteni.

A montanai napisajtó a legnagyobb mértékben munkásellenes, farmerellenes, parasztellenes. Másszóval : Montana népének érdekei ellen fordul. Ez újból bebizonyosodott, amikor a Tennessee Valley Authority[1] (TVA) sikere után az az indítvány merült fel, hogy a Missouri Valley Authority (MVA) legyen a következő lépés Amerika villamosításában. A Missouri folyó — és vele a vadnyugat — Montanában kezdődik.

A Montana Villamossági Rt. ellenzi a Missouri Valley Authority megteremtését. És minthogy a Montana Villamossági az Anaconda szövetségese és ketten együtt irányítják Montana állam sajtóját és politikáját, — 559.000 embertől megvonnak olyan valamit, ami mind az 559.000-nek hihetetlen mértékben hasznára válnék.

Megint a régi nóta : a sajtó a nagytőke szolgája. És a *sajtó* az, amely nyiltan jelentkezik, mint a nép ellensége.

A nagytőke befolyásolta montanai sajtó hazudott a TVA-ról, hazudott a MVA-ról, elismételte az Anaconda és a Montana Villamossági zsoldjában álló politikusok hazugságait és sikerült annyi emberbe előítéleteket oltania, annyi embert megzavarni, hogy ezek az emberek azután a saját érdekeik ellen szavaztak.

Az állam farmer-szakszervezete mindent megpróbált, hogy

---

[1] A Tennessee Valley Authority a Tennessee folyó völgyében alakult szövetkezet a völgy vízierőinek és egyéb erőforrásainak észszerű kiaknázására.

ellenmérget adjon. Tudta, hogy a napilapokkal nem lehet mit kezdeni, de különösen feldühítette a farmereket, hogy az Associated Press (AP) hírügynökség is a nagytőke propagandaszolgálatába szegődött. A montanai farmerek gyűlése a következő határozatot hozta :

«Országszerte tudják valamennyire tájékozott körök, hogy a montanai napilapok, két-három kivétellel állandóan egyoldalú módon prezentálják az olvasóik jólétét, a közérdeket közelről érintő híreket. Ennek az egyoldali hírszolgálatnak főoka, hogy az állam ujságjainak legtöbbje hatalmas összegű kölcsönöket kap egy nagyvállalattól, és hogy ezeknek a lapoknak a politikáját J. H. Dickey, az Anaconda Rézbánya Rt. egyik vezetője irányítja, a butte-i Hennessey Building hatodik emeleti irodájából.

A sajtószabadság elveivel a montanai sajtó ezer és egy esetben visszaélt. A szó szoros értelmében ezernyi bizonyíték van arra, hogy ez a sajtó előnyben részesíti a nagytőkét és rendszeresen állást foglal dolgozó parasztok, munkások, általában dolgozó férfiak és asszonyok és szervezeteik ellen. Ezt a vádat különösen élénken bizonyítja az a mód, ahogy a montanai sajtó egy igen időszerű és igen jelentős kezdeményezéssel kapcsolatos híreket adja. Ez a kezdeményezés a Missouri Valley Authority.

A montanai irányított sajtó mindig megakadályozta a Montana Villamossági Rt-t számára kedvezőtlen hírek közlését. Nem is csoda, mert a Montana Villamossági Rt. rendkívül költséges hirdetéseket tesz közzé a lapokban. Amikor a vállalat pert indított egy sereg montanai gazda ellen és azt állította, hogy a Missouri folyó minden vize a vállalat tulajdona, a montanai lapok egy szót sem említettek az egészről. Amikor a bíróság azután a farmerek érdekében döntött, a lapokban erről a döntésről egy sor sem jelent meg. Pedig ez volt Montana történetében az egyik legfontosabb bírósági döntés.

Épigy most, amikor hatalmas nemzeti mozgalom indult meg a Missouri folyó völgyének fejlesztésére, amely ezreknek adna állásokat — köztük a frontról visszatért katonáknak —, egyszersmindenkorra kiküszöbölné az áradásokat, új termékeny földeket vonna be a mezőgazdaságba, olcsó elektromos áramot adna az iparnak, a mezőgazdaságnak és a dolgozók otthonainak, — Montana

lapjai és az Associated Press montanai kirendeltsége olvasóik elé hibátlanul eltorzított képet tárnak a helyzetről.»

A határozat hátralevő részében a farmerek megvádolták az Associated Press-t, hogy egyoldalúan adja jelentéseit. Az AP azt válaszolta, hogy maguk az ujságok változtatják meg vagy hallgatják el a hírszolgálat híreit. Ha az AP igazat mond, — a sajtó elleni vádak még jogosultabbak, mint hittük volna.

A politikában csak úgy, mint a sajtóban az Anaconda Rt.-nek úgyszólván mindenható hatalma van. Amikor 1944-ben Sam Ford-ot választották meg az állam kormányzójává — az első republikánus kormányzó volt Montanában húsz év óta — még a *Time* is elismerte november 6-i számában, hogy «Ford mögött a montanai politikát irányító nagytőkés ikrek, a Montana Villamossági Rt. és az Anaconda Rézbánya Rt. állanak».

Egy valamikor becsületes szabadelvű politikus, Burton K. Wheeler, volt szenátor pályafutása híven ábrázolja a nagyvállalatok politikáját. Egyszer régen Wheeler élesen szemben állott Montana pénzügyi hatalmasságaival és kiváltképen «a Vállalattal». Később azonban Wheeler a montanai sajtó és az Anaconda áldásaitól kísérve foglalta el helyét a szenátus padjain. 1939 volt az a fordulópont Wheeler pályafutásában, amikor a nagyvállalatok zsoldjába került. Akkor ugyanis elnöki ambíciókat táplált.

Az 1939 és 1946 közötti időközben Wheeler a reakció egyik elsőrendű szószólója lett az országban. Az elszigetelődési politikáért síkraszálló «America First» szervezet és a fasiszta Gerald L. K. Smith «America First» nevű pártja élénken helyeselte Wheeler magatartását. Antiszemita beszédeinek egyikét mindazoknak a csoportoknak a kiadványai kinyomatták, amelyeket később a Roosevelt-kormány nemzetellenes tevékenységekkel vádolt.

1946-ban Wheeler megbukott a demokrata párt előzetes választásain. Még a reakciósok — a rézérdekeltségek és a sajtó — támogatásával sem tudta megtörni azt a haladó hullámot, amely az állam területén akkor még elárasztotta a demokrata párt mezőit. A Roosevelt-féle New Deal egy ismert híve győzte le.

A győztes, Leif Erickson, nyiltan a részvénytársaság ellen szállt síkra.

«Olcsó elektromos áram, a vízierők használatának védettsége, a montanai vízierők Montana állam területén öntözésre

használása (és nem a hajózásra való igénybevétele), Montana erőforrásainak fejlesztése a völgy helyi közigazgatása által» — ezeket tartalmazta a demokratikus program és a Montana Villamossági Rt.-nek, meg az Anaconda Rézbánya Rt.-nak ez egy csöppet sem volt ínyére.

A villamossági társaság válaszul hirdetéseket helyezett el a montanai sajtóban s ezekben támadta a TVA-t, az MVA-t és Ericksont. A sajtó azzal ijesztgette a kistőkéseket, hogy a helyi hatóságok kibírhatatlan versenyt jelentenek majd számukra. Azt állította, hogy a TVA «gazdaságokat igazgat, egész nagy területek mezőgazdasági ügyeit intézi, erdőirtással foglalkozik, szocializálja a közegészségügyet, fűszerüzleteket és benzinkutakat tart fenn, áruházakat és menedékházakat vezet, rendőri funkciókat is ellát, családokat telepít át és olyan kormányt létesít, amely dirigál az állami és a helyi hatóságoknak». Ez a propaganda úgyszólván mindenkihez szólt. A hazug hirdetések megijesztették a parasztot, a gazdát, az orvost és a szatócsokat. A kitartott sajtó terjesztette ezeket a hazugságokat.

Zales Ecton, egy zsírosparaszt, kiérdemelte a demokratáktól «az Anaconda bányaérdekeltségek és a Montana Villamossági Rt. kedvence» címet. Azzal vívta ki a nagytőkés körök barátságát, hogy Montana állam törvényhozásában munkásellenes javaslatokat terjesztett elő és támogatott. A nőmunkások minimális bérének megállapítása ellen szavazott, az állami Wagner-törvény ellen foglalt állást és síkra szállt a gyermekmunkaerő gyártotta árucikkek eladásának megtiltása ellen. Mindez nyilván azt bizonyította, hogy a nagyvállalatok barátja és a közérdek, a nép jólétének ellensége. Egészen természetes, hogy a szenátusba maga Gerald L. K. Smith, az amerikai fasizmus egyik élharcosa ajánlotta.

Az Anaconda Rt. zsoldjában álló sajtó segítségével Ecton az üresfejűek jól bevált eszközéhez folyamodott: fennen hangoztatta, hogy «vörös veszély» fenyegeti az országot, üvöltözve vádolta az ellenzéket, hogy Moszkva bérence és mindent elkövetett, hogy arról, amiről igazán szó volt, a MVA-ról, ne kelljen beszélnie. Amikor mégis kellett és nem tudott mit mondani, szidta a vörösöket. Lewistowni beszédében kijelentette, hogy «az MVA-nál kommunistább dolgot még maga Sztálin Jóska sem talált ki». A kisebb (és meg nem vesztegetett) hetilapok rámutattak arra, hogy még a republikánus párt legreakciósabb képviselői, mint például B. Carroll Reece is támogatták az MVA gondolatát.

Amikor a szavazást «megcsinálták», Ecton is megcsinálta a maga karrierjét. A republikánus párt propagandistái, — mint a Federated Press a munkáspárti lapokkal közölte, — aljas trükkel értek el eredményt: «megrendeztek» az egyik amerikai rádióállomás segítségével egy «moszkvai adást». Az álszovjet kommentátor Ericksont agyba-főbe dícsérte. Trükk-fényképet is terjesztettek, amely Ericksont ábrázolta, amint éppen megveszi a newyorki *Daily Worker* című kommunista lap egy példányát. A republikánus párt — azt mondják — százezer dollárt költött az 1946-os montanai választásokra, vagyis a demokrata párt választási alapjának többszörösét.

De a republikánus párt nem ért volna el eredményt rádiócsalásával és trükközött fényképeivel, ha nem állott volna rendelkezésére egy szolgálatkész, megvesztegethető és korrupt sajtó. Hála ennek a sajtónak, a rádió- és fényképcsalás nem maradt hatástalan Montana 559.000 lakosára. Hiába volt minden cáfolat. Az ordító címszalagok, a hamisítások győztek. Megfullasztották a demokrata párthoz csatlakozott haladó- és munkáspárti szavazatokat, amelyek nem bizonyultak elegendőnek, hogy ellenálljanak a hamisítások révén megteremtett úgynevezett közvéleménynek.

A vörösfaló hadjárat — az 1946. évi köztársaságpárti stratégia szerves része — Montanában a választások után is folytatódott. 1946 november 15-én Carolina Brammer nevű ujságírónő a *People's Voice* hasábjain beszámolt egy egész sor «jó emberrel» folytatott beszélgetéséről. «Istenfélő, templombajáró emberek, jó emberek, akik tudatosan a légynek sem ártanának, mind égnek a vágytól, hogy háborúba vonulhassanak a Szovjetunió ellen» — írta a többi között. A felbérelt montanai sajtó az MVA ellen és Ecton megválasztása érdekében folytatott koholmányhadjáratával, úgylátszik, olyan korrupt, rothadt légkört teremtett, hogy csak a villámháború tisztíthatta volna meg — legalábbis ezeknek az embereknek a nézete szerint.

Montana lakói felvilágosodott emberek. Montana jellegét és természeti szépségeit tekintve, hasonlít Vermontra, csakhogy Montana erősen haladó, míg Vermont erősen (és becsületesen) konzervatív. A montanai idősebb generáció sok tagja valamelyik külföldi nyelvet mondja anyanyelvének, míg Vermont őslakói régebbi bevándorlók.

Montana polgárai jól tudják, hogy mi baj van Montanával. De minthogy gyakorlatilag nincs szabad sajtójuk, amely

harcolna érdekeikért, gyakran alul maradnak a tőkésérdekekkel szemben.

Az Anaconda és Montana Villamossági tulajdonosai már régen nem montanai bennszülöttek. Uralkodóik a newyorki Wall Streeten találhatók. Montana Villamossági Rt. valójában az Amerikai Villamossági és Világítási Tröszt tulajdona, a Tröszt pedig a Morgan-bankház birodalmának egyik tagállama. (Lásd a Kongresszusi Napló 1944 november 22-i számát.) Az Anaconda irányítói New-Yorkban székelnek. Jó pár évvel ezelőtt Murray szenátor megállapította, hogy Montanát kizsákmányolják, mint valami gyarmatot. De nem fegyverekkel rendelkező kormányok szipolyozzák ki, hanem magánvállalatok.

A távolból irányító tulajdonosok az állam sajtóját kétféle hirdetésfajtával is befolyásolják: az egyik az Edison Villamossági Intézet propagandája, amely hangoztatja, milyen olcsó az áram és bebeszéli az embereknek, milyen szerencsések, hogy Amerikát nem TVA-k és MVA-k irányítják, hanem magántőkések; a másik fajta propaganda az úgynevezett szabad vállalkozás dicsőítése általában. Ime, egy ragyogó példa (a *Lewistown Democrat-News* 1943 augusztus 22-i számából):

«A NEGYEDIK REND

Minthogy az amerikai sajtó szabad és félelemnélküli, minthogy nem nyög hitleri cenzúra alatt, nem függ állami támogatástól, — Amerika népe a világ legtájékozottabb népe. Tisztelet és becsület a negyedik rend férfiainak és asszonyainak, akik oly nagymértékben hozzájárultak Montana társadalmi és kultúrális haladásához.»

A lewistowni napilapban és több más ujságban megjelent hirdetést éppen az a tröszt fizette, amelyről az állam minden polgára tudja, hogy elnyomja a szabad és félelemnélküli sajtót, pénzeli a reakciót és meggátolja Montana szociális és kulturális fejlődését.

3.

J. P. MORGAN MEGÁLLITJA A SZENT LŐRINC FOLYÓT

A demokrácia célja, hogy a lehető legnagyobb számú embernek biztosítsa a lehető legnagyobb mennyiségű javakat. A demokrácia alapja akkor tekinthető biztosítottnak, ha egy ország erőforrásai a nép kezében vannak. Mert a demokrácia alapja a gazdasági biztonság.

Az Egyesült Államokban magánérdekeltségek kaparintották meg a természeti erőforrások nagyrészét. Az atomerő felfedezéséig csak egy olyan erőforrás volt, amely a közösség kezén maradt: a vízierő.

«Nemsokára takarékoskodnunk kell a szénnel és vízierőt kell igénybe vennünk mindenütt, ahol csak lehet — ez olvasható egy Wilson idejebeli képviselő levelében. Országunk vízierői: kimeríthetetlen gazdasági erőforrást jelentenek. Aki a vízierők tulajdonában van, kereskedelmi és ipari szempontból uralkodik az Egyesült Államokon. Ha hatalomvágy ösztönözne, inkább lennék tulajdonosa hidraulikus erőnek, mint az Egyesült Államok örökös elnöke.»

Az a terv, amely manapság igen nagyszámú embernek jelentene eddig soha nem élvezett jólétet, a Szent Lőrinc folyó melletti elektromos centrálé megteremtése volna.

«Nincs még egy olyan terv, amely ilyen jelentős volna országunk jövője szempontjából, akár békében, akár háborúban» — mondotta Roosevelt elnök, mikor kérte a kongresszust, hagyja jóvá a Szent Lőrinc erőműtelep tervét. «Ha a kongresszus jóváhagyja a tervet, megmutatja a demokrácia ellenségeinek, hogy megnyerjük a termelési csatát velük szemben, akármilyen erőfeszítésünkbe kerül. A modern világban a termelési csata dönti el a nemzetek emelkedését vagy bukását. Remélem,

a jóváhagyás nem késik» — mondotta 1941 június 5-én a kongresszushoz intézett üzenetében.

Már Coolidge elnök is pártolta a Szent Lőrinc-tervet, mihelyt követte az elnöki székben Harding elnököt és panamista bandáját. Hoover, mikor elnök lett, szintén jóváhagyta a tervet. Trumanról egyesek még mindig úgy beszélnek, mint a roosevelti belpolitika örököséről. Al Smith, Herbert Lehman, és Tom Dewey kormányzók, republikánusok és demokraták, mind a Szent Lőrinc-terv mellett voltak. Hughes, Kellogg, Stimson, Hull és Byrnes államtitkárok, a hadügy- és flottaügyi minisztérium az egymást követő vezérkari főnökök, — mind jóváhagyták a tervet és Kanada már többször kérést intézett az Egyesült Államok kormányához, hogy végre kezdjék meg a komoly munkát.

Való igaz, hogy hat elnök — Wilsontól Trumanig — hivatalosan (és legalábbis azt kell hinni: őszintén) csak jót mondott a Szent Lőrinc-tervről. És miután New-York állam kormányzói és kanadai kollégáik szintén helyeselték a dolgot, épúgy, mint ahogy mindkét ország vezető polgárai helyeselték (bírák, szenátorok, képviselők és mások), — minden ok megvan rá, hogy felvessük a kérdést: kikről beszélt Aiken szenátor, amikor azt mondotta, hogy ezer amerikai áll a terv kivitelének útjában.[1]

Akár ezer ember áll szemben a tervvel, akár több, mindenesetre érdemes közelebbről megnézni a dolgot. Az ezres csoport néhány tagját 1944 novemberében és decemberében nevükön nevezték a kongresszusi vitában. Az a puszta tény, hogy a sajtónak legalább kilencven, de valószínűleg kilencvenkilenc százaléka elhallgatta azoknak az embereknek és cégeknek a nevét, akik nyiltan vagy a háttérben harcolnak a terv ellen,

[1] Aiken 1947 január 21-i, e könyv szerzőjéhez intézett levelében megerősítette állítását. Aiken megküldte a United Press jelentését is beszédéről. A jelentés így hangzik: Washington, 1945 április 21. United Press — Vermont állam köztársasági párti szenátora George D. Aiken kijelentette, hogy egy nem több, mint ezer emberből álló csoport akadályozza meg a Szent Lőrinc csatorna befejezését. Aiken szenátor a közelmultban törvényjavaslatot nyujtott be, amely kétszáz millió dollárt irányoz elő a csatornának és az elektromos centrálénak megépítésére. Egy nyilatkozatában kijelentette, hogy az a bizonyos ezer amerikai csak a maga hasznát tekinti. Jobban érdekli őket a saját zsebük, mint az, hogy a tervből százharminchat millió ember húzna hasznot. Az ezer amerikai nem más, mint a magánkézen levő közhasznú üzemek vezetői és részvényesei, ezek az üzemek hosszú évek óta harcolnak a Szent Lőrinc terv ellen.

mutatja azt a hatalmat, amellyel ez a kevés ember rendelkezik. Aiken, La Follette, Langer és Murray szenátorok a következőket nevezték meg az említett vitában :

1. A Mellon-érdekeltségek, az Amerikai Alumínium Rt. (Alcoa), a Kanadai Alumínium Rt. és az érdekeltségükbe tartozó vállalatok.

2. DuPonték, Amerika legnagyobb iparbáró-családja, a General Motors-ot irányító érdekeltség tulajdonosa.

3. A Duke-érdekeltségek : villamossági, dohánytrösztök, sőt egy egyetem tulajdonosai.

4. General Electric.

5. A vasúttröszt, az Amerikai Vasútszövetség.

6. J. P. Morgan és Társa.

Nem nevezték meg a vitában a következő érdekeltségeket (pedig megérdemelték volna) :

1. A széntermelők szövetsége és — különös módon — nagy ellenségük, John L. Lewis CIO szakszervezeti vezető.

2. A Frontier Corporation, vagyis a «határmenti» tröszt. Aiken szenátor szerint 1921-ben «az Alumínium Rt., a General Electric és a duPont érdekeltségek Frontier Corporation néven egyesültek, hogy megkaparintsák és fejlesszék a Szent Lőrinc-menti határvidék erőforrásait». Amikor ez nem sikerült, a legélesebb harcot folytatták az ellen, hogy a kormány felügyelete alá kerüljenek ezek az erőforrások.

3. Ötvenhat szenátor, vagyis az a többség, amely 1944-ben a terv ellen szavazott.

4. A magát szabadnak nevező sajtó.

5. Az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája és alvállalatai.

6. New York állam kereskedelmi kamarája.

Ime, itt látható a pénznek és a hatalomnak Amerika történetében valaha is előfordult leghatalmasabb szövetsége. S itt találjuk ebben a díszes társaságban azt a három nagy érdekeltséget, az Alcoa-t, a duPontot és a General Electric-et, amely szoros gyakorlati együttműködésben állott a náci Németország kartellhálózatával.

Valóban az első oldalra kívánkozó fontos és szenzációs «story» ez. De az olvasó 1944 decemberének első két hetében hiába kereste volna lapjának első oldalán azoknak az erőknek a neveit, amelyek miatt a terv kudarcba fulladt. Hiába kereste az első oldalon és hiába kereste volna az ujság többi oldalán is. Az ujságok legfeljebb annyit említettek az egészről, hogy «a köz-

üzemek előszobázói és kijárói» közbeléptek. Még ilyen jelentéktelen általánosság, ilyen homályos utalás is csak egy-két ujságban fordult elő, így pl. a december 13-i *New York Post*-ban. Márpedig a közvélemény csak akkor tud harcolni az ellenség ellen, csak akkor tudja legyőzni őt, ha az ellenséget minden alkalommal megnevezik, minden alkalommal leleplezik.

A hiteles, okmányszerű bizonyítékok nem a napilapokban, hanem a kongresszusi naplóban találhatók. Nincs helyünk, hogy a százoldalnyi bizonyítékot idézzük. De közlünk mutatóban néhány szakaszt.

«La Follette szenátor kijelentette: 1902 óta először az Alum nium Rt., azután a General Electric, majd a duPont-vállalat, később pedig a Niagara Hudson Villamossági Vállalat mindent elkövetett, hogy megkaparintsa az erőforrások ellenőrzését és hogy maga fejleszthesse a Szent Lőrinc folyó vízierőit.»

La Follette szenátor elmondotta, hogy Cooper ezredes, a dnyepropetrovszki erőművek egyik tervezője, a Frontier Corporation számára egymilliárd háromszáz millió dolláros tervet dolgozott ki a Szent Lőrinc folyó erőforrásainak fejlesztésére. De Smith kormányzó ellenezte a tervet.

«Alfred Smith kormányzó után Franklin Roosevelt következett. Mindketten azon a véleményen voltak, hogy a közérdek az erőforrások olyan fejlesztését kívánja, amelyből az egész nép húz hasznot. Nem akarták odadobni az amerikai nép örökségét a tőkés haszonnak zsákmányul.

Bizonyítékokkal is szolgálok azokról a kacskaringós utakról, — folytatta La Follette szenátor — amelyekhez a magánkéz n l vő villamossági vállalatok folyamodtak, hogy megakadályozzák a Szent Lőrinc-terv megvalósítását. A New Deal meghirdetése, vagyis 19 2 óta a legkörmönfontabb ötleteket találták ki, hogy a közvéleményt megzavarják.» A propaganda egyik módja fizetett hírek és vezércikkek közzététele volt száz és száz lapban. A hadjáratot az *Industrial News Review* irányította. Tulajdonosa, kiadója és szerkesztője az Oregon állambeli Salemben székelő E. Hofer és társa nevű vállalat. Ezt a vállalatot La Follette azzal is megvádolta, hogy a valótlanságoktól hemzsegő cikkeket nem létező személyek aláírásával közölte. (Kongresszusi Napló, 9167. old.)

La Follette szenátor ujságokat is megnevezett, amelyek a következő városokban vagy községekben terjesztették a magánkézben levő közüzemek propagandáját: Ashland, Kentucky állam; Woonsocket, Rhode Island állam; Davenport,

Iowa ; Johnstown, Pennsylvania ; Paterson, NewJersey ; Niagara Falls, New York ; Lynn, Massachussetts ; Terre Haute, Indiana ; Waterbury, Connecticut ; Ottumwa, Iowa ; Wheeling, West Virginia, Lowell, Massachussetts; Washington, Iowa; Salt Lake City, Utah ; Lima, Ohio ; Port Arthur, Texas ; Clinton, Iowa és Waterville, Maine.

«A közvéleménynek ez a kerülő úton való befolyásolása — mondotta La Follette szenátor — nézetem szerint az ujságírói hitel aláásása. Ha nem gördítenek akadályokat érvényesülése elé, aláaknázza azokat az alapokat, amelyeken egy demokratikus kormánynak épülnie kell. Az Egyesült Államok szenátusa nem engedheti meg magának, hogy befolyásolni hagyja magát a nagyvállalatok trükkjeitől.»

La Follette szenátor néhány mintával is szolgált a Hofer sajtóiroda propagandáját illetőleg. Hoferék maguk dicsekedtek azzal, hogy a nagytőkések szolgálatában kifejtett propagandájuk a többi között a következő célokat tartotta szem előtt :

«A kormány részéről kifejtett ipari ellenőrzés csökkentése. Harc mindenfajta radikalizmus (vagyis haladó gondolat) ellen. Küzdelem a vállalatok adójának csökkentéséért.»

Hoferék ezenkívül kifejtették, hogy «egyszerű, könnyen érthető érvek kellenek bármilyenfajta szocialista propaganda ellen, mert a szocializmus elvei nem egyeznek amerikai ipari rendszerünkkel és ellenkeznek azokkal az alapelvekkel, amelyeken alkotmányos kormányzatunk felépült.» (Szocializmuson és az amerikai alkotmánnyal ellenkező elveken Hoferék természetesen azt értették, hogy a közüzemek valóban a köz tulajdonába kerüljenek, beleértve a TVA-t is, a mostani amerikai nemzedék egyik legnagyobb vívmányát.)

Hoferék azzal dicsekszenek, hogy 14.000 ujság közölte propagandájukat, — jelenleg bizony kevesebb napilap van az országban, mint tizennégyezer —, hogy tizennégyezer ujság vette igénybe ezt a propagandát, anélkül, hogy egy szóval is említette volna, hogy propagandáról van szó. Azt is megemlítették Hoferék, hogy egyízben hatszáz lap közölte ugyanazt a cikküket. (Kongresszusi Napló, 1944 december 8., 9164—9170. old.)

Aiken szenátor ezzel kapcsolatban kijelentette : «Ne tévedjünk. A legerősebb és leghatalmasabb gazdasági érdekek állnak velünk szemben. Beavatkozásuk a kormány ügyeibe példa nélkül álló. Mindent elkövetnek, hogy befolyásolják a kormány bel- és külpolitikáját. Nemzetközi érdekeltséggel

állunk szemben, amelynek az elmúlt húsz évben sikerült a kanadai Quebec tartományban megháromszoroznia a vízierőforrásokat. Quebec tartományban ez az érdekeltség ugyanis a tulajdonosa az erőforrásoknak. Sikerült ugyanakkor a Szent Lőrinc folyó erőforrásainak fejlesztését teljesen meggátolnia, minthogy ebben az országrészben New-York állam és Ontario tartomány *közérdekű* intézményei akarják fejleszteni ezeket az erőforrásokat — és valóban a *köz érdekében.*

Nemzetközi alumínium-tröszt ellen is küzdünk, amely körömszakadtáig harcol a Szent Lőrinc-terv ellen. Ugyanakkor kifejleszti Quebec tartományban levő magánvállalkozását és belép egy nemzetközi kartellbe, amely Pearl Harbor előtt Japánnak szállított alumíniumot és lehetővé tette Németországnak, hogy alumíniumtermelése a háborúba való belépésünk előtt felülmúlja az Egyesült Államok termelését.»

Aiken szenátor felolvasta New York állam villamossági központjának 1944 január 31-i jelentését. Eszerint az Aluminium Rt. és az Alcoa kartellegyezménye a nácikkal, azzal az eredménnyel járt, hogy «csökkentette az Egyesült Államokban a hadászati fontosságú könnyű fémek termelését».

Japánt is kiszolgálták az amerikai trösztök. Kanadai üzemeiket pedig azért aknázták ki, mert az ottani munkabérek «mintegy ötven százalékkal alacsonyabbak a New Yorkban, Washington államban, Kaliforniában és más alumínium termelési területeken fizetett béreknél». (Kongresszusi Napló, 1944 december 11, 9271—9285. old.)

A szenátusi vita egyik legégetőbb érdekességű pontja a Morgan-bankház szerepe volt. Szóvivője, Thomas W. Lamont tagadta, hogy a bankház kezében tartja a villamossági ipart és előszobázik Washingtonban a Szent Lőrinc-terv ellen. (Lásd erre vonatkozólag e könyv 3. függelékét.) Válaszképen 1944 november 30-án Langer szenátor idézte néhai Norris szenátor következő megállapítását:

> «A Morgan-bankház által irányított bankok igazgatósági tagságainak összefonódása és a Morgan alapítású s az ő irányítása alatt levő United Corporation révén a Morgan-bankház az utóbbi néhány évben a villamossági iparban uralkodó pozícióhoz jutott. A Niagara Hudson villamossági tröszt New York állam északi részének közüzemein uralkodik. A United Corporation szorgalmasan vásárolja az Electric kötvényeit és részvényeit.

Ha így haladunk tovább, Morgan nemsokára az egész ipart a kezébe kaparintja. Jó lesz vigyázni a Morgan irányítása alatt álló trösztöknek az Edison Villamossági Intézettel kapcsolatos működésére. Az új szervezet huszonkét megbizottja közül tizennyolcat olyan szoros kapcsolatok fűznek a Morgan-Carlisle-United-tröszt érdekeltségeihez, hogy lehetetlen tőlük a legcsekélyebb függetlenséget vagy önállóságot is várni.»

Ezt a megállapítást La Follette szenátornak Lamont beszédére elhangzott válasza követte. (Lásd e könyv 7. függelékét.) La Follette a többi között kijelentette:

«Minden bizonyíték amellett szól, hogy olyan szervezetek és intézmények, amelyekben Morgan befolyása közismert, minden rendelkezésükre álló eszközzel meg akarták akadályozni a Szent Lőrinc folyó erőforrásainak a köz érdekében való fejlesztését és így olcsóbb elektromos áram előállítását.»

A Morgan-céghez közelállóknak azt az állítását, hogy a cég egy tagja sem ellenezte a tervet, tények cáfolták meg. A Szent Lőrinc-terv ellen ugyanis legélesebben New York állam kereskedelmi kamarája harcolt. J. P. Morgan és tizenkét társa (Lamont is) a kamara tagjai voltak, amikor a hadjárat megkezdődött. És ifj. Junius S. Morgan volt a kamara pénztárosa, amikor a legtöbbet költötték a propagandahadjáratra.

La Follette a továbbiakban megvádolta Morganékat, hogy Machold nevű ügynökük New York állam hatóságainál kijárással foglalkozott. La Follette idézte W. Kingsland Macy megállapítását. A köztársasági képviselő kijelentette: «Nem szabad megengedni, hogy az a láthatatlan kormány, amelyet Mr. Machold Albanyban a törvényhozás ülésezése alatt létesített, továbbra is érvényesüljön».

La Follette szenátor megsemmisítő választ adott Lamontnak. A válasz elsőízben tárta fel a nyilvánosság előtt, milyen eszközökkel érvényesült a Morgan-birodalom New York államban; feltárta, hogyan irányította a kereskedelmi kamarát. Erről a szenzációs leleplezéséről azonban egyetlen egy sor sem jelent meg New York állam legtöbb ujságjában, sőt, az egész ország lapjaiban. Joggal elmondhatjuk, hogy mind a mai napig talán az amerikaiak egy százaléka sem tud Morganék tevékenységéről.

A «láthatatlan kormány» megemlítése jel volt a sajtó felé, hogy törjön át a trószthatalmak vasfüggönyén, szerezze meg

a híreket és közölje is azokat. A sajtó azonban semmiféle ilyen erőfeszítést nem fejtett ki.

Ma már mindenki tudja és beismeri, hogy sok évvel ezelőtt az Albanyban, New York állam fővárosában székelő «láthatatlan kormány» leplezetlenül megvesztegetéshez, korrupcióhoz folyamodott, hogy kiváltságokat kapjon New York államban. Henry Epstein államügyész 1943-ban megírta, hogy «a kilencvenes években a villamossági trösztök gengszterei megvesztegetéssel elérték a törvényhozásban, hogy a jelenlegi Niagara villamossági vállalat elődei olyan kiváltságokat biztosított nekik, amelyek lehetővé tették, hogy időtlen-időkig igénybe vegyék a Niagara folyó erőforrásait».

Hogy miben töri most a fejét a «láthatatlan kormány» — senki sem tudja, mert egyik politikai párt sem hajlandó vizsgálatot folytatni. De a nagyon is látható kijárók, a sajtó és a politikusok működése mindenki számára nyilvánvaló.

Senki sem állíthatja, hogy a newyorki helyzet hasonlít a montanai helyzetre. Montanában, az Anaconda és a Montana Villamossági, hét napilap tulajdonosa, a többieket pedig kölcsönök vagy hirdetések révén irányítja. De New York állam lapjainak nagy többsége éppen úgy kiszolgálja a villamossági trösztöket, mint montanai laptársaik. Ha nem kölcsönök és hirdetések révén, — hát a nagytőkével fennálló érdekközösség révén.

Vegyük például a «nagy» *New York Times*-t. 1941-ben, amikor Roosevelt a Szent Lőrinc folyó erőforrásainak fejlesztéséről úgy beszélt, mint az amerikai nép érdekében álló központi kérdésről, a *Times* szerkesztői szabotálni kezdtek. Mindenkinek, aki ujságírással foglalkozik, tanulmányozni kellene a *New York Times* 1941. évi számait. Össze kellene vetnie a terv mellett és a terv ellen szóló érvek számára adott helyet és disszertációt kellene írnia, amit ujságíróiskolákban kellene tanítani. A lap vezércikkeiben tucatjával találja az ilyenféle kitételeket :

> «Minél többet foglalkozunk a Szent Lőrinc-tervvel, mint honvédelmi intézkedéssel, annál kevésbbé tetszik nekünk». (Január 10.)
>
> «Tény, hogy a Szent Lőrinc-terv a legcsekélyebb haszonnal sem járhat sem Kanada, sem az Egyesült Államok számára, ha ebben az évben, vagy a következő években válság tör ki. Roosevelt elnök igen szerencsétlen módon próbálta felfrissíteni ezt a tervet.» (Március 20.)

«A kongresszusnak figyelemmel kell lennie a terv nehézségeire és más megoldás lehetőségét is tekintetbe kell vennie. Nem kétséges, hogy a tervben van fantázia. Egy szép napon majd kívánatos is lesz a megvalósítása.» (Március 25.)

«A terv végrehajtása igen sok embert és anyagot elvonna a honvédelem szempontjából szükséges termeléstől. Minél tovább tanulmányozzuk a Szent Lőrinc-folyó tervét, annál inkább reméljük, hogy a kongresszust nem hajszolják bele az engedmények politikájába az elnökkel szemben.» (Június 7.)

«Kanada fenntartotta magának a jogot, hogy alkalmasabb időre várjon.» (Július 5.)

«Felmerül a kérdés, vajjon gőzerő-telepet nem lehet-e sokkal gyorsabban megépíteni, sokkal kevesebb munkaerő igénybevételével.» (Július 6.)

«Megengedhetjük-e magunknak, hogy huszonhétezer szakképzett, vagy betanított munkást elvonjunk a termelés más területéről?» (Szeptember 18.)

«A Szent Lőrinc-folyó csak egy a sok áramtermelő forrás közül, és nem is a legjobb. Az előállított áram nem is lesz a legolcsóbb. Gőzerő-telepek építése mellett szóló érvek erősebbek, mint valaha.» (Október 20.)

Egy betűvel sem térnek el ezek az érvek az Edison Villamossági propaganda irományaitól, vagy a villamossági és világítási tröszt sajtóirodájának fogalmazványaitól. Ez egyike annak a millió «véletlennek», amelyek az ujságolvasást oly érdekessé teszik.

Az állam kisebb lapjainál más érdekes véletleneket észlelhettünk. Ime azoknak az ujságoknak a listája, amelyek egy kongresszusi vizsgálóbizottság megállapítása szerint a Niagara Villamossági Rt.-től hirdetéseket kaptak:

Buffalo Express, Buffalo Courier és Buffalo Enquirer, Buffalo News, Syracuse Herald, Syracuse Post Standard, Syracuse Journal, Syracuse Telegram, Rochester Times Union, Rochester Democrat and Chronicle, Rochester Herald, Rochester Journal, Hammondsport Herald. (Szenátusi okmányszám: 92; 70. kongresszus, az FTC jelentése a szenátushoz, 63. rész, 151. old.)

John L. Lewis a Szent Lőrinc-tervet egészen másfajta önző okokból ellenezte. Ő, meg a szén és vasútügyi kijárók azt hiszik, hogy az olcsó elektromos áram árt majd az üzletüknek.

Hogy álláspontját alátámassza Lewis a *United Mine Workers' Journal*-ban a következő lapokat sorolta fel, mint amelyek támadták az elnök 1941-ben előterjesztett kérelmét, hogy a kongresszus lásson hozzá azonnal a Szent Lőrinc-terv végrehajtásához:

New York Times, New York Sun, Long Branch Record, Pittsburgh Post-Gazette, Philadelphia Bulletin, Springfield Union, Shreveport Times.

Rodney Gilbert, a *New York Herald Tribune* vezércikkírója, gúnyosan támadta az elnököt. A Scripps-Howard ujságtröszt egyik tagja, a *New York World-Telegram*, azt írta, hogy a tervnek «józan érveken alapuló erős ellenzéke van». (1941 július 15.) A *Chicago Tribune* kijelentette: «A terv nemhogy előmozdítaná Amerika katonai készülődését, hanem késlelteti». A *Wall Street Journal* is ellenezte az ötletet.

A *Tulsa Tribune* negyedoldalas hirdetést közölt. Az Oklahomai Közszolgálati Rt., egy magánkézen lévő közüzem, fizette meg. A hirdetés Friedrich Hayek-nak «Út a szolgasághoz» című könyvén, illetőleg a könyvnek a *Reader's Digest*-ben megjelent összefoglalásán alapult. Ennek a könyvismertetésnek a másolatát a *Reader's Digest* az egész országban terjesztette, a vállalatoknak pedig tízezres, sőt, valószínűleg milliós példányszámokban küldött belőle. A *Tulsa Tribune* hirdetése sztárolta Hayek-et és a *Reader's Digest*-et, ezenkívül közölt egy karikatúrát, amely Amerikát a válaszúton ábrázolja. Baloldalon látható «a Szolgaság útja», valamint a következő néhány kisebb út: «Tervgazdálkodás», «Szövetkezetek», «Hatóságok» (mint a TVA stb.) és «Kormánytulajdon». Mindezek az utak egy «Szocializmus» felírású sötét pokolba torkollnak. A jobboldali útvonal ezt a felírást viselte: «150 éve kipróbált rendszer», és a «Szabadság» elnevezésű mennyországban végződött. A képen Amerikát egy zsákot hurcoló derék polgár ábrázolta. A zsák felírása ez volt: «Az egyéni szabadság felbecsülhetetlen értékei». Az amerikai sajtó ismeri az ujságírás egész történetének minden piszkos cselfogását. Ismeri mindazokat a trükköket, amelyekkel a legtöbb embert be lehet csapni. E fogások egyike: a propagandát egyszerű hírként beadni. Igy tehát ez a sajtó hasábokon keresztül közli az interjúkat, nyilatkozatokat, kongresszusi jelentéseket, amelyek lehetnek igazak, a tényeknek megfelelőek, alátámasztottak és talán becsületesek is, de amelyeknek csak egy a céljuk: az, hogy a vitában *csak az egyik* fél álláspontját világítják meg. A Szent Lőrinc-terv esetében is ezzel a magatartással állunk szemben. Például:

A *New York Herald Tribune* 1945 november 8-i számában a címszalag a következő volt : «Szükségtelennek nyilvánították a Szent Lőrinc-tervet. Egy szakszervezeti vezető szerint a terv veszélyezteti a vasutasok béreit és állásait».

A *New York World-Telegram* 1941 június 24-i számában a következő címszalagot hozta : «A Szent Lőrinc-terv ellenzői szerint a terv költségeit kizárólag az Egyesült Államok viseli. Azt tartják, hogy Kanada még nem egyezett bele egész határozottan a tervben való részvételbe».

Millió ilyen címszalagot lehetne felsorolni.

Az ujságok nemcsak a hírek elhallgatásához, hanem a hírek élve eltemetéséhez is értenek. Elég lesz erre egy példa :

1946 június 18-án Montana állam Murray szenátora leleplezte a villamossági társaságok üzelmeit. A többi között kijelentette, hogy «a most tárgyalt törvényjavaslatban a villamossági trösztök kijárói fontos szerepet játszottak».

Hill szenátor (Alabama állam) a *New York Times* szerint kijelentette, hogy széleskörű, gonosz, elvtelen kijárási és propagandahadjárat folyik a TVA és más hasonló kezdeményezések ellen.

A szenátus új vizsgálatot követelt a villamossági trösztök ellen.

A június 19-i *New York Times* körülbelül egy negyed hasábot szánt ennek a fontos hírnek. Nem hallgatta el a hírt. Azon a napon a *New York Times*-nek negyvennégy oldala volt. Mind a negyvennégy közül a legjelentéktelenebb a negyvenharmadik oldal. Ezen az oldalon az időjárásjelentés és a rádióműsor között süllyesztette el a lap ezt az első oldalra való hírt.

1930-ban a villamossági tröszt sajtóirodája azt állította, hogy az amerikai sajtó nyolcvan százalékát befolyásolja.

1940-ben a hirdetés vagy más réven megszerzett befolyás következtében az amerikai sajtónak körülbelül a nyolcvan százaléka a villamossági magánérdekeltségek mellett szállt síkra.

«A közigazgatási hatóságok méréseket akarnak végezni a Szent Lőrinc-folyó erőforrásainak felhasználása ügyében. Az elgondoláshoz megjegyzéseket fűző sajtó háromnegyedrésze támadja a tervet, leginkább azzal az indokolással, hogy sok pénzbe és sok időbe kerül majd.» Ezt írta David Lawrence a *United States News* 1940 november 1-i számában.

A kongresszusban csakúgy, mint a sajtóban azok, akik valamilyen módon a nemzeti érdeknél hatalmasabb érdekekhez

kötötték magukat, találtak egy csomó okot a Szent Lőrinc-terv ellenzésére. Épúgy, mint ahogy egykor egy sereg ember egész csomó okot talált a rabszolgaság kedvező színben való feltüntetésére. Egy hivatalos okmányban szereplő elnézésből kitűnik, hogy legalább egy szenátor a villamossági trösztök úgyszólván hivatásos támogatója volt.

1945-ben a szenátus öntözésügyi bizottsága vitájának első napján Murray szenátor a MVA megteremtéséért szállt síkra. Százmillió dollár megtakarítást jelentene ez a környék polgárainak — mondotta a többi között. Vitába keveredett John Overton, louisianai szenátorral. Ime, egy kivonat a jegyzőkönyvből (27. old.):

Murray szenátor: «Vegyük például Montanát. A villamossági trösztök ellenzik a MVA megteremtését».

Overton szenátor: «Nem jegyzőkönyvbe venni: még több hatalmat nekik».

Overton hiába mondotta, hogy megjegyzését nem a kongresszusi jegyzőkönyvnek szánta, a gyorsíró minden szót leírt és Overton elfelejtette szavait a kefelevonatból kihúzni. Igy tehát megörökíttetett a nyilvánosság számára, hogy Overton a villamossági trösztök érdekében ellenezte a Szent Lőrinc-tervet. Figyelmetlensége bizonyítékot adott a kezünkbe.

1944 augusztus 11-én a szavazásnál huszonöt szenátor szavazott a terv mellett, ötvenhat ellene. A megoszlás nem pártok szerinti megoszlás volt, mint ahogy sohasem az, amikor a közérdeket érintő törvényjavaslatok sorsáról döntenek.

A Szent Lőrinc-terv ellenzői között ott találjuk New Hampshire szenátorát, Styles Bridges-t,[1] Baileyt, Byrdöt és néhai Bilbót. Baileyről és Byrdről mindenki tudja, hogy hasonló magánérdekekért foglaltak állást a multban is, Bilbo pedig a Ku Klux Klan híve, hirhedt fajvédő volt. Ott találjuk a Szent Lőrinc-terv ellenzőinek sorában George szenátort, a Coca Cola érdekeltségek hirhedt pártfogóját, McKellart, aki felelőtlenül uszított a TVA ellen, O'Danielt, a «Keresztény Amerikaiak», «Harc a szabad vállalkozásért» és más texasi fasiszta szervezetek szószólóját, a montanai Wheelert, ezt a renegátot, azután a *Chicago Tribune* pártfogoltját «Curly» Brooksot, Taftot, Wherryt, valamint Hawkes-ot, az Egyesült Államok Kereskedelmi Kama-

[1] Joseph Alsop közíró a *New York Herald Tribune* 1947 február 14-i számában Bridges-ről úgy emlékezett meg, mint a villamossági trösztök egyik kijárójáról. Ezt különben az 1947 április 12-i *Nation* is megemlítette.

rájának egykori vezetőjét és a szabadvállalkozás szenátusi főszószólóját.

Az 1941 március 21-i *PM* szerint Bridges szenátor volt «a villamossági vállalatok főszószólója». A lap megvádolta Bridgest, hogy «megpróbálta bedugni az orrát a szűk ajtónyláson, amely mögött az atomerő titkai vannak».

Alig ezer ember akadályozza meg a Szent Lőrinc folyó erőforrásainak fejlesztését, alig ezer ember gátolja meg Amerika haladását.

Az ő tulajdonukban vannak a villamossági és világítási trösztök, kijárókat tartanak Albanyban és Washingtonban, döntő befolyást gyakorolnak a sajtóra, tagjai a szenátusnak — és egyesülnek egy cél érdekében : kevés számú ember számára a lehető legnagyobb profitot biztosítani. Ahelyett, hogy a lehető legnagyobb számú ember számára biztosítanák a lehető legnagyobb mennyiségű gazdasági javakat. Mert ez volna a demokrácia.

NAM-SAJTÓ-KONGRESSZUS

Felbecsülhetetlen jelentőségűek Aiken szenátornak a szenátusban és a nyilvánosság előtt tett kijelentései, hogy tudniillik alig ezer ember áll a Szent Lőrinc-terv megvalósulásának útjában. Való igaz, — és ennek a könyvnek a feladata, hogy ezt bebizonyítsa —, hogy ugyanez az ezer ember áll útjában mindenfajta haladásnak. De, sajnos, az is igaz, hogy politikai cselekvésre —, amelyhez a tényeket ismerő, felvilágosult közönségnek folyamodnia kell — nem került sor. Mert a régóta ismert «agyonhallgatási összeesküvés», amelyet maguk az összeesküvők mindig gúnyos mosollyal emlegetnek, megakadályoz minden valamirevaló ellenakciót.

Az amerikai nép *nem ismeri* ellenségeit. Nem ismeri ennek a kis csoportnak az eszközeit, a taktikáját, a hatalmát, még csak a neveiket sem ismeri. Nem tudja az amerikai nép, mik vagy kik azok a villamossági és világítási érdekeltségek, noha ezeket az érdekeltségeket a kongresszusban megnevezték. Nem ismeri azt a szerepet, amelyet a Morgan-bankház az amerikai iparban még mindig játszik. Nem ismeri annak a nyolc nagybanknak a nevét, amely Amerika nagyrészét hatalmában tartja. Nem ismeri a kijárókat. És amíg az amerikai nép mindezt nem ismeri, amíg a sajtó (és a rádió) agyonhallgatja a híreket, valahányszor Amerika ellenségeit valahol végre megnevezik, — mindaddig lehetetlenség marad az ujságolvasók és rádióhallgatók nemzete számára, hogy a cselekvés mezejére lépjen ellenségeivel szemben.

Több ez, mint «agyonhallgatási összeesküvés». A sajtó, a rádió és a tájékoztatás egyéb eszközei nemcsak elhallgatják a híreket, hanem más módon is szolgálják a kiváltságosokat. A magánhaszon és a közérdek közötti valamennyi összeütközés-

ben a sajtó a magánhaszon képviselőit támogatja, mert érdekközösségben van velük.

Ennek ábrázolására két példát hozunk fel most, két különböző évtizedből. A *New York Tribune* kiadóiról 1934-ben közzétett jelentés Whitelaw Reid vagyonát, részvényeit és kötvényeit 16,210.809 dollárra becsülte, villamossági és világítási, Standard Oil részvények, mexikói befektetések és bankokkal együtt. Mint az 1947 május 17-i *New York Times* közli, Joseph Medill Patterson vagyona 10,923.366 dollár, a Brown-Foreman szeszfőzde, a Chrysler, a General Motors, Standard Oil és duPont részvényekkel együtt.

A tekintélyes *New York Herald Tribune* és a ponyvasajtó legsilányabb képviselője, a *New York Daily News* —, amelynek politikáját Patterson kapitány szánt-szándékkal a tizenkétéves gyerekek szellemi színvonalához szabta — egyaránt kitart a nagytőke, az autógyárosok, az olajtrösztök, duPonték, a NAM s az úgynevezett szabad vállalkozás szolgálatában. Körömszakadtáig védik a fennálló rendszert, a satus quo-t és mindent elkövetnek, hogy elősegítsék a privát haszon emelkedését — sokmillió olvasójuk érdekeinek rovására.

Nem feltétlenül szükséges, hogy a kiadó egyben részvényes is legyen. És akár adósa kisvárosa bankjának, akár nem, — mindig függ a hirdetők jóindulatától. A hirdetőket pedig manapság a nagy hirdetési ügynökségek irányítják, amelyek a nagytőke intrikáiban, politikai hadjárataiban tevékeny részt vesznek.

Senki sem cáfolta még, hogy a nagytőke és a sajtó között érdekközösség áll fenn. Ez ugyanis egyszerűen megcáfolhatatlan.

A nagytőkét, mint a közvélemény egyrésze nagyon jól tudja, igen hathatósan képviseli a NAM és az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája, valamint ezer és ezer városban székelő fiókintézetei.

A közvélemény viszont nem tudja — mert a sajtó elhallgatta a dolgot —, hogy a milliárdos cégeknek van egy vezérkarféléje. Ez a vezérkar az Egyesült Államok egyik legnagyobb — sőt mondhatjuk : *a* legnagyobb — gazdasági és politikai hatalma. A közvélemény azt sem tudja, hogy voltaképpen 207 cég irányítja a NAM-ot. Azt sem tudja, hogy a NAM volt a kereskedelmi kamara alakítója. És arról az 1913. évi botrányról sem tud, amikor a kongresszus vizsgálata bebizonyította, hogy a NAM megvesztegetett egy egész sereg embert — képviselőktől kifutófiúkig. Arról az újabb botrányról sem tud, amikor a NAM-ot a képviselőház és a szenátus szókimondó tagjai azzal

vádolták, hogy maga fogalmazott egy olyan törvényjavaslatot, amely a törvényhozás mindkét házában nagy többséggel keresztülment.

Ezek volnának hát Amerika titkos urai. Amíg a sajtó titokban tartja őket, nehéz, sőt lehetetlen lesz visszaadni az igazi értelmét az «amerikai életformának», — hogy a NAM szavajárásával éljünk. Nehéz lesz addig tartalmat önteni az amerikai demokráciába.

Amerika urainak vezérkarát, a Special Conference Committee-t először az Elbert D. Thomas Utah állambeli szenátor vezetése alatt összeült nevelés- és munkaügyi bizottság leplezte le. A bizottságnak Robert Wohlforth volt a titkára és La Follette szenátor volt annak az albizottságnak az elnöke, amely a szólás és gyülekezés szabadságának megsértése, valamint a munkások szervezkedési szabadságába való jogtalan beavatkozás ügyében folytatott vizsgálatot. Amikor a vizsgálat folyt, és 1939-ben, amikor a bizottság közzétette jelentését, — a sajtó elhallgatta a hírt. Thomas szenátor megint megtámadta a Special Conference Committee-t, amikor 1947-ben felemelte szavát a Taft—Hartley-féle rabszolgatörvény ellen, amely a Wagner-törvény és a Roosevelt-kormányzat munkás-vívmányainak lerombolására irányult. Az amerikai sajtó megint elárulta az amerikai népet és Thomas beszédéből egyetlenegy sort sem közölt. (Lásd 1947. évi kongresszusi jegyzőkönyv 4401—4416. old.)

Mindkét alkalommal megmutatkozott, hogy a tizenkét, milliárdos tröszt vezérkara csinálja a politikát; egészen attól, hogy kémeket, gengsztereket, spicliket, sztrájktörőket, könnyfakasztó gázt és gépfegyvert vesz igénybe, — addig, hogy törvényjavaslatokat fogalmaz, amelyek aztán képviselők és szenátorok neve alatt kerülnek a kongresszus elé. 1939-ben La Follette és Thomas szenátorok jelentése bebizonyította, hogy a Special Conference Committee és a NAM urai erőszakos módszerekkel, spiclikkel és gépfegyverekkel törték le a munkásoknak a jobb életviszonyokért folytatott küzdelmét. 1947-ben Thomas szenátor kijelentette, hogy a Taft—Hartley-féle törvényjavaslat jóváhagyása megint olyan helyzetet teremtene, amely ismét lehetővé tenné ezeknek az erőszakos eszközöknek az igénybevételét.

Melyik ez a tizenkét milliárdos tröszt, az amerikai ipar — és az amerikai politika — legfelső kormányzótestülete? A Thomas-féle vizsgálóbizottság jelentése szerint a következő vállalatokról van szó:

American Telephone and Telegraph Co; elnök: W. S. Gifford, alelnök: E. F. Carter; a vállalat érdekeltségébe tartozó Western Electric Co. elnöke: E. S. Bloom, alelnöke: W. A. Griffin.

Bethlehem Steel Co; ennek az acéltrösztnek elnöke: Eugene G. Grace, alelnöke: J. M. Larkin.

E. I. duPont de Nemours; elnök: Lammot duPont, alelnök: Willis F. Hartington, ügyvezető igazgató: William B. Foster.

General Electric Co.; volt elnök: Owen D. Young, alelnök: W. S. Burrows, személyzeti igazgató: G. H. Pfeif.

General Motors Corporation; elnök: Alfred P. Sloan, alelnökök: John L. Pratt és Donaldson Brown.

Goodyear Tire and Rubber Co.; ennek az autóabroncströsztnek ügyvezetője E. J. Thomas.

International Harvester Co.; mezőgazdasági gépgyár. Ügyvezető alelnöke: A. A. Jones, ügyvezető igazgató: George J. Kelday.

Irving Trust Co.; elnök: Harry E. Ward, alelnök Northrop Holbrook.

Standard Oil Co. of New Jersey; elnök W. S. Farish, társelnök: W. C. Teagle.

U. S. Rubber Co.; alelnök: L. D. Tompkins, ügyvezető igazgató: C. S. Ching.

U. S. Steel Corporation; acéltröszt, a milliárdos Morgan-vállalatok legnagyobbika.

Westinghouse Electric & Manufacturing Co.; elnök: A. W Robertson, alelnökök: F. A. Merrick és W. G. Marshall, személyzeti igazgató: E. S. Clelland. (Forrás: 6. szenátusi jelentés, 6. rész, a kongresszus 76. ülésszaka, 1. ülés, 89., 91., 92. és 97. old.; lásd a 45. részt is, 16.781. old.)

A tizenkét tröszt vezérkara időről-időre összejön és megegyezik a követendő vonalban. Ez a vonal mindig munkásellenes. 1935 óta a trösztök vezérkara egy főcélt tartott szem előtt: A Wagner-törvény hatályon kívül helyezését. A Wagner-törvény a New Deal-éra jelképe volt. A New Deal-éra, a Roosevelt-rendszer egyike volt az amerikai történelem olyan — különben igen kis számú — időszakainak, amikor a törvényeket tudatosan a közérdekért hozták s követték az amerikai alkotmány alapelveit.

A tizenkét tröszt vezérkarának döntését közlik a NAM-mal, onnan a határozat eljut az egész ország nagytőkés szervezeteihez

és vállalataihoz. Igy pár nap alatt megszerveződik az éppen időszerű hadjárat, elárasztja az országot a propaganda, amelyért a NAM négy-öt millió dollárt fizet. De tízszer, húszszor vagy százszor többet ér a tőke szempontjából az ujságok, folyóiratok, a rádió és más, a nagytőkésekkel érdekközösségben lévő intézmények propagandája.

Csak pár óra kérdése — és az amerikai sajtó legalább 90 százaléka a 12 milliárdos tröszt és a NAM tizenhatezer tagjának «pártvonalát» visszhangozza.

Mussolini magyarázta valamikor, hogy csak meg kell adnia a «la» hangot az olasz sajtó zenekarának és a zenekar készségesen játssza a «számot». Ugyanigy a Special Conference Comittee megadja a jelt és az ujságírócskák Amerika-szerte máris munkához látnak. Százával és ezrével zendítenek rá a harcidalra, amely a Wagner-törvény megsemmisítését követeli.

A legtöbb lap karikaturistája nem egyéb, mint afféle sajtószajha. A karikaturisták világa: még az amerikai sajtó nagy nyilvánosházának is a salakja. A szerkesztő és a szerkesztőségi munkatárs valamit esetleg megőrizhet a szabadságából. A vezércikkíró is *lehetne* szabad — ha nem tudná, hogy a talpnyalásért évi 50.000 dollárt fizetnek, viszont az önálló vélemény, a «szentségtörés», a szegényházba juttatja az embert. De a karikaturista, a «művész» egyszerűen utasításokat kap. Miután *rajzol* és igy mondanivalójában nem tudja kifejezni a megfelelő árnyalatokat — amire a vezércikkírónak és a szerkesztőségi munkatársnak néha mégis van módja — védekezni sem tud a zsarnokság ellen. A karikatúra művészetének erőssége, de egyben gyengéje is, hogy sokkal élesebb, sokkal egyoldalúbb, sokkal hatásosabb, mint a szerkesztői álláspont, amelynek alátámasztására hivatott. Igy történik, hogy ugyanaz a sajtó, amely vezércikkeiben diszkréten és burkoltan fejezi ki a NAM vagy a Kereskedelmi Kamara véleményét, — rendszerint olyan karikatúrákat közöl, amelyek az a maguk nyerseségében egyenesen ocsmány hazugsággá fajulnak.

A riporterek tisztességes munkáját a szerkesztőségben tisztességtelenné alakítják át. A főszerkesztő kiküldi a riportert, intervjuolja meg a General Electric vagy a General Motors egyik vezetőjét. Az ujságíró becsületesen megcsinálja a riportot és az ujság becsületesen ki is nyomatja. Ugyanakkor azonban a főszerkesztő sohasem közöl olyan riportot, amely a nagyvállalatok vezetői véleményének ellentmond. Sohasem közli a General Electric vagy a General Motors-nál dolgozó munkások

szakszervezeti vezetőjének nyilatkozatát. Igy csapja be az olvasókat ezzel a látszat-tárgyilagosságával. Ez egyike az ujságírás legrégibb fogásainak.

Ugyanilyen magatartást tanusít az amerikai rádió is. A hallgatók nem tudják, hogy a rádióban nyilatkozó Henry J. Taylor maga is gyáros, nem tudják, hogy amikor a General Motors mellett beszél, egyben a NAM főtámogatójáért száll síkra. A NAM pedig a száz és százezer dolgozót tömörítő szakszervezetek esküdt ellensége. Ezek tények — és ha a rádió becsületes lenne, mindezt be is jelentené.

A hallgatók azt sem tudják, hogy az ismert bemondók, Lowell Thomas és Fulton Lewis, többször nagyobb összegeket kaptak a NAM-tól és hogy egyikük sem tért le soha a NAM munkásellenes vonaláról. A hallgatók nem tudják, hogy Lowell Thomas, akinek *bemondani* kellene a híreket, nem pedig kommentálni, éppen olyan elfogult és előítéletekkel terhelt, mint kollégája. Nem tudják, hogy sokáig a NAM egyik vezető családjának, a Pew-családnak (a Sun hajóépítési tröszt és a Sunoco urainak) dolgozott, egészen 1947-ig, amikor átment a Procter és Gamble cég táborába. Addig Pew-ék címére küldött bókjaival egyszerűen azt a pénzt fizette vissza, amit tőlük kapott. Csak úgy, mint a szakszervezetekhez adresszált állandó gúnyolódásával.

A leghíresebb rádiókommentátorok a nagytőke fizetett alkalmazottai. Annak az ezer embernek a szolgálatában állanak, akik Amerikát tulajdonképen kormányozzák. Módjukban állna ugyan a NAM és más ipari és pénzügyi csúcsszervezetek propagandájának elhallgatása vagy mellőzése, — de ez nem ajánlatos. 1946-ban és 47-ben az Egyesült Államok haladó sajtója megírta, hogy a rádió havonta legalább egy bemondót vagy hírmagyarázót elbocsátott. Vagy talán megint csak véletlen, hogy az a húsz egynéhány ember, akinek rádiókommentárjai végleg elmaradtak, azonos azokkal a bemondókkal vagy hírmagyarázókkal, akik nem dicsőítették a szabadvállalkozást és a nagytőkét, akik nem támadták a munkásmozgalmat, akik nem gúnyoltak ki minden haladó gondolatot . . .

A közvéleménygyártás nagyüzemének egyik legismertebb módszere : a kongresszus üléseinek ismertetésébe becsempészni a vidéki vagy akár a washingtoni és newyorki ujságok szerkesztőinek véleményét. Megtörténik, hogy az ülés ismertetésének helyén úgyszólván csupa sajtóidézet szerepel, amely természetesen egytől-egyig igyekszik alátámasztani annak a képviselő-

nek vagy szenátornak a véleményét, aki az illető szerkesztők cikkeit sugalmazta.

Azután az ujságok hozzák az illető képviselő most már nyilt véleményét az éppen szőnyegen levő kérdésről. És mikor a sajtó, a rádió és a kongresszusi szónoklatok már eléggé felfújták a dolgot, törvényjavaslatot terjesztenek be, hogy eleget tegyenek a nép (?) kívánságának, s akkor elkezdődik a a kongresszusi vita.

A sajtó állásfoglalása persze egyoldalú. Egyáltalán nem meglepetés, hogy röviddel ezután egy különben becsületes közvéleménykutatás megerősíti a sajtónak és a törvényjavaslat beterjesztőinek a véleményét. A közvéleménykutatás az Egyesült Államokban nem annyira a valóságos vélemények próbaköve, hanem annak mércéje, mennyire tudott behatolni a tömegekbe a sajtó és a rádióhírmagyarázók előítéletekkel teli propagandája.

A választókat az amerikai tájékoztatás egyetlenegy eszköze sem tájékoztatja arról, hogy a «nevükben» beterjesztett törvényjavaslat legfőbb támogatója egyben hatalmas választási alap felett is rendelkezik. A választási alap pénzelői pedig a NAM vezetői vagy a helyi Kereskedelmi Kamara irányítói.

A közvélemény sohasem tudhatja meg, hogy a javaslattól a sajtó- és rádióhadjáraton át, a törvényjavaslatnak a kongresszusban való végső elfogadásáig, szünet nélkül folyik egy kisszámú csoport kulissza mögötti cselszövése. Ez a néhány ember csak a maga érdekét tartja szem előtt és csak azért tud sikert elérni, mert nagy hatalom van a kezében.

Ez a kijelentés könnyen bizonyítható.

A Thomas—La Follette-féle vizsgálat betekintést nyujtott a NAM történetébe. 1933-ban, röviddel azután, hogy F. D. Rooseveltet választották az Egyesült Államok elnökévé, a NAM-ot újjászervezték. Mégpedig annak a régi céljának érdekében, hogy megsemmisítse a munkásmozgalmat. Politikája továbbra is ez volt : harcolni minden olyan törvény ellen, amely kedvez a szakszervezeteknek.

Az első Wagner-féle törvényjavaslat nem ment keresztül. Csak 1935 július 5-én lett belőle törvény és akkor is mindjárt alkotmányellenesnek jelentették ki. Nem az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága, hanem — a trösztök. A NAM szerint alkotmányellenes volt és a NAM kezében levő hatalmas közvéleményirányító szervezet, az amerikai lapkiadók szövetsége, hűségesen visszhangozta a nagytőke véleményét. Néhány tröszt

fanyalogva bár, de mégis betartotta a törvényt. A lapkiadók azonban azt az utasítást adták, hogy szegjék meg. «Ha a Munkafeltételeket Ellenőrző Országos Bizottság bármilyen rendeletet ad ki, Hearst a rendeletet nem tartja meg» — mondotta Elisha Hanson, Hearsték, az International Power and Paper Company és az Amerikai Lapkiadók Szövetségének (ANPA) ügyésze. 1936 októberében Hanson a következő tanácsot adta a lapkiadóknak: «Mostantól kezdve a lapkiadók egyszerűen utasítsák vissza a munkafeltétel-bizottság rendelkezéseit. Értesítsék a bizottságot, hogy az alkotmány értelmében nincs joga arra, hogy beleavatkozzék a dolgaikba. A munkafeltétel-bizottság egyetlenegy rendelkezését sem fogják törvényesnek elismerni a bíróságok, ha netalán perre kerül sor.»

A döntő erőpróbára akkor került sor, amikor az Associated Press hírszolgálati iroda elbocsátotta Morris Watsont. Azzal vádolta meg, hogy ujságíró szakszervezetet akar létesíteni. 1937 április 12-én a legfelsőbb bíróság a NAM és a lapkiadók szövetsége *ellen* döntött, a demokratikus jog mellett.

Attól kezdve a következő republikánus kongresszus összeüléséig, vagyis 1947 januárig a Special Conference Committee és a NAM egy évtizedet ijedtségben töltött. De felhasználta az időt, hogy felsorakoztasson minden erőt, (így a sajtót is) a Wagner-törvény meggyengítésére.

Egyetlen nap sem mult el ezalatt a tíz év alatt anélkül, hogy egy címszalag, egy vezércikk vagy a rádió ne támadta volna a Wagner-törvényt. A *New York Times* például átlagban évi tizenkét vezércikket közölt a törvénynek a nagytőke érdekében történő megváltoztatása mellett. A *Times* tulajdonosa gyakran jelenti ki, hogy ő «haladó». Kisebb igényekkel fellépő ujságok is sűrűn alkalmazták a szokásos ujságírási csalásokat, hogy harcoljanak az ellen a törvény ellen, amely azóta valósággal munkaügyi «aranybulla» lett.

A szakszervezeti mozgalom megsemmisítését a NAM már 1903-ban megtartott New-Orleans-i kongresszusán tűzte ki főcéljául. A NAM ekkor mindössze nyolcéves volt. A La Follette szenátor által folytatott vizsgálat szerint a NAM maga megállapította, hogy e kongresszus nyilatkozata az első olyan elvi és politikai jelentőségű nyilatkozat volt, amelyet egy országos fontosságú testület tett a szakszervezeti mozgalom ellen. 1932-ben, röviddel az elnökválasztások után, de még mielőtt az új Roosevelt-féle közigazgatás haladó politikája kikristályosodott volna a törvényhozásban, a cilinderes urak, a gazdag

üzletemberek egy csoportja, újjászervezte a NAM-ot a trösztérdekek hathatósabb védelme céljából.

Mikor a Wagner-javaslatot a kongresszus megszavazta, de még mielőtt az elnök aláírta s törvényerőre emelte — a NAM titkos ülésre hívta össze vezetőit, vagyis a szövetséget irányító néhány vállalat vezető személyeit. A Roosevelt-féle közigazgatás öt intézkedésének megvizsgálása szerepelt a napirenden: a Wagner-törvény, az adózási program, a National Recovery Administration (a Nemzeti Újjáépítési Bizottság), az iparvédelem ügye és a szociális biztonsági tervek. A La Follette-féle jelentés szerint a NAM ellenezte a bankokra és a közüzemi holdingokra vonatkozó és más hasonló törvényeket. Sokmillió dolláros propagandahadjáratát akkor kezdte el, amikor a szokásos kijárással nem tudta megakadályozni a roosevelti reformokat. A propagandakampány célja a La Follette-féle jelentés szerint abban állott, hogy «a közvéleményt szembeállítsa a szociális haladásra irányuló törvényhozó intézkedésekkel». Más szóval: néhány ember elhatározta, hogy nem kíméli a milliókat hirdetésekre, a sajtó pénzelésére és más eszközökre s megpróbálja megváltoztatni az Egyesült Államok közvéleményét, úgy, hogy ez a közvélemény nyomást gyakoroljon az érdekében hozott intézkedések *ellen*. A Thomas—La Follette-jelentés zárófejezete a többi között megállapítja:

«A vizsgálóbizottság sajnálkozását fejezi ki afölött, hogy a NAM és a politikáját irányító hatalmas vállalatok nem akarnak alkalmazkodni az idők változásához és olyan törvényekhez, amelyeket a nép többsége észszerűeknek és szükségeseknek tart.»

Ami az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamaráját illeti, nemcsak a Wagner-törvényt ellenezte, hanem a New Deal szociális törvényhozásának minden egyes pontját. Ez a szociális törvényhozás mindenképen a nemzeti érdeket, a többség érdekét tartotta szem előtt.

Igaz, 1933-ban, amikor a NAM hadba indult egyes népjóléti intézkedések ellen, a Kereskedelmi Kamara — meglepetésszerűen — támogatta Roosevelt elnököt és politikáját. Rövid lejáratú mézeshetek voltak . . .

A szakadás 1935 májusában következett be. Szokásos kandalló melletti rádióbeszélgetéseinek egyikében Roosevelt öt reformot jelentett be: a szociális biztonságra vonatkozó törvényjavaslatot, a National Recovery Administration kiterjesztését, a közüzemi holdingok megszüntetését, az államközi szállí-

tások minden fajtájának szabályozását és az általános banktörvény-javaslatot.

A Kereskedelmi Kamara összeült és Roosevelt öt követelése közül négyre erélyes nemet mondott. Ellenezte a szociális biztonság elvét azzal a megokolással, hogy «egy évtizeden belül az adóterhek összege valószínűleg majdnem egymilliárd dollár lesz évenként». Követelte a Kamara, hogy az NRA-t júniusig szüntessék meg. A közüzemi holdingok megszüntetését «a szabad vállalkozás megsemmisítésének» nevezte (jobbára a Morgan-bankház irányítása alatt álló villamossági és világítási trösztökről volt szó). A Kereskedelmi Kamara urai azt állították, hogy ez az intézkedés «alapvető elvek megszegését» jelenti s azon kívül veszteséggel jár a tőkések szempontjából. Az államközi szállítások szabályozását a Kamara jóváhagyta, de a banktörvény-javaslatra a «politikai diktatúra» bélyegét sütötte rá. Júniusban a Kereskedelmi Kamara «veszedelmes intézkedésnek» nevezte a Wagner-törvényt és kijelentette, hogy az ország nem tudja viselni a szociális biztonság «szörnyű» költségeit.

Ettől kezdve a Kereskedelmi Kamara támogatta a NAM-ot a Roosevelt-féle szociális törvényhozás és kiváltképen a Wagner-törvény elleni tizenkétéves harcában.

Ezer és ezer példa bizonyítja a NAM, a sajtó és a kongresszus összejátszását. Ime, egynéhány:

1937 augusztus 15-én a *New York Times* címszalagban azt írta, a Kereskedelmi Kamara követeli, dobják sutba a bértörvényt. A Kereskedelmi Kamara ugyanaznap megállapította: «Most inkább *módosítani* kell a munkaviszonyról szóló törvényt, mintsem egyszerűen kiegészítő indítványokra gondolni». A NAM és a sajtó, különösen a *New York Times* hűségesen vitte a vonalat.

1937 december 7-én Lewis H. Haney, a newyorki egyetem közgazdász-professzora, aki egyben — akár hiszik, akár nem — a Hearst-sajtó mindennapos vezércikkírója, a NAM-hoz tartozó Nemzeti Ipari Tanács előtt tartott előadásában sürgette, dobják félre a Wagner-törvényt, azt állította, hogy a bérek túl magasak és kirohant a sztrájkok ellen.

1938 április 23-án az *Editor & Publisher* című folyóirat hosszú tudósítást közöl a hirdetési ügynökök kongresszusáról, ahol Lee Bristol gyógyszerszabadalom-gyáros követelte, vizsgálják felül a Wagner-törvényt.

1941 június 17-én a Hearst-érdekeltséghez tartozó *Los Angeles Examiner* hosszan ismertette W. D. Fuller NAM-elnök

előadását. Fuller egyben elnöke a Curtis Publishing Companynak, a *Saturday Evening Post* és más folyóiratok kiadóvállalatának. A címszalag főrésze így hangzott: «Fuller a Wagner-törvény módosítása mellett».

1943 május 15-én a *Saturday Evening Post* nagy vezércikkben felelt az olvasók kérdéseire. Az egyik kérdés így hangzott: «Eltörölné-e ön a Wagner-törvényt?» Felelet: «Nem, holott a törvényt pótolni lehet a háborús munkaigazgatóság rendelkezéseivel. Mindamellett helyeselnők, ha a Wagner-törvényen bizonyos módosításokat eszközölnének. Olyan módosításokat, amelyek megadnák a munkaadónak a jogot, hogy megmondja; egyes szakszervezeteket közönséges szélhámosok vezetnek». A folyóiratsajtó, a magazinok és a napilapok mind híven követték a NAM vonalat.

1944 január 21-én a Federated Press közölte ifj. H. W. Prentis felszólalását. (Jackson főállamügyész Prentist, a NAM volt elnökét az amerikai demokrácia ellenségének nevezte.) Előadásában Prentis azt mondotta egy ipartestület vezetőségének, «törekedjék arra, hogy törvényhozási úton eltöröljék a munkabérekre és munkaórákra vonatkozó törvényt, a Wagner-törvényt, a Norris-La Guardia munkaügyi törvényt és a Sherman-féle trösztellenes törvényt, valamint minden olyan más rendelkezést, amely zavarja a munkaadók elképzeléseit».

1944 május 20-án az *Editor & Publisher* című folyóirat így fejezte be sok munkásellenes cikkének egyikét: «Ismételjük, hogy a kongresszusnak felül kell vizsgálnia az Egyesült Államok munkaügyi törvényhozását».

1945 július 2-án a *New York Times* úgynevezett munkaügyi szakértőjével Louis Starkkal iratott hír köntösébe öltöztetett kis vezércikket. A címe ez volt: «A sztrájkok fokozzák a követelést a munkaügyi törvényhozás megváltoztatására».

Ez a hír csak akkor viselte volna magán a becsületes ujságírás ismérveit, ha megállapította volna, hogy a Wagner-törvény módosítása érdekében elhangzott követelések a trösztöktől és a NAM-tól származnak.

1945 október 26-án a *New York Times* hasábos cikkben közölte, hogy «Mosher új munkaügyi politikát követel». Szokás szerint a *Times* legalább egy hasábot ad azoknak a NAM-vezetőknek, akik a Wagner-törvény ellen emelnek szót.

Az egész 1945. évben — akárcsak ezelőtt vagy azután — Amerika minden reakciós szervezete folytatta támadásait a Wagner-törvény ellen. Példa: Az Alkotmányvédő Bizottság

(amelyet a kongresszusban többen Amerika elsőszámú fasiszta szervezetének bélyegeztek) száz és százezer röplapot küldött szét «Mi a baj Amerikával?» címmel. Ennek a röpcédulának az első sora így hangzott: «A szakszervezetek tönkreteszik az országot». Refrén: «Módosítani kell a Wagner-törvényt».

1946-ban világossá vált, hogy Roosevelt halála után s a fasiszta-ellenes háború végével elkövetkezett a reakció időszaka az Egyesült Államokban. Világossá vált, hogy egyes magánérdekek ezt a hullámot kihasználják. Nem is mulasztották el az alkalmat.

1946 januárban az ujságok rendelkezésre bocsátották hasábjaikat egy «Előörsök Egyesülete» nevű detroiti szervezetnek. Mégpedig azért, hogy ez a szervezet közzétehesse «Truman elnökhöz intézett nyilt levelét». A levél követelte az árellenőrzés megszüntetését és azt, hogy «az Egyesült Államok továbbra is megmaradhasson a szabadvállalkozás szigetének, azért, hogy a szabadság mégse pusztuljon el szerte a földkerekségen». Követelte végül a Wagner-törvény eltörlését. Az ujságok elfelejtették megállapítani, hogy ezt a hirdetést a General Motors vezetői és más nagyiparosok fizették.

1946 március 22-én a nagy *New York Times* helyeselte a Case-törvényjavaslatot, amelyet a munkásmozgalomban «a történelem egyik leggonoszabb rabszolga-javaslatának» bélyegeztek.

A NAM *News* című hetilapjának május 18-i száma egyébbel sem foglalkozott, mint azzal, hogy követelte a kongresszustól, szavazza meg ezt a törvényjavaslatot és törölje el az árellenőrzést. (Mikor végül az árellenőrzést eltörölték, — de még mielőtt kiszámították volna, hogy ennek eredményeként minden egyes amerikainak 250 dollárral többe kerül a megélhetése 1946-ban, mint azelőtt — a NAM azzal hencegett, hogy ő irányítja a kongresszus ezirányú tevékenységét.) Június 11-én az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája követelte annak bevezetését, amit a másnapi *New York Times* címszalagban «Igazságos bérnek» nevezett. Az *Industrial Press Service*, a NAM hetilapjának karikatúrája munkájuk mellett alvó munkásokat ábrázolt, s álomszuszék voltukat természetesen a Wagner-törvénynek tulajdonította (július 22). Augusztus 13-án a *Times* újabb vezércikket közöl a Wagner-törvény ellen.

Szeptemberben az Alkotmányvédő Bizottság millió és millió levél és röpcédula szétküldését kezdte meg a Wagner-törvény eltörlése érdekében. Egyre-másra küldözgette szét

Willford I. King tanárnak, egyik fizetett kijárójának (és mellékesen a newyorki egyetem professzorának) cikkeit, valamint egy Indiana állambeli volt képviselő, Sam Pettengill elmeszüleményeit. A *Labor* című vasutas hetilap megjegyezte erről a rémhírterjesztésről: «Ezek a jómadarak nyilván hatalmas pénzösszegeket szednek össze a semmittevő gazdagoktól. Szerintük Amerika megmentésének egyetlen módja a szakszervezeti mozgalom megsemmisítése. Olvasóink bizonyára emlékeznek arra, hogy ezt az álláspontot foglalta el Hitler és Mussolini is a maga országában».

Október 11-én a *New York Times* talán már huszadszor közölte a NAM elnökének, Ira Moshernek ugyanazt az ósdi programját, arról, hogy «hogyan kell leszámolni a munkásmozgalommal». A *Times* jól tudta, hogy elavult vacakot közöl és az ócska vacak sohasem ujsághír, kivéve, ha az ujság tulajdonosa azt akarja, hogy az legyen belőle. És így az ócska vacak újra megjelent.

Közvetlenül a választások előtt a NAM, tagvállalatai közvetítésével, körlevelet küldött szét a nagytőkéseknek s kérte őket, támogassák sajtó- és rádióhadjáratát a munkásmozgalom ellen. Ime, a körlevél szövege:

1946 november 4.

(A címzett nevét nem közöljük.)

Minthogy Ön támogatta a NAM propagandaosztályát a multban is, bizonyára tudja, mit tesz a NAM, hogy harcoljon azoknak az embereknek a józan ésszel össze nem egyeztethető, Robin Hood[1]-gazdaságpolitikája ellen, akik azt hiszik, hogy az ország fellendülésének útja: a tőke megrendszabályozásával teremteni új állásokat, megfojtani a versengést és elkobozni a hasznot.

A NAM propaganda-programja eredménnyel járt. Ön kétségtelenül emlékszik a NAM legutóbbi országos propagandahadjáratára, melyben azt követelte, hogy a törvény előtt a munkaadók ugyanazokat a jogokat élvezzék, mint a munkavállalók. A legtöbb megfigyelő meg-

[1] Robin Hood: a brit mondavilág alakja. Rablólovag — aki a zsákmányt a szegények között osztotta szét.

győződése, hogy e harc eredményeként, — s ezt a harcot agresszív módon folytatjuk — a legközelebbi kongresszusülésszakon orvosolják a munkaügyi törvényt.

Frazer A. Bailey, elnök, NAM propagandabizottság.

A választás után a sajtó és a kongresszus egyaránt azt a véleményt hangoztatta, hogy a nagytőke első utasítása a munkaügyi törvényhozás módosítása lesz. A november 9-i *New York Times* címlapján ez állott: «A kongresszus következő ülésszakán felülvizsgálják a Wagner-törvényt». Nemsokára ez volt az Egyesült Államok sajtójának egyhangú véleménye.

David Lawrence vezércikkíró november 12-én hangoztatta: «Régen esedékes a Wagner-törvény bizonyos módosítása.»

A november 15-i *New York News* közölte: «Hawkes szenátor támadja a Wagner-törvényt». De nem közölte, hogy Hawkes az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájának elnöke volt és hogy még most is egy nagy tröszt vezetője . . .

És ment tovább a játék.

A kongresszus első ülését január 3-ra tűzték ki. December hónap tehát létfontosságú volt a nagytőke és kis csatlósainak munkásellenes hadjárata szempontjából.

A rendelkezésre álló helyen lehetetlenség még csak felsorolni is ennek a kampánynak egyes fázisait, megnyilatkozásait. De az alábbi példák igen jelentősek, mert megint ott látjuk felsorakozni azokat az erőket, amelyek mindig szót kérnek a közérdek ellen. A reakció igénybevette a sajtót, a rádiót, igénybevett mindenféle szervezetet és szóvivőt és rájuk bízta a munkát. A munkát elvégezték, mint ahogy elvégezték a multban is és el fogják végezni a jövőben is — kivéve ha a közönség —, amelynek ez a «munka» a bőrére megy — nem tanul meg védekezni ellene.

Felsorolunk néhány decemberi ujságkivonatot:

December 1. A több, mint ezer napilapot híranyaggal ellátó United Press cikket közölt «Wiley szenátor munkaügyi reformprogramja» címmel. Az úgynevezett reformprogram a Wagner-törvény eltörlésével jelentett egyet.

A *New York Times* ezt írta: «A NAM munkaügyi programot javasol».

December 2. «Le a munkásvezérekkel! — mondotta a Kiwanis szóvivője» — hangoztatta a *New York World-Telegram*. Idézte a Kiwanis International tröszt elnökét, George String-

fellow-t, aki szerint «a Wagner-törvény monopolhelyzetet biztosított a munkavállalóknak.»

A Szerszámtulajdonosok Szövetsége (Tool Owners' Union), egy nagytőkés tömörülés, amelynek tagjai között közismert fasiszták, coughlinisták,[1] munkásüldözők vannak, egyoldalas hirdetést közölt a *New York Times*-ban és több más lapban, hogy kellő mennyiségű pénzt szerezzen a szakszervezetek elleni küzdelemre.

December 3. Fred Perkins, a Scripps-Howard ujságtröszt vezércikkírója hosszú tudósításban közölte Ball szenátor tervét a szakszervezetek megsemmisítésére.

December 4. «Case kijelenti : a kongresszusnak a cselekvés mezejére kell lépnie a munkásmozgalom ellen» — közli a sajtó. Case déldakotai képviselőt a duPont, Pew és több NAM-család 53.700 dolláros alapja segítségével választották meg. Egyike a NAM-vonal legharcosabb ügynökeinek a kongresszusban. A sajtóban országszerte közölt cikk forrása az Associated Press tudósítása volt.

A NAM kongresszusát megnyitó beszédében Weisenburger, a NAM főtitkára, változtatásokat követelt a Wagner-törvényben s azt állította, hogy maga a törvény «veszedelmesen közelhozta Amerikát a nyilt forradalomhoz».

December 5. Ha valaki még kételkedett volna a NAM—sajtó-kongresszus összjátékban a munkásmozgalom (és a közérdek) ellen, — a sajtó elárulta magát ezen a napon közölt címszalagjaival. Majdnem egységesen a következő főcímet hozták a lapok : «Ball és Byrd szenátorok a NAM ülésén nyilvánosságra hozzák a kongresszus terveit». Két vezető szenátor tehát elrohant a NAM kongresszusára, hogy megígérje a nagytőkének, vezetik a küzdelmet a Wagner-törvény hatálytalanításáért, tizennégyévi haladó munkaügyi törvényhozás eltörléséért.

December 6. A NAM *News* című lapja, melyet a kongresszus tartama alatt naponta adtak ki, a következő címszalagot hozta : «Az új munkaügyi törvény szigorú lesz a szakszervezetekkel szemben — mondotta Ball szenátor».

Mark Sullivan vezércikkíró egy évben mintegy száz munkásellenes cikket ír. Ezen a napon azt írta, hogy a «légkör» november 5-én változott meg, amikor a választásokon a köztársaságiak győztek.

William K. Jackson, az Egyesült Államok Kereskedelmi

---

[1] Coughlin atya, katolikus pap, az amerikai fasizmus egyik vezéralakja.

Kamarájának egyik vezetője támadta a Wagner-törvényt, mint amely igazságtalan a munkaadókkal szemben.

Ugyanakkor a december 5-iki *New York Times* képmutató címszalagot közölt arról, hogy «a NAM haladó munkaügyi és gazdasági programot hirdet».

A baloldali *PM* leleplezte ezt a fogást és közölte a *New York Herald Tribune* kliséjét («A NAM szerint csak a munkásmozgalom megfékezése hozhatja helyre az Egyesült Államok gazdasági helyzetét») — a *Times* címszalagjával szembeállítva.

Az Egyesült Autómunkások Szakszervezetének képviselője, Irving Richter ezt állapította meg jelentésében: «A republikánus párt legfőbb vezetői nemcsak megszavazták a kongresszusban a NAM politikai vonalát, hanem kidolgozták és harcosan képviselték a nagytőke programját. Két nagy előnyük volt a demokratapártiakkal szemben: először is pontosan tudták, mit akartak: a Wall Street-i bandának akarták a lehető legnagyobb hasznot, tekintet nélkül az Egyesült Államok népességének érdekeire . . .»

December 7. Stokes vezércikkíró a következőket állapította meg: «A szélsőjobboldal tevékenyebben és nyiltabban működik ma az országban, mint bármikor. A legutóbbi választások felbátorították . . . A szélsőjobboldal, amely azért hatalmas, mert megvannak a biztos pénzügyi alapjai, a NAM évi kongresszusán mutatta ki foga fehérét . . . Biztosra vehető, hogy az új kongresszus a munkaügyi törvény módosításáról tárgyal majd . . . Hogy mennyire drasztikus és büntető jellegű lesz az új munkaügyi törvényhozás, attól függ, vajjon a köztársasági párt vezetői követik-e a NAM szélsőségeseit vagy pedig mérsékelik politikájukat».

Említésre méltó, hogy Stokes cikkeit a Scripps-Howard ujságtröszt és más ujságok gyakran visszautasítják és hogy a szabadelvű vagy munkáspárti hetilapokban megjelenő, és a «NAM-sajtó-kongresszus» közérdekellenes frontot leleplező cikkeinek századannyi olvasója sincs, mint a nagy üzleti sajtónak, lepénzelt vezércikkíróinak, karikatúristáinak, tőzsdei szerkesztőinek; századannyi közönsége sincs, mint a reakciós rádióhírmagyarázóknak és más közvéleménygyártóknak.

A december 7-i *New York Herald Tribune* közölte, hogy Howard Smith Virginia állambeli képviselő, a NAM egyik kongresszusi szócsöve «a Wagner-törvény átfogó módosítására vonatkozó javaslatot» terjeszt elő.

December 8. A *New York Times* ezt írta: «A mult héten

több fontos helyről sürgették a Wagner-törvény felülvizsgálását». Idézte a lap a republikánus párt elnökének, Carroll Reecenek azt a kijelentését, hogy «a munkaügyi törvényhozás még mindig a legelső és legfőbb probléma, amelyet az új kongresszusnak meg kell oldania». A *Herald Tribune* szerint «valószínű a munkásmozgalom megfékezése».

December 9. Fokozódik a kongresszus kampánya a sztrájkok megfékezésére» — írja az United Press.

A *Life* című képeslap teljes oldalhosszúságú vezércikkben támadta a munkásmozgalmat. A lap szerint a megoldás : a NAM szokásos megoldása. Vagyis : «a Wagner-törvény módosítása». Síkraszállt a *Life* a Wagner-törvényt megelőző Norris-La Guardia haladó szellemű munkaügyi törvény revíziójáért is. És szentesítette az egész NAM-programot.

December 11. A *New York Herald Tribune* washingtoni tudósítása szerint «a munkásság megfékezése lesz a kongresszus első feladata».

December 13. A munkásmozgalom megfékezésének befolyása van a politikai helyzetre — írta a *New York Sun.*

Az ismert Wall Street-i tőzsdés, E. F. Hutton oldalas hirdetést tétetett közzé egy sereg lapban. A hirdetés szövege : «A Wagner-törvény módosítását akarjuk».

December 15. A *New York Times*-ben Louis Stark megállapítja : «A munkaügyi törvényhozás körüli vita középpontjában a Wagner-törvény áll.» A *New York Herald Tribune* szerint «Úgylátszik, hogy a kongresszus sürgősen foglalkozni fog a Wagner-törvény revíziójával». Az egykor haladó, de most reakciós Mark Sullivan pedig ezt írta : «Ball szenátort reakciósnak nevezni, mint a munkássajtó egyrésze teszi, — egyenesen fantasztikus dolog».

December 16. Peter Edson vezércikkíró megállapítja : «Egyre érezhetőbb a republikánus reakció bosszúja». Egyes munkásvezetők és vállalkozók közös nyilatkozatát a munkaügyi viszályok békés elintézése érdekében Clarence Brown, Ohio állambeli képviselő «elkésett»-nek nevezte és — az Associated Press jelentése szerint — «sürgette a Wagner-törvény mielőbbi módosítását». Ugyancsak az Associated Press jelentette : «A kongresszus hűvösen fogadta a munkaügyi békére irányuló indítványokat». A Scripps—Howard ujságtröszt úgynevezett gazdasági szakértője, Lawrence Fertig, kijelentette : «A Wagner-törvény életbelépése óta több sztrájk volt az Egyesült Államokban, mint bármikor».

December 18. Az Amerikai Kistőkések Szervezetének értekezlete kétoldalas hirdetést tett közzé a Pew-család *Pathfinder* című kiadványában és más lapokban. A hirdetés megállapítja: «Törvényjavaslatot szövegezünk meg a Wagner-törvény módosítása céljából».

Egyike ez a tőke elég kevés számú nyilt és becsületes megállapításának, mert legalább bevallja, hogy voltaképen ki is szövegezi meg a kongresszus által elfogadott munkásellenes törvényjavaslatokat!

December 19-én az *United States News* kiadója, David Lawrence vezércikkíró, támadást intézett a Wagner-törvény ellen. Azt mondotta, a kongresszus eltörli, kivéve, ha a szakszervezeti vezetők beleegyeznek néhány lényeges módosításba. A Wall Street *Trends* című közleménye szerint Ball, Byrd és Smith szenátorok munkásellenes törvények megszövegezésével foglalkoznak.

A nagy lapok jó két-három hasábot szántak a General Motors elnöke, Alfred P. Sloan tíz pontból álló tervének, «a Tőke és a Munka harmóniája érdekében». Elsősorban a *New York Sun* szentelt ennek sok helyet. A tíz pont nem sokban különbözött a NAM 1933. évi programjától vagy a *New York Times* refrénként visszatérő Wagner-törvény ellenes vezércikkeitől.

December 20-án beharangozták a Smith törvényjavaslatot és a sajtó megfelelően «sztárolta» is. Taft szenátor február 15-re jelentette be a vitát.

December 23-án Taft szenátor, Ohio állam egyik leggazdagabb üzletembere kijelentette, hogy ő a legalkalmasabb ember a szenátus munkaügyi bizottságának vezetésére. Marquis Childs vezércikkíró megállapította, hogy Taft támogatja a Case-féle törvényjavaslat újra beterjesztésének gondolatát.

December 24-én a *New York Herald Tribune* jelentette, hogy Taft elüti a haladó köztársasági Aiken szenátort a szenátus munkaügyi bizottságának elnökségétől. Közölte a lap azt is, hogy Taft, amikor a CIO-nak azzal az adatokkal alátámasztott indítványával szállt szembe, hogy az ipar 25 százalékkal emelhetné a béreket áremelés nelkül, kijelentette: «Olcsóbb árak kellenek, nem pedig magasabb bérek».

Karácsony hetében lélegzetnyi szünet állott be. De amikor 1947 januárban megnyilt a kongresszus, — a sajtó, a rádió, a közéleti szónokok, a képviselők és a szenátorok nagy nemzeti jazz-zenekara dübörgően, de azért jó összhangban rázendített a Wagner Act Blues-ra.

A nagytőke terve a Wagner-törvény szabotálására és nem eltörlésére irányult. Ebben is követték a NAM 1935-ben körvonalazott elgondolását.

Ennyit a nyilt kampányról. Amikor a kongresszus januárban összeült, a sajtó és a politikusok egy dologban megállapodtak : az első, amiről gondoskodni kell, új munkaügyi törvényjavaslat. És nemsokára munkaügyi törvényjavaslat került a képviselőház és a szenátus elé. Két ember terjesztette be. Az egyik Fred A. Hartley képviselő, akinek közszereplése már addig is a lehető legrosszabb volt a munkaügyi, haladó és közérdekű intézkedések szempontjából, de a legjobb, ami a tőkésvagyon és hatalom feltétlen kiszolgálását illeti. A másik a minden lében kanál Taft szenátor volt, a hírhedt ohiói üzletember.

Áprilisban, amikor a két törvényhozó testület bizottsága kompromisszumos szöveg fogalmazásán dolgozott, — attól félvén, hogy az elnök megvétózza a képviselőházi szöveget, amiért alkotmányellenes, igazságtalan és büntető jellegű — a vetélkedő szakszervezeti szövetségek konzervatív vezetői végre egyszer megegyeztek egy közös nyilatkozatban. Philip Murray (CIO), William Green (AFL), és A. J. Whitney (vasutas szervezet) a Taft—Hartley-féle «rabszolga»-törvényjavaslatot fasiszta intézkedésnek bélyegezt . Mindhárman megegyeztek abban, hogy a Taft—Hartley-javaslat Hitler és Mussolini kezdeti szakszervezetellenes akcióinak mintájára készült. Az amerikai sajtó — szokásához híven — elhallgatta vagy elsüllyesztette a nyilatkozatnak azokat a részeit, amelyekben a fasiszta példákról volt szó.

Ugyanakkor, amikor a sajtóviszonyok megvizsgálására alakult bizottság jelentésében (lásd e könyv utolsó fejezetét) megvádolta az ujságokat azzal, hogy nem szolgálják az amerikai népet, — maguk az ujságok bizonyították be, hogy a vád alapos. Elhallgatták ugyanis ennek az időszaknak legjelentősebb híreit.

Ha az amerikai olvasó nem sajnálja az időt és a fáradságot, hogy elmenjen a városi vagy községi könyvtárba, lapozza fel ott a Kongresszusi Napló 1947 április 15, 16 és 17-i kiadását. Megláthatja, hogy a Hartley-javaslat vitájában a képviselőház egy tucat tagja állapította meg : a javaslat a NAM-tól ered, a javaslatot a NAM támogatja, sőt szövegét a NAM emberei írták. A Kongresszusi Napló 3731—3733. oldalain szembeállítva találja a NAM eredeti szövegét és a Hartley-javaslat szövegét. Az összehasonlítást Minnesota képviselője, Blatnik mutatta be

a házban. Megtalálhatja az olvasó azoknak az ügyvédeknek és kijáróknak neveit is, akiket Blatnik azzal vádolt meg, hogy ők írták a javaslat szövegét. Ezek :

Theodor R. Iserman, a Chrysler-tröszt ügyésze, Ball szenátor barátja,

William Ingles, aki az Allis Chalmers, Fruehauf Trailer, J. I. Case és Inland Steel kijárója s aki mindezért évi 20.400 dollárt kap,

Jerry Morgan, aki több tröszt szolgálatában áll és

Mark Jones, afféle ipari hirdetési ügynök, akit érdekei Rockefellerékhez kapcsolnak.

Ha Amerikának szabad sajtója lenne, ha 1750 napilapjának legalább egy kis százaléka igazán becsületes lenne, — alaposan kiaknázta volna az esetet, hiszen a kongresszusi ülésszak egyik legszenzációsabb híréről volt szó. Ott voltak a tények, mégpedig okmányokkal bizonyított tények. Nemcsak a ház 18 képviselője ismételte meg e vádakat, hanem később májusban a szenátus öt tagja is s közöttük egyaránt volt republikánus és demokratapárti. A sajtó mindazonáltal elhallgatta a hírt, szilárdan bízván abban, hogy igen kevés lap fogja megszegni — ha egyáltalán lesz mersze megszegni — azt az «elhallgatási szerződést», amelyet mindig akkor érvényesítenek sajtóberkekben, hogyha az amerikai nép életérdekeiről, létérdekéről van szó.

Az Egyesült Államok népe nagy többségének hatvanéves keserves harca a na y anyagi- és véráldozatot megkövetelő sztrájkok megszüntetéséért — ezzel a szomorú akkorddal végződött : a reakció megsemmisítette a Roosevelt-rendszer New-Deal-jének legnagyobb vívmányait. A NAM, a sajtó, a kongresszus, a rádióhírmagyarázok, a vezércikkírók, a képeslapok, az ezer amerikai és sok tízezernyi fizetett ügynökük megint sikert értek el a gazdasági élet fejedelmei számára, azoknak a pén váltóknak a javára, akikről Roosevelt azt mondta, ki kell kergetni őket a templomból. Hát most visszajöttek — ha talán nem is a templomba, de a sajtóba, a rádióba és a kongresszusba egészen bizonyosan.

NAGY MAGAZINOK

5.

A MAGAZINSAJTÓ

Az az általános bizalmatlanság, amellyel egészséges szellemű népünk a napilapjait tekinti, nem terjed ki a sajtó másik részére : a népszerű magazinok rendkívül nagyhatalmú csoportjára. Egészen természetes, hogy amikor a *Fortune* című lap közvéleménykutatója 1936-ban megkérdezte a közönséget, mit gondol a napilapokról, arra a következtetésre jutott, hogy az olvasók legalább 26 százaléka, vagyis 30 millió ember, meglehetős kétkedéssel tekinti az ujságok megbizhatóságát. A *Fortune* azonban nem kérdezte meg a közönséget, mit gondol millió dollárokat kereső és milliós példányszámokban közkézen forgó idősebb képeslap testvéréről, a *Time*-ról vagy a *Time* vetélytársairól és kollégáiról.

Ennél is sokkal fontosabb tény, hogy míg az egész napisajtót, a hírszolgálati irodákat, a sajtószabadságról való hamis felfogásukat az elnöki hivataltól kezdve a szabadelvű hetilapokig igen sok bírálat érte, — a hetenként vagy havonként megjelenő képeslapokról és folyóiratokról, az ú. n. magazinokról szinte egy szó sem hangzott el. Olyan színezete van a dolognak, mintha a kritikusok és a tájékoztatás orgánumai a magazinsajtót nem tekintenék fontosnak az amerikai közvélemény irányítása és a közügyek vezetése szempontjából.

Ha ez a magyarázat, akkor ennek meg is van az alapja. A huszadik század első két évtizedében a magazinok híresek voltak igazmondásukról (vagy — mint ellenségeik nevezték — «ganajtúrásukról»). Később az ipari és pénzügyi érdekeltségek elnyomták és úgyszólván kiherélték a szabad magazinokat. Sötétség, illetőleg az édeskés szerelmi történetek légköre árasztotta el a magazinok világát. *(Everybody's*, a nagy ganajtúró

lap például *Romance Magazine*-ra — szerelmi történetek képeslapja — változtatta a nevét.) Az első világháború végétől mind a mai napig hiába keresett az ember a népszerű magazinokban fontos híreket vagy alapos fejtegetéseket (amelyek közlésétől egyébként a tőkés érdekek előnyomulása nyomán meghátráló napisajtó már régen elállott).

A nagytőkés hatalmak nem elégedtek meg a magazinsajtó felett aratott teljes győzelmükkel (a harc okmányszerű történetét elmondja Louis Filler «Az amerikai haladás keresztesvitézei» című könyvében, Harcourt, Brace and Co. 1939). Igaz, a ponyva: ópium a népnek. De a magazinok célja nem egyszerűen a közvélemény elbódítása volt, nemcsak az volt, hogy elhallgassa a tényeket és hogy szellemi ürt teremtsen. A tőkés nagyhatalmak a magazinsajtót lassan, de annál alaposabban a saját ideológiájuk sugárzására hivatott ügynökségekké alakították át. A Morgan-bankház, amelynek érdekeltsége a napilapokban úgyszólván nulla, kiterjesztette csápjait a magazinokra. Harknessék, Harrimanék, Astorék, a Brown magánbankház és a NAM vezetői csendben megszerezték a legtöbb milliós példányszámú magazin pénzügyi felügyeletét. Ma már megállapítható — és e könyv meg is mutatja —, hogy a nagytőke, a bankvilág úgynevezett elitje kapott képviseletet a hetilapok és havi folyóiratok ellenőrzésében. Ezek a lapok és folyóiratok kétszer annyi amerikaihoz jutnak el, mint a napilapok.

A nagytőkés irányítás részben nyilt, részben titkos, de akár nyilt, akár titkos, az amerikai nép millióinak nincs róla tudomása. Igaz, hogy az Egyesült Államok központi postahivatala megköveteli, hogy a hetilapok és napilapok évről-évre jelentsék be tulajdonosaikat. Amikor a sajtóviszonyokat vizsgáló bizottság egyik tagja, Milton Stewart panaszkodott, hogy «a lehetetlenséggel határos megtudni, ki irányítja a rádiót, az ujságokat és a mozit» — a sajtó jól fizetett talpnyalója, az *Editor & Publisher* 1945 december 1-i számában így válaszolt: «Stewart úr nyilván nem ismeri a kongresszus 1912 augusztus 24-i rendeletét, amely szerint a napilapoknak és a folyóiratoknak minden évben be kell jelenteniök, ki a tulajdonosuk, kikből áll az igazgatóságuk, mennyi a példányszám. Ha Stewart úr utána járna, megtalálhatná a főbb irányítóknak, a részvényeseknek s mindazoknak a nevét és címét, akiknek pénzügyi érdekeltsége több, mint egyszázalékos.»

Viszont . . . hogyan is áll a helyzet valójában? Ha Stewart úr végignézne egy csomó folyóiratot és pl. A. K. Lockett nevére

bukkanna, valószínűleg nem szentelne a névnek különös figyelmet és valószínű, hogy a sokmilliónyi be nem avatott egyáltalán nem ismeri ezt a nevet. Pedig éppen Lockett úr az, aki az ország legfontosabb sajtó és tájékoztató orgánumaiban a Morgan-bankházat képviseli.

Az *Editor & Publisher* figyelmébe ajánljuk a tényt, hogy amikor Frank E. Gannett hatalmas összegekkel tartozott az International Power and Paper Company-nak, a *Brooklyn Eagle* — amikor tulajdonjogi viszonyait nyilvánosságra hozta — eltitkolta, hogy részvényeinek 40 százaléka idegen kézben volt. S. E. Thomason, a *Chicago Journal* tulajdonosa sem fedte fel lapja hasonló nehéz pénzügyi helyzetét. Az ország törvénye megállapítja, hogy a kiadónak nyilvánosságra kell hoznia a részvény- és tulajdonviszonyokat. Ha nem teszi, sorsa pénz- vagy fogházbüntetés. A törvény azonban nem szól kölcsönökről . . .

Mi több, az International Power and Paper Company közüzem volt és életfontosságú szeme annak a láncnak, amely a nagy villamossági trösztöt alkotta. A hatszázmillió dolláros ujság-, villamossági és világítási tröszt mögött ott álltak az Egyesült Államok legnagyobb bankházai, elsősorban a Rockefeller-érdekeltségbe tartozó Chase National Bank. Képviselője, Albert H. Wiggin nemcsak a bank elnöke, hanem az International Power and Paper Company igazgatója is. Ott van azután mögötte a Morgan-csoport, a Bankers Trust Company képében. Igazgatója, Owen D. Young, tagja volt annak az újjászervezési bizottságnak, amely 1928-ban holdingot létesített. Mr. Young személyén keresztül a csoport szoros kapcsolatba került a Mohawk-Hudson villamossági társasággal, amely nagy szerepet játszott a kormány ellen vívott évtizedes harcban, különösen a Szent Lőrinc-terv elgáncsolásában.

Az International Power and Paper Company-nak nagy érdekeltsége volt a *Brooklyn Eagle* és a *Chicago Daily News* című lapokban, a *Knickerbocker Press and Evening News*-ban, Albany város két Gannett-féle lapjában, ugyancsak Gannett *Ithaca Journal-News* című lapjában, a *Boston Herald*-ban, a *Boston Traveler, Chicago Journal, Tampa Tribune, Greensboro Record, Augusta Chronicle, Columbia Herald* és *Spartansburg Journal* című lapokban — és húszmillió dollárt ölt bele abba a kísérletbe, hogy egy csomó newyorki ujságot is megvásároljon.

Persze, véletlen is lehet, hogy majdnem az egész sajtó és majdnem valamennyi lap, amely bármilyen kapcsolatba került

a Rockefeller—Morgan—International Power and Paper—Mohawk-Hudson csoporttal, — mindig ellenezte és most is ellenzi a kormányzat közüzemi terveit és körömszakadtáig harcolni fog a Szent Lőrinc-terv megvalósulása ellen, holott a terv a köz javát és így természetesen a felsorolt ujságok olvasóinak javát is szolgálná.

Viszont semmiesetre sem véletlen az, hogy a villamossági tröszt évente 25 millió dollárt költött napilapokra és magazinokra és hogy a sajtó — jelentéktelen kivétellel — vissza is fizette a kölcsönt a megvesztegetésért, a hirdetésekért, vagy a másfajta befolyásolásért. A napilapok körében uralkodó korrupció most már köztudomású. Hogy-hogy nem, a képeslapok befolyását a közvélemény irányításában eddig nem vették elég komolyan.

Pedig bizonyíték van garmadával, hivatalos bizonyíték is akad bőven. Martin Insull vallott az úgynevezett «jótékonysági» hirdetési kampányról. Az ilyenfajta hirdetés nem azért készül, hogy valamit a publikumra sózzon, hanem azért, hogy megszerezze a kiadók jóindulatát a villamossági tröszt számára. Insull a többi között ezeket mondotta:

> «A National Electric Light Association (NELA) megkezdte hirdetési hadjáratát és egy sor hirdetést feladott a *Saturday Evening Post*-ban. A kampány a NELA-nak ötvenegynehányezer dollárjába került. A villamossági ipar más úton is meg akarta nyerni magának a közvélemény jóindulatát s ezért az iskolákban fogalmazási versenyt rendezett. 1924 szeptemberében ezt a versenyt országszerte propagálták a vezető képeslapok, így a *Saturday Evening Post*, a *Literary Digest*, a *Ladies' Home Journal*, a *Collier's*, az *American*, a *Cosmopolitan* és a *Good House-keeping*.» (Kongresszusi viták a közüzemi trösztökről, 71/a. jelentés, 92. szenátusi okmány, 70. kongresszusi ülésszak, 1. ülés.)

A jelentések, mellékletek és bizonyítékok nem kevesebb, mint 73 kötete részletesen feltárja a tröszt kapcsolatát a legtöbb folyó magazinnal, felfedi azt a propagandát, amelyet a közüzemi trösztöknek sikerült elhitetniök az amerikai néppel és leleplezi azt is, hogy milyen nagy szerepük volt a magazinoknak ebben a propagandában.

Egyes ujságoknál meg kellett vesztegetni a szerkesztőket és a kiadót. De ami a nagy magazinokat illeti, nem lehet mon-

dani, hogy a közerkölcsbe vagy a törvénybe ütköző dolgok történtek volna. A napilapoktól eltérően a képeslapok nyiltan a tulajdonában voltak vagy az irányítása alatt állottak ugyanazoknak a személyeknek és trösztöknek, amelyeknek nyilvánvaló az érdekközössége nemcsak a NELA-val, hanem az egész magánhasznon alapuló tőkésrendszerrel.

A NAM a nagytőke csúcsszervezete. Nemcsak az ország leghatalmasabb magánjellegű szervezete, hanem az úgynevezett szabadvállalkozás legfőbb szóvivője és propagandistája. Noha a közvélemény — vagy mondjuk így: a közvélemény 99 százaléka — nem tudja ezt: a NAM nemcsak a napilapok irányítására van döntő befolyással (amint a már említett 26. monográfia megmutatja), hanem döntő szerepet játszik a magazinok irányításában is, mégpedig a következő összeköttetések révén:

Walter D. Fuller, a Curtis kiadóvállalat elnöke, a NAM újjászervezője és jelenlegi igazgatója. 1947-ben elnöke volt a NPA-nak (National Publisher's Association).

William B. Warner, a *McCall's* a *Redbook* és más magazinok tulajdonosa, a NAM volt elnöke és igazgatója és 1946-ban bekövetkezett haláláig elnöke volt a NPA-nak.

Malcolm Muir, elnöke a McGraw-Hill ipari folyóirat-kiadóvállalatnak, a *Business Week*-nek és a *Newsweek*-nek (a *Time* legfőbb vetélytársának); a *Newsweek* újabb láncszem a NAM magazin-hálózatában.

J. Howard Pew, a Sun Oil Company (Sunoco) elnöke. A Pew-család a Sun hajóépítő társaság és más iparvállalatok tulajdonosa. Lapvállalkozásaik: a majdnem hárommillió példányban megjelenő *Farm Journal* és a *Pathfinder* (az első *Newsweek*-szerű magazin az Egyesült Államokban). A Pew-család a választási harcok bőkezű mecénása, ezenkívül pedig egy tucat szervezetnek adott pénzt, ide értve az úgynevezett Kereszteseket (Crusaders). Ez határozottan fasiszta szervezet, akárcsak a Köztársaság Előőrsei nevű alakulat, amely az úgynevezett Amerikai Szabadság Liga antiszemita fiókvállalata. Ezeket is Pew-ék pénzelték.

A NPA tagjai közvetítésével mindig sok magazin irányítását befolyásolta és szorosabb szövetségben volt a NAM-mal, mint az ANPA. Műveleteit azonban sikerült olyan csendben véghezvinnie, hogy a monopóliumok megvizsgálására kiküldött bizottság jelentésében — amely alaposan leleplezi az ANPA-t, a napilapkiadók szövetségét — mégcsak nem is említi a NPA-t, amely a magazinok kiadóit foglalja magában.

A NPA és az ANPA Amerika leghatalmasabb közvéleménykialakító szervezetei. 50 millió példányszámú napilap és százmillió példányszámú havi vagy heti magazin működik fennhatóságuk alatt.

Az ANPA tevékenységének jórésze nyilvánosságot kap. A testület évi közgyűlést tart. Igaz, hogy amikor sztrájktörésről vitatkoznak a szövetségben vagy amikor arról van szó, hogy hogyan harcoljanak a saját dolgozóik és az ujságírószervezetek ellen — az ülések titkosak. Mert az amerikai sajtó csak elméletben ismeri el a szabadságot és sohasem akkor, amikor konkrétumokról van szó. Mégsem lehet mondani, hogy az ANPA a szerény ibolyához hasonlítható. Washingtonban az ANPA embereinek, mint kijáróknak igen nagy befolyásuk van.

Ami a magazin-kiadókat illeti, kijáróik nekik is vannak, de nem keresik a nyilvánosságot és mindig jobbnak látták, hogy a háttérben, a kulisszák mögött maradjanak. És minthogy a napilap- és a magazinsajtó jól tudja, hogy kell kezelni a híreket, sikerült az amerikai nép előtt eltitkolnia washingtoni kijáróinak tevékenységét.

Valaki — a neve mind a mai napig ismeretlen — nyilvánosságra hozott egy bizalmas memorandumot, amelyet a NPA tagjainak szántak. Ez a memorandum éles fényt vet ennek a szervezetnek a tevékenységére. Világosan és félreérthetetlenül megmutatja a jellegét.

1934-ben történt. A New Deal a megvalósítás útján volt. Első és legfontosabb alkotásai közé tartozott a munkaügyi törvényjavaslat, amelynek az volt a hivatása, hogy felszabadítsa a többséget a kisebbség elnyomó befolyása alól. Másik fontos alkatrésze az a törvényjavaslat volt, amely a lakosság egészségének — és nem utolsó sorban pénztárcájának — megvédésére irányult és az élelmiszerek és orvosságok elkészítésének módját, sőt még ezek hirdetésének módját is szabályozta volna. Az Egyesült Államokban végre nemzeti kérdés lett a szociális biztonság problémájából.

1934 július 16-án a magazinkiadók emlékiratot szerkesztettek arról a szerepről, amelyet a szociális törvényhozás elleni küzdelemben vállaltak. A memorandum a többi között így szólt:

«A lapkiadás terén ez az év rendkívüli év volt. A NPA joggal büszke a lapkiadók érdekében kifejtett tevékenységére.

Ami a Wagner-törvényjavaslatot illeti, sok pénzébe

került volna minden egyes kiadónak, akár saját nyomdája volt, akár nem. Nagy részünk volt abban, hogy ebből a törvényjavaslatból egyelőre nem lett törvény.

A Tugwell-féle gyógyszer- és élelmiszerügyi törvényjavaslat eredeti formájában súlyos csapást jelentett volna a hirdetési üzletekre. Végrehajtóbizottságunknak sikerült e javaslatot is módosítani.

A munkanélküliek biztosításáról szóló törvényjavaslat 5%-os adót írt elő a kifizetett munkabérek után. Hogy ez milyen komoly dolog volt, az magától értetődik, és megbizottainknak végül is sikerült megakadályozni a javaslat megszavazását.»

A NAM is harcolt ugyanezen törvényjavaslatok ellen, az ANPA is harcolt ellenük, mégpedig többé-kevésbbé nyiltan. A napisajtó hamis hírekkel, féligazságokkal és mellébeszéléssel mérgezte a közvéleményt. A magazinok kiadói titokban dolgoztak.

A kiadók szövetségének vezére, William Bishop Warner, a *McCall's*, *Red Book* és más magazinok kiadója volt, aki nemcsak a NAM újjászervezéséből vette ki a részét, hanem tagja volt a «cilinderes klikknek» is, amely már 1933-ban, a New Deal kezdetén munkásellenes alakulattá szervezte a NAM-ot.

A Crowell kiadóvállalatot, a *Collier's*, *The American Magazine* és a *Woman's Home Companion* című magazinok kiadóját A. D. Mayo képviselte a NPA-ban.

A Curtis kiadóvállalatot *(Saturday Evening Post, Ladies' Home Journal)* P. S. Collins képviselte, W. D. Fuller elnöknek, a NAM belső emberének szócsöve.

A Luce-kiadványokat *(Time, Life, Fortune)* Roy Larsen, a *Time* kiadója képviselte.

Az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájának magazinját, a *The Nation's Business*-t főszerkesztője, Merle Thorpe képviselte.

Malcolm Muir képviselte a McGraw-Hill kiadóvállalatot.

Figyelemreméltó, hogy mind a napi-, mind pedig a magazin-sajtó, valamint a NAM és a reakció összes többi szerve, beleértve a kongresszus nagyrészét is, tovább harcolt a Wagner-féle munkaügyi törvényjavaslat ellen, amelyet azonban minden erőfeszítésük ellenére is megszavaztak. Sikerült azonban lényegesen módosítaniuk a Tugwell-javaslatot, különösen a hirdetésekkel foglalkozó részeket; a munkanélküli-segély-tervezetet

pedig még akkor is támadták, amikor az adót 5%-nál kevesebbre csökkentették.

A különböző élelmiszer- és gyógyszerügyi javaslatok körül folyó vita során megmutatkozott, hogy kik a közegészség ellenségei, de minthogy zsebükben volt a magazin- és a napisajtó, nem akadt senki, aki megtámadta és kigúnyolta volna őket és rájuk bizonyította volna az «Amerika-ellenességet».

Hogy politikájukhoz semmi kétség se férhessen, a NPA 1933-ban a következő szövegű utasítást küldte meg az ország valamennyi magazinjának:

> «A NPA vezetősége megállapítja, hogy a Copeland szenátor javaslatában foglalt úgynevezett Tugwell-féle intézkedés rendkívüli veszélyt jelent; a NPA határozottan ellenszegül a javaslat jelenlegi formájának.»

A «kiadók érdekeinek» védelmére különbizottság alakult — az ő érdekük az volt, hogy hirdetések útján pénzhez jussanak és ez szöges ellentétben állott a közösség érdekével. A bizottságnak tagja volt: Fred A. Healy, a Curtis cégtől; Lee Maxwell képviselte Crowelléket, Luce-ék érdekeit pedig R. L. Johnson; szószólójuk a *Ladies' Home Journal* megbizottja, Charles Coolidge Parlin volt. Parlin úgy vélte, hogyha a javaslatot következetesen «Tugwell-félének» hívja, abban az időben, amikor a sajtó vörösnek bélyegezte Tugwellt, félig már meg is nyerte a hadjáratot. És valóban, a kampány egyik leggyakoribb szólama az volt, hogy a törvényjavaslat «szovjetizálni» akarja Amerikát.

Mr. Hearst nemcsak a *Good Housekeeping* és az *American Druggist* című magazinjait bocsátotta a kampány rendelkezésére, hanem alapított még egy harmadikat, a *Drug World* címűt. Mindezek a lapok a NPA-t, a laptulajdonosok szövetségét és a közérdek ellen harcoló NAM-tagokat támogatták. Minden hatalmi eszközt felhasználtak a közösség ellen ebben az esetben is, csak úgy, mint másokban, amelyekről volt már és lesz még szó ebben a könyvben.

Volt egy ember, aki megmondta az igazat, valamivel később irott könyvében. Kenneth Crawfordnak hívták, akkoriban Amerika vezető baloldali ujságírója volt, később azonban reakcióssá vált és most a NAM—NPA birtokában levő *Newsweek* című magazin munkatársa. «The Pressure Boys» című könyvének 83-ik oldalán Crawford ezt irta:

«A NPA, amely az alattomos magazinokat foglalja magában, az ANPA, amely bőszen védelmezi a sajtónak azt a szabadságát, hogy tegyen, amit akar, tekintet nélkül a közösség érdekére, valamint a hetilapok kiadóinak szövetsége és még sok egyéni ujságiró mar bele a Tugwell-javaslatba. Az egyéni támadók közül legtevékenyebb volt David Lawrence, aki híven terjesztette azt a propagandát, hogy a törvényjavaslat intézkedéseinek értelmében orvosi recept lesz szükséges a legmindennapibb gyógyszer beszerzésére is. Anna Steese Richardson, a *Woman's Home Companion* kiadója, 12.000 mérföldes felolvasó körutat rendezett a laptulajdonosok elveinek terjesztésére.»

Ebben a közérdek elleni ligában résztvett mind a napi-, mind pedig a magazinsajtó, mert úgy látták, jövedelmük forog veszélyben, ha a hirdetéseket épúgy tisztességre kényszerítik, mint az orvosságok cimkéit. Minthogy ezek a kiadók tartották kezükben a sajtót, a közvélemény nem értesülhetett a való helyzetről.

A monopóliumokat vizsgáló bizottság kimutatta (26. monográfia, 183. old.), hogy az «1906-os eredeti gyógyszer- és élelmiszerügyi törvényjavaslatot», amelyet a korrupt sajtó eredménytelenül támadott, «többször is módosították, de csak a Copeland-féle javaslat eszközölt rajta gyökeres változtatásokat 1933-ban». Az úgynevezett «ganajtúró» vagy szabad magazinsajtó, a *Collier's*-szel az élén, tette tisztává a terepet 1906-ban a Harrison-féle javaslat számára — 27 évvel később pedig a korrupt sajtó, most már a magazinokkal együtt, mindent elkövetett, hogy meghiúsítsa a javaslatnak törvényerőre emelkedését. Henry A. Wallace, az akkori földmívelésügyi miniszter, kijelentette, hogy olyan intézkedéseket akarnak foganatosítani, amelyek «az adminisztráció megbénításával gyakorlatilag érvénytelenítenék a törvényt».

A 26. monográfia így folytatja (184. old.): «A törvény körüli vitában jelentős szerepet játszottak a kongresszusi tagok érdekei... Csaknem mindegyik képviselő érdekelve van valamelyik körzetben. A North Carolina-beli Vick Vegyipari Társaság és a St. Louis-i Lambert Gyógyszervegyészeti Művek lelkes szószólóikra találtak Bailey és Clark szenátorokban...

Nagy szerepet játszott még az a körülmény is, hogy a vita alig kapott nyilvánosságot a sajtóban. Nyilvánvaló, hogy az ujságok úgy vélték, a hirdetések forognak veszélyben...

A gyógyszer- és élelmiszerügyi törvényjavaslat megvitatása idején a tőke nyomására azt hirdették, milyen jelentőséggel bírnak a hirdetések az üzleti életben, tekintet nélkül a fogyasztó érdekeire».

Nagyon érdekes, hogy ez a monográfia, amely megnevezi a laptulajdonosok szövetségét, két szenátort, az ujságok agyonhallgatási akcióját — szót sem ejt a magazinsajtóról. Nem mintha a bátorsága hiányoznék ehhez, hanem csupán a tények ismerete. Igazolja ez azt az előbbi állításomat, hogy a magazinkiadók NPA-ja, ellentétben a NAM-mal és a napilapok ANPÁ-jával, titokban óhajt működni.

A «pressure group»-okról szóló tanulmánya végén a vizsgálóbizottság felméri azoknak erejét. A következőket mondja: «Ezen a téren, csak úgy, mint másokon is, a nagytőkét erőforrásai rendkívül előnyös stratégiai helyzetbe emelik. A farmereknek, fogyasztóknak és még a kiskereskedőknek sem lesz könnyű dolguk, ha saját kívánságaikat akarják érvényre juttatni a politikában. Itt is, akárcsak a politika minden más területén, a választóknak meg kell ismerniük a tényeket, ha nem akarják, hogy a business kényére-kedvére legyenek kiszolgáltatva».

6.

A MORGAN-HÁZ ÉS A MAGAZINOK

Ha az Egyesült Államok nagy magazinjainak ellenőrzését és tulajdonosi viszonyait vizsgáljuk, a legérdekesebb tény, amelyet felfedezünk, a Morgan-ház óriási szerepe ezen a téren.

A rendelkezésünkre álló bizonyítékokból világosan kitűnik, hogy a nagy pénzügyi érdekeltségek számos eszközre bízhatják magukat, ha a napisajtó ellenőrzéséről van szó, ámde a magazinsajtót már nem lehet oly könnyen kezelni. Csak rejtett pénzügyi műveletek elég erősek ahhoz, hogy a tájékoztatás és felvilágosítás e valamikor nagy és haladó eszközét irányítsák.

A különböző bankházaknak ez a magatartása a magazinbusiness-szel szemben kétségtelenül arra az időre nyúlik vissza, amikor a «befektetett pénz» harcolt a közérdek ellen, vagyis a népszerűen «ganajtúrónak» nevezett korszakra. A századfordulótól kezdve ugyanis egészen az első világháború végéig nem a napisajtó, hanem a magazinsajtó közölte a nemzet történetében páratlan szenzációjú és kitűnően dokumentált cikksorozatait, amelyek az amerikai nép körében nagy izgalmat keltve rántották le a leplet a különféle korrupt üzelmekről.

Ezeket a cikkeket eleinte minden jóérzésű ember örömmel fogadta, de amikor azok egyre rejtettebb mélységeket kezdtek feltárni és úgy látszott, hogy a titokban működő hatalmak egyikét sem kímélik, nos, ekkor a politikusok és a pénz, a tőke, a profit egyéb szószólói vadul fordultak a valóban szabad sajtó ellen és eltiporták azt.

Theodore Roosevelt egyetlen szóval akarta elintézni a szabad sajtót. Ő, akit «progresszívnek» hívtak s aki eleinte támogatta a bátor ujságírókat és leleplezőket, egyszerre csak «ganajtúróknak» titulálta előbbi védenceit. A korrupt napisajtó, amely már régen nem azt az egyetlen lehetséges feladatát

teljesítette, hogy híreket közöljön, most a magazinok ellen fordult, amelyek átvették tőle ezt a feladatot. A napisajtó ganajt szórt ezekre a magazinokra és az unalomig ismételte Theodore Roosevelt mondását. Ellentétes véleményt nyilvánított Charles Evans Hughes, New York állam kormányzója, aki később a Legfelsőbb Bíróság elnöke lett. Hughes azt mondta :

«Ha van feltúrandó ganaj, akkor azt fel kell túrni és a közvéleménynek tudomást kell erről szereznie, hogy igazságot szolgáltathasson . . .

A sajtónyilvánosság hatalmas tisztító erő, mert a közvéleményt hozza mozgásba és ebben az országban a közvélemény ellenőrzi a nemzet ügyeit.» (Részlet egy a NAM-hoz intézett levélből, 1906.)

Amerika pénzügyi és ipari urai minden kezük ügyébe akadó eszközt felhasználtak, hogy eltiporják a magazin-, másnéven ganajtúró, másnéven szabad sajtót. A bankkölcsönöket letiltották, a papírellátást leállították, a kiadványokat felvásárolták vagy tulajdonosaikat megvesztegették és mindenféle anyagi és egyéb kedvezményt ígértek az ujságíróknak, ha felhagynak leleplező cikkeik közlésével. Pereket indítottak a kiadók bosszantására ; az Egyesült Államok postahivatalát is hatalmukba kerítették a trösztök és bankáraik ebben a magazinellenes hadjáratban, sőt még Taft elnök is szerephez jutott a vállalkozásban. Louis Filler «Az amerikai haladás keresztesvitézei» című könyvében ezt írja :

> «Azok, akik úgy vélték, hogy nem tudják elviselni az ügyeikbe való további beavatkozást, erélyes mozgalmat indítottak a leleplező cikkek megszüntetésére . . . Rövid idő alatt végeztek a magazinok eltiprásával — kisebb lapok esetében néhány hónap alatt.
>
> A trösztök nem elégedtek meg azzal, hogy külön propaganda-irodákat állítsanak fel, sőt még a független sajtó befolyásolásával sem. Amíg a ganajtúrók szabadon fejthették ki tevékenységüket és fórumaik voltak, addig veszélyesek maradtak — még veszélyesebbek, mint a szocialisták, akik lekicsinyelték a reformokat.»

A magazinok fényt derítettek a Wall Street üzelmeire, «az eszeveszett finánctőkére», a kongresszus mindkét házára, a nép kizsákmányolására, a Rockefeller Standard Oil összeesküvésére, a nemzet természetes anyagi forrásainak kifosztására — mindez

kétségtelenül fontosabb volt, mint a *Collier's* című «nemzeti hetilapban» megjelent két cikksorozat: az egyik a szabadalmazott orvosságok körüli visszaélésekről, amely egészen elaljasította a napisajtót; másik magáról a napisajtóról. De a korrupt sajtó megtámadásával a *Collier's* talán még bátrabb cselekedet hajtott végre, mint az *Everybody's, Hampton's, The Arena, Metropolitan, McClure's, Cosmopolitan, The Ladies' Home Journal, Harper's Weekly* című lapok és más híres vetélytársai, amelyek azóta mind megszűntek vagy elhallgattak.

Az Egyesült Államok bűzlött a korrupciótól; a napisajtó becsapta a közönséget, nyilvánvalóan azért, mert többékevésbbé rejtett hatalmak ellenőrizték, a hirdetések útján. A ganajtúró korszak már nyolc éve tartott, amikor 1910-ben a *Collier's* leközölte a napilapokról szóló cikksorozatát — ez volt az első ilyen cselekedet az ország történetében.

A szabadalmazott gyógyszerügy 1905-ben robbant ki. November 4-én jelent meg a *Collier's*-ben egy «Némasági Szerződés» című cikk, amely rámutatott Amerika sajtójának korrupt voltára, amennyiben annak 99%-a a mérgező vagy fölösleges, szabadalmazott gyógyszerek tulajdonosainak kezében volt. A szóbanforgó szerződés egyszerű kis záradék volt, amelyet piros tintával biggyesztettek a köhögés, tüdőbetegségek, sőt rák elleni kúrák hirdetési szerződéséhez. Ez a záradék csak ennyit mondott:

> «Kölcsönösen megállapodunk abban, hogy ez a szerződés érvényét veszíti, ha az állam olyan törvényeket léptet életbe, amelyek korlátozzák vagy megtiltják a szóbanforgó gyógyszerek gyártását vagy eladását.»

A sajtó rajta volt, hogy ilyen törvények ne szülessenek.

Említésre méltó, hogy éppen a fiatal Mark Sullivan, a *Ladies' Home Journal* ujságírója szerezte meg a szerződés másolatát, amely F. J. Cheney, a gyógyszergyárosok szövetségének elnöke szerint a kuruzsló gyógyszertröszt bábjává tette a sajtót. Ugyanez az ujságíró ma az ország legreakciósabb hatalmainak szószólója, a magazin pedig a Curtis kiadóvállalat tulajdonába ment át. A *Collier's* végül is a Crowell kiadóvállalat kezére került. Crowellék egyik igazgatója Thomas W. Lamont volt, a Morgan-ház propaganda-irodájának főnöke. Ez volt a Morgan-cég első lépése a kiadóvállalatok meghódítása felé. Azóta sok ilyen lépést tettek.

Minderről természetesen nagyon keveset hallhattunk, minthogy magától értetődően igen kevés tér nyílt az effajta helyzetek bírálatának közzétételére. A legkönyörtelenebb, legteljesebb és legkeserűbb jelentést talán Porter Sargent, a nevelési világ ismert bálványrombolója írta meg «What Makes Lives» című könyvében, amelyet saját maga adott ki. Számos oldalt szentel annak a befolyásnak taglalására, melyet a Morgan-ház a politikára, az iskolákra és a sajtóra gyakorol. A Morgan-birodalom jelenlegi főnökéről a következőket írja :

«Amióta Mr. Lamont Charles Perkinsnek, Morganék propagandafőnökének nyomdokaiba lépett, sok dolga volt a kiadói világgal. Napilapokat, magazinokat, kiadóvállalatokat vásároltak fel és megváltoztatták politikájukat. Kiadás előtt álló könyveket módosítottak vagy cenzúráztak. Walter Millisnek ‚Road to war' című könyvéből kihúzták azt a részt, amelyben Morganról volt szó. A *Harper's* című lap 1939 szeptemberi számát, amely nemzetközi politikával foglalkozott, letiltották a bankigazgatók és több angolbarát és reakciós cikk közlését rendelték el. Szerzők, akik valaha bátrak és szabadok voltak, most egyszeriben óvatosak lettek és gondosan elkerülnek minden összeütközést a megbízóik érdekeivel. Ezek az írók készséges piacot találnak áruik számára. Akik mégsem adták be a derekukat, ritkán akadnak kiadóra.

Mindez a korszellemben van, sokan részt vettek benne és talán a közvéleményre is támaszkodhattak. De nincs még egy ember az országban, akinek több befolyása lett volna az utolsó húsz év kiadói és nevelési politikájára, mint Thomas Lamontnak. Az eljövendő életrajzírók érdekes témára bukkannak benne, ha azt a befolyást kutatják majd, amelyet Charles Perkins gyakorolt rá, és amelyet ő gyakorolt barátai, munkatársai, szövetségesei révén a kiadványokra, a jótékonysági intézményekre, a nevelési alapítványokra. Azon a helyen áll, ahonnan több alkalma nyílik, mint bárkinek, hogy katedrán és könyveken keresztül befolyásolja a mostani generáció gondolkodását.» (171-72. o.)

«Lamont egyszerű riporterként kezdte és az országnak talán legbefolyásosabb pozíciójába került : a Morgan-ház feje lett . . .

Mr. Lamont kijelentette, hogy a Crowell-kiadóvállalattól csak osztalékokat kér. Harvardtól természetesen

nem kér osztalékot, megelégszik a presztizs és a hatalom érzetével és azzal a tudattal, hogy az ő ízlése szerinti demokráciának megfelelően irányítja a dolgokat. Habár azt egyesek talán plutokráciának neveznék . . .

Mr. Lamont olyan óriási szerepet játszott az elmúlt negyedszázad alatt az ország pénzügyi, kiadói és nevelésügyi tevékenységében, hogy méltán tekinthetjük őt korunk szimbólumának . . .

Ha meg akarjuk érteni, hogy tudatunk tartalma miért olyan, amilyen; hogy miért tudunk egyes dolgokról és miért nem tudunk másokról; hogy miért olyanok a véleményeink, mint amilyenek — akkor meg kell értenünk azt is, hogyan ellenőrizték értesüléseinket, miért hallgattak el vagy ferdítettek el bizonyos dolgokat.

Mr. Lamont a Morgan-ház megbizottja, és az egész rendszeré, amelyet az képvisel. Ebben a minőségében szükségesnek tartotta, hogy ellenőrizzen mindent, amit kiadnak vagy tanítanak és ezáltal óvja ezt a rendszert. Ezt a munkát sikeresen végre is hajtotta azok segítségével, akiket ő ösztönzött, sugalmazott vagy alkalmazott.

Ilyeténképen a ganajtúrókat elnyomták, a napilapokat megszerezték és biztos kezekbe helyezték, az írókat ellenőrizték, a könyveket megcenzurázták, a kiadóvállalatokat felvásárolták és befolyásuk alá vetették, a nevelési és jótékonysági alapítványokat bankokkal kapcsolták össze és az egyetemeket közvetítő igazgatóságok útján irányították. Egyetemi tanáraink nyugdíj után néztek, a fiatal okoskodók pedig lemondtak vagy beleilleszkedtek az új helyzetbe.» (202. old.)

Mialatt a Morgan-ház a Crowell-kiadóvállalat igazgatóságában képviseltette magát, a ganajtúró korszak két legnagyobb és leghatalmasabb magazinja változtatta meg irányvonalát, a *Collier's* és a *The American*. (Crowell adta ki a *Woman's House Companion*-t és az azóta megszűnt *Country Home*-ot is — akárcsak a Curtis-cégnek, Crowelléknek is külön magazinjuk volt az asszonyok és a farmerek részére.) A három népszerű magazin, amely most a cég tulajdonában van, összesen 10,000.000 példányban jelenik meg s így hozzávetőlegesen 50,000.000 olvasójuk lehet, ami az ország felnőtt, írástudó lakosságának többségét teszi ki.

MORGAN BIRODALOM ÉS LUCE BIRODALOM

A ganajtúró korszak után a magazinok új tulajdonosai új irányvonalat jelöltek ki: a magazinok készséges és biztos propaganda-ügynökséget kell, hogy jelentsenek a nagytőke, a bankok, a munkaadók, a status quo, a reakció és általában mindazon dolgok számára, amelyeket később «szabad vállalkozás» gyüjtőnéven emlegettek. Vagyis az új főnökök teljesen megfordították a lapok politikáját.

A sajtó befolyásolására legszebb példa a NELA, az Országos Villanyvilágítási Szövetség propagandahadjárata, amely évi 25,000.000 dollárt költött az amerikai nép tájékozatására és azt hirdette, a nép érdeke, hogy az elektromossági társaságok magánkézben maradjanak. Megemlítendők még a NAM évenkénti kampányai, melyeknek mindegyike jó néhány millió dollárba került. Mindkét szövetség esetében kiderült, hogy «konzerv»-vezércikkeket, sőt «konzerv»-híreket juttattak el a lapokhoz és hogy az amerikai népet tökéletesen elbolondították, — nemcsak egyeseket bolondítottak el végleg vagy mindenkit egy rövid időre, hanem végleg és mindenkit elbolondítottak. Ebben az elbolondítási feladatban a magazinsajtó még a napilapoknál is nagyobb szolgálatot tett urainak.

Amikor kialakult az új politika, hogy a sajtót a tőke és a hatalom ügynökségévé kell tenni, a Morgan-ház egyre nagyobb és jelentékenyebb magazinokra tette rá a kezét. De a legjobb fogást a *Time*-mal és a másik két Luce-kiadvánnyal, a *Fortune*-nal és a *Life*-fal csinálta.

1923-ban két szegény ujságíró, Henry Luce és Briton Hadden ragyogó tervet terjesztett a pénzemberek elé. E. Roland Harriman és Harvey Firestone elfogadta a tervet; valami pénz-

zel hozzájárult a Harkness-család is és Morgan egyik társa, Dwight Morrow; H. P. Davison, Morgannek egy másik társa volt azonban a terv leglelkesebb híve. Luce és Hadden csak 86.000 dollárt tudott kicsikarni a *Time* első számának megjelentetésére és ennek a pénznek Wall Street-szaga és reakciószaga volt.

Az 1935-ben az Egyesült Államok postahivatalához benyujtott kötelező vallomás a *Time* tulajdonosairól felsorolja az 1%-nál nagyobb részvénymennyiséggel rendelkező tulajdonosokat. Közöttük volt:

Henry P. Davison, New York, Wall Street 23.
Edith H. Harkness és William H. Harkness
Briton Hadden
Henry R. Luce. (A teljes listát lásd e könyv 14. függelékében.)

Az 1939-es bevallás némiképen megváltozott képet mutat. Szerepel benne:

Brown Bros., Harriman & Co., New York, Wall Street 59.
J. P. Morgan & Co.
New York Trust Co.

A többi Luce-kiadványok tulajdonosai majdnem ugyanezek. A *Life* bevallásában például szerepel Brown Bros., Harriman & Co., J. P. Morgan & Co. és a többi megszokott név.

Habár ezeket a bevallásokat évenként közzéteszik, a közönség nem olvassa el őket és így mindenféle kósza hírek járják. Tömegével érkeztek a levelek a *Time*-hoz, melyek Morgan érdekeltségét firtatták és 1937-ben a lap a Szerkesztői Üzenetek című rovatban kénytelen volt választ adni a kérdésekre. Ezt írták:

«1922-ben (mielőtt a *Time*-ot kiadták volna) és 1925-ben a Time Rt.-hoz összesen 148.000 dollár folyt be az elsőbbségi és a törzs-részvények eladásából. Mr. Harry P. Davison 10.000 dollárnál valamivel kevesebb névértékű részvényt vett át ebből a mennyiségből. Azóta a szóbanforgó elsőbbségi részvényeket bevonták, Mr. Davison Morgannal társult és törzs-részvényeit J. P. Morgan & Co. nevében jegyezték be, Henry P. Davison számlájára. A tulajdonában levő részvények a jelenlegi összmennyiség

3%-át is alig teszik ki. Körülbelül 54% felett rendelkeznek a *Time* cikkírói, szerkesztői, alkalmazottai és hozzátartozóik. — A szerk.»

Harrimanék, Harknessék, Brownék és Morganék kevés pénzt fektettek a Luce-kiadványokba, de ez olyan osztalékokat hozott, mintha aranyra vagy olajra bukkantak volna. 1936-ban a *Time* tőkéje 12,900.000 dollárra növekedett és tiszta jövedelme 2,700.000 dollár volt, 1940-ben pedig már 5,000.444 dollár. A szerkesztőség tagjai mégis azt írták nekem, hogy «Luce-t senki sem rángatja kötélen. A *Time* természetesen nem követ el semmit a Morgan-ház érdekei ellen, de hiszen így jár el majdnem az összes többi magazin is, amelyekbe pedig Morgan egyetlen fillért sem fektetett bele».

Ezt a szempontot, amely magából a *Time* belső irodájából származik, igazolja még sok más leleplezett tény, de a három nagy Luce-féle magazin szövegének tanulmányozása is. Minden olvasó megteheti azt, amit e könyv szerzője megtett: fussa át a *Time*, *Fortune* és *Life* hasábjait, nézze meg, mit talál ott a Morgan-házról és így nyert értesüléseit hasonlítsa össze a való tényekkel.

A Morgan-ház történetében semmi sem volt olyan szenzációs, mint a munició-ipart kivizsgáló bizottság által napvilágra hozott adatok közlése. Ezt a bizottságot, amely azt kutatta, mi volt a bankok szerepe Amerika hadbalépése körül az első világháborúban, két szenátor vezette: Nye és Vandenberg. A Luce-kiadványok történetében semmi sem mutatta meg oly világosan, milyen erőfeszítéseket tesznek Morgan védelmére, mint magatartásuk ezzel az üggyel kapcsolatban 1934-től mind a mai napig.

1934 december 14-én, röviddel megalakulása után hozta nyilvánosságra a Nye-Vandenberg bizottság az újkori történelem legelítélőbb okmányát a bankok és a háború kapcsolatairól. Ez az okmány egy kábeltávirat volt, amelyet Walter Hines Page, az Egyesült Államok angliai követe küldött Wilson elnöknek; 1917 március 5-én kelt, vagyis majdnem pontosan egy hónappal azelőtt, hogy Amerika megüzente a háborút. Főbb részei így szóltak:

«A pénzügyi körülményekről megejtett vizsgálódásaim az Egyesült Államok pénzügyi és ipari perspektívája számára rendkívül ijesztő nemzetközi helyzetről adnak hírt . . .

Ha az Egyesült Államok hadat üzenne Németországnak, úgy Angliát és a szövetségeseit leginkább egy ilyen hitel útján tudnók megsegíteni... Ennek nagy előnye, hogy az összes pénz az Egyesült Államokban maradna. Folytathatnánk és a háború végéig még fejleszthetnénk is kereskedelmünket...

másrészt, ha mi tartjuk kezünkben a világ majdnem egész aranykészletét... az egész világra kiterjedhető pánik keletkeznék...

Természetesen csak akkor nyujthatunk ilyen hitelt, ha hadat üzenünk Németországnak...

Meg vagyok róla győződve, hogy olyan súlyos válság közeledik, amilyet az angol és francia kormány felől még a Morgan bankügynökség sem tud elhárítani...

Nem lehetetlen, hogy jelenlegi vezető gazdasági helyzetünket csak úgy tarthatjuk meg és a pánikot csak úgy háríthatjuk el, ha hadat üzenünk Németországnak».

(A teljes szöveget lásd a 8. függelékben.)

Az amerikai sajtó legnagyobb része hallgatott Page táviratáról, amely Morgan kölcsöneinek érdekében ajánlotta a háború megüzenését.

1934 december 24-én a *Time* első híroldalán több mint négy hasábot szentel a munícióipart vizsgáló bizottságnak. A cikk címe ez volt: «Háború Profit Nélkül», és szó sem esett benne Page táviratáról. Ami a Morgan bankházat, a lap egyik tulajdonosát illeti, a *Time* ezt írta:

«A (Nye-Vandenberg) bizottság szenzációhajhászással akarja visszaszerezni elvesztett tekintélyét. Nye szenátor nyilván azt hitte, hogy kap majd egy szépen hangzó címszalagot, amikor bejelentette, hogy megvizsgálja a Morgan-ház szerepét, mert, úgymond: ‚nem lehet behatóan tanulmányozni a munició-ipart, ha nem ismerjük a bankügynökségeit'».

Mikor végül Morganra terelődött a vizsgálat, 1936-ban, a *Time* hét hasábon keresztül védelmezte. Ez a védelem főképpen a cikk stílusában rejlett s azt állította, hogy a bizottság «fejébe vette, bebizonyítja, hogy az Egyesült Államok azért lépett hadba 1917-ben, mert a Wall Street bankárjainak Amerika hadseregére volt szükségük, hogy kölcsöneik visszafizetését biztó-

sítsák». Idézte Norris szenátort, aki szerint az «arany» vitt bennünket a háborúba, de ellensúlyozásképpen még azt is mondta, hogy «1914—18 írott történetéből világosan kiderül, hogy az Egyesült Államok azért lépett be a háborúba, mert német tengeralattjárók amerikai hajókat süllyesztettek el és amerikai állampolgárokat öltek meg» — ezt a gyerekes állítást akarta komoly történelemnek feltüntetni. Azután hivatkozott Walter Millis történész vádjára, miszerint «a hadiszállítások hatalmas áradata . . . és az ennek megfelelő gazdasági fellendülés . . . szövevényes hálózata Amerikát a szövetségesek győzelméhez kötözte». Kigúnyolta azokat a «hepciáskodókat», akik a bankárokat vádolják és meg akarják hamisítani a történelmet. A Morgan-kérdést «botrányos ügynek» nevezte és végül megállapította, hogy «tegnapi botrányokat, akárcsak a tegnapi híreket, nehéz életre kelteni», — de nem közölte Page táviratát. Ehelyett a hét hasáb nagy részében Morgant és a többi bankárt idézte és védte.

Ettől a naptól kezdve a *Time* egyetlen alkalmat sem mulasztott el, hogy visszatérjen erre a tárgyra, minduntalan Morgant védte és a vizsgálóbizottságot támadta. Ime, néhány példa:

1939 július 17: «A Nye-bizottság J. P. Morgan, Thomas Lamont és társaik ügyét firtatta, azzal a célzattal, hogy kimutassa, ők olajozták meg azokat a kerekeket, amelyek háborúba robogtak az Egyesült Államokkal. Semmi bizonyíték nincs erre vonatkozólag».

1939 szeptember 4: «A *Time* úgy véli, hogy a Morgan befeketítésére irányuló törekvések — elsősorban politika és csak harmadsorban történelem». (Ez válasz arra, hogy júliusi hírüket hazugságnak nyilvánították.)

1939 november 6: «Az Észak-Dakotabeli Nye harmadik beszéde után Byrnes lépett akcióba és megtámadta Nye kijelentését, miszerint Morgan lett volna felelős az első világháborúért». (Idézi még Minton szenátor támadását Nye ellen. Minton szerint Nye «többet keresett a muníció-ügyről tartott előadásaival, mint duPont».)

1940 május 20: «Uncle Samból Uncle Shylock lett, az egész ország azt hallotta, hogy J. P. Morgan kölcsöneinek biztosítására indítottak kereszteshadjáratot, hogy katonáink a munciógyárosok sakkfigurái voltak, hogy a háborúhoz vezető utat blöffel követték ki . . .»

Végül is, amikor a második J. P. Morgan 1943-ban meg-

halt, a *Time* és a sajtó többi része együttesen zengett róla dicshimnuszokat, amelyek természetesen elhallgatták a lényeges tényeket. A Hearst-féle *Journal American* meg a többi lap, amely kamattartozása miatt a bankok kezében volt (ma már letörlesztették), hathasábos képet közölt egy nyolchasábos oldalon; a *New York Times*, amely egyedül vehette fel a versenyt a *Time*-mal Morgan ajnározásában, nyolchasábos nekrológot írt róla, végül a *Time* március 22-én három oldalon keresztül dicsőítette Morgant. Nem említette a Page táviratot, a Nye-Vandenberg-bizottság jelentéseit, sem pedig azt az Olaszországnak nyujtott kölcsönt, amellyel Morgan 1925-ben megmentette a fasizmust és más apróbb dolgokról is hallgatott, amelyek pedig talán némi érdekkel bírtak volna. Ezzel szemben megírták, hogy:

> «Az Egyesült Államok nagyrésze elhitte azt a két évtizede forgalomban levő marxista eredetű dajkamesét, hogy a nemzetközi bankárok taszították olyan háborúba a nemzetet, amelyhez semmi köze sem volt».

A «dajkamese» természetesen jólismert propaganda-szólam és a «marxista eredet» ugyanarról a vörösfaló technikáról tanuskodik, amellyel Mussolini megszerezte a Morgan-féle kölcsönt és amellyel Hitler hatmillió embert gyilkolt meg.

Valójában minden történész tudomást szerzett a vizsgálóbizottság felfedezéseiről, nemcsak Page táviratáról, hanem mindazokról az okmányokról, amelyeket William Jennings Bryan, Newton Baker, Woodrow Wilson és az 1917-es tragédia többi főszereplője hagyott hátra. Amerika legnagyobb történészei, Charles és Mary Beard és a többi, megegyeznek abban, hogy a *Time* és a *New York Times* propagandájával szemben a Nye-Vandenberg-bizottság megállapításai képviselik a történelmi igazságot.

Walter Millis: «Az amerikai ipar és pénzügy, melynek élén a Morgan cég állott ... a gazdasági komplexus kiterjesztése folytán ... egyre jobban beletaszította a nemzetet egy antantszövetségbe, következésképpen a Németország elleni háborúba is». (Megjegyezzük, hogy a *Time* Millisnek egy másik megállapítását idézte, nem pedig ezt.)

Charles A. Beard: «A hadbalépés idején gazdasági válság és háború között kellett választanunk».

William E. Woodward (a New American History c. könyvé-

ben): «Fokozatos fejlődés útján sodródtunk bele a háborúba, amely tisztára európai jellegű volt és az amerikai ügyekkel egyetlen ponton sem érintkezett, hacsak nem tekintjük amerikai ügynek a hadianyagszállítók és a Németország ellenségeinek kölcsönt folyósítók érdekeit».

Dr. Harry Elmer Barnes (e könyv szerzőjéhez intézett levelében): «Tökéletesen igaza van abban, amit a bankárok és az első világháború közötti kapcsolatokról állít». (A témát különben «War in the Twentieth Century» című könyvének 77—80. oldalain tárgyalja.)

Nincs olyan józaneszű történész vagy ujságíró, aki ördögöt akarna csinálni J. P. Morgan személyéből —, mint ahogy egyetlen tisztességes történész vagy ujságíró sem próbálja fehérre mosni a bankárokat, mint a *Time*. Maga a Nye-bizottság sokkal alaposabban okolta meg a háborúba való belépésünket (lásd *New York Times)*: «A 7.077,000.000 dollárra rúgó kölcsönök olyan pénzügyi függést létesítettek az Egyesült Államok és a szövetségesek között, amely végül is kikényszerítette a háborúbalépést». A *New Republic* 1936 július 1-én így foglalta össze a tényeket: «A bizottság lényegében azt állítja, hogy Morganék kulcspozícióban voltak semlegességünk idején, ahonnan befolyásolhatták a kormányt, amelyet pozíciójuk révén nem egyszerre, hanem lépésről-lépésre olyan helyzetbe hoztak, hogy egyetlen kiút maradt csupán: a háború». Még velősebb a *New York Post* 1936 január 8-i megállapítása, miszerint «nem azok a (Morgan-féle) kölcsönök ‚taszítottak' bele a háborúba, de igenis belesodortak azok a gazdasági körülmények, amelyeknek szimbolumai a kölcsönök voltak».

A *Time* jelentései a Morgan-házról, húsz éven át, nem nevezhetők sem hű történetírásnak, sem szókimondó ujságírásnak. De nevezhetők propagandának, szerecsenmosdatásnak, a Morgan-ház, a lap egyik állandó tulajdonosa dicsőítésének.

Nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a *Time*, akárcsak a *Life, Fortune, The March of Time* és kivétel nélkül minden egyes Luce kiadvány az év minden egyes napján a Morgan birodalom érdekeit szolgálja. Mindenképpen része ugyanannak a szabadvállalkozási rendszernek, és habár nem ül szerkesztőségükben egy Morgan-ügynök, hogy ellenőrizze őket, érdekközösségben állnak az Egyesült Államok többi 30.210,000.000 dollár értékű vasúttársaságával, bankjával, iparvállalatával, amely a Morgan-bank befolyása alatt áll, amint ezt maga a *Time* jelentette 1940 február 26-án. Mind ugyanannak a rendszerek

részei, amelyet óvnak, ápolnak és erősítenek és amelynek hű szószólói.

Számtalan példa van arra a nyilt propagandára és védőszónoklatokra, amelyeket Mr. Lamont, «a Morgan-ház nagykövete» diktál vagy nem diktál.

Lássuk pl. a «Wall Street-i összeesküvést a kormányzás megkaparintására».

Az errevonatkozó bizonyító anyagot, amelyre máshol hivatkozunk, a napilapok nem közölték, de a Dies-bizottság elődje, a McCormack-Dickstein bizottság alátámasztotta a legsúlyosabb vádakat és megállapította, hogy az Amerikai Légió egyes vezetői, valamint a Wall Street jól ismert emberei, akik a Morgan-házzal szoros összeköttetésben állottak, valóban összeesküvést terveztek az első amerikai fasiszta diktatúra bevezetésére.

Morgan mágikus nevének említésére a Luce-kiadványok védelemre mozgósítottak. Mindent felhasználtak a ferdítéstől kezdve egészen a szokásos gúnyolódásig és a nyelvtanban járatos fiatalemberek ismert csipkelődéséig, hogy megvédelmezzék Amerika szent tehenét, a Nagytőkét, amelynek J. P. Morgan volt a főpapja.

Lássuk pl. a Times 1934 december 3-i számában megjelent történetet.

«ÖSSZEESKÜVÉS ÖSSZEESKÜVŐK NÉLKÜL»

(Smedley Butler tábornokról következik egy ragyogó kis elképzelt történet, amely arról szól, hogy a tábornok 500.000 embert mozgósít, elfoglalja Washingtont és az Egyesült Államokból fasiszta ország lesz.)

> «Ez volt az Egyesült Államok jövőjének lidércnyomásos képe, amint azt a mult héten Manhattanban maga Butler tábornok festette le az Amerika-ellenes tevékenységeket vizsgáló különbizottság előtt.
>
> A híres Custer tábornok óta egyetlen amerikai katonatiszt sem lubickolt úgy a nyilvánosság legforróbb vizében, mint Smedley Darlington Butler . . .»

(Ezekután Butler életéből mesél el részleteket és hozzáteszi, hogy mind a nyilvánosság számára készült.)

> «Alig egy hete hallottuk Butler tábornok nagyszerű kijelentéseit az országos sajtóban. A tábornok megkörnyé-

kezte a *Philadelphia Record* és a *New York Post* egyik riporterét és azt a mesét sugalmazta neki, hogy felajánlották számára a jövőre tervezett fasiszta puccs fővezérségét . . .

McCormack és Dickstein hálát adott szerencsecsillagának, hogy ilyen biztos hatású vezércikk-témát hullajtott a sors ölükbe és tanukat kezdtek kutatni, hogy leleplezzék az összeesküvést. De kiderült, hogy egyáltalán nincsenek összeesküvők . . .

Mr. Morgannak nem volt semmi mondanivalója, minthogy éppen Európába hajózott, de társa, Lamont kijelentette: Tiszta bolondság! Túlságosan nevetséges ahhoz, hogy foglalkozzunk vele! . . .»

Mindenki, aki összehasonlítja a bizottság jelentését (lásd e könyv függelékét) a *Time* riportjával, rájön, hogy az utóbbi nem más, mint ferdítés és propaganda.

A Morgan-ház és az első világháború kapcsolata, valamint a Butler tábornok által leleplezett összeesküvés megvitatása a *Time*-ban és más Luce-kiadványokban csak két példa abból a hatalmas tömegből, amely a Luce-sajtó és a bankok között fennálló érdekközösséget illusztrálja. Lehet, hogy a Wall Street emberei a Luce-kiadványok részvényeiből csak kis százalékot tartanak a kezükben, de ezek olyan osztalékot fizetnek, amit nem lehet csak dollárral mérni.

A Luce-sajtó, akárcsak az egész nagy magazinsajtó, elferdíti a híreket és ennek következtében elferdíti Amerika közvéleményét is a nagytőke érdekében. A Luce-sajtó nem más, mint a nagytőke egyik fontos propagandaszervezete.

A MORGAN-BIRODALOM SAJTÓKAPCSOLATAI

1923-ban, jóval azelőtt, hogy a Morgan-birodalom fejévé lett volna, Thomas W. Lamont már többé-kevésbbé titkos miniszterelnöke volt annak és 847.820 dollár jövedelmi adót fizetett. A versailles-i béketárgyalások idején Lamont Wilson elnök kiküldötteként tagja volt a jóvátételi bizottságnak.

1925-ben Lamont Rómában járt és így nyilatkozott Hiram Motherwellnak, a *Chicago Daily News* ujságírójának: «Sokkal könnyebb volna egy tonna ólmot behajózni a newyorki kikötőbe, mint elfogadtatni a Wall Streettel egy Olaszországnak nyujtandó kölcsönt». Mr. Lamont kijelentette, hogy minden diktatúra nagy veszélyekkel jár, «különösen ez, mert egy ember áll az élén». Kijelentette, hogy Anglia nem nyujtott több kölcsönt Olaszországnak Mussolini hatalomrajutása után, «mert az angol bankárok óvatosak és konzervatívok».

Nem sokkal ezután Mr. Lamont cége folyósította ezt a 100,000.000 dolláros kölcsönt, amely megmentette Mussolinit és a fasizmust.

Mr. Lamont ezt írta saját védelmében:

> «Kérdezzenek meg akárkit, aki ott járt ... Amikor a jelenlegi rendszer uralomra került 1922 vége felé, úgy látszott, hogy Olaszország a kommunizmus és a bolsevizmus meredélyének szélén tántorog. Az ipari rendszert teljesen szétzilálták a sztrájkok, a munkások ellenőrizték a gyárakat és nagy volt a munkanélküliség. A vasúti és egyéb állami intézmények szemmelláthatólag tönkrementek. A városi közigazgatást is hozzá nem értés bénította meg. A központi kormányzat pénzügyei egészség-

telenek voltak ; a kormány adóssága és költségvetésének deficitje egyre növekedett . . .

Sokan elhitték azokat a széltében hosszában terjesztett híreket, hogy az olasz kormány meghamisítja a bevételeiről és kiadásairól adott jelentéseit. Ezeknek a történeteknek egyáltalán nem kell hitelt adni. Meg vagyok győződve arról, hogy a központi kormányzat gondosan felülvizsgálja a városi költségvetéseket és hogy a városi pénzügyek javulása együtt jár a központi kormányzat pénzügyi helyzetének megszilárdulásával . . .

Semmi kétség nem fér ahhoz, hogy a kormány büdzséje egyensúlyban van immár két és fél éve». *(Survey,* 1927 március 1.)

Ennek az ellenkezőjét nem más állította, mint maga Mr. Mussolini, aki a *Popolo d'Italia*-ban (1921 július 2) azt írta, hogy «megbukott a bolsevizmus», amely uralomrajutása előtt csak egy évig volt életben. Salvemini professzor pedig hivatalos fasiszta okmányok alapján bebizonyította, hogy Mussolini büdzséi egészen 1922-től kezdve hamisak.

Ennek ellenére 1925-től egészen addig a napig, amikor Mussolini, Roosevelt elnök szavaival élve, hátulról döfött belénk, az amerikai nép azt hitte, hogy a Duce megmentette országát a vörösöktől és ennélfogva érdemesnek bizonyult Amerika rokonszenvére és Morgan pénzére.

Az amerikai nép közvéleményét épúgy irányították, mint Mussolini a maga diktatúrájáét. Nem adtak ki diktatórikus napiparancsokat, de az ujságok és a magazinok és más erők, amelyek az embereket irányítják, valamilyen módon életben tartották a «bolsevista mítoszt» a Morgan-ház javára.

Ha utánanézünk a *Saturday Evening Post* 1926 május 29-i számának, egy cikket találunk benne, amelyet Isaac F. Marcosson írt és az a címe, hogy : «Mi következnék Mussolini után?» Marcosson egyike annak a hetven amerikai ujságírónak, aki a nagytőkének ebbe a vezető lapjába a fasizmus és a fasiszta vezérek érdekében írt. Nagyon valószínű, hogy sem a NAM, sem a kiadó, sem maga Mr. Lamont nem súgta meg Mr. Marcossonnak, hogy a Mussolini érdekében írt cikk kiválóan alátámasztja a Morgan-mítoszt és megszilárdítja Morgan kötvényeit — csak az biztos, hogy 1922-től kezdve a profasiszta cikkek tömege lepte el ezt a lapot. (Legutóbb Henry J. Taylor népszerűsített egy fasiszta diktátort a *Saturday Evening Post*

1944 augusztus 19-i számában, amikor ugyanazt a fajta szemetet írta, mint Marcosson 1926-ban, de ezúttal a hős Portugália Duce-je, Salazar volt.)

A *Saturday Evening Post* másik vezető írója, Kenneth L. Roberts (akit most egyszerűen csak Kenneth Roberts néven ismernek, mint azt a regényírót, aki az amerikai konzervatívokat dicsőítette és bemocskolta az amerikai forradalmat és azokat az egyszerű embereket, akik George Washington oldalán harcoltak), azt írta, hogy «a fasiszta mozgalomra nagy szükség volt», mert «megóvta az országot a kommunizmus fortyogó mocsarába való süllyedéstől». Mussolini tökéletesen őszinte és becsületes volt. «Mussolini diktatúrája — jó diktatúra».

Az Associated Press-nek, Amerika legnagyobb hírügynökségének római irodái, a *New York Times*, az ország legnagyobb lapja, a *Daily Mail*, Anglia legnagyobb példányszámú napilapja és még sok más tájékoztatási orgánum volt a Cortesi-család kezében, amely a fasiszták kegyében állott. Mindezek egyesült erővel szőtték a Morgan-mítoszt. Maga a Morgan-ház is felhasználta teljes propaganda-apparátusát annak a nagy hazugságnak terjesztésére, hogy 1922-ben Mussolini leverte a kommunizmust, minek következtében megérdemli a pénzügyi támogatást. Semmi kétség aziránt, hogy a Morgan-mítosz távol áll a hiteles történelemtől.

Lamont 2,000.000 dollárt fizetett rá a Morgan-ház egyetlen napilapjára, a *New York Evening Post*-ra. Mr. Lamont ráfizetett a *Saturday Review of Literature*-re is, amely most más kezekben van. Arthur Robb, az *Editor & Publisher* kiadója szerint a *Saturday Review of Literature* finanszírozása «két évtizeden át lehetővé tette Morgan számára, hogy a könyvkiadás terén stratégiai támaszpontot szerezzen», de a kiadók azon a véleményen voltak, hogy ha létezett is támaszpont, az nem volt stratégiai. Mr. Robb írta azt is, hogy «Lamontot a Crowell kiadóvállalat igazgatójaként és a sajtó titkos irányítójaként emlegetik, aki azt rakatja bele és azt hagyatja ki az ujságokból, ami neki tetszik». Mr. Robb ezt nem cáfolja meg, de hozzáteszi : «Ezt természetesen csak úgy mondják». *(Editor & Publisher*, 1928 január 22.)

Abban az időben történt, amikor Lamont volt a *Saturday Review of Literature* tulajdonosa, hogy olyan leleplezés történt, amely az egész könyvkiadó-szakmát megrázkódtatta.

Két könyv jelent meg a muníciógyárosokról (Engelbrecht és Hanaghen : «A halál kalmárai», és George Seldes : «Vas, vér

és profit»), amelyet azelőtt írtak, hogy a szenátus bizottsága nyilvánosságra hozta a Page-féle táviratot Morganék Angliának nyujtott kölcsöneiről.

Rose Stein még korszerűbb könyvet írt «M—Day» címen a Harcourt, Brace & Co. kiadóvállalat számára. Miss Stein nemcsak a Page-féle táviratot idézte, hanem több fejezetet szentelt a Morgan-háznak, Mr. Harry Davisonnak (aki támogatta Henry Luce-t a *Time* kiadásában), továbbá Mr. Lamontnak, valamint annak a szerepnek, amelyet a kölcsönök játszottak Amerika hadbalépése körül.

Miss Stein tiltakozott Walter Millisnek egyik cikke ellen (ez az író egyike azoknak, akik a szokásos pálfordulást tették meg balról jobbra), amelyben Millis megtámadta Miss Steint, amiért addig még közzé nem tett anyagot használt fel.

«Thomas W. Lamont a J. P. Morgan & Co. részéről — írja Miss Stein — véletlenül ugyanezzel a váddal élt az ‚M—Day' című könyv kiadásának megakadályozása érdekében.»

A kiadó a következő nyilatkozatot adta ezzel az üggyel kapcsolatban :

> «Az ‚M—Day' kiadása kb. 4 hetet késett Mr. Lamont ellenvetései következtében, de azért nem volna helyes azt állítani, hogy Mr. Lamont meg akarta akadályozni a könyv kiadását. Egy newyorki lap kiadóhivatala tanácsért elküldte Mr. Lamontnak, mint az ilyenfajta irodalom szakértőjének az ‚M—Day' kefelevonatait. Két előzetes telefonmegbeszélés után, amelyben a könyvre vonatkozó kérdésekről volt szó, kérésünkre Mr. Lamont eljuttatta hozzánk az ‚M—Day' egyes kitételeire vonatkozó megállapításait. Ez az irat nem a telefonmegbeszélés útján felvetett kérdésekkel foglalkozott, hanem azt állította, hogy a könyv egyes állításai tévesek és félrevezetők. Mr. Lamont közlése természetesen magánjellegű volt, akárcsak sok más ilyen hozzánk intézett levél, amely figyelmünket valamilyen kiadványban előforduló állítólagos tévedésekre akarja felhívni. Miután megtárgyaltuk az ügyet Miss Steinnel, március 19-én kiadtuk az ‚M—Day'-t.
>
> *Charles A. Pearce,*
> Harcourt, Brace & Co.»[1]

[1] *The Nation,* 1936 április 15.

Nem szokatlan, hogy a kiadók kefelevonatokat küldenek az érdekelt feleknek, legyenek azok barátok vagy ellenségek. Ebben az esetben azonban nem Harcourték küldték el az «M—Day»-t Mr. Lamontnak. A *Saturday Review of Literature* szerkesztősége kapta meg a kefelevonatokat, hogy még a könyv megjelenése előtt méltathassák azt. Minthogy azonban Mr. Lamont volt ennek a magazinnak egyik tulajdonosa, a kritikus helyett hozzá jutottak el a levonatok.

A *Time*, *Life* és *Fortune* és a Morgan-ház baráti kapcsolatainál még sokkal szembeszökőbb a *New York Times* esete. Azt mondhatnák egyesek, hogy a 3%-nyi érdekeltség, amelyet Morgan a Luce-kiadványokban vállal, nem feltétlenül irányítja e lapok politikáját. De ez a politika mégiscsak megvan. A *New York Times* esetében nem beszélhetünk pénzügyi érdekeltségről, itt az érdekek közösségéről van szó.

Ochs és Sulzberger vezetése alatt ez a lap még sokkal inkább Morgan dalait fütyörészte, mint maga a *Time*. És akárcsak a Luce-kiadványok, amikor a Nye-féle vizsgálóbizottság közölte adatait, a *Times* sokkal keményebben, sokkal durvábban és sokkal gátlástalanabbul védelmezte és dicsőítette a bankárt, mint a *Time*. A *Times* kijelentette, hogy a vizsgálóbizottság rehabilitálta a Morgan-házat, amire Nye szenátor azt válaszolta, hogy a *Times* hazudik. Helyreigazítást követelt és szenátor létére sikerült is érvényt szereznie óhajának.

A *Times* akkor Mr. Lamont rendelkezésére bocsátotta hasábjait, aki Morgan bírálóit sorra ledorongolta. Legalábbis így tűnt az olvasóknak.

Lamont azonban nem említette válaszában Wilson elnök 1919 szeptember 5-i beszédét, amelyben az áll, hogy az első világháború «ipari és kereskedelmi háború volt» (lásd e könyv 9. függeléke). Erről majdnem semmit sem tudott az amerikai közvélemény, holott a beszéd magának a *Times*-nak hasábjain jelent meg. Hosszasan vitatkoztak erről az ügyről, amelyen igazán nincs semmi vitatni való. Jómagam azt írtam a *Times*-nak, hogy ha véget akarnak vetni a vitának, üssék fel saját lapjuk 1919 szeptember 6-i számának második oldalát és nézzék ott meg a negyedik hasábot. Minthogy tudtam, a *Times* arca Morganék cipőpasztájától fényes, amint azt Heywood Broun gyakran megjegyezte, és nem hajlandó fényt vetni a történelmi igazságokra, amelyek mély árnyékot vetnének Mr. Lamont propagandájára, több embert megkértem, írjanak a városukbeli tényekről. De a *Times* tovább folytatta vad vitáját, amelyből

természetesen sohasem Mr. Lamont húzta a rövidebbet, mert az igazságot feltáró levelek közül egyetlenegyet sem közöltek.

A Times—Morgan—Lamont história teljes történetét megírtam «A sajtó lordjai» című könyvemben. Sajnos, nem adhatom itt közzé azt a levélváltást, amely köztem és Mr. Lamont között folyt le és amelyben a Page-féle táviratról és Wilson elnöknek St. Louis-i kijelentéseiről van szó. Mr. Lamont levelei «Bizalmas» jelzéssel vannak ellátva. A lényeges csak az, hogy Mr. Lamont megvitatta velem a kérdést, mintahogy más írókkal és ujságírókkal is tárgyalt róla.

Amikor Robert L. Duffus, a *Times* ujságírója, ismertette Harold Nicholson életrajzát Dwight Morrow-ról, Morgan társáról, amely történetesen megjegyezte, hogy «a bankárok már akkor a szövetségesek szövetségeseivé tettek bennünket, amikor hivatalosan még semlegesek voltunk» és hogy Morrow «amikor hozzájárult az ország háborúba vonásához . . . kivette részét a világ civilizációjának megdöntéséből», Mr. Lamont tiltakozott és a *Times* természetesen annyi hasábot bocsátott a rendelkezésére, amennyit csak akart és neki adta az utolsó szót, mint rendesen.

Érthető, hogy más napilapok érzékenyebbek Lamont és Morgan kívánságára, mint a *New York Times*. A legtöbbnek hirdetésre, vagy más támogatásra van szüksége Morgan részéről, minek következtében nem engedheti meg magának, hogy túl sokat kritizáljon. A *New York Sun* pl. még a *Times*-nél is jobban lealacsonyitotta magát a Nye bizottság felfedezéseiről irott jelentéseiben, de a *Sun* nemcsak a Wall Street szócsöve, hanem a multban (és talán ma is) hatalmas jelzálog köti a trösztökhöz (a Munsey-féle végrendelet értelmében). Pénzügyi szerkesztője Franz Schneider, Morganék kegyeltjeinek listáján volt; új részvényeket vásárolhatott névértékükön alul, ami nagy ajándék ugyan Morganék részéről, de távolról sem megvesztegetés.

Ami a Crowell kiadóvállalatot illeti, kiadója, Chenery, csak 1946 november 9-én adta közzé méltatlankodó tiltakozását azokra a vádakra, hogy cége Morganék ellenőrzése alatt áll.

> «Ebben a rágalomhadjáratban — mondta Chenery — csak az az igaz, hogy Thomas W. Lamont, Morgan társa, részvényeink egy kis százalékának van birtokában.»

Tizenhárom évvel azelőtt némi feltűnést keltettek azok a cikkek, amelyek Morgan és a Crowell-cég kapcsolatairól rántották le a leplet és azóta köztudomású, hogy Mr. Lamontnak

beleszólása van Crowellék minden magazinjának irányításába.

Röviddel azután, hogy egy szenátusi vizsgálóbizottság kiderítette, hogy Mr. Lamont az egyik igazgatója ennek a cégnek, amely négy nagy magazint ad ki — akkoriban kb. 8,000.000 összpéldányszámban, vagyis kb. 40,000.000 olvasó számára — a következő tények jutottak még napvilágra:

1. Abban az időben (1933) Mr. Lamont volt a *Saturday Rewiew of Literature* tulajdonosa.

2. Az idősebbik Morgan az «elnökcsináló» néven ismeretes George Harveyt, az ismert kiadót és politikust állította a *Harper's Weekly* élére — Harvey később a *North American Review*-t szerkesztette.

3. Morganék kegyeltjeinek listáján ujságírók és a közvélemény egyéb irányítói is szerepeltek.

4. Mr. Lamont a *Collier's* hasábjain hat folytatásos életrajzot írt Davisonról, Morgan társáról s ebben a Morgan-házat dicsőítette.

Mr. Davison természetesen jelentéktelen ember, aki a *Collier's* egyetlen számának figyelmét is alig érdemelte meg és az életrajz legnagyobb része nem is vele foglalkozik, hanem az idősebb Morgannal. Nem említi azonban annak az 5000 karabélynak a történetét, amelyet Morgan a polgárháború idején adott el a kormánynak, azt az aranyspekulációt, amelyet Lincoln leplezett le, a pénzügyi rendszer korrupcióját, amely az 1907-es pánikot eredményezte és azokat a hazugságokat, amelyeket a Morgan-cég Theodore Rooseveltel közölt és amelyek segítségével az United States Steel acéltársaság bekebelezte a Tennessee Steel társaságot. A haladó szellemű *Nation* szétrombolta azt a mítoszt, amelyet Lamont a *Collier's*-ben ültetett el (az olvasók nem tudták, hogy Lamont egyúttal a *Collier's* igazgatóságában is helyet foglal). A *Nation* ezt írta Morganról: «Egyike volt társadalmunk legnagyobb ellenségeinek».

Morgan egy propagandistájának közleményével kapcsolatosan a *Nation* azt is megírta, hogy: «a mai generáció csodálatát erre az emberre irányítani — ez sértés az amerikai olvasó intelligenciája ellen. Azt tanulhatjuk ebből, hogy nagyobb óvatosságra van szükség, mint valaha és jobban rajta kell tartanunk szemünket azokon az erőkön, amelyek a sajtón, a magazinokon és más eszmeterjesztő eszközökön keresztül közvetve vagy közvetlenül alakítják a közvéleményt».

Amikor Mr. Lamont a Morgan-cég elnöke lett, felhagyott

sajtófőnöki tevékenységével és helyét egy bizonyos A. H. Lockettnek adta át.

Ez a név magyaráz meg egy tudomásom szerint eddig ismeretlen dolgot: Morganék befolyását a *Newsweek* című lapnak, a *Time* és a *The Pathfinder* konkurrensének ellenőrzésében.

1944-ig a *Newsweek* nem csinált titkot abból, hogy Lockett, Lamont utóda igazgatja a lapot. A lap igazgatóságát feltüntető fejléc 1939 dec. 25-én a következőket sorolja fel:

Vincent Astor (az Astor-vagyon feje), elnök.

W. Averell Harriman (a vasutas és bankos Harrimanék közül, a későbbi kereskedelemügyi miniszter).

Malcolm Muir, McGraw-Hilléktől (számos gazdasági és tudományos kiadvány kiadója és a NAM egyik vezetője).

Charles F. Bomer — és A. H. Lockett.

1941-ben W. Averell Harriman neve eltűnt. Helyét E. Roland Harriman vette át.

1943-ban Vincent Astor neve tűnt el, helyébe Mary Cushing Astor került.

Az 1945 május 28-i számon már nincsen rajta Mr. Lockett neve. Új nevek tűnnek fel: T. F. Mueller, Roland L. Redmond; ugyanez év augusztusában pedig újból feltűnik Vincent Astor, mint az igazgatóság elnöke, Mary Cushing Astor neve pedig a tagoké között marad.

Amerikának egyetlen lapját sem tartja kezében és ellenőrzi olyan maradéktalanul a nagytőkés érdekeltség, mint a *Newsweek*-et. Meg is látszik a politikáján.

A Morgan-ház sajtófőnökének minőségében Mr. Lamont majdnem minden ujságírót, magazin-írót, regényírót és általában mindenkit, akinek hatása van a közvélemény kialakítására, igyekezett a maga érdekszférájába vonni. Mr. Lamont kiemelkedő sikere Walter Lippmann esete, a harwardi csodagyereké, aki ifjúkorában a radikális fiatalság vezetője volt, majd elhagyta szociálista meggyőződését.

Amerikának erről a legismertebb vezércikkírójáról megírták már, hogy amióta Thomas Lamont yachtján körüljárta a világot, mintha kicserélték volna. Azóta se cserélődött vissza. Mabel Dodge elmondta róla, hogy «Walter soha, sohasem hagyta ott a fogát a küzdelemben». Azt azonban senki sem tudhatta előre a század elején, hogy az 1930-as években Lippmann magáévá fogja tenni «azt a kényelmes gondolatot, hogy jó kézben vagyunk Morganék kezében», amint ezt Heywood Broun írta harvardi pajtásáról.

Még a *Time* című magazin is tudott azokról a befolyásokról, amelyek Lippmann életében érvényesültek, mert miután elmondja, hogy 54.329 dollárt keres egy évben és 3 háza van, azt a véleményt nyilvánítja, miszerint «Lippmann alkalmasabb arra, hogy Morganék társaival legyen jó viszonyban, semmint a szakszervezeti vezetőkkel». Van valami kegyetlen humor abban, hogy éppen Morgan egyik társának fia írta a következőket: «Walter Lippmann esete igazi amerikai tragédia. Radikálisként és szocialistaként kezdte... majd kivételes tehetségét a reakció szolgálatába állította».

A fenti sorok szerzőjét Corliss Lamontnak hívják.

Mekkora hatalma volt Mr. Thomas Lamontnak az amerikai lapkiadás terén? Ezt pontosan sohasem fogjuk megtudni. A Morgan-ház maga is hirdet, de nem az ilyenfajta hirdetések korrumpálják az amerikai sajtót, hanem a hirdető ügynökségek, amelyek mintahogy William Allen White kimutatta, a trösztök szociális, gazdasági és politikai tanácsadóiként Amerika lapjait és magazinjait a reakció és fasizmus kiszolgálóivá teszik. Mr. Lamont és a Morgan-ház nemcsak hogy ellenőrzi ma azokat a trösztöket, amelyek hirdetnek, hanem a hirdetési ügynökségeken keresztül is irányítják a nagytőke politikáját.

Kongresszusi határozat kellene ahhoz, hogy ezt a tárgyat alaposan kivizsgálják és kötetekre menő bizonyító-anyagot hozzanak össze. De a meglevő bizonyítékokból is megértette Mr. Porter Sargent, mi a helyzet, amikor a következőket írta:

«Nincs még egy ember az országban, akinek több befolyása lett volna az utolsó húsz évben a kiadói és nevelési politikára, mint Thomas Lamontnak».

9.

A HÉT NAGY HAVI MAGAZIN

Sok olyan magazin van az Egyesült Államokban, amely több mint 1,000.000 példányban jelenik meg. Kevesebb könyvet és több magazint olvasunk fejenként, mint bármely más kultúrállam lakossága.

A világ legnagyobb magazinja a *Reader's Digest*, amelyből több mint 11,000.000 példányt adnak el egy hónapban és így valószínűleg 50,000.000 ember olvassa.

E fejezet végén táblázatban adjuk a 14 legnagyobb magazin példányszámát, a *Tide* című hetilap adatai szerint. Két adatot e könyv szerzője tett hozzá. A táblázat harmadik oszlopában tüntetjük fel a magazinok tulajdonosait vagy azokat, akik irányítják őket.

Az olvasót talán meg fogja lepni, amint a szerzőt is meglepte, amikor összegezte vizsgálódásai eredményét és összeállította ezt a táblázatot, hogy a *Reader's Digest* kivételével Amerika minden nagy magazinját a nagytőkés érdekeltség tartja kezében, beleértve a Morgan-házat és a NAM-ot.

Egészen nyilvánvaló, hogy e magazinok kiadói politikája tökéletes összhangban van annak az ezer embernek gondolkodásával és politikájával, aki majdnem egész Amerikát a kezében tartja. A magazinsajtó sem szabadabb a napisajtónál.

A *Reader's Digest*. Ez a lap korunk egyik nagy, tragikus paradoxonja. Tulajdonosai nem trösztök, vagy tőkés érdekeltségek, amelyek korrumpálhatnák és hirdetések útján sem befolyásolhatják a multimilliomos hirdetési ügynökségek propagandistái. Gazdag lap ez, szabad, sikeres, mentes minden befolyástól és mégis éppen olyan reakciós erő Amerikában, mint bármely más magazin.

A *Digest* történetét elmondottam már «A tények és a fasizmus» című könyvem 158—183. oldalain, ezért nem ismételem itt el. A lényeges az, hogy a *Digest* nem az, amit a neve mond. Digest annyi mint gyüjtemény. Eredetileg a lap az is volt. Ma, amint azt az angol tanárok országos tanácsának vizsgálóbizottsága hatalmas jelentésében kimutatta (ezt a jelentést nem közölték a lapok), a *Digest* cikkeinek legnagyobb része vagy eredeti cikk, amelyet a *Digest* szerkesztői írtak, vagy pedig ugyancsak a szerkesztők cikkei, amelyeket előzőleg más lapokban helyeztek el és onnan vették át a saját lapjuk számára, hogy elmondhassák : az ország összes folyóiratának színe-javát gyüjtik össze a maguk «gyüjteményében». A munkásellenes, reakciós, tőkepárti cikkek, amelyek a *Reader's Digest* nagyrészét megtöltik, majdnem mindig a *Digest* szerkesztőségében születnek meg.

Ha a *Digest* tisztességesen megmaradt volna gyüjteménynek, még mindig meglehetne a maga külön politikája, aszerint, hogy milyen cikkeket válogat össze és ad ki újból. De ezt nehezebb lenne megkritizálni. Hogy jelenlegi állapotában is pártatlannak tünteti fel magát, ez már minden becsületes ember megsértése.

A *Reader's Digest* irányvonala mindig munkásellenes és reakciós volt. Csak 1942-ben leplezte le az *In Fact*, hogy a *Digest* tulajdonosa, DeWitt Wallace, alkalmilag Philip Murray munkásvezér cikkét akarta leközölni, csak azért, hogy megzavarja olvasóit. DeWitt Wallace ugyanúgy jár el, mint az a francia vendéglős, aki szintén a fele-fele elv alapján állott : a vendégeinek felszolgált sültekhez egy nyulat — egy lovat használt fel.

Tudományosan kidolgozott tanulmányok foglalkoztak évről-évre a *Digest* tartalmával. A munkáspárti és munkásellenes cikkeket megszámolták, megmérték, tartalmi és terjedelmi szempontból egyaránt. Diákokat, tanárokat, tudósokat használtak fel erre a munkára és az eredmény mindig ugyanaz volt : a *Digest*-nek megvolt a maga határozott kiadói politikája, akárcsak minden más lapnak és ez a politika az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája és a NAM által vezetett kisebbség érdekeit szolgálta, sohasem a nagy demokratikus amerikai többségét.

A tanárok nemzeti tanácsa tanulmányozta a legbehatóbban a *Reader's Digest*-et. Ez az intézmény volt legjobban érdekelve a kérdésben, minthogy a *Digest*-et az ország ezernyi iskolájában használják.

Több mint egy évet töltöttek a vizsgálódással, amelyben a tanárok százai vettek részt. Legfontosabb megállapításuk az volt, hogy a Gyüjtemény nem gyüjtemény.

Ez a megállapítás azért fontos, mert a magazint azon az alapon használták az iskolákban, hogy az ország összes többi lapjának javát foglalja magában. Ha nem gyüjtemény, akkor nincs joga arra, hogy tanítóeszközül szolgáljon.

A tanárok nemzeti tanácsa felfedte, hogy a *Digest* cikkeinek legnagyobb részét vagy maguk a szerkesztők írták, vagy pedig megvásárolták, majd más lapban leközöltették és onnan újból visszavették. A tanács vizsgálóbizottságának jelentése elöljáróban kijelenti, hogy nem fűz megjegyzést a tényekhez, de itt a tények magukért beszélnek, mégpedig elég nyiltan.

A jelentés kimutatja, hogy leginkább az *American Mercury* című lapból vettek át cikkeket. A *Mercury*-t régebben Paul Palmer szerkesztette, aki most a *Digest*-nél van és Lawrence E. Spivak, aki társként megmaradt a Mercury-nál, amikor Eugene Lyons lépett Mr. Palmer helyébe.

Ha megvizsgáljuk az *American Mercury* tartalmát, a Palmers—Spivak rezsim idején, azt tapasztaljuk, hogy ez volt az első magazin, amely cikkeket közölt az amerikai fasiszta párt érdekében, Lawrence Dennis tollából, aki az anyag egy részét «A jövő amerikai fasizmusa» című könyvében (Harper & Bros., 1936) használta fel és aki egyike volt később a lázadással vádolt összeesküvőknek. Ő volt az egyetlen «értelmiségi» közöttük, amint ezt a lapok jelentették. (A kormány 1947-ben elejtette ezt az ügyet.)

Mr. DeWitt Wallace, a *Reader's Digest* kiadója méltatlankodva utasította vissza azokat a vádakat, amelyekkel az *In Fact* illette őt 1942-ben, hogy tudniillik Hitler és Mussolini egyes intézkedései mellett foglalt állást. Azt állította, hogy a neki tulajdonított nyilatkozatok «szemenszedett hazugságok». Azt persze már nem tudta letagadni, hány profasiszta cikket közölt le lapjában — az egyik Francót védelmezte, a másik pedig arról beszélt, hogy mi a jó a náci Németországban.

1947-ben Mr. O. John Rogge, aki zendüléssel vádoltak perében volt államügyész, kijelentette, hogy Mr. Wallace kénytelen volt beismerni, hogy Dennist, miután profasiszta cikkeit az *American Mercury*-ben megjelentette, a *Reader's Digest* alkalmazta szerkesztőségi munkára.

Az egész háború ideje alatt a nácik jórészt felhasználták a *Digest* cikkeit, mivel azok propagandájuk számára igen alkal-

masaknak bizonyultak. A nácik teljes hitellel idézték a *Reader's Digest*-et *O. K.* című magazinjukban, amelyet ingyen terjesztettek az amerikai hadifoglyok között. A *Stars and Stripes* című lap jelentette, hogy a 805. tankromboló hadosztályra a nácik 105 milliméteres ágyúkból a *Reader's Digest*-ből vett cikkekkel telt lövedékeket szórtak. E könyv szerzőjének tulajdonában van a *Der Westkämpfer* 1945 január 30-i száma, amely lehozza a *Reader's Digest* egyik oroszellenes cikkét. Hitler propagandagépezete ezt az amerikai katonák moráljának alá-aknázására használta fel.

A tanárok országos tanácsa részletesen foglalkozott a *Reader's Digest* szerkesztői politikájával. Jelentésében a következőket állapítja meg:

«Erről a lapról azt mondták, hogy zsidóellenes, négerellenes, munkásellenes, Roosevelt-ellenes. Elmondták, hogy nem támogatja a háborús erőfeszítéseket és az Egyesült Nemzetek egységét. Mi igaz ezekből a bírálatokból? . . .

Az olvasmányok nagy hatással vannak az emberek életére. A tanároknak meg kell ítélniök, hogy milyen komolyak a *Reader's Digest*-tel foglalkozó bírálatok, helytállóak-e ezek, vagy sem?»

Ezekután oldalról oldalra következnek a bizonyítékok, amelyeken a vádak alapulnak. Kiemelendő az a tény, hogy Amerika egész munkásbarát sajtója ellenségként kezelte a *Reader's Digest*-et. A tanárok országos tanácsának jelentése például idézi a *CIO News* cikkeit:

«Számtalan példa van arra, hogy a Digest ferdítéseket és veszélyes féligazságokat csempészett be közönséges, ártatlan hirei közé. Háborús időkben ez nagyon súlyos dolog, tekintve a *Digest* óriási közvélemény-alakító szerepét». (A CIO-nak ezt a jelentését véletlenül felhasználták abban a különkiadásban is, amelyet a katonaságban levő százezernyi szervezett munkásnak küldtek meg, akik a *Digest*-ből többnyire ingyenpéldányt kaptak.)

A tanárok országos tanácsának jelentése azt is megjegyzi, hogy William L. Shirer egy cikkében, amely a náci propagandával foglalkozott *(Harper's,* 1944 november) utalt arra, hogyan használja fel az *O. K.* a *Digest* hireit és hogy ez milyen hatással van a hadifoglyokra.

Azt is megjegyzi, hogy a spanyol fasiszta sajtó, nevezetesen a madridi *E! Espanol* hozta a renegát Max Eastmannek a *Reader's Digest* szerkesztőjének egyik oroszfaló cikkét.

A tanárok országos tanácsának jelentése közli, hogy a Puerto Rico-i egyetem tanárainak csoportja, valamint az ottani tanítók egy része felháborodott tiltakozását küldte el Mr. DeWitt Wallace-nak, a *Reader's Digest* kiadói politikája miatt, amelyet «munkásellenesnek, Roosevelt-ellenesnek, Egyesült Nemzetek-ellenesnek, defetistának» bélyegeznek.

Mindenki be fogja látni, ha elolvassa a tanács jelentését, hogy az tulajdonképpen vádirat.

Nemcsak az derül ki belőle, hogy a *Reader's Digest* nem is digest, vagyis gyüjtemény, hanem az is, hogy olyan magazin, amelynek megvan a maga kiadói politikája és ez a politika határozottan reakciós.

Ladies' Home Journal. Cyrus K. Curtis, a Curtis-kiadóvállalat tulajdonosa 28,933.045 dollárt hagyott erre a lapra. (Lásd *Editor & Publisher* 1943 november 13.) Tette ezt annak ellenére, hogy a *Guild Reporter* 1942 január 15-i száma szerint 42,000.000 dollárt fizetett már rá különféle lapvállalatokra. A *Public Ledger* megszűnése alkalmával a *The Nation* egyik ujságírója a következőket mondotta Curtisről és társáról, John. C. Martinról:

> «Ezekben az emberekben nem volt semmi haladó szellem, majdnem azt mondtam, hogy nem volt lelkiismeretük sem, de minden bizonnyal nem értették meg az amerikai demokrácia igazi céljait és csak azzal törődtek, hogy halomra gyüjtsék a milliókat, amelyeket a *Saturday Evening Post*-ból és a *Ladies' Home Journal*-ból húztak. Tönkretették a történelmi multú *New York Post*-ot, mintahogy évekkel azelőtt tönkretették a *Public Ledger*-t . . . Az ő álláspontjuk a nagytőkések, a gazdagok, a kiváltságosak álláspontja. Jelszavuk: Amerika a nagytőkéért, a nagytőkével, a nagytőke által».

Curtis leányára, Mrs. Edward Curtis Bok-ra és ennek fiára, Cary William Bok-ra hagyta részvényeit. De halála előtt és után is a Curtis kiadóvállalatban Walter Deane Fullernek volt döntő szava. Ő tette a *Ladies' Home Journal*-t, a *Saturday Evening Post*-ot és a többi Curtis-kiadványt azoknak a trösztöknek szócsöveivé, amelyeknek maga is tagja volt. Fuller nagy szónok, de a New Deal tizennégy éve alatt egyetlen témája volt csupán: a trösztök adójának csökkentése. Ragyogó munkájáért 1940 decemberében nyerte el méltó jutalmát, amikor az Amerikai

Ipar Kongresszusa (így nevezik a NAM minden évi gyűléseit) elnökéül választotta meg az 1941-es évre. DuPonték, Girdlerék, Sloanék és Pew-ék egyhangúan ismerték el a magazinszakma e nagy emberének teljesítményeit.

Mr. Fullernek számos jelentős állása van, úgymint: a NAM pénzügyi bizottságának elnöke, tagja a NAM «Jobb Amerikát» bizottságának, igazgatósági tagja a NAM propagandaügynökségének, tagja a NAM programbizottságának, elnöke a NAM nevelésügyi bizottságának.

Mr. Fuller ugyanakkor elnöke a NPA-nak, amely a magazinkiadásban ugyanazt a szerepet játssza, mint az ANPA a napilapok körül.

A Curtis kiadóvállalat elnöke (kiadványai: *Ladies' Home Journal, Saturday Evening Post, Country Gentleman, Holiday, Jack & Jill* — összesen körülbelül kilenc vagy tízmillió példányban jelennek meg), ugyanakkor a NAM-nak is elnöke volt, a NPA-nak most elnöke, egyike a NAM újjáélesztőinek, NAM-bizottságok tagja és a NAM propagandaosztályának igazgatója.

Woman's Home Companion. Az asszonyok számára készült ujságok kivétel nélkül elpolitizálódtak, hogy tulajdonosaik propagandáját terjesszék. Habár a *Woman's Home Companion* rendesen csak vesepecsenyével és más konyhai dolgokkal foglalkozik, mégis, akárcsak konkurrensei, a *Ladies' Home Journal* és a *Good Housekeeping*, olyasmit terjeszt, ami állítólag a fogyasztó érdeke, a valóságban pedig a hirdető érdeke, aki a fogyasztó kizsákmányolásából óhajt hasznot húzni.

A propaganda egészen a szépirodalmi rovatok írójáig hatol. Tudomásom szerint az Egyesült Államok nagy magazinjai közül egyik sem tűri el, hogy novellaírója a munkásnak adjon igazat történetében és a munkaadót ítélje el. Ezzel szemben minden magazin készséggel engedi meg a szépíróknak, hogy a munkásokat támadják. Ime, egy példa a *Woman's Home Companion* 1943 májusi számából:

«Ostobaság! — mondta Bill. — A mi embereink meg vannak elégedve. Semmi szükségük sincs a szakszervezetekre».

A novella címe «Gyilkosság egymillióért» és szerzője Clarence Budington Kelland, a világ kommersz-irodalmának egyik legnevesebb írója. Ugyanakkor azonban egyike a legreakciósabbaknak és a legnépszerűbbeknek is, minek következtében igen hatásos propagandista.

Az 1943 júliusi szám legnagyobb cikke: «A nyolcvanéves Henry Ford nyilatkozik», úgynevezett «human interest story»,

amelyről ez áll a címszalagon : «Mrs. Ford annyira kíváncsi volt rá, mit írok, hogy egész éjszaka fennmaradt és tartotta nekem a lámpát». Ebben rejlett az írásmű érdekessége az asszonyok számára. Ugyanakkor azonban más is rejlett benne. A szakmabeliek megtudhatták, hogy ez a magazin is átvette a hírügynökségek és napilapok szokását, amely abban áll, hogy évenként közlik a maguk Ford-intervjuját, illusztrálva. Része ez Ford propagandahadjáratának, együtt jár a Ford-féle hirdetésekkel és mindazoknak a kiadványoknak, amelyek Fordtól pénzt kapnak, közölniök kell ezt a mindenévi dícshimnuszt.

1947 februári számában a *Companion* egy a szabadalmazott gyógyszerek ellen indított új kereszteshadjárattal lepte meg olvasóit. Közölt és széltében terjesztett egy cikket «A gyógyszerek ellenőrzéséről», amelyben a gyógyszerszakma különféle ágainak embereiről mondja meg az igazat.

Mindez csak azért történt, hogy a kiadók bátorságáról és szabadságáról szóló mítoszt életben tartsák. Különösen régebbi radikálisok, mint Hearst, és olyan lapok, amelyek valamikor leleplező cikkeket hoztak, élnek ezzel a fogással. Megtámadják azokat a csalókat, akik nem hirdetnek, azokat a politikusokat, akiknek semmibe sincs beleszólásuk, az általános alanyként kezelt közellenséget. Az emberevő cápa a legbiztosabb célpontja ezeknek a támadásoknak, így volt ez a *Companion*-nak a különféle pilulák ellen intézett hadjáratában is.

A kozmetikai ipar azonban szent és sérthetetlen. A Morgan-ház, amely közvetlenül irányítja a *Companion*-t, ugyanakkor egy arckrémtösztöt is irányít, amelyet egyszer az állami kereskedelmi vizsgálóbizottság csalással vádolt meg. Egyetlen kereskedelmi magazin vagy napilap sem említette ezt meg.

McCall's. Ennek a lapnak az esete hasonlít a *Ladies' Home Journal*-éhoz. Mindkettőt olyan emberek adták ki, akik közben legalább egy évig a NAM elnökei voltak. (A NAM-elnökség ugyanis csak tizenkét hónapra érvényes.) Mindkettőt olyan kiadók fűzték a NAM-hoz, akik a NAM háta mögött álló 25 nagyhatalomhoz tartoztak.

1935-ben a NAM «tartós küzdelmet» hirdetett a Wagner-törvény ellen és amikor az ügy a Legfelsőbb Bíróság elé került, William B. Warnert, a *McCall's* elnökét választotta meg saját elnökéül is. Mr. Warner, akárcsak Mr. Fuller, egyike a NAM első pénzügyi vezetőinek, a szervezetnek 1933-ban történt «újjászületése» óta.

Azok között a bizalmas okiratok között, amelyekre a

La Follette-féle vizsgálóbizottság bukkant rá kutatásai során, van egy, amelyből kiderül, hogy egészen 1937-ig, mialatt William B. Warner vezette a *McCall's*-ot, a NAM feltette, hogy a sztrájkok letörése érdekében új fegyvert fog felhasználni: a közvéleményt. Úgy vélték akkoriban, hogy manapság az ujságok és a rádió szítják vagy törik le a sztrájkokat, ezért a tájékoztatást ellenőrző hatalmak kerülnek ki győztesen a sztrájkok körüli harcból. Mr. Warner javaslata az 1937. évre a következő sorokat tartalmazta: «Ma, sokkal inkább mint bármikor eddig, a sztrájkokat az ujságokban és a rádióban nyerik meg vagy veszítik el. A közvélemény ereje mindig jelentős tényező volt a munkaügyi vitákban». (Lásd e könyv 19. függelékét.)

Mr. Warner a NAM propagandaosztályának történetében egyedülállóan nagy összeget mozgósított. Kevésnek tartotta a hivatalbalépése előtt az osztály rendelkezésére álló évi összeget és sikerült is háromnegyedmillió dollárt összeszednie. A La Follette-bizottság kezére jutott okmányokból azonban kiderül, hogy a sztrájkok letörése érdekében nemcsak a rádiót és a sajtót akarták felhasználni —, hogy így fordítsák a munkaadók javára a közvéleményt —, hanem a hirdetések minden fajtájára gyakorolt nyomással is szabad teret óhajtott szerezni a NAM a maga propagandája számára. Mint kiadó, Mr. Warner saját tapasztalatából tudhatta, hogy a hirdetők szabják meg az irányt és úgy vélte, ráveheti NAM-beli társait, akik mind komoly hirdetők voltak, hogy szabják meg ezúttal ők az irányt a napilapok, a magazinok, a rádió számára. Mr. Warnernek csak 750.000 dollár állott a rendelkezésére, de ezt teljes egészében a kampányra használhatta fel, mert a lapokban elhelyezett hírek, vezércikkek, karikatúrák, beszédek, képek és egyéb NAM-propaganda nem került pénzbe. Milliókat érő teret kaptak a sajtóban és a rádióban. 1937 végén Mr. Warner azt írta, hogy 1,250.000 dollár értékű ingyen hirdetést szerzett meg, 2000 ujságoldalt, ami felér egy millióval és még egymillió dollár értékű időt 270 rádióállomásnál. A La Follette-féle okmányok olyan korrupcióról beszélnek, amelyet a hízelgő lapok még csak említeni sem mertek.

Good Housekeeping. Volt egy idő, amikor Mr. Hearst és 200,000.000 dolláros kiadói birodalma nehézségekkel küzdött, mégpedig főként a Rockefellerék Chase National-ja és más bankok ellenőrzése alatt. Ugyanakkor egyéb vállalkozásai jól jövedelmeztek. A *Good Housekeeping* rendesen évi 2,000.000 dollárt hoz a konyhára. Kozmetikával és háztartási dolgokkal foglal-

kozott, közölt azonkívül népszerű kommersz-irodalmat is, amit jól megfizetett. 1946-ban kijelentette, hogy «a magazinnak az a hajlandósága, hogy a legmagasabb honoráriumokat fizesse, bizonyos mértékben megszerezte számára a legjobb írók tiszteletét. A jó írók, akárcsak a jó munkások, bármi is legyen a foglalkozásuk, ott szeretik eladni az áruikat, ahol a legtöbbet fizetik értük». Igy tehát a cikkek ára lett ennek a Hearst-magazinnak a szemében az irodalom színvonalának mértéke.

Minthogy a *Good Housekeeping* rendszerint távoltartja magát a politikától, nem volna érdemes sok szót pazarolni erre a hatalmas példányszámú magazinra, hacsak nem egy olyan eset kapcsán, amely fényt derít a NAM és általában a nagytőke, a rossz gyógyszerek, a hirdetések és a népbolondítás közötti kötelékekre.

A *Good Housekeeping* egészen 1902-től kezdve szavatolt a hirdetéseiért. Többet védjeggyel látott el. A vizsgálóbizottságok ennek ellenére utánanéztek a hirdetőknek és a hirdetett cikkeknek és kiderítették, hogy az előbbiek hamisítanak, utóbbiak pedig vagy hamisak, vagy ártalmasak, vagy értéktelenek.

Végül is az állami kereskedelmi vizsgálóbizottság, miután évekig civakodott Hearstékkel, a következő sajtónyilatkozatot tette közzé:

> «A Hearst-céget, New York, 57. utca és 8. Avenue, amely a *Good Housekeeping* című lapnak egyedüli tulajdonosa, az állami kereskedelmi vizsgálóbizottság csalárd és megtévesztő szavatossági levelek és védjegyek kibocsátásával vádolja, továbbá azzal, hogy erősen túlzó és hamis állításokat tartalmazó hirdetéseket közölt lapjában».

A fogyasztók egy szervezete, a Fogyasztók Szövetsége több Hearst magazinjaiban hirdetett és Hearsték védjegyét viselő árucikket vizsgált meg és úgy találta, hogy «a *Good Housekeeping* egyik vagy másik védjegyét viselő áruk gyakran értéktelenek, esetleg ártalmasak, megokolatlanul drágák vagy más szempontból gyatra cikkek». Zárójelben megjegyezhetjük, hogy a hirdetménynek semmi köze sincs az áru értékéhez, a védjegynek sincs köze hozzá és igen gyakran a kevésbbé ismert vagy hirdetések híján ismeretlen árucikkek lényegesen jobb minőségűek, mint azok, amelyeknek eladásába több milliót kellett befektetni.

A *Good Housekeeping* esetébe bele volt keverve az egész

hirdetési szakma, ennélfogva az összes napilap- és magazinkiadó és a nagytőke jelentékeny része is. Mozgósította mindazokat, akik a profitot a közérdek elébe helyezik. Hearsték részéről Robert Lund vezette a csatát, a NAM igazgatója, azelőtt elnöke, újjászervezőinek egyike és vezére a Lambert Gyógyszervegyészeti Műveknek, amelyek a *Good Housekeeping* által bőven hirdetett Listerine-t állították elő. Lund fegyverszünetet akart kicsikarni az állami kereskedelmi vizsgálóbizottságtól. Végül a bizottság jelentette, hogy Lund nem fogja többé a Listerine-t az ótvart tartósan gyógyító, vagy a bacillusokat elpusztító, vagy a baj okát megszüntető gyógyszernek hirdetni. A Fogyasztók Szövetsége és a hirdetésnélküli *PM* című napilap közölte ezt a hírt, de Amerika 1750 ujságjának 99%-a hallgatott róla.

Titkos gyűlést tartottak George E. Sokolsky lakásán, aki abban az időben a *New York Herald Tribune*-nál dolgozott (később a *New York Sun*-nál, mint Hearst embere) és aki valamikor titokban szerepelt a NAM fizetési listáján, amiért Tom Girdlerrel és Ernest Weirrel, két vezető NAM-emberrel együtt dolgozott munkásellenes vonalon.

Megjelent Sokolskynál J. B. Matthews a Dies-bizottságból, F. J. Schlink a Fogyasztók Kutatóbizottságából — nem tévesztendő össze a Fogyasztók Szövetségével, — továbbá Henry F. Bristol a Bristol-Myers gyógyszerészeti társaságtól, a szabadalmazott orvosságok szakembere, Mr. Lund és végül a Young & Rubicam megbizottja. Ez utóbbi cég a hirdetési szakma Négy Nagyjának egyike.

A világ legnagyobb üzleti szervezeteinek vezetői, a szabadalmazott gyógyszerszakma emberei, a hirdetési szakma szószólója és a hét legnagyobb magazin egyikének kiküldöttje jött itt össze, hogy megtárgyalja, mi a tennivaló. Matthews kijelentette, rá tudja venni a Dies-bizottságot, hogy megfélemlítse és bemocskolja a népjóléti intézményeket ; Sokolsky sajtóügyi terveket ismertetett ; az üzletemberek elhatározták, hogy felsorakoztatják maguk mellé a sajtót és megvonják a hirdetéseket azoktól, amelyek nem alkalmazkodnak ehhez a vonalhoz ; ezekután az összejövetel véget ért. Néhány nap mulva a napilapok a címoldalon hozták a Dies-bizottság száz, vagy még annál is több szenzációjának — és hazugságának — egyikét. A vörösöknek bélyegzett intézmények közé tartoztak mindazok, amelyek tiszta élelmiszereket és gyógyszereket, valamint tisztességes béreket és elfogadható árakat követeltek, nevezetesen :

A Bevásárló Asszonyok Ligája, a Fogyasztók Szövetsége, a Japán Agresszió Elleni Bojkottbizottság, a Newyorki Fogyasztók Tanácsa, a Farmerek Tejszövetkezete. A napilapok nagy szolgálatot tettek Hearst *Good Housekeeping*-jének és a vele szövetkezett nagy és bonyolult üzleti vállalkozásoknak. A szabadalmazott gyógyszerekkel szövetkezett hatalmas érdekeltségek megmutatták, hogy meg tudják találni az utat a NAM-ba és magába a kongresszusba is. Igazán nem meglepő, hogy a sajtó legnagyobbik részét is befolyásolták.

American Magazine. Amikor a Crowell társaság megszerezte ezt a lapot, amely valamikor egyike volt a nagy ganajtúró folyóiratoknak s amelybe Lincoln Steffens, Ida Tarbell, Finley Peter Dunne és több más író is írt, — az American jellege egyszeriben megváltozott, mintahogy más gazdag érdekek *Romance Magazine*-t csináltak a valamikor harcos *Everybody's*-ból. Az *American*, ahelyett, hogy «kaviár lett volna a nagyközönségnek», ópium lett a népnek. Politikája abban merült ki, hogy számtalanszor elismételte, többször egy hónapban és évről-évre azt a Horatio Alger-féle történetet, hogyan gazdagodott meg a szegény és szerencsétlen ifjú — néha pedig leányzó.

Hosszú éveken át terjesztette az *American* a maga mákonyát. Nem bocsátkozott politikai propagandába, mint a *Collier's*, Crowellék másik nagy magazinja. Úgylátszik, felismerte, hogy csupán a Morgan-birodalom sérthetetlen status quo-jának szócsöve, amikor egy a *Time* 1941 február 3-i számában megjelent hirdetésben ezt mondta saját magáról: «A magazinok között az *American Magazine* ragyogó példáját nyujtja annak a status quo-val való elégedetlenségnek, ami hazánkat a világ leghaladóbb országává tette». De nehogy valaki itt morganatikus árulást gyaníthasson, azonnal hozzáfűzi: «Ennek legutóbbi példája a hirdetések forradalmasítása» . . . Ezen a téren legalább valóban nem volt terméketlen és idejétmúlta status quo, itt valóban forradalom volt! Az *American* ötféleképen tudta betördelni hirdetéseit, hogy előnyösebb helyzetbe hozza a hirdetőket!

1944-ben a sárga sajtó, melyet a Napilap-Tengely (Hearst—Howard—Patterson—McCormick) irányított, címszalagon tudósított Truman szenátornak — és alelnökjelöltnek — az *American* 1942 novemberi számában írt cikkéről, melyben a szenátor megtámadta «a hatalomért folyó önző harcot, a civakodást és visszavonást» a Roosevelt-uralomban, ami szerinte azzal fenyegeti Amerikát, hogy «Washingtonban veszíti el a háborút». Ugyanez a sajtó természetesen nem mondta el, milyen körülmények között

írta meg cikkét Truman és elhallgatta a teljes igazságot. A dolog úgy történt, hogy a szenátor valóban írt egy cikket a háborús erőfeszítések meggyorsítása érdekében, de a magazin azt a demokratikus közigazgatás becsmérlésére használta fel. Truman nem akarta letiltani a cikket, csak azt követelte, hogy az ő eredeti szövegét közöljék, nem pedig «nézeteinek a magazin által összekotyvasztott és általa helyben nem hagyott» verzióját. A későbbi elnök így nyilatkozott erről az ügyről:

«Az *American Magazine* megkeresett és kérte, írnék egy cikket a termelés jelenlegi állapotáról.

Összeütöttem egy vázlatot és elküldtem a honvédelmi programot ellenőrző szenátusi különbizottsághoz, amelynek akkor elnöke voltam, hogy kontrollálják le a bennefoglalt tényeket. Azután feleségem, aki a titkárnőm volt, velem együtt újból átnézte a fogalmazványt.

Az *American Magazine* átírta a cikket és visszaküldte hozzám. Kihúztam belőle azokat a dolgokat, amelyek nem tetszettek, sok jó negyvendolláros szót, és aztán visszaküldtem a magazinnak.

Majd hírül vettem, hogy a lap eltérő szövegű cikket szándékozik kiadni és ez ellen tiltakoztam ... Erre észretértek. Végül is a magazin az általam helybenhagyott szöveget közölte».

A Roosevelt politikája elleni támadás folytatódott. 1945 áprilisában az *American* közölte Byrd szenátor cikkét «A kormány munkaerőpazarlásáról». 1946 márciusában hozta egyik újabb munkásellenes cikkét («Mibe kerül a munkások tollas ágya?»), amire a vasúti munkások lapjának, a *Labor*-nek február 16-i száma a Honvédelmi Szállítások Hivatala előbbi elnökének nyilatkozatát közölte, a következő alcímmel: «Joseph B. Eastman szétrobbantja a hazugságot». 1946 szeptember 15-én az *In Fact* kizárólagosan közölte az *American* kiadójának bizalmas memorandumát, amely meghatározza a lap politikai irányvonalát. Ez az irat így szól:

THE AMERICAN MAGAZINE
kiadóhivatala
(bizalmas)

(Sumner Blossomnak, a *The American Magazine* kiadójának mellékelt memorandumát eredetileg csak saját szerkesztőségünk alkalmazottainak tájékoztatására és irányítására szántuk. Olyan nagy jelentősége van azonban,

hogy engedélyt kaptunk a memorandumnak üzletbarátaink szűkebb körében való terjesztésére, azzal a feltétellel természetesen, hogy arra nem hivatkoznak és nem terjesztik tovább.)

THE AMERICAN MAGAZINE

Hivatalon belüli memorandum

A szerkesztőség tagjainak

Irta : Sumner Blossom

A hozzám érkezett híranyag alapján úgy vélem, hogy ez év szeptembere körül kommunisták által irányított munkászavargások lesznek az Egyesült Államokban. Információim azt sejtetik, hogy az amerikai munkásoknak kommunisták által vezetett szakszervezetei sztrájkolni fognak, illetve sztrájkkal fognak fenyegetőzni abban az időpontban, amikor ezt Moszkva helyesnek tartja. Céljuk ezzel kettős :

Először is Moszkva azt szeretné elterjeszteni a világban, hogy míg Oroszország biztosan halad előre a maga útján, addig «a dekadens demokráciákat belső zavarok és ellentétek háborgatják». Ez Oroszországot előnyös helyzetbe hozná a jövő évi nemzetközi tárgyalásokon. Oroszország nagyon is jól tudja, hogy minél súlyosabbak belső problémáink, annál kisebb a szavunk a világ ügyeinek megvitatásánál, és minél kisebb a mi szavunk, annál több esélye van Oroszországnak, hogy keresztülvigye a maga akaratát.

Másodszor, habár Oroszország nyilván nem akar most háborút, eléggé realista ahhoz, hogy felismerje egy jövőbeli összeütközés lehetőségét. A szovjetkormány által kiadott lapok növekvő megelégedéssel vették tudomásul, hogy fegyveres erőink egy részét leszerelték és követelték csapataink mihamarabbi visszavonását «minden barátságos államból». A megnevezett országok között vannak a Fülöp-szigetek, Kína, Franciaország, Belgium, Hollandia, Izland, Görögország, India és Indokína. Azt is értésünkre adták, hogy ha nem vonjuk vissza hadseregünket, ezt az «agresszív imperializmus» jeleként fogják értelmezni.

Nem akarom azt mondani, hogy az Egyesült Államok és Oroszország között a háború elkerülhetetlen. Csak azt

állítom, hogy Oroszországnak megvan a maga határozott nemzetközi programja, amelyet e pillanatban keresztül akar vinni és el van szánva esetleg háborúra is, ha céljait más úton nem tudja elérni. Hosszúlejáratú tervében egy lépés csak, hogy figyelmét ez év őszén az Egyesült Államokra irányítja. Nem lehetetlen, hogy ugyanakkor az Egyesült Királyságban is lesz némi zavar, mert az angoloknak is vannak kommunisták által vezetett szakszervezeteik.

Véleményem szerint a mi országunkat a tengerészeti sztrájk útján fogják kikezdeni. Jó okunk van azt hinni, hogy a matrózok szakszervezeteinek vezetői nem egyeztek volna olyan könnyen bele Phil Murray kérelmébe, hogy egyezzenek meg a hajótársaságokkal, ha az idő megfelelőbb lett volna. Úgy tudom, hogy amikor Truman elnök azzal fenyegette meg őket, hogy a haditengerészetet veszi igénybe a kereskedelmi hajók vontatására, és a szakszervezeti vezetők erre a külföldi szakszervezetekhez akartak segítségért fordulni, megtudták, hogy ez év ősze előtt nem kaphatják meg ezt a segítséget. Amikor végül megtörtént a kiegyezés, a szakszervezetek vezetői egyáltalán nem titkolták, hogy nincsenek megelégedve a megoldással és hogy a kiegyezés csak fegyverszünetet jelent . . .

(A következő három bekezdés foglalkozik a sztrájkokkal, John L. Lewis-szal, Earl Browderrel és azzal a lehetőséggel, hogy az országos sztrájkok idején Lewis, Murray és Green állna az egyik, a kommunisták pedig a másik oldalon.)

Véleményem szerint, ha a kommunista sztrájkok sorozatával szemben kormányunk a közelgő választásokra való tekintettel a kompromisszum és a kiegyezés politikáját űzi, akkor egy lépést teszünk előre jelenlegi rendszerünk elvesztése felé. Ha másrészt a kormány emelt fővel fogadja a kihívást és minden rendelkezésére álló eszközt felhasznál a sztrájkok letörésére és kongresszusunk törvényes úton gondoskodik róla, hogy azok többet ne fordulhassanak elő, akkor elejét vesszük annak, hogy Oroszország bomlasztó tevékenységével levegyen a lábunkról.

Mégegyszer figyelmeztetek arra, hogy Oroszország ma nem akar háborút. A Szovjet, akárcsak a többi európai és ázsiai ország, súlyosan szenvedett a második világháborúban. Egyedül nekünk van meg a fegyverünk és az ellen-

állóképességünk egy újabb nagyszabású háború megvívására, de mi leszereltünk. Oroszország újjáépíti és fejleszti iparát és a jövőbe tekint.

Ezért közöltük Spellman bíborosnak «A kommunizmus Amerika-ellenes» című cikkét júliusi számunkban. Ezért javasoljuk időről-időre hasonló jellegű cikkek közlését.

Cosmopolitan. Ez a magazin Hearsté, minélfogva Hearst céljaira használják fel, mint az összes többi napilapot, hírügynökséget és magazint, amely «San Simeon lordjának» kezében van. Sokan tudják, mit érnek a Hearst-féle napilapok, de kevesen kapcsolják össze a magazinokat Hearst sárga napilapjaival.

A washingtoni tudósítókat, az amerikai ujságírás színejavát megszavaztatták arról: véleményük szerint melyik az ország legrosszabb lapja. Egyénileg a *Chicago Tribune* kapta a legtöbb szavazatot, de ezt az egy lapot megelőzte a Hearst-lapok teljes láncolata. Hearst 714 pontot kapott, a *Chicago Tribune* a második helyen végzett 455 ponttal. (Lásd 10. függelék.)

Még sokkal érdekesebb egy másik szavazás, amelyet az ország különféle helyein ejtettek meg. A megkérdezettek 27·3%-a szerint Hearst rossz hatással van Amerikára, s csak 10·7% szerint jó a hatása. Azokban a városokban, ahol Hearst napilapokat ad ki, az arány még szebb: 43·3% szerint Hearst rossz hatást fejt ki, 10·5% szerint jót, a megkérdezettek 46·2%-a nem tudta, milyet.

A *Cosmopolitan* a huszadik század kezdetén egyike volt a nagy és hatalmas ganajtúró magazinoknak. 1910-ben közölte utolsó cikksorozatát a tisztességtelen és korrupt politikáról. Ezeket a cikkeket Charles Edward Russell írta és fejtegetéseit Hearst teljes megelégedésére azzal zárta, hogy csak a marxi eszme, a szocializmus vethet véget a korrupciónak. Ma a *Cosmopolitan* és a többi Hearst-kiadvány terjedelmének nagyrészét a marxisták elleni harcnak szenteli.

Ez az oka annak, hogy a náci propagandaminiszter remekül felhasználhatta a *Cosmopolitan*-t a második világháború idején.

A tengelyrádiókat figyelő brit szolgálat 1942 február 12-i jelentésében a következőképpen szerepel a Hearst hírügynökség és a *Cosmopolitan:*

Kivonat

E. D. Ward (Edward Delaney)

«egy amerikai állampolgár, akinek igazán semmi köze nincs a nemzeti szocializmushoz», szemlét tartott a mai berlini sajtó fölött . . . Ward idézte a berlini sajtót, amely részleteket közölt a . . . *Cosmopolitan* című magazinban megjelent egyik cikkből. Ward rámutatott, hogy a lapok *(Völkischer Beobachter* stb.) megelégedéssel fogadták a *Cosmopolitan* cikkét . . .

* * *

Előadás — címe : «Az idő-bomba» — angol nyelven, beszélő nevét nem adták meg.

Hosszasan idézte Eugene Lyonsnak a *Cosmopolitan* című magazin decemberi számában megjelent cikkét.

Lyons, mondta a beszélő, lerántotta a leplet az Egyesült Államok vörös összeesküvéséről. Sztalinista ötödik hadoszlop működik ott az iparban és másutt. Lyons kiemeli, hogy a kommunisták valódi földalatti szabotázsakciókkal gátolják a honvédelmi ipart.

Lyons nyilatkozata alapján a náci bemondó a következő képet festi az Egyesült Államok jövőjéről :

Egy GPU uralkodik Amerikában ; kommunista szónokok agitálnak a hordók tetejéről ; lázadások, forrongások : és az amerikai polgár egyszerre csak a bolsevista paradicsomban ébred fel. Az idő-bomba mindenütt ketyeg az Egyesült Államokban, hála «Franklin Stalino Roosevelt-nek».

Február 9-én «E. D. Ward . . .» rámutatott, hogy a berlini sajtó részleteket közöl egy, a . . . *Cosmopolitan* című magazin februári számában megjelent cikkből . . . Egy órával később teljes angolnyelvű előadás következett, amely Eugene Lyonsnak a *Cosmopolitan* decemberi számában megjelent cikkével foglalkozott . . . Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a berlini rövidhullámú adóállomás, úgylátszik, egyre több anyagot vesz át Hearstéktől . . .

Lyons cikke tipikus példája a Hearst-féle «russophobiának», amely Amerikát a messzenyúló bolsevista veszélytől óvja . . .

NÁCI RÁDIÓ 1942 febr. 12.
Kivonat

Jane Anderson — angolnyelvű előadás — «Az igazság fog győzni» — d. u. 8 óra 15 perc.

Az előadás egyetlen figyelemreméltó részlete az INS-re (International News Service, Hearsték sajtóügynöksége) való tiszteletteljes hivatkozás volt, amely, a bemondó szerint, «mindig a hírközlés legmagasabb színvonalán állott . . .»

Megjegyzendő, hogy az az Eugene Lyons, akire a náci rádió hivatkozik, azelőtt a United Press tudósítója volt Moszkvában, ahol eleinte vörösebb volt a vöröseknél; fennen hirdette a kommunista életformát és kételkedő kollégáinak minden bírálatára megfelelt. Munkaadója, Roy Howard, megtámadta, hogy kiagyalt és hírként tálalt fel egy történetet, amire viszonzásképpen ő leplezte le Howardot, de egy évtizeddel később olyan vörösfaló lett belőle, hogy nemcsak Hearstéknek tudott oroszellenes propagandát írni, hanem régebbi személyes ellenfelének, Howardnak is.

Miss Jane Anderson, aki a Hearst-féle hírszolgálatot dicsőítette, maga is alkalmazottja volt annak. Fentebb idézett rádióelőadásáért, meg a többiért, árulás vádjával perbefogták Donald Chandlerrel, a *Baltimore American* című másik Hearst-lap ujságírójával és Robert Bess-szel, a United Press bécsi tudósítójával együtt.

Az egész Hearst sajtó a náci vezérek propaganda-cikkeinek sorozatait közölte le.

* * *

Az előbbi oldalak anyagából, amelyet valamelyik egyetemi kiadónak vaskos kötetté kellene kidolgoznia, kiderül, hogy a NAM-éval egyező érdekű néhány ember ellenőrzi a nagy magazinokat. A következő táblázat összegezi a helyzetet:

A LEGNAGYOBB PÉLDÁNYSZÁMÚ HAVI MAGAZINOK[1]

A lap címe	*Példány-szám*	*A tulajdonos, vagy ellenőrző, vagy főérdekelt*
Ladies' Home Journal	4,166.937	W. D. Fuller, a NAM-ból
Woman's Home Companion	3,543.977	Crowell, J. P. Morgan
McCall's	3,425.357	Warner, a NAM-ból
Good Housekeeping	2,533.478	Hearst
American	2,480.568	Crowell, J. P. Morgan
Cosmopolitan	2,045.930	Hearst
Redbook	1,547.094	Crowell, J. P. Morgan

A LEGNAGYOBB PÉLDÁNYSZÁMÚ HETI MAGAZINOK

Life	3,904.363	Luce, J. P. Morgan
Saturday Evening Post	3,396.236	Fuller, NAM
Collier's	2,837.627	Crowell, J. P. Morgan
Look	1,911.405	Cowles
Time	1,194.708	Luce, J. P. Morgan
Liberty	1,168.932	Atlas tröszt
Newsweek	605.573	Harriman, Morgan, Astor

VEGYES[2]

Farm Journal (havonként)	2,700.000	Pew, a NAM-ból
Pathfinder (kéthetenként)	1,000.000	Pew, a NAM-ból

[1] A számokat a *Tide* című hirdetési magazin 1946—47-es évfolyamának több számából vettük. A *Reader's Digest* 11,000.000 példányban jelenik meg ; 9 ½ millió angol nyelven ; 7 millió példányt adnak el belőle az Egyesült Államokban és Kanadában. (Lásd John Bainbridge : «Little Wonder».)

[2] Ezeket a példányszámokat különböző időkben jelentették.

10.

A HÉT NAGY HETI MAGAZIN

A hét nagy havi magazin között nincs egyetlenegy sem, amely híreknek, belügyi vagy népjóléti kérdéseknek, vagy politikának lenne szentelve ; a négy legnagyobbik kizárólag az asszonyokhoz szól, az ötödik általános érdekű, a hátralevő kettő pedig legnagyobbrészt középszerű szépirodalmat terjeszt. Másrészt a hét nagy heti magazin egyenesen a közvélemény megdolgozására irányul.

15,000.000-nyi összpéldányszámuk valószínűleg ugyanannyi emberhez jut el, mint a napilapok 50,000.000 példánya. Senki sem vonja kétségbe, azt a tényt, hogy a közönség jobban bízik a magazinokban, mint a napisajtóban és ezért a hét nagy hetilapról elmondhatjuk, hogy hatalmas erőt képviselnek az ország irányításában.

A hétből nem kevesebben, mint négyben van érdekelve a Morgan-ház, egy másikat a NAM egyik vezetője irányít, ismét másikat az Atlas tröszt mondhat a magáénak és csak egyetlenegyet nem irányít közvetlenül a nagytőke, ez a *Look*, amelyet Cowles ad ki. Minthogy ez a lap hirdetésekből él, ugyanúgy a nagytőke nyomása alatt áll, akárcsak minden más kiadvány, amely ugyanazokon a gazdag emlőkön táplálkozik.

A legnagyobb példányszámú, ha nem is a legnagyobb hatású a *Life*, Luce képes hetilapja, amely 1947-ben azt állította, hogy 5,000.000 példányban jelenik meg és minthogy nem valamelyes képzettséget igénylő olvasmányokat, hanem olyan képeket hozott, amelyeket még az analfabéták is megérthettek, a Life úgy vélte, hogy minden példányára a szokásos 5 helyett 7 «olvasót» számíthat. A *Time* 1,000.000 példányban jelenik meg, legalább 5,000.000 olvasója van, a *Fortune* minden

egydolláros példányát huszan olvassák, a *March of Time*-ot 9000 színházban játszák 20,000.000 néző előtt. Luce tehát elmondhatja, hogy majdnem az egész felnőtt olvasóközönség és a nemolvasónak is nagyrésze a hallgatóságához tartozik.

Luce-nak minden tájékoztató szervét áthatják a tulajdonos reakciós eszméi. Henry Luce politikai fejlődésének történetében a legjellemzőbb dokumentum az a levél, amelyet a chattanoogai egyetemen végzettekhez intézett és amelyben azt ajánlotta, hogy a nemzeteken egy arisztokratikus elit uralkodjék. («Nevelés és arisztokrácia», chattanoogai egyetem, 1936 április 21.) A gondolat nem volt új. Felvetődött már a görög és római ókorban és meglehetősen elterjedt, amikor Benito Mussolini kijelentette, hogy Pareto, az olasz filozófus volt vezérlő csillaga.

Ugyanakkor, amikor Mr. Luce az «arisztokratikus elitet» dicsőítette a főiskolások előtt, Mr. Lawrence Dennis egy fasiszta elit uralmát hirdette az *American Mercury* oldalain. (Tíz évvel később Prof. James Burnham feltámasztotta az elit uralmáról szóló elméletet Mr. Luce *Life*-jában. Mussolini nem habozott, hogy Burnham elméletét összevesse Hitler *Führerprinzip*-jével, de arravonatkozólag Luce, Dennis és Burnham urak írásai egyáltalán nem beszélnek, hogy vajmi hasonlóság is lenne közöttük.)

Mr. Luce azonkívül egy agresszív amerikai imperialista program szószékéül használta fel a *Life* oldalait. Ez a program nagyon hasonlított számos fasiszta programhoz és Mr. Luce hazafiasan «az amerikai századnak» nevezte.

1941 június 9-én Mr. Luce leközölte John Cudahynak, a volt belgiumi követnek azelőtt pedig chicagói csomagológyárosnak egyik cikkét. Ez egy Hitlerrel folytatott beszélgetés formájában íródott és a náci ügyet védelmezte.

Mr. Rogge igazságügyminisztériumbeli főnökéhez küldött jelentésében kimutatta, hogy Hitlerék főhadiszállásán elhatározták, Hitler-intervjúkat helyeznek el az amerikai sajtóban, a nemzetközi helyzet befolyásolására. Mr. Rogge jelentése részletesen leírja, hogyan ültettek el egy ilyen cikket a Hearst-lapokban. A Rogge-féle okirat megállapítja, hogy Otto Dietrich a náci propagandaminisztériumból és Von Ribbentrop fantasztikus módon be akarták csapni a világ népeit : amikor a náci csapatok Franciaország ellen vonultak, azt akarták elhitetni, hogy Párizst nem fogják elfoglalni, Angliát nem támadják meg és hogy Hitler nem akar mást, mint a Monroe-elv európai megfelelőjét.

A Hitlerrel való álintervjút a propagandaminisztériumban

írták, állapítja meg a Rogge-féle okirat és azután a Hearst-tudósítók fejére, Carl von Wiegandra sózták. A Rogge-féle jelentés elmondja, hogy «Von Wiegand így számol be állítólagos intervjújáról: Német csapatokkal Párizs közelében, 1941 június 14-én. — Amerika az amerikaiaké, Európa az európaiaké. Ezt a kétoldali alapvető Monroe-elvet kell kölcsönösen betartani, mondta nekem Adolf Hitler . . .»

Ez csak egy abból a számtalan Hitlerrel, Mussolinival, Francóval, Salazarral és más fasiszta államfőkkel folytatott intervjúból, amelyet a fasiszta propagandairodák elültettek a világsajtóban. Ha Mr. Luce nem tudta, hogy a Cudahy-féle Hitler intervjú egyike volt ezeknek a propagandacikkeknek, akkor valószínűleg ő az egyetlen lapkiadó, aki nincsen tisztában a dolgokkal.

De Mr. Luce nyilván tudta, hogy volt valami szándék ebben a Hitler-féle intervjúban, különben nem biggyesztette volna elébe a következő szerkesztői jegyzetet:

> «Ez év tavaszán a *Life* kiküldötte John Cudahyt . . . hogy cikksorozatot írjon náci-Németországról és annak háborús céljairól. Két héttel ezelőtt Cudahynak sikerült meginterjúvolnia Adolf Hitlert . . .
>
> A *Life* tudatában van annak, milyen komoly felelősség terheli ilyen válságos időben hasonló cikkek közléséért. Mégis közzéteszi ezt, mert megbízik olvasói intelligenciájában, akik annak fogják tekinteni ezt a nyilatkozatot, ami a valóságban: Hitler politikai stratégiájának egy lépése, amely agresszív szándékainak határozott tagadásával óhajtja megpuhítani az Egyesült Államokat.
>
> A *Life* azt gyanítja, hogy Hitler azért választotta éppen ezt az időpontot nyilatkozatának megtételére, mert azt remélte, hogy ezzel elgáncsolja az elnök beszédét . . .»

Amikor a Hitler-cikk megjelent a *Life*-ban, az Egyesült Államok még nem állott hadban Németországgal. A háború ideje alatt az egész napi- és magazinsajtó, három sehová sem tartozó kiadvány kivételével, amelyet elnémítottak, nemcsak Amerikát, de valamennyi szövetségest támogatta, tekintet nélkül arra, hogy milyen kormányzati rendszerük volt.

1947-ben azonban néhány közéleti férfiú és napilap harmadik világháborúról kezdett beszélni, amely az Egyesült Államok volt szövetségesének elpusztítására irányulna, annak a szövetsé-

gesnek, amely a legtöbbet harcolt és a legtöbbet szenvedett a második világháborúban. Pennsylvania volt kormányzója, Earle, nyilvánosan kijelentette, amellett van, használják fel azonnal az atombombát a Szovjetúnió elpusztítására.

A történészek azonban fel fogják fedezni, hogy a nyugati demokráciák még a második világháború idején fújták meg először az új kereszteshadjáratra hívó harsonát és ez a felhívás egy *Luce* kiadvány hasábjain jelent meg.

Szerzője, William C. Bullitt, azelőtt Moszkvában és Franciaországban volt követ. A cikk 1944 szeptember 4-én jelent meg. A kiadó bevezetője Mr. Bullittot «a *Life* különtudósítójának» nevezte, aki azért ment Olaszországba, hogy «intervjúkat csináljon jóltájékozott és tekintélyes személyiségekkel, közöttük XII. Pius pápával».

Bullitt szerint a pápa kedvezően nyilatkozott a dagályosan kereszteshadjáratnak nevezett akcióról, amely mellesleg olyan atomháborúvá fejlődhetnék, amely nemcsak a Szovjetúniót, hanem az USA-t is elpusztíthatná.

Később Winston Churchill is azt ajánlotta, hogy a világot egy nyugati és keleti blokkra osszák fel, amelyek azután vívjanak meg a világuralomért. Churchill cikkeit a *Life* és a *New York Times* hozta. Mr. Luce tehát ujságírói büszkeséggel állapíthatja meg, hogy egyik kiadványa elsőként hozta szóba a harmadik világháborút.

Majdnem minden Luce-ujságíró Luce politikai vonalát követi, épúgy, ahogy Hearst írói is engedelmeskednek azoknak a napiparancsoknak, amelyeket San Simeon lordja küld meg a Hearst-lapoknak és magazinoknak. Bullitt ex-követ sem kivétel.

Bullitt történetének legkiemelkedőbb részleteit egykori kollégájának, Dodd követnek naplójából tudhatjuk meg. Dodd egyike volt annak a néhány amerikai diplomatának, aki szembeszállt a fasizmussal. Nem volt könnyű dolga.

Dodd elmondja, hogyan küldte hozzá Bullitt Marcel Knechtet, a *Le Matin* szerkesztőjét, hogy egy német-francia szövetséget készítsenek elő Oroszország ellen. Doddot arra kérték, használja fel Roosevelttel való barátságát és fogadtassa el az elnökkel ezt a tervet. A berlini követet más módon is igyekeztek befolyásolni. Mr. Dodd ezt írja naplójában:

> «Úgy éreztem, kötelességem jelenteni ezt a hírt (Bullitt cselszövését Oroszország ellen és Németország mellett), amelyet a francia követ (Berlinben, François-

Poncet) közölt velem. Később kb. abban az időben, amikor az új olasz követ megérkezett Moszkvából, megtudtuk, hogy Bullitt fasisztabaráttá lett, még mielőtt elhagyta volna Moszkvát . . .» (372. old.)

Dodd naplójából kiderül, hogy Chamberlain kormánya Angliában, a nácik és Bullitt fel szerették volna osztani a világot úgy, hogy Németország uralkodjék Európán, Japán pedig Ázsián. Bullitt azt mondta Doddnak, kedvezőnek tartaná, ha Japán elfoglalná a szibériai félszigetet és Vladivosztokot. Amikor Dodd azt vetette ellene, hogy ez elvágná Oroszországot a Csendes óceántól, Bullitt így felelt: «Az nem tesz semmit». Dodd azt írja naplójában: «Meglepődtem, hogy egy felelős diplomata így beszél . . . Az elnöknek ismernie kellett Bullitt mentalitását, de ha valóban ismerte, hogyan küldhette követnek Szovjetoroszországba?»

Dodd többször is hivatkozik arra, hogy míg Bullitt Moszkvában volt, azon mesterkedett, hogy a franciákkal, németekkel és angolokkal együtt szövetséget hozzon létre Oroszország elpusztítására.

Leginkább azonban arra törekedett, hogy a francia—orosz egyezményt felbontsa. Dodd azt mondja (309. old.), hogy Bullitt «ellene volt az Anglia, Franciaország és a balkánállamok közötti együttműködésnek, abban a reményben, hogy ezáltal visszaszorítják Oroszországot és nyugalomban tartják Európát». Bullitt azonkívül «felkereste a francia kormány egy katonai személyiségét» és kölcsönt ígérve «intrikált az orosz tárgyalások ellen». Dodd úgy véli, «nagyon furcsa volt, hogy egy oroszországi amerikai követ támadja az orosz-francia tárgyalásokat.»

Bullitt tevékenysége akkor érte el csúcspontját, amikor Moszkvából Párizsba helyezték át és ott igyekezett meghiúsítani a francia-orosz szerződést. Dodd kénytelen volt Rooseveltnek jelenteni Bullitt mesterkedéseit és megcáfolta Bullittnak azt a kijelentését, miszerint ő az elnök nevében járna el. «A helyzetem nehéz . . . nem mondhatok le» írta Dodd.

Bullitt és Cudahy cikke a Luce-sajtóban csak két példa az évről-évre megjelenő számtalan hasonló írás közül — csupa híres ember írja alá őket és mind reakciós filozófiát hirdet.

Rajtuk kívül Mr. Luce még tehetséges fiatalembereket is alkalmaz három nagy magazinjánál. Ezek közül néhányan otthagyták állásukat az utóbbi húsz egynéhány évben és más teret kerestek nézeteik terjesztésére.

Luce volt alkalmazottainak írásaiból, amelyek most más magazinokban és könyvekben jelennek meg, a Luce-kiadványok olvasója megtudhatja, hogy meglehetős viszály van a kiadóhivatalon belül, akárcsak Hearsték és Howardék irodáiban. Mindennap vita van az elnémítási esetek és a tulajdonosok nézeteinek megfelelő cikkek kiadása körül. Másszóval, a Luce-hivatalok semmiben sem különböznek a legtöbb amerikai nagy napilap szerkesztőségeitől.

Külföldi tudósítók, akik valaha a *Time*-nál, *Life*-nál és a *Fortune*-nál dolgoztak, nyilvánosan kijelentették — könyvekben, magazinokban és a rádióban —, hogy jelentéseiket vagy nem hozták le, vagy pedig állításaikat elferdítették és így félrevezették az olvasót.

Richard Lauterbach, *Time*- és *Life*-tudósító korában könyvet írt «Ilyenek az oroszok» címmel, amelyet támadói és védői egyaránt tárgyilagosnak ismertek el. A *Nation* írója, Alexander Kendrick rámutatott, hogy «ha a *Time* és a *Life* a felét leközölte volna annak, amit ő (Lauterbach) küldött nekik (és ami ebben a könyvben foglaltatik), még Mrs. Luce is megtudhatott volna valamit a ‚misztikus és rejtelmes' oroszokról, akik ellen oly nagy kéjjel szeretne harcolni . . . Pl. Mr. Lauterbach könyvében van egy fejezet, ‚A világ Moszkvából nézve', amelyet a *Life* nem volt hajlandó leközölni, habár válasz volt William C. Bullittnak ‚A világ Rómából nézve' című *Life*-beli cikkére, amely nagyon tetszett Mr. Luce-nak . . .»

Azután itt van William H. White és Annalee Jacoby esete, akiknek Kínából küldött tudósításai nyilván nem illeszkedtek bele Mr. Luce elgondolásaiba. Mr. Luce Kínában született, tudja, hogy két Kína van, egy fasiszta és egy antifasiszta, és már évekkel ezelőtt eldöntötte, hogy melyik Kína győzelmét kívánja. Ezért amikor Luce külön vezércikket közölt Kínáról, nem használta fel a White által beküldött anyagot, aki pedig «legmegbízhatóbb tudósítója» volt, hanem a Kuomintang és mások véleményét hozta. Luce Lin Yutangtól és Walter H. Judd kongresszusi képviselőtől kapott anyagot, utóbbinak állításait a kínai tájékoztatási iroda volt főnöke, Richard Watts is megcáfolta. (*New Republic* 1945 december 3). Watts azt állítja, hogy Luce félretolta «egyik legtehetségesebb tudósítójának lelkiismeretes, tárgyilagos jelentését, mert az nem vágott egybe a főnök politikai vonalával» és azt véli, hogy több kitűnő külföldi megfigyelőt, nevezetesen Jack Beldent, John Herseyt, Charles Wertenbackert, Robert Sherrodot, Will Langot, John Scottot, Lauter-

bachot és White-ot gyakran csak kirakatnak használnak, míg más «kevésbbé tetszetős» jelentéseket «átírnak és átszíneznek a kiadóhivatalban, hogy a Luce-féle pártvonalat fejezzék ki».

Másszóval a Luce-féle magazinsajtó ugyanazt teszi, mint a közönséges napisajtó.

Csodálatos véletlen, hogy Luce kínai irányvonala tökéletesen megegyezik a Morgan-házéval, amely nagyonis érdekelve van holmi kínai kölcsönökben.

Time. 5,000.000 ember olvassa hetenként a *Time* 1,000.000 példányát és közülük sokan nyilván azt hiszik, hogy a napilapoknál valamivel jobbat kapnak ; azt hiszik, hogy ez a magazin hívebb és becsületesebb jelentést ad a világ eseményeiről és ennélfogva alkalmasabb véleményeik és nézeteik kialakítására. De magára a *Time*-ra hivatkozva állapíthatjuk meg, hogy ez a lap nem mentes az elfogultságoktól és előítéletektől.

1941 július 14-én a *Time* egy szerkesztői jegyzetben ezt írta : «A *Time* nem állítja, hogy elfogulatlan és pártatlan. Szerkesztői nem titkolják elfogultságukat . . .»

Persze a *Time* hozzáteszi, hogy «csak a demokrácia és a többi amerikai állampolgár által közösen vallott előítéletek érdekében elfogult».

Majd kijelenti : «a *Time* céljául tűzi ki, hogy igazat tudósítson és sohasem bocsátkozik pártügyekbe».

Nyilvánvaló azonban, hogy a szerkesztői kitétel első fele igaz csak : a *Time* elfogult és előítéletektől terhes. Ami a kijelentés második részét illeti, ítélje meg azt minden olvasó a tények ismeretében.

A *Time* reakciós. A *Time* munkásellenes. A *Time* haladásellenes. Majdnem minden számának tartalma ezt bizonyítja. Az 1923 óta megjelent minden szám áttanulmányozása megmutatja, hogy valahányszor felmerült valami vitában a Morgan-ház neve, a *Time* mindig a nagy bankvállalat oldalára állt és ha két vélemény volt lehetséges, egy NAM-párti és egy NAM-ellenes, a *Time* a NAM nézetét osztotta.

A *Time* bevallja, hogy elfogult és nem pártatlan. Elfogult volt Oroszországgal szemben majdnem egy negyedszázadon keresztül és nem volt pártatlan, habár ha összehasonlítjuk tartalmát a *New York Times*-éval 1917-től 1920-ig, amint azt Charles Merz és Walter Lippmann megtette («A hírek vizsgálata», *New Republic* függeléke 1920 augusztus 4) világosan kiderül, hogy a *Time* sohasem közölte a teljesen hamis híreknek olyan tömegét, amilyet Merz és Lippmann a *Times*-ban talált, és az is

kiderül, hogy a *Time* elfogultsága nem oly heves, mint a *Times*-é.

Mr. Luce szerkesztői politikáját az is nyilvánvalóvá teszi, legalábbis a szakmabeli emberek előtt, hogy kik azok az emberek, akiket évről-évre hosszú és lángoló cikkekben dicsőít. Mussolini, Franco, Mannerheim kapta meg Luce-tól az aranyérmet és még Hitlert is, akinek cikkei Amerikában csak a Hearst-lapokban jelentek meg, legalábbis óvatosan kezelték.

Amikor a *Time* Hitlert választotta «az év emberének», számottevő felindultság volt a kiadóhivatalban és sokkal többet tanácskoztak a cikk megírásáról, mint általában szoktak. A szerkesztők főleg azon törték a fejüket, vajjon nem túl náciellenes-e a cikk.

Végül hosszas tanácskozás után többek között a következőket írták: «Amit Adolf Hitler & Co. tett Németországért, kevesebb mint hat év alatt, azt a legtöbb német forró lelkesedéssel üdvözölte».

Minthogy azonban az egyik szerkesztő elfelejtett kihúzni az eredeti verzióból egy részt, ezek a beszúrt sorok ellentmondásba kerültek a cikk többi részével.

A második verzióban található a következő mondat is: «Hitler diktatúrája ... nem volt közönséges diktatúra, hanem inkább hatalmas energiakifejtés, nagyszabású tervezés ... nagyszerű útépítés ... munkások jóléte ...»

A harmincas évek első felében a *Time* külügyi szerkesztője Laird S. Goldsborough volt, aki Luce megbízásából a *Fortune* 1934 júliusi hirhedt számában írt Amerikában páratlan dicshimnuszt az olasz fasizmusról.

Bevezetőjében a szerkesztő afelett töpreng, hogy «vajjon a fasizmus néhány év vagy néhány évtized alatt meghódítja-e úgy az emberi lelket, mint a kereszténység tíz század alatt?» Mit takart ez az ostobaság az emberi lélekről? A munkások millióinak rabszolgaságát, éhezését és kizsákmányolását, a Mussolinit támogató tőkések érdekében — mert minden tisztességes ujságíró tudta, hogy ez a fasizmus. A cikk így fejeződik be: «A jó ujságírónak azonban fel kell ismernie, hogy a fajtának milyen ősi erényei bontakoznak ki a fasizmusban, akár divatosak ezek a saját hazájában, akár nem. Ilyen erények: a Fegyelem, a Kötelesség, a Bátorság, a Dicsőség, az Áldozat».

A történelem azóta megmutatta, hogy a fasizmus csalás volt. Terror, megaláztatás és gyilkosság volt. A *Fortune* 1934 júliusi száma azonban fontos bizonyítékként fog szerepelni

minden jövőbeli történetírásban, amely az amerikai napi- és magazinsajtó és a külföldi fasizmus kapcsolataival foglalkozik.

Goldsborough régi arisztokratikus amerikai családból származott, munkatársai a *Time*-nál rendesen csak «Goldie»-nak hívták. Nem szerette ezt a zsidóhangzású gúnynevet. Ebben az időben Léon Blumot, Franciaország miniszterelnökét, csak «a horgas zsidó Blum» néven illette cikkeiben és más kifejezéseket használt, amelyeknek antiszemitizmusa ellen számtalanszor tiltakoztak az olvasók.

Quincy Howe, «Hogyan értelmezzük a híreket?» című könyvében rámutatott arra, hogy Goldsborough «úgy imádta Mussolinit, mint egy diáklány» és Hitler uralomrajutása után használta Blummal kapcsolatosan az antiszemita kijelentéseket. Howe azt is megállapítja, hogy «miután Luce feleségül vette Mrs. Brokaw-t, a *Time* felhagyott a zsidók kigúnyolásával».

Ezt az állítást néhány *Time*-szerkesztő kétségbevonja. Ha végiglapozzuk a *Time*-ot, kiderül, hogy csak egyetlen korszakban volt kissé haladószellemű, amikor Ralph Ingersoll szerkesztette és még Luce házassága után is ilyenféle kitételekkel találkozhatunk a lapban: «A szélespofájú zsidó Fleischaker», «aljas zsidó», «csaló zsidó», «ravasz zsidó».

Az olvasók ezernyi levélben tiltakoztak ez ellen — és minden *Luce*-kiadvány rendkívül érzékeny a közönség leveleire — míg végül az antiszemita kitételeket elhagyták a lapból.

A spanyolországi polgárháború — a fasiszta felkelés, amely letörte a demokratikus köztársaságot — zavart okozott a *Time* szerkesztőségében, akárcsak a többi lapoknál, ahol még az ilyen kifejezéseket, mint «kormánypárti» és «nemzeti», «vörösök» és «fasiszták» is részletesen megvitatták a szerkesztők és az írók. Goldsborough külügyi szerkesztősége idején a *Time* számottevő Franco-párti anyagot közölt. Goldsborough azt írta, hogy Franco halkbeszédű, tréfálódzó, derűs ember, olyasféle mint Franklin Delano Roosevelt és hogy csak a rendet akarja helyreállítani, míg a kormánypártiak Spanyolországa a csőcselék uralma és a kormánypárti katonákat «susztereket, kocsisokat, pincéreket» tisztjeik «felhúzott ravaszú pisztollyal kényszerítették, hogy harcoljanak . . .»

E könyv szerzője egyike azoknak a haditudósítóknak, akik ott voltak a madridi harcoknál és mint ilyen, kijelentheti, hogy ez a hazugság a világ népeinek szabadságért folytatott harcának egyik leghősiesebb epizódját mocskolja be.

A *Time* alkalmazottjainak legnagyobb része antifasiszta

volt. Az ország vezető ujságírói összejövetelt rendeztek a spanyol köztársaság Hitler, Mussolini és Franco ellen viselt harcának támogatására. Ebben résztvettek a következő *Time—Life—Fortune* ujságírók: T. S. Matthews, aki később a *Time* főszerkesztője lett, Robert Cantwell, John Chamberlain, Allen Grower, Louis Kronenberger, Margaret Bourke-White, Mary Fraser. Egy kis Franco-párti magazin, a *Sign* 1938 áprilisi száma bojkottal fenyegette Luce-t, aki így válaszolt:

«Ami az összejövetelt illeti, kijelenthetem, hogy nem helyeslem azt és hogy társaim ismerik a nézetemet róla. Mi a *Time*-nál nem tiltjuk meg szerkesztőinknek és íróinknak, hogy különféle összejöveteleken védnökséget vállaljanak.

Ez volt az első ilyen összejövetel, amelyről tudomást szereztem és a jövőben intézkedni fogok a hasonló dolgokról.

(aláírás) Henry R. Luce».

Saturday Evening Post. Ha ez a népszerű hetilap nagy betűkkel viselné a címlapján, nem pedig kis jegyzetként a lapon belül Fuller NAM-igazgató nevét, aki a lapot irányítja és azt, hogy (akárcsak a NAM) a trösztök érdekeinek védelmét szolgálja, akkor e magazin további tartalma, még a szépirodalom is, nem szorulna bővebb magyarázatra.

A NAM Amerika reakciós erőinek vezérkara. A NAM-hoz hasonló intézmények szervezték meg vagy támogatták anyagilag a fasiszta mozgalmakat a tengelyállamokban, Dél-Amerikában és mindenütt, ahol a reakció megtette az utolsó elkerülhetetlen lépést, felfegyverkezett és így fasizmus lett belőle. Ha a fasizmus felbukkan az Egyesült Államokban, akkor majd valami «amerikanizmus» formáját ölti magára, amint Huey Long megjósolta, de csak akkor lesz sikere, ha a nagy pénzügyi és gazdasági érdekeltségek támogatják, amint azt már megmutatta a történelem Németországban, Olaszországban, Spanyolországban, Portugáliában, Kínában, Görögországban és másutt.

A reakció erőinek rendelkezésére áll a nagy magazinsajtó, amelynek talán leghatásosabb tagja a *Saturday Evening Post.* Nagyon fontos körülmény, hogy a NAM volt elnöke most a *Post* kiadóvállalatát igazgatja. Mr. Fuller még most is a NAM politikáját meghatározó belső emberek egyike.

A *Saturday Evening Post* tartalmáról beható tanulmány készült, de még nem jelent meg. E könyv írója elolvasta a kéziratot. Nagyrészt egy hathónapos időszakkal foglalkozik, 1940-ben, amikor az Egyesült Államok még semleges volt és senkinek sem kellett elrejtenie az érzelmeit. Ez az elemzés főként Demaree Bess-nek, a *Saturday Evening Post* tudósítójának cikkeivel foglalkozik. Besst a nácik kivételesen szívélyesen kezelték. Elmehetett azokra a helyekre, ahonnan másokat kitiltottak, élvezte a hivatalos szervek támogatását és meglátogatta a megszállott Franciaországot, Hollandiát és Norvégiát. Mindezt annak ellenére, hogy egy évvel azelőtt kitiltották Németországból egy cikkéért, amely Himmlernek nem tetszett. Mégis maga Himmler adott engedélyt Bessnek, hogy visszatérjen. Egy Gestapo-ügynök felkereste Besst párizsi szállodájában és felajánlotta neki támogatását. Megegyeztek és ettől kezdve Bess a nácik vendégszeretetét élvezte. Richard O. Boyer azt írta a *PM* című lapban, hogy az amerikai tudósítók nem járkálhattak szabadon, megfigyelték őket, úgy bántak velük, mint a foglyokkal. Nem így Bess. Járkált, látott, írt. 1940-ben irott cikkeit ma kikereshetjük a könyvtárakból.

1940 november 9 : «Németországi cirkusz» — Hitlert mentegeti, amiért nem tudta szeptember 1-jére befejezni a háborút.

1941 január 11 : «A német Európában» — ez a cikk sok olvasó tiltakozását váltotta ki és többen lemondták az előfizetésüket. A norvégiai német megszállókat akarja tisztára mosni benne és Quislinget, az árulót, akit később kivégeztek. Az egész nem más mint a fasiszták undorító védelmezése.

1941 február 1 : «Hollandia keserű sorsa» — Habár ez a cikk azt mondja, hogy a hollandusok nem örülnek a náci megszállóknak, mégis arra akar kilyukadni, hogy nem érdemes ellenállni Hitlernek, mert ha egy ország nem adja meg magát, annak szörnyű következményei lesznek. Nácibarátokat idéz, különösen bankárokat, akik holland-náci szövetséget akarnak és a nem-náci üzletemberek mindig kedvező színben tűnnek fel. Ez nagyon ügyes propagandafogás.

1941 március 8 : «Svédországot telefonon vették be». A cikk nem Svédországról szól, hanem teljes egészében támadás Oroszország ellen. Azt akarja kimutatni, hogy a náci Németország a kisebbik ellenség Oroszország mellett.

1941 április 5. Egy Lengyelországról írott cikk. Ez Bess összes nácipárti propagandacikkeinek legbűnösebbike, ezúttal a náciknak a lengyel zsidókkal szembeni eljárását védi. A len-

gyel zsidók közül kb. 5,000.000-t tettek rabszolgává, dolgoztattak halálra, vagy gyilkoltak meg gázkamrákban és más kivégzési módszerekkel. Bess egy nácival magyaráztatja meg az egész helyzetet és mentegeti a világtörténelem legborzalmasabb bűnét, a sterilizálást.

Ilyeténképpen a *Saturday Evening Post*, amely 1920-tól kezdve dicsőítette Mussolinit, Deterdinget, Hugo Stinest, Ivor Kreugert és még sok fasisztát, 1940-ben nyilván Hitler oldalán állott.

1941 augusztus 9-én a *Post* a következőt írta: «Japán négyéves hősi küzdelme a kínai békéért». Egyik szerkesztő arról akarta meggyőzni a *PM*-et, hogy ez csak gúny volt.

1940 szeptember 11-én a *Saturday Evening Post* a sárga ujságírás másik szép példáját szolgáltatta. A munkásokat támadva felhívta a közönséget, olvassa el következő számában megjelenendő cikkét, «amely leírja, hogyan veszekszik egy ujságíró egy szakszervezeti vezetővel, amíg azt a rendőrök el nem viszik, illetve le nem tartóztatják csalás és tolvajlás vádjával».

Ebből egy szó sem igaz. Egyetlen szakszervezeti vezetőt sem fogtak le.

A *Saturday Evening Post* ritkán hozza áldozatainak helyreigazító közleményeit és nincs olyan törvény az országban, amely csoportok, szervezetek, vallási testületek, egyesületek és hasonló más intézmények számára védelmet nyujtana a rágalmazással szemben. Bruce Barton kongresszusi képviselő, aki maga is Mussolini híve és a Batten, Barton, Durstine & Osborne hirdetési cég feje volt, úgy akarta feltüntetni a dolgot, mint sajtóhibát, de végül is a *Post* szeptember 28-i számában apró betűkkel kért bocsánatot.

Még ennek előtte hosszas mocskolódó támadást intézett a CIO ellen, szokás szerint egy renegát baloldalit használván fel erre a munkára. Ez is csak olyan rágalmazási ügy volt, amelyet nem lehetett peresíteni, mert az Egyesült Államoknak nincs olyan idevágó törvénye, mint Franciaországnak, Kanadának és a többi demokráciának. Ezúttal a *Saturday Evening Post* nem volt hajlandó leközölni a CIO válaszát.

A *Post* az előbbi cikk íróját, Benjamin Stolberget bízta meg egy másik tipikus pocskondiázó támadásának megírásával, amelyre dr. Jerome Davis perrel válaszolt. A bíróság kimondotta, hogy Stolberg és a *Saturday Evening Post* valóban rágalmazott és pénzbeli kártérítést ítélt meg dr. Davisnek. 1945 februárjában

a Post 1500 dollárt fizetett Gardner Jacksonnak egy rágalmazó cikk miatt, amelyet ugyancsak Stolberg írt.

A *Post* szűnni nem akaró szakszervezetellenes és a reakciót szolgáló hadjáratáról a vasúti munkások lapja, a *Labor* így ír 1940 augusztus 20-i számában: «Az amerikai népet a propaganda Blitzkrieg-jével akarják meghódítani. Persze, megint a *Saturday Evening Post* az a leghazugabbik nagyágyú, amely tévhírekkel akar bennünket félrevezetni».

1939-ben a *Saturday Evening Post* cikksorozatot közölt, amely egy állítólagos «Walter Krivitsky tábornok» vallomása volt. Az egyik cikk Spanyolországgal foglalkozott. E könyv írója Spanyolországból tudósította a *New York Post*-ot 1936 decemberétől 1937 májusáig. Amit Krivitsky az ebben az időszakban történt spanyolországi eseményekről állít, az mind hazugság.

A spanyol kérdéssel szemben elfoglalt álláspont, nemcsak a fasiszta lázadás első napjaiban, hanem még ma is próbaköve lehet sok amerikai magatartásának. A háborút ott a fasiszta internacionálé robbantotta ki, azok az országok, amelyek aláírták Hitlerrel az antikomitern szerződést; Franco oldalán vérszomjas mórok, zsoldoscsapatok harcoltak — az olasz fasiszták megfutamodtak a brihuegai csatából — és résztvettek benne német repülőosztagok is, amelyek ezt a akciót gyakorlatnak tekintették a második világháborúra. A másik oldalt sok ország népfrontja támogatta, középpártoktól egészen a baloldalig, köztársaságiaktól és demokratáktól a szocialistákig és kommunistákig. Amerikai ujságírók és amerikai diplomaták tanusították a külügyminisztérium, hadügyminisztérium és a nagyközönség előtt, hogy a fasizmus által tervezett nagy háború jelmezes főpróbáján vettek részt. De kevesen törődtek ezzel.

Az amerikai nép a köztársasági vagy kormánypárti Spanyolország oldalára állt volna, ha ismeri az igazat. A fasiszták és a reakciósok mindent elkövettek, hogy hazugságaikkal megváltoztassák a közvéleményt.

A *Saturday Evening Post* lehozta Krivitsky támadását a kormánypárti Spanyolország ellen. Mi több, a *Saturday Evening Post* azt állította, hogy a külügyminisztérium szavatol «Krivitsky tábornok» állításainak hitelességéért, a *Time* azonban kétségbevonta ezt. «E héten a külügyminisztérium visszautasította a Krivitsky tábornok állításainak hitelessége iránti kérdéseket» írta a *Time* május 22-én.

1941 februárjában a Krivitsky néven ismert ember ön-

gyilkosságot követett el egy washingtoni szállodában. Az Associated Press nem tette közzé mindazokat a híreket, amelyek erről az ügyről szóltak és sok napilap különféle hamis mesét költött gyilkosságról, «a GPU hosszú kezéről». Még a tiszteletreméltó *New York Times* egyik alcíme is így szólt: «A GPU tette el láb alól?»

Feleségéhez intézett utolsó levelében Krivitsky azt írta: «Nagyon nehéz a helyzetem. Nagyon szeretnék élni, de nem lehet... Bűneim nyomják a lelkiismeretemet...»

Dehát mik is voltak a bűnei? Nem utolsó sorban az a vad támadás, amelyet az antifasiszta Spanyolország ellen intézett a *Saturday Evening Post* hasábjain.

Közvetlenül azelőtt, hogy végetvetett életének, összeköttetést keresett valakivel, aki kiadná támadását a *Post* ellen. Összejött az amerikai írók szövetségének egyik hivatalos tagjával és szakadozott, összefüggéstelen szavakban, amelyek mutatták, hogy teljesen feldúlt lelkiállapotban van, így panaszkodott:

«Tudja, nagy kavarodást csinálhatnék, ha mindent elmondanék, amit tudok... Nem tudja, ki venne meg tőlem egy cikket, amely elmondaná az igazságot a *Saturday Evening Post*-beli szemétről?»

A *Saturday Evening Post* már az első világháború után szolgálni kezdte a reakciót, amikor Kenneth Roberts-et, Isaac L. Marcossont és még néhány országosan ismert írót alkalmazott, hogy a reakciós diktátorok, a korszak legnagyobb szélhámosainak dicséretét zengjék és még Sir Henry Deterdinget is felmagasztalják, aki háborút pénzelt Bakuban, hogy megmentse az olaját és azt mondta a *Saturday Evening Post*-nak — a maga módján —, hogy legszívesebben megöletne minden sztrájkoló munkást.

Semmi sem változott azóta, csak az írók nevei. Ma a vezető reakciós írók közé tartozik Demaree Bess és Henry J. Taylor. Az utóbbiról sohasem említik meg, hogy a Csomagolási Hirdetővállalat elnöke, azé a cégé, amely 1946-ban és most is az állami kereskedelmi vizsgálóbizottság vádlottja monopolista cselekedetei miatt. Taylor még a Scripps—Howard-laptrösztnek is dolgozik és a General Motors-nak csinál propagandát az ABC-rádióleadónál. Mr. Taylor mindenütt a reakciót terjeszti.

A *Post* munkásellenes ügyosztályának egyik kitűnősége az ismert tengerészeti író, William McFee, aki a matróz-szakszervezetekre specializálta magát. W. W. Stout, a *Post* szer-

kesztője, McFee egyik cikkének bejelentésekor arra hivatkozott, hogy az hiteles, mert a szerző egy valódi szakszervezeti tisztviselő, bizonyos Jerome King támogatását élvezi.

Az, amit azonban sem McFee, sem pedig a *Post* nem mondott el 15,000.000 olvasójának, az a tény, hogy Jerome Kinget most Jerome Madeirosnak hívják és közönséges gyilkos.

Mi több, Madeiros, mielőtt a *Post* szolgálatába lépett volna, hogy ott együtt dolgozzék McFee-vel, már országos hírű zsaroló, besúgó és munkásáruló volt. Egy szervezett munkásokkal való összetűzésben Madeiros megölt valakit, letartóztatták, elítélték és fegyházba küldték. Amikor a *Post*-ot és McFee-t felkérték, hogy közöljék ezt, ők visszautasították. Ettől kezdve munkáskörökben a neves szerzőt csak Hazug McFee néven emlegetik. (L. errevonatkozólag McFee cikkét a *Saturday Evening Post* 1940 szeptember 21-i számában; az ítéletet Madeiros gyilkossági perében szeptember 29-ről; részleteket az *In Fact* 1941 február 10-i számában.)

* * *

Mr. Jackson, az Egyesült Államok legfelsőbb bíróságának tagja, figyelemreméltó nyilatkozatot tett arra vonatkozólag, hogy melyek Amerika demokratikus és antidemokratikus erői. A massachusettsi jogi társasághoz intézett levelében Jackson, akkori államügyész leírta az amerikai demokrácia történetét és nyiltan antidemokratikus vagy fasiszta erőknek nevezte pl. Van Horn Moseley tábornokot, Merwin K. Hartot, ifj. H. W. Prentist, a NAM akkori elnökét, Lindberghet, az Alkotmányvédő Bizottságot és a *Saturday Evening Post*-ot.

A nácik sohasem mulasztottak el egyetlen alkalmat sem, hogy az antidemokratikus és profasiszta kiadványokat felhasználják saját propaganda-apparátusuk számára. Rádióik Hearst *Cosmopolitan*-jából, Lawrence Spivak és Eugene Lyons *American Mercury*-jából, a *Reader's Digest*-ből és a *Saturday Evening Post*-ból vett kivonatokat sugároztak széjjel. Ime, egy okmányszerű bizonyíték. 1941 március 17-én a Columbia rádiótársaság idegen leadókat figyelő szolgálata, amely a rádióállomásokat és a napilapokat látta el hírekkel, a következő jelentést adta ki (amelyet kevesen használtak fel, ha ugyan egyáltalán felhasználták — a *Post* maga is nagy hirdető):

«3/17 (1941)
CBS 21.

A NÁCIK A *SATURDAY EVENING POST*-OT IDÉZIK ANNAK IGAZOLÁSÁRA, HOGY EGYEDÜL ROOSEVELT FELELŐS A LEND-LEASE TÖRVÉNYÉRT

Régebbi tengely-rádióadások vonalát folytatva, E. D. Ward, egykori amerikai sajtóügynök, aki most a berlini rövidhullámú rádió szolgálatában áll, ma este azt mondotta, hogy Roosevelt elnök és nem az amerikai nép felelős lend-lease törvény érvénybeléptetéséért.

Ward, akinek valódi neve Edward Delaney, részletesen idézte a *Saturday Evening Post*-ot. Ime, néhány részlet rádióelőadásából, amelyet a Columbia figyelő-állomás jegyzett fel . . .

‚Hadd idézzek a mult havi *Saturday Evening Post* vezércikkéből . . .

[Az idézett *Saturday Evening Post* vezércikke megtámadja az elnököt, azt állítja, hogy csak ő és nem az amerikai kormány felelős a lend-lease törvény értelmében szállított repülőgépekért és más hadifelszerelésért, és csak ő felelős «a Kanadával fennálló katonai szövetségért». Ward, aki Hitlernek dolgozott, a következőképen folytatja]:

A *Saturday Evening Post*-ból vett idézet vége.

És ennek ellenére azt akarják elhitetni velünk, hogy nem egy ember intézkedik a nemzet helyett.

Helytállanak-e azok az állítások, amelyeket a január 4-i *Saturday Evening Post*-ból idéztem, vagy pedig hamisak?

Ha hamisak, akkor ez a kiadvány az ország történetének legnagyobb becsületsértését követte el és törvényes úton kell kényszeríteni, hogy állításait helyreigazítsa.

De megindítottak-e ilyen eljárást? Nem . . .‘

EJ HS L Du. 1 óra 7 perc».

A *Post* Pearl Harbor után megváltoztatta világpolitikai irányvonalát, de ami Amerika társadalmi és gazdasági helyzetét illeti, ami a munkásságot, a többséget és az amerikai demokráciát illeti, arra vonatkozólag nem változott. Még mindig a reakció harsogó hangja.

Collier's. Ha a szokásos módon vizsgájuk meg — neveze-

tesen hogyan viszonylik a kiadó a munkássághoz, a haladókhoz, a reakciósokhoz és a fasisztákhoz — azt találjuk, hogy a *Collier's* nagyon hasonlít fő vetélytársához, a *Saturday Evening Post*-hoz, de sohasem olyan durva, felelőtlen és nagyhangú. Sohasem fog egy Henry J. Taylorral izzó dicshimnuszt iratni egy fasiszta diktátorról, de le fogja közölni Spellman bíboros leveleit, amelyek ugyanazt a munkát végzik el — habár egyikőjük sem mond mindig igazat. A bíboros azt írta, hogy «Franco nagyon komoly, őszinte és értelmes ember». Ha ez igaz, akkor féligazság, ami a hazugságnál is rosszabb. Spellman megállapíthatta volna, hogy Franco nagyon komoly, őszinte és értelmes gyilkos, amit a törvény és rend elleni lázadása és a rákövetkező mészárlások elég bőségesen bizonyítanak. A bíborosnak joga van a véleményéhez és a *Collier's*-nek is joga van — hiszen rendelkezésére áll a sajtó teljes szabadsága —, hogy ne csak a bíboros véleményét, hanem olyan ténybeli állításait is közölje, amelyek nem vágnak össze a tényekkel. A *PM* négy oldalt szentelt 1943 október 11-én a bíboros tévedéseinek kimutatására. A *Collier's* természetesen kutyába sem vette ezt.

1943 október 2-án megtámadta a matróz-szakszervezeteket, Westbrook Pegler nevű ujságírójának védelmében, aki előzőleg megrágalmazta az Országos Matróz Szakszervezetet. Abban az időben a matróz-szakszervezetek veszteséglistája lényegesen nagyobb volt, mint a légierőké, a gyalogságé, vagy akármilyen más harcoló alakulaté. Az Országos Matróz Szakszervezet sajtóirodájának főnöke, Leo Huberman válaszolt a *Collier's*-nek Pegler vádjaira, hivatkozott az Egyesült Államok haditengerészetére és helyreigazitást kért. A *Collier's* nem tért vissza az ügyre.

1941 február 15-i számában a *Collier's* megtámadta Mussolinit. Akkoriban a fasiszta Olaszországnak nyujtott Morgan-féle kölcsönt már nem volt érdemes megvédelmezni. Hat hónappal később, amikor úgy tűnt, hogy mégis van még remény, a *Collier's* újabb dicsőítő cikket közölt, amely feltámasztotta Morganék 1925-ös meséjét, miszerint Mussolini megmentette Olaszországot a bolsevizmustól.

A *Collier's* több cikkben támadta a mexikói kormány olajpolitikáját. A Köztársaság 1927-es alkotmánya értelmében az országnak visszaadott olajföldek ügyét a *Collier's* «bolsevista banditizmusnak» minősítette.

1939 december 9-én a vezércikk címe ez volt: «Változtassák meg a Wagner-törvényt».

Ez csak néhány példa abból a kb. ezernyi közleményből, amely azt bizonyítja, hogy *Collier's* soha egy lépésre sem tért le a NAM és a Morgan-ház politikai vonaláról — és minthogy Morganék a *Collier's* részvényeinek csak kis százalékát tartják a kezükben, itt is nyilván mindössze ezer véletlen koincidenciával állunk szemben.

Liberty. Ez a magazin sokszor változtatta gazdáját. McCormick ezredes és Patterson kapitány, a *Chicago Tribune* és a *New York Daily News* igazgatói indították el, olyan időben, amikor tíz- vagy tizenötmillió dollárnyi ráfizetés egyáltalán nem érintette őket súlyosan, hála a háború utáni adótörvényeknek. De megúnták a ráfizetést és a nagy Bernard Macfadden vette át a lap kiadását és deficitjét. Később Paul Hunter és társai kezébe került és most Hunter adja ki, de tulajdonosa a Floyd Odlum vezetése alatt álló Atlas-tröszt.

Az évek váltakozása során a *Liberty* csak egy szempontból maradt következetes: politikája mindig reakciós volt.

Különösen elmondható ez róla Fulton Oursler főszerkesztőségének idején, aki most a *Reader's Digest* egyik szerkesztője és aki szerkesztői politikájában George Sylvester Viereckkel működött együtt. Vierecket az első világháború idején lecsukták, mert német ügynök volt, a második világháború idején pedig azért, mert náci ügynök volt. Abban az időben, amikor Viereck a *Liberty*-nél dolgozott együtt Ourslerrel, mindenki tudta róla, hogy náci. Nácibarát cikkeket írt, amelyek Oursler főszerkesztőségének idején jelentek meg a *Liberty*-ben. Oursler és Viereck levelezését ez utóbbi perének alkalmával hozták nyilvánosságra. Egy okiratban (Függelék a fellebbezési kérelemhez, az Egyesült Államok ítélőtáblája, D. C. 8204. — keltezés 1942 május 4) hivatkozás történik együttműködésükre. A 171-ik oldalon a következőket találjuk:

> «Mr. Viereck . . . segédszerkesztője volt a Macfadden kiadványoknak. A newyorki Német Információs Könyvtárnak (a náci propagandairoda) irodalmi tanácsadója volt egészen addig, amíg ezt az intézményt be nem tiltották.
>
> Mr. Viereck írásai legtöbbnyire a *Liberty*-ben, a *Saturday Evening Post*-ban és a Hearst-féle napilapokban jelentek meg. Szerzőjük a *Münchener Neueste Nachrichten* amerikai tudósítója» (172-ik old.).
>
> «*Kérdés:* Meg tudná-e mondani, hogy mikor és milyen

munkát végzett Mr. Viereck a *Liberty* című magazin számára?

Felelet: Sokat dolgozott a *Liberty*-nek úgy 1925 után, nem tudom pontosan, mikor és mennyi ideig, kb. 2 vagy 3 évig, nem emlékszem már rá pontosan.

K.: Meg tudná-e mondani azt is, hogy milyen munkát végzett Mr. Viereck a *Liberty* számára

F.: Eredeti cikkeket írt, mások által benyujtott cikkeket szerkesztett és készített elő kiadásra. Főleg ezzel foglalkozott a *Liberty*-nél».

A kérdező Mr. Maloney helyettes államügyész volt, a tanu pedig Mr. Oursler helyettese. A *Liberty* tulajdonosa abban az időben Macfadden volt, főszerkesztője pedig Mr. Oursler.

Akárcsak a hirdetésekből élő lapok 99%-a, a *Liberty* is mindig munkásellenes volt, hivatalból. A szabad véleménynyilvánítást és a munkásság jogainak megsértését vizsgáló La Follette-féle bizottság 86. okiratában egy levelet találhatunk, amelyet William H. Gray, egy vasúti vállalatok könyveit vizsgáló társaság ügyésze írt. A La Follette-bizottság szerint ez a vállalat gengszterekkel, zsarolókkal és kémekkel látta el a sztrájkokat letörő trösztöket. A levél így szólt:

«Nagy érdeklődéssel vettem tudomásul, amit a *Liberty*-ben megjelent story-ra vonatkozólag mondott. Figyelemmel kísértem még a *Saturday Evening Post* cikkeit is, hátha ki tudok venni valami érdemlegeset ezekből a magazinokból».

A 136. okmány Eugene Ivy-nek, a sztrájktörő ügynökség atlantai ügyészének válaszát tartalmazza:

«Elküldöm Önnek a *Liberty* egyik számában megjelent cikket, amely azt hiszem, érdekelni fogja, különösen az ipari zsarolással foglalkozó rész. Úgy gondolom, hasznos volna, ha idejében gondoskodna megfelelő felvilágosításról ebben a kérdésben... Ajánlom, semmisítse meg ezt a levelet, miután elolvasta...»

Habár a *Liberty*-ben sohasem volt közvetlen NAM-tőke — ellentétben azzal a 2.000.000.000 dollárnyi közvetett tőkével, amelyet főként a NAM tagjai juttatnak évenként hirdetések ellenértékeképpen az egész sajtónak —, époly következetesen

tartotta magát ez a lap is a NAM szempontjaihoz, akárcsak az összes többi népszerű magazin.

Oursler alkalmazta a NAM bérencét, George E. Sokolskyt, aki a fizetett ujságírás gyönyörű példáját szolgáltatta a hirdetők védelmében. Véletlenül úgy esett, hogy Mr. Ourslert megkérdezte egy napon a leánya, miért foglalkozik hirdetésekkel? Mondják, hogy Oursler erre azt válaszolta a leányának: «Tele vannak hazugsággal. Egy szót sem hiszek belőlük». A *Nation* 1938 december 24-i száma írja, hogy Oursler «a *Liberty*-t a hirdetési szakma védelmének óhajtotta szentelni. Olyan embert keresett, aki igazságként tudná feltüntetni az ügyet». Ez az ember Sokolsky volt. (A NAM-ról adott jelentésében a La Follette-bizottság megállapította, hogy az titokban dolgozott, «professzorokat, ujságírókat, papokat csábított magához és alkalmazott», ezek között volt Sokolsky is.)

A *Liberty*, akárcsak legtöbb vetélytársa, rengeteg szabadalmazott gyógyszerhirdetést hoz. A szabadalmazott gyógyszerek vagy ártanak a közönségnek vagy kiveszik a pénzt a zsebéből, de 99%-uk kártékony vagy értéktelen. Az állami kereskedelmi vizsgálóbizottság minden nap csalással bélyegez meg valamilyen gyógyszerhirdetést, de egynéhány kivételével Amerika összes lapja hallgat erről.

Dr. Jesse Mercer Gehman, «Füst Amerika felett» című jelentős művében rámutat a Macfadden magazinoknak kirívó álszentségére beleértve a *Liberty*-t is. Macfadden, «a testi kultúra atyja» cikket írt a dohányzás ellen, de amikor átvette a *Liberty*-t a *Chicago Tribune*-tól, rájött, hogy jövedelmének nagyrészét cigaretta-hirdetésekből húzza. Mondanunk sem kell, hogy elfogadta a hirdetéseket.

Amikor az Atlas-tröszt átvette a *Liberty*-t, 1947 február 1-i első számában a lap végre olyasmit tett, amit még a Brown Brothers, Harriman, Morgan és NAM birtokában levő lapok sem tettek: vezércikkében nyiltan dicsőítette a NAM-ot. A cikket Henry D. Steinmetz írta és azzal kezdődött, hogy a «Figyelem, szabadvállalkozók» című beszéd, amelyet Marion Hargrove mondott az ipari tanács kongresszusán, élénk visszhangra talált az egész országban és minden lap címszalagján közölte. Ez nem igaz. Az *In Fact* 1945 december 31-i száma leközölte a beszédet és megjegyezte, hogy szövegét a Kongresszusi Naplóból (december 14 A 6005. old.) vette át és hogy a *Chicago Sun*-on kívül egyetlen napilap sem hozta. E könyv szerzőjének megbízásából ujságírók néztek utána az ügynek

az egész országban és kiderült, hogy sem a newyorki lapok, sem a más városbeli lapok, sem az Associated Press, sem a United Press nem hozta Hargrove beszédét, holott az összes többi NAM-szónokot idézték.

A *Liberty* még azt is mondja, hogy a NAM tevékenységei közé tartozott a Panama-Csatorna támogatása és az új élelmiszer- és gyógyszerügyi törvény megszavaztatása. Az lehet, hogy a NAM ásta meg a Panama-Csatornát, de ami az élelmiszer- és gyógyszerügyi törvényt illeti, éppen a NAM embereinek egy csoportja vágta el a Tugwell-féle törvényjavaslatot és herélte ki a rákövetkező Copeland-félét.

Azt is állítja a lap, hogy a NAM propagandaszervezete legfeljebb csak olyan erős, mint a legerősebb munkásszervezetek. A monopóliumokat vizsgáló bizottság 26. monográfiájának alapján elmondhatjuk, hogy ez az állítás is hamis. A NAM propagandaosztálya önmagában véve is sokkal erősebb, mint az összes munkásszervezetek együtt és kb. ezerszer annyi sajtónyilvánosság áll a rendelkezésére, de lehet, hogy még több.

Hogyha ismét a politika próbakövéhez fordulunk, a reakciótól a fasizmusig, a munkásfalástól a vörösfalásig, elmondhatjuk, hogy a *Liberty* négy különböző tulajdonosa alatt nagyszerűen alkalmazkodott ugyanahhoz a régi kipróbált nagytőke-NAM-szent tehén vonalhoz.

Ami a vörösfalást illeti, íme egy gyöngyszem a *Liberty*-ből:

> «A bolsevizmus ott áll a kapunk előtt. Semmiesetre sem engedhetjük be. Meg kell szerveződnünk ellene, hogy vállvetve tudjuk elhárítani. Egységesen, épen és romlatlanul kell megtartanunk Amerikát. Távol kell tartanunk a munkást a vörös irodalomtól és a vörös ravaszságoktól, őrködnünk kell afölött, hogy szelleme egészséges maradjon».

Ki volt az a neves szerző, aki ezt a megállapítást tette a *Liberty*-ben? Nem más mint — Al Capone!

Newsweek. Semilyen különleges ok nem magyarázza meg ennek a hetilapnak a létezését: nem tesz semmi mást, minthogy újból leközli azt, ami már megjelent a napilapokban, azonkívül unalmas és ízetlen. Szinte hihetetlennek tűnik, hogy egy kb. 50 ujságíróból álló szerkesztőség hétről-hétre képes legyen egy ilyen vastag magazint kiadni, hireket gyüjtsön össze és magyarázzon meg, a szellem vagy az értelem minden szikrája nélkül.

A *Newsweek* a *Time* fővetélytársa. A *Time* szellemes és

többször megvádolták már, hogy ez a tulajdonsága hitelessége rovására megy. Többen azért fizettek elő a *Newsweek*-re, mert azt hitték, hogy az kevésbbé elfogult, mint a *Time*. A *Time* szellemes és bevallja, hogy elfogult; a *Newsweek* unalmas, de nem vallja be, hogy elfogult.

A *Newsweek* megalapításának magyarázata az, hogy tulajdonosai — bankárok, a Wall Street emberei, a NAM vezetői — nem voltak megelégedve a *Time* című nagytőkés hetilap reakciós előítéleteivel. Valami még reakciósabb kellett nekik. Egyetlen lap sem oly nyiltan a Wall Streeté, mint a *Newsweek*.

Mint minden magazin, amely a trösztök kezében van, a *Newsweek* is munkásellenes. A munkanélküliség megszüntetését célzó törvényjavaslatot dr. Ralph Robey, a *Newsweek* szerkesztője dorongolta le egy cikkében. Valamivel később a NAM bérencévé lett.

A fasizmus szolgálatában a *Newsweek* Francót támogatta és a spanyol kormánypártiakat támadta. Amikor az olvasók tiltakozásukat juttatták el a laphoz, Rex Smith az akkori főszerkesztő, azt válaszolta, hogy a «köztársaságiak» elnevezés helyett a «félreértések elkerülése végett» használja a «vörösök» kifejezést.

A *Newsweek* J. F. C. Fullerrel, az angol hadsereg vezérőrnagyával iratta katonai cikkeit. Walter Winchell sorozatos támadásainak következtében Fullert eltávolították a laptól. Mégis tény az, hogy Fuller egyike volt annak a néhány Olaszországon és Németországon kívüli fasisztának, aki nyiltan állította, hogy fasiszta. Tagja volt a Brit Fasiszták Szövetségének és ez a nácipárti, antiszemita szervezet képviselőnek is jelölte.

1943 augusztus 2-i számában a *Newsweek* még mindig dícsérte Mussolinit, amiért megmentette Olaszországot a «káosztól, politikai romlástól, hatalomra törő kommunizmustól». Mussolini huszonkét évvel azelőtt saját lapjában állította, hogy ez nem igaz. 1925-ben a Wall Street használta fel propagandájában a fasisztáknak folyósítandó segélyek érdekében, ma pedig az amerikai mitológiához tartozik.

A többi nagy hetilapról mondott majdnem minden bírálatunk érvényes a *Newsweek*-re is. A bankok, nagytrösztök, a NAM szabad vállalkozása érdekében kifejtett propagandája még nyiltabban és «becsületesebben» jut kifejezésre mint a *Time*-é.

Look. A *Look* az egyetlen nagy példányszámú magazin az

Egyesült Államokban, amely időnként haladó szellemű. 2,000.000 példányban jelenik meg, a haladásellenesek pedig 98,000.000-ban. A *Look*-ot Gardner (Mike) Cowles vezeti. Kenneth Stewart ezt írja a *PM* 1944 május 28-i számában a Cowles-kiadványokról: «Tisztességesek, szellemesek, hitelesek, érdekesek, gyorsak... a legjobb és leghaladóbb eszméket támogatják... de hiányzik belőlük az a szikra, amely naggyá tehetné őket — az emberi szellem szikrája, a géniusz felvillanása, a nagy tettek».

A *Look* nem harcos magazin és nem is baloldali, abban az értelemben, amelyben a *Nation* és a *New Republic* baloldali. A *Look* csak a többi laphoz képest baloldali. Helyesebb volna csupán annyit mondani róla, hogy a *Look* az egyetlen nagy magazin, amely nem reakciós.

ÖSSZEFOGLALÁS

Természetesen lehetetlen az egész magazinsajtót egy könyv egyetlen rövid fejezetében megtárgyalni. Csak néhány példát válogattam össze a főtéma illusztrálására: azt akartam ugyanis kimutatni, hogy a népszerű heti és havi magazinsajtót, amely nagy hatalmat jelent, ugyanazok az erők irányítják, amelyek majdnem mindent irányítanak ebben az országban.

Teljes tanulmányban kellene feldolgozni a helyzetet. Eddig nagyon kevés lépés történt ebben az irányban. A legjelentősebb írások közé tartoztak Dwight Macdonald cikkei a Luce-birodalomról, a *Nation* 1937-es évfolyamában. Másrészről egy rakás ostobaságot —, hogy finomak legyünk — írtak különféle emberek, hogy ezt a nagyon is sötét ujságírói helyzetet világosra mossák.

Itt van pl. Mr. Quincy Howe, aki «Hogyan értelmezzük a hireket?» című könyvében csak zavarossá teszi a dolgokat és különféle állításokat közöl e könyv szerzőjéről és az *In Fact* című lapról, amelyek tévesek és amelyeket egy ötcentes telefon árán kiigazíthatott volna. Howe a következőket írja Wallace-ékról és a *Reader's Digest*-ről:

«Talán annak köszönhetik a nagy példányszámot, hogy nem bocsátkoznak politikai vitákba... talán emelkedett szellemüknek köszönhetik... Az Egyesült Államok egyetlen magazinja sincs kevésbbé befolyásolva... A *Reader's Digest* függetlenségét főleg olyan általános humanista ügyek védelmére használja, amelyeket a legtöbb amerikai helyesel...

DeWitt Wallace kiadói géniusza ... Humor, kedély és világosság ...»

Arról, hogy Morganék érdekelve vannak a *Time*-ban, ezt írja: «Kapcsolat nem annyit jelent, mint ellenőrzés ... A *Time* nem annyira Morganék pénzének, tanácsainak és befolyásának köszönheti sikerét, mint inkább saját emberei képességeinek. Ha egyedül a pénz és a befolyás ily sikeres kiadványt hozhatna létre, akkor a bankárok gazdagabbak lennének, mint amilyenek, a kiadók pedig szegényebbek».

A *Newsweek*-ről: «A *Newsweek* egyre inkább néhány gazdag család, Harrimanék, Astorék, Whitney-ék, Mellonék kezébe került. Ezek a családok sem kényszerítik rá jobban érdekeiket a *Newsweek*-re, mint Morganék a *Time*-ra. Kevés pénzember ellenőrzi úgy a lapjait, mint ahogy azt néhány ganajtúró ujságíró el szeretné hitetni és ha mégis megteszi, akkor az eredmények minden érdekeltre nézve lesujtóak.»

Mr. Howe-ról nem mondhatjuk el, mint a legtöbb gyerekes, meggondolatlan, ostoba vagy propagandisztikus íróról, hogy vagy gazember, vagy bolond. Mr. Howe egyik sem a kettő közül. Mr. Howe nem mai csirke és époly jól tudja, mint a *Time, Life* és a *Newsweek* szerkesztői, hogy történetük során ezek a lapok egyetlen egyszer sem tértek le a nagytőke vonaláról; hogy mindazok a magazinok, amelyekben a Morgan-ház, Harrimanék, Harknessék és a NAM vezetői vannak érdekelve, annak a szabadvállalkozási rendszernek propagandistái és védelmezői, amelyet ezek a Wall Street-i emberek alapítottak meg. Még a bolondok is tudják ezt.

Mr. Howe se nem gazember, se nem bolond, és nem tartozik Upton Sinclair-nek azon megfizetett ujságírói közé, akik cipőpasztát reggeliznek. Olyan ő, mint azok az ujságírók, akiktől Humbert Wolfe ezt írta:

Piszkosat ír, bár ő tiszta,
A jó angol zsurnaliszta.
Nem is kell megvesztegetni,
Kár rá sok pénzt vesztegetni.

Mr. Howe egy típus példája.

Vannak persze tisztességes, de naiv lelkek, akik azt hiszik, hogy olyan világban élünk, amelyben millió tény csak véletlenül vág össze és hogy ez az összevágó világ a legjobb az összes lehetséges világok közül és hogy semmi sem örök és semmi sem marad örökké rosszul.

Sajnálatosképpen ezek a becsületes és naiv emberek, mint az *Editor & Publisher*, a *New York Times* és a legtöbb napilap szerkesztői, kiadói és tulajdonosai, ugyanakkor nagymértékben irányítják a közvéleményt is. Milliókhoz tudnak hozzáférkőzni. És millióknak mondhatják el, hogy egyáltalán semmi jelentősége sincs az ilyen koincidenciáknak:

A Morgan-ház egy tagja volt a *Time* egyik finanszirozója. A *Time* kezdettől fogva a Morgan-házat védelmezte.

Harrimanék, Astorék, J. P. Morgan és mások tartják kezükben és ellenőrzik a *Newsweek*-et. A *Newsweek* munkásellenes. (Ez is csak egyszerű véletlen.)

A két legnagyobb hirdető az automobil- és a cigarettaipar, amely a legdrágább és a legolcsóbb közhasználati cikket állítja elő. Mindkettő kb. 50,000.000 dollárt fizet évenként a napisajtónak. Az 1750 napilap egy százaléka sem, 17 lap sem közli az állami kereskedelmi vizsgálóbizottság számtalan nyilatkozatát, amely a cigarettagyárosokat hamisítással vádolja, az autógyárosokat pedig törvényellenes 6%-os részletüzleteikért. (1745 vagy még több véletlen koincidencia.)

Külpolitikai téren a népszerű magazinsajtó majdnem egyhangú oroszellenes támadásain kívül a legegyhangúbban Mexikót támadta. A mexikói forradalom kezdeti éveiben nagy zavar volt az amerikai sajtóban, de amikor a helyzet tisztázódott és kiderült, hogy a «banditák» Mexikót a mexikóiaknak akarják visszaadni — ellentétben azokkal, akik eladták országukat az Egyesült Államok olaj-, réz-, ezüst- és hacienda-érdekeltségeinek —, az amerikai sajtó nemes felháborodással kelt a bankok és a nagytőke védelmére.

Az olaj búvik meg a mexikói kérdés és még sok más kérdés mögött. Az 1927-es alkotmány kimondja, hogy a föld alatt található természetes kincsek a nép tulajdonát képezik. 1927-től kezdve korrupt mexikói érdekeltségek korrupt amerikai érdekeltségek támogatásával megkísérelték ennek az alkotmányos előírásnak megváltoztatását és minden jelentős alkalommal, mint pl. az elnökválasztás, «az északi kolosszus» napi- és magazinsajtója állhatatosan kiállt mindkét ország erőinek korrumpálása mellett.

A *Collier's*, a *Saturday Evening Post*, az *Atlantic Monthly* (amelyet azelőtt Ellery Sedgwick, a Franco-fasizmus védelmezője szerkesztett) és olyan kereskedelmi lapok, mint pl. a *Mill & Factory*, cikksorozatokat vagy különkiadásokat bocsátottak ki, amelyekben a mexikói alkotmányt, a baloldali pártokat, a tör-

vényesen megválasztott közigazgatást és az ország általános politikáját támadták. Ennek a magazinsajtónak ágyúit ugyanazzal a munícióval töltötték, amelyet a Standard Oil Comp. terjesztett a napilapok és más kézbentartott és korrupt orgánumok között. Ezzel szemben a legtöbb olyan kiadvány, amely nem kapott hirdetéseket a Standard Oiltól, vagy nem volt más okokból lekötelezve Rockefelleréknek, továbbra is tisztességesen és becsületesen írt a mexikói helyzetről.

Ami a *Reader's Digest*-et illeti, sokan azt hiszik róla, hogy amiért nem közöl hirdetéseket, nincs is semmi köze a nagytőkéhez. Nem lelkesedik úgy a tőkésekért, — legalábbis látszólag, — mint a többi lap. Lehet, hogy tulajdonosa csak a lap nagy hatalmát óhajtja. Érdekes megjegyezni, hogy a diktátorok közül Mussolini volt az egyetlen, akit nem csábított a pénz.

Maga Mr. Morgan igazította helyre egy szenátor állítását, aki a munició vizsgálóbizottság tevékenysége idején azt mondta, hogy «a pénz minden bajnak forrása». Mr. Morgan helyesbített: «A pénz imádata az, ami minden bajnak forrása». És mind a pénz, mind a pénz imádata bele van szőve Hitler és Hirohito, Salazar és Franco, Peron és más diktátorok történetének minden egyes lapjába. Mussolinit 50.000 francia frankkal vesztegették meg (plusz némi havi járadék), mert hatalomra vágyott és maga mondta, hogy európai országban a hatalomra vezető legrövidebb út egy napilap tulajdonosi székén keresztül vezet. Mussolini megengedte az olasz NAM-nak és más hasonló szervezeteknek, hogy finanszírozzák hatalomrajutását, de Hitlerrel ellentétben, aki ugyanígy viselkedett a német acéltrösztökkel szemben, Mussolini nem tartott meg semmi pénzt, nem gyűjtött vagyont, nem gazdagodott meg és nem élte a milliomosok életét.

A pénz bele van szőve a *Life*, *Time*, *Fortune*, *Saturday Evening Post*, *Collier's*, *Newsweek* és az összes többi nagy magazin oldalai közé. Dwight Macdonald, aki nem bértollnok, kimutatja, hogyan süllyedtek Luce és magazinjai évről-évre egyre mélyebben barátaik, Lamont, Davis, Morrow és a Morgan-ház ipari plutokráciájának hínárjába. Mi több, «a *Time* Rt. maga is nagytőkés vállalkozás». Hatalmas összegeket fektet be az iparba. Lehetséges-e, hogy a Wallace-ék által évenként megkeresett milliók nem kötik a *Reader's Digest*-et más milliókhoz, a milliók világához, amint azt Mr. Howe szeretné elhitetni velünk?

A napisajtó 50 milliós példányszámával és a magazinsajtó a maga 100 milliójával attól kezdve, hogy közvetlenül az első

világháború után bekövetkezett a teljes kommercializmus, kettős célt követett kiadói politikájában. Röviden ezt a két célt így foglalhatjuk össze :

1. Pénzt keresni.
2. Megvédelmezni azt a rendszert, amelyben jól keresnek.

E két cél követésében a második világháború előtti korszakban, a háború alatt és mindjárt utána is a sajtó legfőbb tevékenysége az volt, hogy válságos és háborús időkben elhallgatta a nagytőke árulását és a közvélemény ellenszenvét a felvilágosodott, haladószellemű és baloldali szervezetek vezetői felé irányította.

A NAGYTŐKE

11.

A NAGYTŐKE A HÁBORÚBAN

1942-ben egy bátor szenátor a háborús erőfeszítések elgáncsolásával vádolta meg az Egyesült Államok két legnagyobb iparvállalatát. Azt mondotta: «A jelenlegi súlyos acélhiányért a nagy acéltársaságok felelősek, amelyek monopoliumaikat akarták biztosítani».

Az olaj és az acél feltétlenül szükséges volt a győzelemhez. Március 27-én a szenátor azt mondotta: «Még háborúbalépésünk után is a New Jersey állambeli Standard Oil minden lehetőt elkövetett, hogy a német kormány ellenőrzését biztosítsa ez életfontosságú hadianyag felett.

Ha mint Patrick Henry mondotta, ez árulás — és minden bizonnyal árulás —, akkor erről tenni kell.

Igen, ez árulás.

Nem lehet másnak nevezni.»

A szenátor, aki ezeket a vádakat felhozta, 1945-ben az Egyesült Államok elnöke lett.

Az árulás vádját — a Truman-féle vizsgálóbizottság legnagyobb horderejű cselekedetét — a sajtó legnagyobbik része vagy nem közölte, vagy elsüllyesztette hasábjaiba, habár kötelezték a hivatalos megállapítások közlésére, sőt még arra is, hogy a háborút szabotáló trösztök és tisztek neveit hozza.

A haladó *PM* címszalagján ez állott: «A Standard Oilt árulással vádolják». Még meglepőbb volt az a tény, hogy a *New York Daily News* ugyancsak kéthasábos címet adott a hírnek. Április 5-én a *PM* «A sajtó megvédi a Standard Oilt» címen jelentette, hogy az amerikai sajtó mindent elkövet az állítólagos árulás mentegetésére és a Rockefeller tröszt fehérre mosdatására.

A *PM* azzal vádolta a *New York Times*-ot, hogy a hivatalos jelentésekkel felváltva közli a Standard Oilt védő cikkeit és megtámadta a *Time* című heti magazint is, amely olymódon ferdíti el a híreket, hogy végül is úgy tűnik, mintha Thurman Arnold és a Truman-bizottság lenne a vádlott, nem pedig a Standard Oil.

A nagytőke magatartását a második háború idején nem egy, de több szenátusi okirat, az igazságügyminisztérium jelentései és más hivatalos és szavahihető fórumok leplezik le. Mindezeknek a tényeknek könnyen utána lehet nézni, a rájuk hivatkozókat nem érheti a rágalmazás vádja és minthogy nem jelentek meg a napilapokban, vagy a nagypéldányszámú magazinokban, még mindig elég fontos anyagot jelentenek néhány könyv számára. Sajnálatosképpen ilyen könyveket nem adnak ki, holott legalább egy tucatot lehetne írni erről a témáról, amelyet három különböző részre oszthatunk :

1. Az 1939-es honvédelmi programot és az első, 1941—1942-es háborús programot visszautasító trösztök ülősztrájkja.

2. Az amerikai nép kizsákmányolása és megrablása ; hibás repülőgépmotorok, rézdrótok, puskagolyók és más hadianyagok gyártása és szállítása, ami az amerikai katonák életét veszélyeztette.

3. Titkos kartell-ügyletek, amelyek révén a legnagyobb amerikai trösztök a közeljövőben ellenségessé váló országokat anyaggal és tájékoztatással látták el, Amerikát pedig felkészületlenül hagyták. (A kartellekről megjelentek már könyvek.)

A háború idején, sőt még most is, elhallgatták az igazságot az egész ügyről — de csak a napilapokban. Nem kellett húsz évet várnunk a nemzetet felrázó nagy kivizsgálásokra, amelyek (akár csak a Nye-Vandenberg-féle munícióvizsgálóbizottság az 1930-as években) leleplezték a világ színe előtt a halál kalmárainak üzelmeit, akik az arcvonal mindkét oldaláról profitot húztak. A kormányzat minden hivatala megtette a kötelességét. Megnevezték azokat a trösztöket, amelyek náci kartelleknek voltak tagjai, leleplezték a hibás lőszeren és dróton meggazdagodott gyárosokat, bíróság elé állították, elítélték és néhány dollárra meg is büntették őket, de hála annak a ténynek, hogy az amerikai sajtó szabad, magasztos alkotmányunk első cikkelye által nyujtott különleges előjogát arra használta fel, hogy az amerikai nép elsőrendű érdekeit hallgatásával árulja el, miközben címszalagjait a háború megnyerése érdekében fegyvereket, tankokat, repülőgépeket és golyókat gyártó

dolgozó férfiak és asszonyok mindennapos megtámadásának szentelte.

Volt nagy hallgatás. Volt a hírek elsüllyesztése. Volt a bűnösök neveinek közömbös hírekben való elrejtése és volt jólfizetett szerecsenmosdató hadjárat, amely minden hivatalos korrupciót leleplező jelentés nyomán megindult és amelyet majdnem mindig nagy hirdetési kampány követett, amelyben a megtámadott trösztök — más árujuk nem lévén — a napilapok és magazinok oldalait használták fel, hogy meggyőzzék Amerikát, milyen jó hazafiak voltak ők és milyen kitűnően működött a szabadvállalkozás rendszere — és hogyan nyerődött meg általa a háború.

Először is volt a nagytőke ülősztrájkja, a honvédelmi program napjaiban. A 26. monográfia ezt hivatalosan így írja le :

> «1940-ben, a honvédelem szempontjából nagyfontosságú fordulat idején, a nagytőke ugyanazt a magatartást tanusította, mint 23 évvel azelőtt. A nagytőke hajlandó segíteni a kormányt és a népet — mondották —, de a fizetési feltételeket előre kell megállapítani, tehát mielőtt a gépek dolgozni kezdenek. Haszon, adók, kölcsönök és így tovább — mindez fontosabb volt a nagytőke számára, mint az, hogy megfelelő számú fegyverünk, tankunk és repülőgépmotorunk legyen ...
>
> Kiderült, hogy a nagytőke nem hajlandó az 1935-ös Vinson-Trammel-féle tengerészeti törvény által előírt 7 vagy 8%-osra korlátozott profit mellett dolgozni a hazáért és így az idevágó szállítmányokat beszüntették. Ilymódon a honvédelmi szállítmányok egész ártöbbleti alapja, amely nagyon is kedvére volt a nagytőkének az első világháborúban, amikor gyakorlatilag szabad keze volt az árak megállapításában, 1940-ben füstbe ment, mert a pénzügyminisztérium határozta meg a gyártott cikkek árát ...
>
> A nagytőke szemmelláthatóan nem riad vissza attól, hogy a kormányzat alapját támadja meg azáltal, hogy nem enged feltételeiből».

Ugyanennek a vizsgálóbizottságnak 21. monográfiájában ez áll:

> «A monopóliumok megrontják a demokrácia védekezőképességét háború idején. A honvédelem többtermelést kíván : a monopóliumok a termelés csökkentésével és

az árak tartásával akarnak több profitot. Ezáltal meggátolják a fegyverek és hadianyagok előállítását, növelik a honvédelem költségeit, növelik az adózás terheit és aláaknázzák a nemzet morálját. Ha az országot megtámadják, akkor ez az eljárás győzelem helyett vereséget okozhat».

A kormány jelentései «zsarolásnak» nevezték ezt az eljárást. A sajtó annyit hallgatott róla, amennyit csak tudott.

A honvédelmi program összeolvadt a háborús termelési programmal és Roosevelt elnök, aki elhatározta, hogy nem lesznek többé olyan botrányok, mint amilyenek az első világháborút követték, a kormány minden rendőri hatalmát akcióba vetette.

A helyettes államügyész, a Tolan-féle képviselőházi bizottság, a Truman-féle szenátusi bizottság, a Mead-bizottság, a Bone-bizottság és az igazságügyminisztérium néhány magasrangú tisztviselője jó munkát végzett és elkészítette jelentését. Egyes bűnösöket lelepleztek, a többieket megfélemlítették, magát a nagytőkét vagy a szabadvállalkozási rendszert pedig a kizsákmányolástól az árulásig mindennel megvádolták és még a háború befejezése után, 1946-ban és 1947-ben is folytatták vádjaikat a monopóliumok, a profitrendszer és a kartellek ellen. Kiderült, hogy a szabadvállalkozás tulajdonképpen szabadvállalkozás-ellenes, de mindenesetre amerikaellenes; a közönség azonban, amely ezekben az években a kommerciális sajtót olvasta, semmit, vagy nagyon keveset hallott ezekről az életfontosságú ügyekről.

Egy példa: közvetlenül Pearl Harbor után Mr. Thurman Arnold, helyettes államügyész, szenzációs jelentést tett közzé az országos program szabotálásáról, az első olyan jelentést, amely megnevezte azokat az üzelmeket, amelyeket később a nagytőke háborús árulásának hívtak. Mr. Arnold a következőket mondotta:

«Egyévi honvédelmi erőfeszítések után azt találjuk, hogy a fogyasztókat mesterségesen felsrófolt árak, a független kereskedelmet pedig a pusztulás fenyegeti és a mezőgazdaság is áremelő módszerekhez kényszerül folyamodni, hogy lépést tartson ezzel a folyamattal.

Ha visszatekintünk az elmúlt tíz hónap háborús erőfeszítéseire, azt látjuk, milyen nagymértékben gátolták ezeket a nagy iparágakban uralkodó magáncsoportok, amelyek nem akarták növelni termelésüket, mert attól

féltek, hogy a termelés növelése jövőbeni egyeduralmukat veszélyezteti.

Minthogy ezek a csoportok nem akartak vetélytársakat engedni a porondra, alaptalanul derűlátó jóslataikkal elleplezték az anyaghiányt és letagadtak minden, a termelés útjában álló akadályt.

A mult év folyamán megejtett trösztellenes vizsgálatok kimutatták, hogy az Egyesült Államoknak nincs olyan szervezett alap-ipara, amely ne tartotta volna vissza a termelést ilyen vagy olyan ürüggyel avégett, hogy elkerüljék azt, amit ők ‚a háborúutáni veszélyes túltermelésnek' neveznek.»

Az ország háborút viselt, évekig tartó gumihiányban szenvedett, mert a Standard Oil felvásárolta a mesterséges gumiszabadalmakat, alumíniumhiány volt, mert a Mellon érdekeltségek kartellben voltak a nácikkal, az acéltrösztök nem voltak hajlandók többet termelni, magnéziumhiány volt és így tovább az egész ipari vonalon. Amerika nagy szerencséjére a szövetséges országok, nevezetesen Anglia és Oroszország, tartották a frontot, millió ember és otthon és milliárdnyi érték pusztulása árán, mialatt az Egyesült Államok két év alatt tudott csak termelésbe lendülni és előállítani a háború megnyeréséhez szükséges eszközöket.

Nem túlzunk, ha azt állítjuk, hogy ez a helyzet sokkal botrányosabb, sokkal bűnösebb, sokkal árulóbb volt még annál a kis ügynél is, amely által Kruppék egy shillinget kerestek a Vickers-féle kézigránátok minden egyes biztosító-zárán és annál a nagy ügyletnél, amelynek következtében néhány az Egyesült Államokból Dániába küldött hadianyag hajószállítmány Németországba került a brit admiralitás hallgatólagos beleegyezésével (amint azt később Consett admirális bevallotta).

Ha ezt a közönség tudta volna és ha a közvélemény vagy inkább a közfelháborodás számít valamit — márpedig az mindenhatóvá lehet —, akkor Mr. Arnold leleplezései következtében háborús programunk minden bizonnyal nagymértékben fellendült volna. Olyan vezető férfiak, mint Coffee kongresszusi képviselő, a kongresszus haladó blokkjának washingtoni vezére ; Marcantonio, New York kongresszusi képviselője, és George F. Addes, az autómunkások szakszervezetének főtitkára követelte, hogy a honvédelem érdekében az állam tegye rá a kezét az autóiparra. Természetesen erről egy szó sem esett

a napilapokban. Azután jött az Arnold-féle jelentés. A sajtó ezt is elhallgatta vagy elsüllyesztette.

Kezdjük Amerika második legnagyobb hírszolgálati irodájával, a United Press-szel, amely a hírt jelentéktelen washingtoni tudósítások mögé süllyesztette, annak ellenére, hogy a vád csak általánosságban szólott. Később, amikor megnevezték Mellont és Davist és Duke-ot az alumíniumkartellből, duPontékat a General Motors-tól, Rockefelleréket a Standard Oiltól és Morgan társait a U. S. Steel-től, akkor már az egészen elhallgattak. Ezúttal a vádlott maga a szabadvállalkozási rendszer volt.

Ez volt az az idő, amikor Truman szenátor első ízben használta az «árulás» szót.

New Yorkban a New Deal-párti *PM* lehozta a hírt, míg a Hearst-lapok teljes egészében hallgattak róla, akárcsak a néhai Joe Patterson kapitány *Daily News* című lapja, míg a *Times* hasábjainak óriási pusztájában elsüllyesztette valahová. A *New York Herald Tribune*, amely gyakran közöl olyan híreket, amelyeket a *Times* elhallgat, erről nem beszélt. A newyorki estilapok, beleértve a *World-Telegram*-ot, hallgattak a hírről.

Philadelphiában David Stern *Record* című New Deal-párti lapja tizedik oldalára süllyesztette a hírt, de a többi lap meg sem említette. A jelentést január 3-án adták ki, a 4-i vasárnapi lapokban és a hétfői reggeli és esti lapokban már benne lehetett volna. A *Philadelphia Inquirer* és a *Bulletin* hallgatott róla.

Chicagóban nagyon érdekes volt ez a hallgatás. A *Tribune* még mindig harcolt az ellen, hogy belépjünk a nácizmus és fasizmus elleni háborúba, még mindig felhasznált minden tiszta és piszkos eszközt, hogy bemocskolja a roosevelti közigazgatást és lehozhatta volna ezt a jelentést, ha elsőrendű kötelessége nem a hirdetők érdekeinek kiszolgálása lett volna. A vasárnapi *Tribune*-ban végül is nyoma sem volt az Arnold-ügynek.

Hearst *Herald American* című lapja szombaton este hallgatott a jelentésről, igaz, hogy ennek kevesebb ideje is volt legépelni és kinyomtatni a szombat délután kapott hírt. Vasárnap a negyedik oldal harmadik hasábján, az oldal alján, három bekezdést hozott róla. Truman szenátor árulási vádját nem említette.

Knox ezredes *Daily News* című lapja az első oldalon hat bekezdésben, ami nem sok, hozta szombaton a hírt. A *Times* sem volt sokkal jobb. Tizenkettedik oldalán hozott egy egyhasábnyi szélességű címet, egy nyolc bekezdéses hír fölött:

«Arnold a honvédelem akadályozásával vádol egyes magáncsoportokat.» Szó sincs Truman vádjáról. Az egyedüli tisztességes jelentés Field *Sun*-jában jelent meg, amely «A nagytőkét vádolják a hadi előkészületek késéséért» címmel az első oldalon említette az ügyet, Trumannal és Arnolddal együtt és egyike volt annak a néhány lapnak az egész országban, amely vezércikkben tért vissza erre a témára.

Truman szenátor január 15-én bocsátotta ki azt a jelentését, amely első ízben nevezte meg a trösztöket, nevezetesen a General Motors-ot, Chryslert, Fordot, az Alumínium Co.-t és a Bethlehem Steelt. A jelentés olyan szenzációs volt, hogy még legkorruptabb a napilapok sem húnyhattak szemet fölötte, de még a *New York Times* is vette magának azt a bátorságot, hogy kihagyja belőle minden szóbanforgó tröszt nevét, holott a lapon belül három hasábban, a címoldalon pedig négy és fél bekezdésben foglalkozott az üggyel. Másrészről a *PM*, amely nem kapott hirdetést egyik megnevezett trösztől sem, mint a *Times*, négy és fél kemény oldalt szentelt Truman vádjának.

Volt természetesen néhány becsületes ujság az országban, amely az igazat közölte, mint rendesen. Ilyen volt az országosan ismert napilapok közül a *St. Louis Post-Dispatch*, a *Christian Science Monitor*, a kisebb városok napilapjai közül a *Gazette* és a Pennsylvania állambeli Yorkban megjelenő *Daily* című lap, de ezek az ujságok, amelyek egy százalékát sem teszik ki az országban megjelenő 1750-nek, felvilágosító munkájukkal nem tudták jogos haragra lobbantani az egész nemzetet.

Másrészt azonban a lapok és az írók azonnal nekiláttak a nagytőke érdekében végzett önkéntes munkájuknak. A Truman-jelentés fővádlottja az autóipar volt, amely a legtöbbet hirdetett mind közül (habár gyakran holtversenyben küzdött az első helyért a szappan- és cigarettagyárosokkal); az alábbiakban adjuk Westbrook Pegler-nek az akkori Scripps-Howard-, most pedig Hearst-ujságírónak szerecsenmosdató cikkét:

> «Ugyan mi az ördögöt változtat most már a tényeken, hogy a washingtoni adminisztráció nehézkessége, az ipar elégtelensége, gazdasági óvatosság, vagy a motoriparban elkövetendő szocialista államcsinytől való jogos félelem, vagy mindezeknek a tényezőknek összejátszása okozta-e a motorgyárak háborús termelésre állításánál végbement hatalmas és helyrehozhatatlan anyagpazarlást és időveszteséget? . . . A motorgyárak természetesen lassan tud-

tak csak átállni . . . Washingtonban voltam, amikor a CIO előállott ‚az autóiparban feltalálható gépek repülőgépgyártásra való felhasználását célzó praktikus és egyszerű tervével' . . . Lehet, hogy az ipari vezérek hibáztak, amikor szocialista mesterkedésként visszautasították ezt a tervet, amely ki akarta venni az ipart a tulajdonosok kezéből, akiknek a száma mellesleg egész légióra tehető . . . (Mr. Pegler nyilván nem hisz abban az O'Mahoney-féle jelentésben, amely szerint kétszáz család tartja kezében Amerika iparát, amely szerint duPonték tartják kezükben a General Motors-ot.) Az ipart most már biztos szocializálják és Isten tudja, mi lesz vele, ha véget ér a háború . . . De mint kapitalisták és a magántulajdon hívei nem reagálhattak másképpen erre a javaslatra».

Mr. Peglernek, ennek a vezető szociálfilozófusnak megjegyzései nem álltak egyedül. Elmondhatjuk, hogy a sajtónak ugyanaz a százaléka, amely megtámadta Mr. Rooseveltet mind a négy kampányának idején, az a sajtó, amely a New Deal ellensége volt és amely mindig a haladás ellensége és a reakció barátja (a napilapok kilencven százaléka, hogy ne mondjunk sokat), hamar átment a megtámadott iparvállalatok, trösztök és egyének mindegyikének védelmébe, akármivel is vádolták azokat, hanyagsággal vagy árulással. A hirdetések megtették a magukét. A *Space & Time*, a hirdetési szakma lapja, 1942 április 6-án ezt írta : «Thurman Arnold megmondta, mit tett a New Jersey állambeli Standard Oil és mit mulasztott el megtenni . . . William Stamps Farish és Frank Atherton, a Standard emberei, rögtön védekezni kezdtek . . . Közben a McCann—Erickson-cég, Standardék hirdetési ügynöksége, amelyet jól megfizetnek szolgálataiért, nagyon is tudja, milyen oldalról lehet megkenni a sajtót és nagy hirdetési kampányt készít elő, hogy megtegye a szükségeset».

A *Space & Time* ugyanebben a jelentésében megjegyzi, hogy a Standardnak semmi baja sem fog történni, egyrészt azért, mert összeköttetése van a kormányban és magában a Truman-bizottságban is. Tom Connally, bizottsági tag, oly hevesen vitatkozott O'Mahoney szenátorral, hogy «ez utóbbi kétségbeesésében csak halkan rebegte az árulás szót», amelyet először Truman használt. A Iowa állambeli Herring szenátor ugyancsak mindent elkövetett Standardék érdekében. W. C. Teagle, a háborús munkaügyi bizottság tagja, azelőtt a New

Jersey állambeli Standard Oilnak volt elnöke és ennek megfelelően mindent elkövetett, hogy a maga emberét neveztesse ki egy fontos olajügyi állásba, melyet azonban mással töltöttek be. A hadügyminisztériumban dolgozott W. D. Byron tábornok, azelőtt a Gulf Oil alelnöke. A *Space & Time* megemlíti, hogy újból divatba jött a «halál kalmárai» kifejezés, és megjegyzi, «csak helyeselhető annak használata, mert rámutat arra, hogy a Farish-ek, Howardok és Teagle-ek Sir Basil Zaharoff törvényes utódai».

Április 2-án a *New York Times* vezércikkét szentelte a Standard Oil heves védelmének, ezt a Standard 1,000.000 dollárért sem tudta volna megvásárolni, de valahogyan ingyen is megkapta. A *Time* című heti magazin április 6-i számában két oldalt szentelt az ügynek. Tizenhatodik oldalán olvashatjuk, hogy «ritkán mocskoltak úgy be amerikai vállalatot, mint a Standard Oilt . . . Thurman Arnold kisajátította a sajtó első oldalait; a Standardet a világon mindennek elmondták. De mult héten, amikor végre megengedték a társaságnak, hogy válaszoljon, kiderült, hogy az ‚árulás' csak amolyan ebéd utáni fecsegés». Ezután három hasábnyi szerecsenmosdatás következik. A *Time* ugyanezen számának 89. oldalán egy hirdetés volt, amelyet a Standard Oil fizetett. A *Time* 8000 dollárt kapott érte. Most is, mint mindig, Mr. Luce másik magazinja, a *Fortune* egész cikksorozatot közölt más trösztök dicséretére. Véletlenül úgy esett, hogy e cikkek mindegyike az igazságügyminisztérium egy támadását követte, amely a szóbanforgó trösztöt azzal vádolta, hogy a náci kartellek tagja, mint pl. a Dow vegyiparit és a Baush & Lombot. Mindezek a szerecsenmosdató cikkek rendszerint a kormány vádjától számított három hónapon belül jelentek meg, vagyis annyi idő mulva, amennyi az anyag megszerzéséhez és kinyomásához szükséges volt. Akik a véletlen koincidenciákban hisznek, tegyék be ezt az esetet is gyüjteményükbe.

A napilapok szerecsenmosdatásának tipikus példája Jonathan Waldo-nak, a *San Francisco Chronicle* április 20-i számában megjelent egész oldalt betöltő cikke, amelynek címe «Az árulás nagyon csunya szó». Dow, Baush & Lomb és Esso védjegyei illusztrálták ezt a cikket, amely azt állította, hogy a sajtó szenzációt csinált a Thurman Arnold által használt «árulás» kifejezésből — amivel szemben az az igazság, hogy tíz lap közül legfeljebb egy hozta címszalagon és lényegesen több ujság hallgatta el a hírt, vagy mosta fehérre a cégeket, mint ahány a valódi vádat leközölte.

Május és június folyamán a hirdetés nélküli *PM* megírta, hogy «A sajtó támogatja Essót» és hogy «Standardéknak jó sajtójuk van». A *Nation* augusztus 17-i számában azt írta, hogy «még egy olyan hírneves és gyakran bátor lap is, mint a *Time*, megkísérelte Standardéket védelmezni és leplezni», augusztus 31-én pedig a *Time* azzal bizonyította be bátorságát, hogy ismét egész oldalon mosdatta meg Farish-t, Haslamot és a Standard Oilt, amely immár «vissza tudja utasítani a kormány vádjait», míg ugyanazon szám 71. oldalán egy másik 8000 dolláros hirdetés jelent meg, amelyet ezúttal Esso fizetett.

Augusztusban, amikor a néhány baloldali lap elmondta a néhány baloldalinak, hogy «Standardéknek nincs mentségük», a reakciós *New York World-Telegram* nyolc hasábnyi szélességű címet hozott, amely bűzlött a szerecsenmosdatástól: «Farish kijelentette a szenátus előtt, hogy az államot tájékoztatták a gumi-szabadalmakról». Még sokkal korruptabb volt az a cikksorozat, amelyet Scripps-Howardék közöltek 1943-ban, a megvádolt trösztök védelmében «Így készül a jövő» címmel. Február 19-i számukat a kartell-bűnözők legveszedelmesebbikének szentelték ezzel a címmel: «Az Aluminium Társaság drámai szerepet játszik a háborúban».

De a legnagyobb arcátlanság az volt, ahogy maga a Standard Oil használta fel a korrupt sajtót. Miután megvádolták és nem tudta tisztázni magát, egy vagyont költött hirdetésekre és a hirdetésekkel együtt nyilatkozatokat, jelentéseket, vezércikktémákat és «híreket» küldött az ország minden lapjának. A McCann-Erikson hirdetési ügynökség jól megolajozta az ország sajtójának kerekeit. Végül 1942 szeptemberében a New Jersey állambeli Standard Oil összegyüjtötte a szerecsenmosdató cikkek tömegét, újra kiadta azokat egy kis könyvecskében (különleges engedéllyel, senki sem tiltakozott ellene) és elárasztotta vele az országot. A könyv címe «Egy legenda vége», és a bevezető jegyzet közli, hogy az ügyet most már «végképpen tisztázták, amint az a reprezentatív napilapokból is kiderül». A könyv idézi a *New York Herald Tribune*-t, a *Boston Herald*-ot, a washingtoni *Evening Star*-t, a newyorki *Sun*-t, a *Denver Post*-ot, a *New York Timest*-t. Reprezentatív napilapok! — ezek a nagytőkét és Amerika urait reprezentálják.

Megjegyzendő, hogy ugyanazok a napilapok, amelyek az árulás vádját és az idevágó bizonyítékokat elhallgatták és tiltakoztak az árulás szó ellen, nagyon hangosan beszéltek árulásról, amikor egy felelőtlen kongresszusi képviselő, bizonyos Cox

Georgiából a New Jersey állambeli Kearny hajógyáraiban dolgozó munkásokra alkalmazta 1940-ben ezt a kifejezést, amikor azok néhány centtel magasabb órabért kértek.

Az amerikai történelem legnagyobb ülősztrájkját abban az időben a repülőgépipar vitte, a General Motors vezetése alatt. A kormány 85,000.000 dollárnyi előleget adott 4000 repülőgépre, de augusztusig csak 33-at szállítottak le. «A nagytőke 1940-es ülősztrájkjában, amely a honvédelmi szállításokra vonatkozó szerződések aláírását és a munka elkezdését majdnem mindenütt 1940 májusától egészen október elejéig halasztotta» — írja I. F. Stone «Business, mint rendesen» című könyvében — «a repülőgépipar tartotta a frontot a többiek helyett is, a honvédelmi szállításokra vonatkozó különleges adókedvezményekért vívott harcban. Ellentétben a munkássztrájkokkal, 1940 nyarán a nagytőke ülősztrájkja az ország összes nagy napilapjának támogatását élvezte».

Ha az olvasót a történet többi részlete is érdekli (a legtöbb lap semmit sem írt róla), forduljon a fentebb idézett könyvhöz és e könyv szerzőjének «A tények és a fasizmus» című munkájának 252. és 267. oldalához. Szó van ott az Anaconda hibás drótjáról, a Curtiss-Wright-féle hibás repülőgépmótorokról, a U. S. Cartridge-Co. hibás golyóiról, valamint a Mellon Alumínium Társaság, a U. S. Steel, a duPonték General Motorsa és az automobilipar többi vezetője, a gumi-bárók és a többiek ellen intézett vádakról.

A honvédelmi szállításokat néhány trösztre bízták. A többmilliárd dolláros költségvetés legnagyobb részét 83 cég között osztották fel. Az ipar, melyet a nagy érdekeltségek irányítottak és amely később azt harsogta szét, hogy megnyerte a háborút, becsapta az országot, becsapta harminc milliárd dollár erejéig. A kormány jelentései közzétették a bizonyítékokat, de azok sohasem jutottak el a néphez. A sajtó állott útjukban.

A nagytőke üzelmeivel foglalkozott egy konzervatív republikánus is, névszerint William Allen White, aki egyike az ország néhány tisztességes szerkesztőjének. Az *Emporia Gazette* című lapban egy 1943 májusában megtett washingtoni látogatása után a következőképpen magyarázza a helyzetet:

> «Az ember meg sem mozdulhat Washingtonban anélkül, hogy bele ne ütköznék abba a ténybe, miszerint két háború folyik: egy belső háború és egy külső háború.
>
> A belső háborút a különféle háborús irodákban vív-

ják meg. Az ország minden nagy iparvállalata meg van szervezve és sokan, talán legnagyobb részük, tagja a nagy országos társulatoknak, kartelleknek, amelyek a front mindkét oldalán működnek.

Itt Washingtonban minden társaság azon van, hogy a maga érdekeit védje. Épen és sértetlenül akar kikerülni a háborúból és csorbítatlanul akarja megőrizni szervezetét. Minden legális és illegális eszközt felhasznál ennek érdekében.

Az ember meglepődik, hogy a nagy trösztök vagy szindikátusok embereivel találkozik a különféle háborús irodákban. Ostobaság volna azt mondani, hogy ezt a New Deal hívei csinálják. Ezt az összpontosított ipari vagyonnak a kulisszák mögött megbúvó emberei irányítják, azok, akik akár közvetlenül, akár pedig alkalmazottaik révén felügyeletet gyakorolnak a trösztök birtokában levő gyárvállalatokat igazgató, jól megszervezett csoportok felett.

Legnagyobbrészt ezek az igazgató mágnások tisztességes és hazafias amerikaiak. Tehetséges emberek. Ha az élet tízféle viszonylatából kilencben találkozol velük, szívélyesek, udvariasak, keresztény úriemberek.

De a tizedik viszonylatban, amikor a saját szervezeteikről van szó, merevek, esztelenek, irgalmatlanok, nincsenek tekintettel sem Istenre, sem emberre, paranoiásak és époly gonosz szándékúak, mint maga Hitler.

Ellökélték, hogy a háborút saját részvényeseik számára akarják megnyerni — ez igazán nem meglepő. Azt is meg lehet érteni, hogy Hitler is minden áron azt akarja, hogy a németek nyerjék meg a háborút.

De a nagyiparosoknak ez a magatartása, hogy saját megítélésük és saját lelkiismeretük szerint irányítsák az ország iparát, nem valami kedvező perspektívát mutat a kisemberek számára.

Az ipari tőke nemzetközi szervezetei kegyetlen, barlanglakó vadállatok, amelyeknek óriási erejük van, de nincs társadalmi érzékük. Úgy lebegnek tisztességes és többé-kevésbbé keresztény kultúránk felett, mint a nagy, őskori hüllők, mint a modern idők nagy sárkányai, holott úgy tudjuk, hogy a sárkányok már kipusztultak».

Habár Mr. White Amerika legbátrabb szerkesztője és kiadója volt, még ő sem nevezte meg ezeket a barlanglakó, őskori hüllőket.

12.

DUPONT, HOOVER ÉS HITLER

«Végül is, a gazdasági hatalom koncentrációja a politikai hatalom koncentrációjára vezet, amely azt eredményezi, hogy hatalmas érdekeltségek kis csoportjai ellenőrzik az államot és az ország politikai életét.» — A képviselőháznak a Kistőkét Vizsgáló Bizottsága.

Amerika leghatalmasabb családja a duPont-család. Tudatában is van a hatalmának.

Egy hivatali memorandumban, amelyet a muníciós vizsgálóbizottság tett közzé az 1936 szeptember 18-i tárgyalás alatt, duPonték egyik főmegbízottja, K. K. V. Casey őrnagy duPontékról szólva kijelentette: «Ez a mi országunk . . .»

Ebben az időben éppen a Népszövetség nagyjelentőségű leszerelési konferenciája sikertelenségének okait kutatták. A tanuvallomások lezárása után Nye elnök azt mondotta:

> «Miután az egész (genfi) konferencia végetért és a világ munícióiparának emberei elérték, hogy a szerződés kedvük szerint való legyen, Simons ezredes (duPontéktól) azt jelentette, hogy még a külügyminisztérium is felismerte, ki ellenőrzi tulajdonképpen az országot».

«A halál amerikai kalmárai» jól leplezték üzelmeiket. A második világháborúban, teljes joggal, arra hivatkoztak, hogy ezúttal már nem puskaport kell gyártaniok, hanem modern robbanószereket. Eddig vezető amerikai tagja voltak a dinamitkartellnek, annak a kartellnek, amely öt vagy hat tröszt között osztotta fel a világot, most pedig a világ vegyi iparát felosztó «Három Nagy» amerikai tagjává lettek: Ez a három nagyhatalom a következő volt: duPonték, Imperial Chemicals és I. G. Farben. Több pénz nézett ki a vegyi iparból, mint a muníciókból és a pénz minden héten befolyt, tekintet nélkül arra, hogy háború volt-e, vagy sem.

De az I. G. Farbenről kiderült, hogy egyike Hitler fő anyagi támaszainak, tulajdonosai pedig vezető nácik. A kartell

a fasizmust fegyverezte fel, nem pedig a demokráciákat és minden bizonyíték azt tanusította, hogy az I. G. Farben egyike volt azoknak az erőknek, amelyek a világuralomra törő náci háborút sugalmazták.

Igy 1946 júniusában, amikor a megrázkódtatott világ konferenciákat kezdett az atomerőről és duPontékat azzal vádolták, hogy monopólizálni akarják azt az erőt, amely vagy elpusztítja a világot, vagy megszabadítja a föld lakosságát a nyomortól és a félelemtől, a cég tagadó nyilatkozatot tett közzé, amely szerint csupán *egy* dollárt kapott az amerikai kormánytól az atomiparban végzett hazafias tevékenységéért és nincsenek birtokában semminemű szabadalmi jogok. Ez igaz is volt.

«Ami az I. G. Farbent illeti», mondja duPonték nyilatkozata, «az a vád, hogy a duPont társaság és a német társaság között bármilyen, az Egyesült Államokra vagy az Egyesült Nemzetekre nézve káros természetű kapcsolat állott volna fenn, époly távol áll az igazságtól, mint a Pravdának az az állítása, hogy az atomerőt magán-monopóliumoknak adták el».

1944 január 6-án az Egyesült Államok kormánya azzal vádolta meg duPontékat és az angliai Imperial Chemical Industries-t, hogy kartellbe léptek a németországi I. G. Farbennel és a japáni Micuival. Nem ez volt az első eset, hogy a kormány vizsgálatot indított duPonték ellen. A Nye-Vandenberg-féle muníciós vizsgálóbizottság és a La Follette—Thomas-féle polgári jogokat vizsgálóbizottság és mások által szolgáltatott okirati bizonyítékban a következő vádak foglaltatnak:

1. DuPonték titokban támogatták Németország felfegyverkezését és különösen segítették Hitlert. (Lásd errevonatkozólag Munitions Hearings 12. rész; ennek és a Hoover-féle ügynek teljes tartalmát pedig az *In Fact* című lap 1942 február 1-i és 8-i számában.)

2. E munkájukban duPontékat támogatta a kereskedelemügyi miniszter, akit később duPonték anyagi segítségével az Egyesült Államok elnökévé választottak. Neve: Herbert Hoover. (Lásd Munitions Hearings, 9. rész, 73. ülésszak — különösen a 2138, 2140, 2143, 2146, 2158, 2166—70, 2173—76, 2242. oldalakon.)

3. DuPonték ellenőrzik a legnagyobb autógyárat, a General Motors-ot, amely akárcsak az autóipar többi része, hónapokig elhúzta átállását tankok és repülőgépek gyártására. (Bizonyítékokat lásd e könyv szerzője «A tények és a fasizmus» című munkájának 254, 262—64. oldalain.) Megakadályozta

azonkívül a tankmótorok szabványosítását is. (*In Fact*, 1942 november 23.)

4. DuPonték a NAM legnagyobb pénzügyi érdekeltségei közé tartoznak, amelyeknek egy a céljuk: szétzúzni a szakszervezeteket. (A La Follette-féle vizsgálóbizottság jelentése 6. rész 6. jelentés; lásd e könyv 19. függelékét.)

5. DuPonték a Szabadság Ligának és fiókintézményeinek legnagyobb anyagi támogatói közé tartoztak. E szervezetek közé tartoztak a Köztársaság Előőrsei, az első valóban jelentékeny amerikai fasiszta-mozgalom antiszemita szárnya. (Az Előszobázást és Kijárást Vizsgáló Bizottság jelentései, lásd e könyv 22. függelékét.)

6. DuPonték több pénzt fektettek be minden negyedik évben az elnökválasztásokba, mint bármely más uralkodó amerikai család, amelyet TNEC 29. monográfiája felsorol. DuPonték és A. P. Sloan, a General Motors-tól a déldakotai republikánus választói hadjáratban felhasznált 53.700 dollár 17%-át, vagyis 9000 dollárt fizették be.

7. DuPonték Japán felfegyverkezését is elősegítették. 1932-ben Micui 900.000 dollárt fizetett a duPont cégnek egy ammóniumnitrátot tartalmazó robbanószer képletéért. (Munitions Hearings.)

8. DuPonték, a General Motors és más amerikai trösztök összejátszottak Baron von Tippleskirch és Baron von Killinger náci megbízottakkal, hogy vezető üzletemberek és republikánusok bevonásával kereskedelmi és politikai szövetséget alkossanak. (Kongresszusi Napló 1942 augusztus 20, A 3364—66. old.; bemutatta John M. Coffee washingtoni képviselő, az e könyv szerzője által szolgáltatott dokumentumok alapján.)

A nyilvános dokumentumoknak itt felsorolt «bibliográfiája» megihletheti azt a szerzőt, aki a duPont birodalomról akar könyvet írni, ha talál olyan bátor kiadót, amely kihozza ezt a könyvet. A rendelkezésünkre álló hely rövidsége miatt csak két epizód történetét mondhatjuk itt el, amely megmutatja a duPont birodalom nemzetközi politikájának folytonosságát.

(1) DuPonték, Mr. Hoover és Hitler története.

Miután a versailles-i békekonferencia nem alkotta meg az igazi békét, a Népszövetség évről-évre konferenciákat tartott a világ leszerelésére, gazdasági bajainak megszüntetésére és egy nemzetközi bíróság felállítására. 1925-ben, amikor olyan hírek jártak, hogy Németország titokban fegyverkezik, leszerelési konferenciát terveztek Genfben.

A munició vizsgálóbizottság[1] kiderítette, hogy az amerikai kereskedelemügyi miniszter, aki nem volt más, mint a későbbi elnök, Herbert Hoover, táviratilag Washingtonba hívta a muníciógyárosokat egy titkos konferenciára, amely a genfi leszerelési tárgyalások elleni közös akciójuk programját volt hivatva kidolgozni. DuPonték és más lőszer- és fegyvergyárosok kaptak meghívót. Alább adjuk Hoover meghívójának egy fontos részét, amelyet a Winchester fegyvergyár kapott:

> «Felkérjük, küldje el megbízottját egy nem hivatalos jellegű előzetes megbeszélésre, amely a küszöbön álló és a nemzetközi fegyver-, munició- és hadfelszerelési kereskedelem ellenőrzésével foglalkozó genfi konferencia gazdasági vonatkozásait vitatná meg ... Nagyon fontos, hogy Amerika genfi kiküldöttje pontosan ismerje az amerikai vadászfegyverek és lőszerek gyártóinak nézeteit, hogy azoknak érdekeit megfelelőképpen képviselhesse ... Az Önök címére feladtunk a mai nap folyamán egy előzetes megállapodástervezetet». (2138. old.)

A későbbi tanuvallomásokból kiderült, hogy duPonték és a többiek már akkor tudtak a leszerelési konferenciáról, még mielőtt azt az amerikai nép tudomására hozták volna és tárgyalásokba bocsátkoztak Ruggles tábornokkal, még mielőtt őt hivatalosan Amerika kiküldöttjének nevezték volna ki. Felvették továbbá az érintkezést az Egyesült Államok különféle hivatalos embereivel, különösen azokkal, akik a hadsereg és a haditengerészet kötelékébe tartoztak, mielőtt egy szót is közzétettek volna a leszerelési konferenciáról. A nagy muníciógyárosok előszobázói és kijárói akcióba léptek, hogy elszabotálják a leszerelést, amint az a későbbi vizsgálatok folyamán kiderült.

Irénée duPont, akit tanuként idéztek meg, felolvasta egyik megbízottjának jelentését a Hoover-féle konferenciáról:

> «Az összejövetelt Hoover hívta össze, aki azt javasolta, hogy a megbízottak fejtsék ki nézeteiket, ezeket a nézeteket fektessék le írásban és jelöljenek ki egy bizottságot, amely egy későbbi tárgyalás alkalmával képviselheti az érdekelt iparágakat. Úgy reméltek, hogy ezen a

[1] Lásd Munitions Hearings 9. rész.

későbbi tárgyaláson már jelen lesz az a személy is, akit kormányunk a genfi konferenciára fog kiküldeni... A megjelent megbízottak egyhangú véleménye az volt, hogy komoly módosításokat kell eszközölni a határozati javaslat jelen formáján...» (2140. old.)

DuPont beismerte a Ruggles tábornokkal kapcsolatos kijárási akciót — habár ő azt «konferenciának» nevezi. Felolvasta azt a jelentést is, amelyet egyik megbízottja, Aiken Simons ezredes, küldött hozzá 1925 március 25-én vagyis 18 nappal azelőtt, hogy hivatalosan közölték volna, ki fogja képviselni az Egyesült Államokat Genfben. Simons ezredes a következőket jelentette:

«Utasításaim értelmében felkerestem G. L. Ruggles tábornokot, a tüzérség helyettes vezérkari főnökét, aki Genfbe fog menni.

Ruggles tábornok azt mondotta, hogy az Egyesült Államok magáévá tette a hadianyag-korlátozási programot és hogy az általunk javasolt engedélyekre vonatkozó terv egyáltalán nem tűnik ártalmasnak... A hadügyminisztérium ügyelni fog majd arra, hogy a külügyminisztérium megvédje az amerikai hadianyagipart... Erre azt válaszoltam, hogy errevonatkozólag még semilyen lépés nem történt... Ruggles tábornok ekkor azt javasolta, hogy döntsön az engedélyek fölött a kereskedelemügyi minisztérium (Hoover), amit én már sokkal jobbnak tartottam.» (2143. old.)

Clark szenátor megkérdezte:

«Nem tartja ön különösnek, hogy a genfi konferenciára kiküldött delegátus, akinek kinevezését mindenképpen titokban óhajtották tartani, tárgyalásra lépjen az önök (duPonték) megbízottjával erről a tárgyról, két héttel mielőtt a kinevezését bejelentette volna a külügyminisztérium?»

Irénée duPont:

«Csak annyit mondhatok, hogy úgylátszik, mégis tárgyalt.»

Nye szenátor megkérdezte duPonttól, miért szerette volna,

ha az engedélyezések fölött Hoover döntene. DuPont azt felelte :

«Úgy gondoltam, hogy a kereskedelemügyi minisztérium hivatottabb kereskedelmi tranzakciókkal kapcsolatos ügyek elbírálására, mint a külügyminisztérium . . .» (2146. old.)

Nye szenátor :

«Mr. duPont, 1924-ben mennyivel járult hozzá a duPont-cég a két politikai párt ügyének támogatásához?»

DuPont :

«. . . az errevonatkozó jelentéseket már átadták önnek.»

Nye :

«A jelentés nem teljes . . . 1924-ben összesen 34.096·64 dollárt juttattak a republikánus pártnak . . . Mi a véleménye, volt e valami köze e juttatásoknak Ruggles tábornok magatartásához?»

DuPont : «Semmi köze sem volt hozzá.»
Nye : «Hát Hoover magatartásához?»
DuPont : «Ahhoz sem.» (2147. old.)

A genfi konferenciával kapcsolatos tanuvallomásokból a muníciós vizsgálóbizottság kiderítette, hogy az Egyesült Államok külügyminisztériuma a leszerelés mellett volt és hogy ezen a téren nézeteltérései voltak a kereskedelemügyi minisztériummal. Hoover együttműködött a muníciógyárosokkal, nem akarta meggátolni, hogy a munícióipar pénzt keressen, míg a külügyminisztérium ellene volt ennek az üzletnek. Nye elnök a következőket olvasta fel Simons ezredes memorandumából :

«Mr. Hoover kijelentette, hogy az Egyesült Államok el fogja fogadni az engedélyezés valamilyen módját, de ő olyan rendszert akar megszervezni, amely által az Egyesült Államoknak minden vámhivatala is kiadhasson engedélyeket, egyszerű konzuli vízum bemutatása alapján. Hoover szerint az Egyesült Államok kormánya mindent el kell, hogy kövessen a késedelmeskedés, bürokrácia vagy egyéb akadályoztatás elhárítása érdekében. Nagyobb és

tisztára katonai áruk esetében, mint például nehézágyúk, csatahajók stb. mindenképpen Washingtonhoz kell fordulni, de még ekkor is mindent elkövetnek, hogy a gyárost ne érje semilyen kellemetlenség». (2158. old.)

Másszóval az Egyesült Államok részt fog venni egy fegyverkezést korlátozó konferencián Genfben, minek utána az elnök és a külügyminisztérium törekvéseit keresztülhúzzák, hogy a halál kalmárai zavartalanul folytathassák üzelmeiket.

Mellesleg az is kiderül, hogy míg Mr. Hoover a genfi üggyel foglalkozó konferenciára kiküldött meghívójában csupán «vadászfegyverekről és lőszerekről» beszél, duPonték kijárójával már nehéz ágyúkról és csatahajókról tárgyal.

Nye elnök:

«Júniusban történt, Mr. duPont, hogy Simons ezredes összefoglalta a genfi konferencia eredményeit egy levelében, amely most a mi 847. ügyiratunk. Simons levele így szól (felolvassa) . . . :

‚Hivatkozva a munícióipar nemzetközi korlátozásáról folytatott beszélgetésünkre, talán érdekelni fogja Önt, hogy legutóbbi washingtoni látogatásom alkalmával láttam a Genfben aláírott megegyezés másolatát és az távolról sem olyan rossz, mint amilyet mi vártunk. A muníciógyárosoknak lesz némi kellemetlenségük a külkereskedelmüket illetőleg, de nem fogják őket lényegesen korlátozni . . .‘

Miután a konferencia végetért és a világ munícióiparának emberei elérték, hogy a szerződés kedvük szerint való legyen, Simons ezredes azt jelentette, hogy még a külügyminisztérium is felismerte, ki ellenőrzi tulajdonképpen az országot . . .» (2166—67. old.)

Nye elnök:

«Mindebből az derül ki nagyon-nagyon világosan, hogy amikor kormányunk valamilyen megegyezést illetőleg tárgyalásokba bocsátkozik más kormányokkal, akkor nem biztos, hogy a kormány összes minisztériuma is egyetért a megegyezéssel. Megtörténhetik, hogy az egyik minisztérium hajlandó tárgyalni a többiekkel, de nincsen semmi biztosíték arra nézve, hogy a többiek is hajlandók együttműködni vele s hogy végül a kormány egésze meg tud állapodni.

Az előttünk fekvő bizonyítékok rendkívül szembeszökően példázzák, hogy a külügyminisztérium óhajaira és érdekeire —, amelyek egy valóban értékes konferencián való részvételünkre vonatkoztak, hiszen ott a világ fegyverkereskedelmének ellenőrzéséről volt szó — nem volt tekintettel sem a hadügyminisztérium, sem a kereskedelemügyi minisztérium (Herbert Hoover), amely a munícióipar kívánságának megfelelően a konferencia munkáját ellenzők terveit fogadta el». (2169—70. old.)

A tárgyalások alatt azután kiderült, hogy a duPonték által vezetett mun cióipar Németország titkos felfegyverzéséből húzott profiton akart osztozni, mit sem törődve az érvényben levő szerződések megszegésével. Lássuk erre vonatkozólag Vandenberg szenátor nyilatkozatát:

«Általános jellegű bejelentést szeretnék tenni... hogy megértsük, mit is csinálunk mi most. Németország és Ausztria újjáfelfegyverezését tárgyaljuk meg... A versailles-i kaland gyümölcseivel foglalkozunk... Sötét befolyások hiúsították meg a hadiipar jelenlegi korlátozását, de most legalább tudunk a veszélyről... Ez volt legnagyobbszabású kísérlet a világtörténelemben, hogy leszereljék az államokat... Nyilván elvethetjük azt a feltevést, hogy a szövetséges kormányok hozzájárultak Németország felfegyverzéséhez... Hiszen ők le akarták szerelni Németországot... Csak az lehetséges, hogy még a kormányoknál is erősebb hatalmak játszottak közre, amelyek feltek a konferencia kimenetelétől és befolyásolták azt... Azon vagyunk, hogy kideritsük, melyek ezek az erők... Németországon kívül két olyan forrás volt és van, amely profitálhatott Németország felfegyverzéséből... Az egyik forrás az, amely a fegyvereket eladta... Casey őrnagy, jelentették-e Önnek az Ön cégének európai megbizottai 1924 vagy 1925 folyamán, hogy létezik valami titkos francia-angol jelentés Németország és Ausztria felfegyverzésére vonatkozólag?»

K. K. V. Casey őrnagy:

«Azt hiszem, hogy volt egy ilyen memorandum». (2173—76. old.)

Még egy dokumentum van, amely azt bizonyítja, hogy

Herbert Hoover valóban támogatta a muníciógyárosokat. Ez a dokumentum a muníciós vizsgálóbizottság 831. ügyirata. Simons ezredes jelentését tartalmazza, amelyet a Winchester és más fegyvergyárakhoz intézett és amelynek egyik része a következőképpen szól:

> Törvényhozás a fegyver- és munícióexport ügyében.
> 1925 tavaszán vált ismeretessé, hogy nemzetközi kongresszust fognak tartani Genfben a muníció-export korlátozása céljából és hogy bizonyos külföldi elemek valószínűleg mindent elkövetnek majd a magánkézben levő muníciógyártás megtiltása érdekében. 1925 március 28-ára Mr. Hoover kereskedelemügyi miniszter táviratilag hívta össze az amerikai gyárosok egy részét . . . Ezen a konferencián Mr. Hoover elnökölt . . .
> Úgy találtuk, hogy Mr. Hoover rokonszenvezik velünk és mindenképpen támogatni óhajt bennünket. Másik 36 iparvállalatnak küldtünk további meghívót . . . Határozati javaslatot hoztunk, amely az amerikai gyárosoknak a tervezett nemzetközi megegyezéssel szembeni ellenvetéseit tartalmazza . . .
> Úgy hisszük, hogy Mr. Hoovernek egy bizottság megalakítását célzó tevékenysége, valamint e bizottság későbbi munkája következtében sikerül elérnünk, hogy a genfi konferencia ne fogadjon el olyan nemzetközi megegyezéseket, amelyek az amerikai gyárosok érdekeit sértenék. Tudomásom szerint a bizottságot nem oszlatták fel.
>
> (Aláírás) *Aiken Simons.*
> (Dátum) 1928 február 22.»
> (2242. old.)

A vizsgálóbizottság elnökének zárószava:

> «Ebből a levélből kiderül, hogy Simons ezredes úgy véli, Mr. Hoover kereskedelemügyi miniszternek és a bizottságnak sikerülni fog a genfi konferencia elgáncsolása . . .»

A Nye-Vandenberg-féle bizottság azt is jelentette, hogy mielőtt és miután Herr Hitler átvette a német állam vezetését, duPonték azon amerikai cégek közé tartoztak, amelyek az ottani felfegyverkezést támogatták.

A német nagyipar 1923-tól fogva fizette Hitlert. (Fritz Thyssen «Én fizettem Hitlert» című könyvében megad minden

részletet errevonatkozólag.) A német nagyipar biztosítva akarta látni magát, hogy a német köztársaság ne kötelezze a vesztett háború által Németországra kényszerített jóvátételi kötelezettségek megfizetésére ; a nagytőke alacsony adókat akart és szabad vállalkozást (ami a NAM-nak is jelszava) és mindenekfölött védelmet akart a munkásság jogainak az amerikai Wagner-törvényhez hasonló kiterjesztése ellen. Minthogy Németország névleg köztársaság volt, amelyet a szociáldemokrata párt vezetett, a nagyipar attól félt, hogy a munkásság túlságosan nagy kutyává fogja kinőni magát. Később azután rájött, hogy a szociáldemokratákkal lehet üzletet csinálni. De nem tudta elbolondítani Németország dolgozó népét.

Ebben az időben hallotta Thyssen, hogyan bolondítja Hitler a népet. Hitler nácinak nevezte pártját, ami a Nemzeti Szocialista Munkáspárt rövidítése és szocialista jellegű ígéreteket tett a munkásságnak. Thyssen tudta, hogy mindez csalás és hogy Hitler elfogadja a nagytőke pénzét. 1923-ban kezdte rendszeresen fizetni Hitlert, a sörcsarnoki fiaskó után és később mások is csatlakoztak hozzá, úgyhogy 1932-ben, amikor Hitler csillaga elhalványult és úgy tűnt, hogy a baloldali koalíció helyzete megerősödik, a nagytőke kartelljei milliókat mozgósítottak és 1933-ban uralomra juttatták Hitlert.

DuPonték tudták, hogy mi történik. Wendell R. Swint, a duPont-birodalom külügyi osztályának főnöke a muníciós vizsgálóbizottság előtt tett tanuvallomásában kijelentette, tudott arról, hogy Kruppék «tervet dolgoztak ki, melynek alapján az ipar járuljon hozzá a (náci) párt költségeihez, és valóban, minden nagyiparost felszólítottak, hogy az általa évenként kifizetett munkabérek ½%-ával támogassa a náci mozgalmat». A nagy I. G. Farben is közölte Swinttel, hogy a német ipar támogatta Hitler náci szervezetét. Swint vallomása szerint Dr. Carl Bosch, az I. G. Farben embere azt mondotta neki, hogy «fasizmus vagy bolsevizmus» — erről van szó. Valójában Bosch a hitleri propagandát ismételte, mert abban az időben Németországban koalíciós kormányzat volt, amely magában foglalta a konzervatív jobboldalt, a katolikus középpártot és a szociáldemokrata baloldalt, amelyek mind a nácizmus lecsillapításának politikáját követték.

A muníciós vizsgálóbizottság arról is tudomást szerzett, hogy Roosevelt elnökké választása után is, de hivatalbalépése előtt, amikor még Hoover volt az elnök, Felix duPont szerződést írt alá egy náci ügynökkel, aki Gierának nevezte magát, de valójá-

ban azonos volt Peter Brennerrel, a nemzetközi kémmel. Ez 1933 február 1-én történt. Ebben az időben még mindig tilos volt munícióit küldeni Németországba, duPonték azonban mégis megbízták Gierát, hogy Hollandián keresztül fegyvereket csempésszen oda. A szerződés Gierát a cég hollandiai és németországi ügynökévé nevezte ki, avégett, hogy «tárgyalásokat folytasson az említett területen lakó vevőkkel, katonai lőfegyverek és robbanóanyagok eladása ügyében». A Nye-bizottság kezébe került levelekből kitűnik, hogy Giera és William N. Taylor ezredes, duPonték párizsi megbízottja, valamint Casey őrnagy megtárgyalta, milyen módon lehet fegyvert csempészni Németországba. A szenátusi bizottság idézi Taylort, aki azt mondotta, hogy könnyű fegyvereket szállítani Németországba a holland folyókon át, mert nincs ellenőrzés és «a Hollandián keresztül Németországba történő aktív fegyvercsempészéssel foglalkozó Taylor-féle jelentésekből kiderül, hogy a Giera-ügynökség által Hollandiában felvásárolt katonai lőfegyverek és robbanószerek mennyisége igen tekintélyes. Továbbá az elképesztő szerződés, amely ugyancsak katonai lőfegyverek és robbanószerek németországi eladására vonatkozik, nem tartalmaz semmiféle fenntartást a versailles-i szerződés, valamint az Egyesült Államok és Németország közötti megállapodásra vonatkozólag, amely megtiltja az ilyen katonai áruk Németországba való szállítását».

Lammot duPont tájékoztatta a Giera-ügyről Harry (később Lord) McGowant, az Imperial Chemicals emberét és 1933 március 6-án az angol munícióis lord azt válaszolta, hogy «német barátaink ... nem voltak tétlenek ... biztos vagyok benne, hogy ha hazájukon belül biztosítva lesz a gyártás ... akkor állandó pozícióra tesznek szert az iparban». De McGowan nem akarta, hogy duPont beleüsse orrát az ő kartellizált területébe és így arra kérte, menessze Gierát. DuPont 25.000 dollárt fizetett Gierának és a pénzt költségszámláján könyvelte el. Egyikőjük sem került börtönbe.

Közvetlenül ezután duPonték Gierát, a német kémet, Japánba küldték, hogy ott képviselje érdekeiket, — állapította meg a szenátus vizsgálóbizottsága. Amikor Giera alkalmazásért folyamodott duPontékhoz, azzal hencegett, hogy kém volt, tizenhárom országban dolgozott, többek között az Egyesült Államokban is az első világháború folyamán, mégpedig német érdekekért. Egyike volt azoknak a kémeknek, akiket von Papen kapitány és Boy-Ed kapitány alkalmazott itt 1914-től 1917-ig. 1917 április 6. után, amikor az Egyesült Államok háborút üzent

Németországnak, Giera, a német kém «otthagyta a németeket és nekünk dolgozott (duPontéknak), hogy megmentse a nyakát» — tanusította Casey őrnagy. (Munitions Hearings, 12. rész.)

A bizonyítékokból kiderül, hogy duPonték hozzájárultak Németország felfegyverzéséhez és támogatták a nácikat, továbbá az, hogy duPonték barátságos tárgyalásokat tartottak Herbert Hooverrel, az akkori kereskedelemügyi miniszterrel, a munícióipar korlátozásának enyhítésére vonatkozólag.

1928-ban a duPont birodalom óriási összeggel járult hozzá ahhoz a kampányhoz, amely Herbert Hoovert elnökké választotta.

Az 1928-as ügynek az az érdekessége, hogy éppen ebben az évben határozták el duPonték és az Anaconda réztársaság, hogy egy katolikus-liberális jelöltet, Alfred E. Smith-t fognak támogatni. (A vallási gyűlölet, amelyet ebben a hadjáratban felkeltettek, akárcsak a Lehman ellen felkeltett gyűlölet, bizonyítja, mennyi náci-fasizmusunk van ebben az országban, de ezzel egy másik kötetben kellene foglalkozni.)

Mindazonáltal, habár duPonték a demokrata párt nagy pénzügyi támogatói voltak, nem felejtették el, hogyan dolgozott értük Hoover és így ugyanakkor a republikánus kampánynak is főtámogatói lettek. Igy aztán semmiképpen sem veszíthettek.

A republikánusok 9,433.604 dollárt mozgósítottak, hogy Hoover megválasztását biztosítsák. De ez a puszta szám még nem magyaráz meg semmit. Egy csomó nagytőkés adta össze a pénzt, amelynek pontosan a felét, majdnem 5,000.000 dollárt néhány ember fizetett be, személyenként 5000—50.000 dollárt, vagy még annál is többet. 1932-ben, amikor Hoover immáron diszkreditálva, ismét jelöltette magát, 112 ember, akinek javára vált az elnöksége, vagy úgy remélte, hogy majd a jövőben húz belőle hasznot, adta össze a választási hadjáratba belefektetett milliók 10%-át. (Bizonyítékokat lásd prof. Louise Overacker «A pénz a választásokon» c. könyvében.)

1928-ban Alfred duPont 25.000 dollárt adott a Hoover-alapra, Lammot 10.000 dollárt, T. Coleman 10.000 dollárt, Felix az 1—5000 dolláros osztályban szerepelt. Alfred P. Sloan, a General Motors-tól 25.000 dollárt adott és a Fisher-testvérek ugyancsak a General Motors-tól és a Fisher Bodiestől 100.000 dollárt. Ezenkívül voltak még kölcsönök és tartozások, amelyeket duPonték segítettek kifizetni.

(2) DuPonték kartellbe léptek a nácikkal, ennek teljes

történetét az 1944-es katonai ügyeket kivizsgáló bizottságnak a nemzetközi kartellek gazdasági és politikai vonatkozásairól kiadott 1. monográfiájában találhatjuk meg. A 6. oldalon megállapítja ez a monográfia, hogy «létezett egy ‚gentleman's agreement' duPonték és az I. G. Farben között, miszerint mindegyik opciót ad a másiknak az új gyártási eljárásokra és gyártmányokra», majd érdekes történet következik egy akrilsavas műanyagról, amelyet fontonként 85 centért hoztak kereskedelmi forgalomba, ugyanezt az anyagot pedig unciánként 45 centért adták el a fogászoknak. Az a veszély fenyegetett, hogy ez utóbbiak rájönnek arra, hogyan csapják be őket. Ez azonban nem volt nagy probléma a szabadvállalkozás számára. Ha arzént vagy más veszélyes mérget adnak hozzá az anyaghoz, amelyet 85 centért árultak, akkor azt nem lehet többé fogászati célokra felhasználni. Igy hát elhatározták, hogy egy százaléknyi mérget kevernek bele (19. old.).

Amikor a háború már a levegőben lógott, a kartellek nyugtalankodni kezdtek jövőjük miatt. Az okirat leleplezi, hogy a kartell amerikai tagjai megígérték a náciknak, visszaállítják a szerződéseket és a «gentleman's agreement»-eket a háború után, tekintet nélkül arra, hogy melyik fél győz. Ahol profit van, ott nincs hazafiasság. Egy argentinai cégben vállalt érdekeltséggel kapcsolatban az okirat a következőket állapítja meg :

> «DuPonték egyetértettek az Imperial Chemical Industries-szal ezen a téren (hogy háború idején nem szállíthatnak a náciknak), de biztosították az I. G.-t háborúutáni együttműködésükről.
>
> DuPontéknak az Imperial Chemicallal és az I. G. Farbennel való kapcsolatai, 1939-től 1941-ig, megmutatják, milyen problémákkal kellett megküzdenie egy semleges országbeli kartell-tagnak, ha meg akarta tartani összeköttetéseit . . . DuPont beleegyezett abba, hogy ne közölje az angolokkal az I. G. információit . . .
>
> Amikor az Egyesült Államok náciellenes politikája egyre nyilvánvalóbbá vált, néhány kartellben levő amerikai társaság csökkentette, habár teljesen nem szüntette meg, a német társaságokkal való kapcsolatait.
>
> DuPonték például még 1940-ben is szerződésekről tárgyaltak az I. G. Farbennel».
>
> (Az idézetek a 62. és 64. oldalról valók.)

1941-ben a duPont társaság határozatot hozott, amely

kijelentette, hogy tárgyalásait «felfüggeszti a jelenlegi nemzetközi válság megszüntéig». Az «ellenséges javak előzetes tulaidonbavétele» címén az okirat háború alatt történt szabadalmi bejegyzésekről szól és duPonték eredeti szerződéseit idézve hozzáteszi:

«Mindezek ellenére mindkét fél megegyezett abban, hogy bármikor visszavonják bejegyzett szabadalmaikat vagy szabadalmi kérelmeiket».

Végül az okirat 74. oldalán megállapítja, hogy duPontéknak volt egy megállapodásuk, mely szerint kartellszerződéseik legnagyobb részét felújítják a háború után.

Erre vonatkozólag az első bizonyítékot Wendell Berge helyettes államügyész nyujtotta be, aki 1947 szeptember 7-én a Kilgore-bizottság előtt kijelentette:

«Nagyon is kézzelfogható az a veszély, hogy a németországi monopolista cégek kartellszerződések fenntartása és megújítása révén megőrzik hatalmukat. Például az I. G. Farbennek megállapodása volt duPontékkal és az angol Imperial Chemical vegyipari társasággal a délamerikai piac felosztására vonatkozólag. DuPonték külügyi osztályának duPonték végrehajtóbizottságához intézett 1940 február 9-én kelt jelentése a következőket állapítja meg:

‚A duPont Co. közölte az I. G.-vel, hogy a háború után fel fogja használni összeköttetéseit az I. G.-val való kapcsolatok újrafelvétele érdekében'.

Később, 1940-ben duPontéknak az Imperial Chemicalhoz intézett egyik közlése tisztelettel emlékezik meg az I. G. Farbennel szembeni kötelezettségeikről (a német cég ebben a közlésben, mint ‚régebbi részvényes' szerepel):

‚Úgy gondolom, mindnyájan megegyezünk abban, hogy van erkölcsi kötelezettség és ha a körülmények megengedik, lehetővé kell tenni, hogy ezek a régebbi részvényesek ismét részvényesekké legyenek, bár azt, hogy ez milyen alapon történjék, majd annak idején fogjuk megtárgyalni.'»

Amikor Berge ideért, Kilgore elnök közbeszólt és megkérdezte, vajjon a duPont—I. G. Farben-féle szerződések azonos jellegűek-e a Standard Oil—I. G. Farben-féle szerződésekkel,

amelyeket Truman szenátor árulóknak minősített. Mr. Berge igennel válaszolt.

Mind Kilgore szenátor, mind pedig Mr. Berge kiemelte azt a veszélyt, amely a Standard Oil, a duPont és a nácik közötti szerződések megújításából származik. A tanulságot mindebből legjobban Mr. Berge vonta le, a duPont-ügyben benyujtott bizonyítékokhoz fűzött nyilatkozatában. Mr. Berge azt mondotta:

«Minthogy Németország katonai veresége nemsokára be fog következni, a németek mindent elkövetnek majd, hogy ipari hatalmukat megmentsék.

A németek tudják, hogy legjobban úgy készíthetnek elő egy új háborút, ha monopolista iparvállalataikat fenntartják. Ezeknek a vállalatoknak szerződéseik voltak az angol és amerikai iparral. Ha ezeket a szerződéseket fenntarthatják, vagy megújíthatják a jövőben, akkor lehet, hogy a mi országunk megnyeri a háborút, de Németország nagy lépéssel halad előre a béke megnyerése felé.

A következő néhány hónapban látni fogjuk, hogyan áramlanak Németországból kifelé a politikai ügynökök, akik közönséges üzletembereknek álcázzák majd magukat».

A nagyközönség nem ismeri a tényeket, sohasem jutottak tudomására ezek a bizonyítékok. A napilapok, amelyek agyonhallgatták duPonték valódi történetét, lehetővé tették számukra, hogy úgy viselkedjenek, mintha a bizonyítékok nem is léteznének.

13.

A PIRAMIS CSÚCSA

Csak az idősebb nemzedék fog emlékezni a közelmult szörnyetegeire : az öreg John D. Rockefellerre, arra az emberre, aki milliókat tett özveggyé és árvává és akinek fegyveres szolgálatosai a Colorado állambeli Ludlow munkásai közé lőttek ; és az öreg John Pierpont Morganra, akinek a neve egyértelmű a Wall Street és a minden baj forrását jelentő pénzimádat nevével.

Az idők folyamán lekopott az átok Rockefeller nevéről, hála egy új fegyver rendkívül hatásos használatának : a propagandistáról, vagy a «plutogógusról» van szó, Mr. Ivy Lee-ről, arról az emberről, aki a Barnum & Bailey cirkusz fűrészporából és a hirdetésekből csinált sajtóügynökséget.

Ami Morgant és a Wall Streetet illeti, ezeket oly nagyszerűen, oly tökéletesen és oly titokban rehabilitálták, hogy csak az ú. n. populisták maradványai, az akkori szocialisták és a későbbi kommunisták merték a legmélyebb tisztelet és alázat tónusától eltérő hangon említeni őket. Ezért azután a tiszteletreméltó sajtó és a tiszteletreméltó polgárság bolondoknak és esztelen fanatikusoknak nevezte őket.

Egy emberöltő telt el a Wall Street fehérremosdatásával, a Morgan név bearanyozásával. Olyannyira visszaférkőztek a közönség kegyébe, hogy semmi bajuk sem történt, amikor 1946-ban az igazságügyminisztérium vizsgálóbizottsága kimutatta, a hat leghatalmasabb bankcsoport, melyet Morgan, Stanley & Co. irányít, monopolizálja az ország kereskedelmét, gigászi trösztöket, vasúti társaságokat, közüzemeket és bankokat vezet, s így tökéletesen uralkodik a nagyiparon. Ebből az derül ki, hogy a «szabadvállalkozás» kifejezés, amelyet ügyes

nyelvtani fogással vezettek be az 1929-es gazdasági válság után, a rosszízű «kapitalizmus» szó helyettesítésére, megérdemli a század homéroszi kacaját.

Az idők megváltoztak. Egy emberöltő alatt a két leghatalmasabb ujságtröszt, Hearsté és Roy Howardé megváltoztatta politikáját és szociális színezetét. Az előbbi, amely demagóg módon harcolt az érdekeltségek, a Wall Street, Morgan és a többiek ellen, most a Standard Oil szenvedélyes védelmezőjévé vált; az utóbbi pedig a nép szócsövéből a Wagner-törvény és minden munkáspárti New Deal-törvény támadójává. A *World* kimúlt. Öccse, a *St. Louis Post-Dispatch* továbbra is harcol a népért, de ez a lap mindig csak magános vidéki hang volt, ahelyett, hogy országos harsona lett volna. A többi laptröszt McCormick—Patterson, Gannett és az újonnan jött John. S. Knight ötösfogata már nem a közjóért harcol.

Ezek a lapszövetségek és társaik, amelyek a közvéleményalakító sajtót alkotják, ma nemcsak, hogy a Wall Street és Morgan pártján állanak, hanem maguk is részei annak a pénzügyi rendszernek, amelyet fehérre mosdatnak, de sohasem leplezik le Amerika urait és ezeknek üzelmeit. Történelmi tény, hogy a kormány minden nyomás és politikai presszió ellenére is legális akciókat indít ellenük, de ezek nem hatnak már a közvéleményre, egyáltalán nem mozgósítják azt, alig történik valami.

Különösen igaz ez akkor, ha a Morgan-ház és a Wall Street pénzügyi és ipari óriásai állanak a vizsgálat tüzében.

1946 és 1947 nagy részében egy állami esküdtszék ülésezett New York Cityben és az igazságügyminisztérium benyujtotta hozzá azokat a bizonyítékokat, melyeknek alapján megvádolta a Hat Nagy bankjait, az ország hat legnagyobb magánbankházát: a Morgan, Stanley & Co., First Boston Corporation, Dillon Read & Co., Kuhn, Loeb & Co., Barney & Co. és Blythe & Co. bankházakat. Kisebb cégek is bele voltak keverve ebbe az ügybe: a Mellon Securities Corporation, Lazard Frères, Lehman Bros., Kidder Peabody & Co., Halsey, Stuart & Co., Goldman, Sachs & Co., Stone & Webster Securities Corporation és még sokan mások.

A Beruházási Bankok Szövetségének 730 tagja van, de ebből 38 igazgatja az ország kereskedelmi életének 91%-át és ebből a 38-ból a Wall Street Hat Nagyja az országos összesség 57%-át. További 14 newyorki bankár 21%-nyi részt kap a kereskedelmi életből és 18 kívülálló — Wall Street-i összeköt-

tetésekkel természetesen — további 12%-ot. Eszerint 692 cégre az ország pénzügyeinek csak 9%-a marad.

A Hat Nagy a következőképpen osztotta fel a terepet:

Morgan, Stanley & Co. 2.142,000.000 dollár, vagyis az országos egésznek 23·2%-a,

First Boston Corporation, 986,000.000 dollár, vagyis 10%,

Dillon, Read & Co., 680,000.000 dollár, vagyis 7·4%,

Kuhn, Loeb & Co., 618.000.000 dollár, vagyis 6·7%,

Smith. Barney & Co., 472,000.000 dollár, vagyis 5·1%,

Blythe & Co., 388,000.000 dollár, vagyis 4·2%.

Az 1934-től 1939-ig terjedő ötéves időszakban a TNEC 24. monográfiája szerint a Beruházási Bankok összesen 36.100,000.000 dollárt forgalmaztak és 1946 első hat hónapjában az igazságügyminisztérium megbizottja szerint, aki azt állította, hogy az általa benyujtott szám nem teljes, 4.465,800.000 dollárt.

Ezekből a csillagászati számokból egészen nyilvánvaló, hogy az ilyen sokmilliárd dollárt ellenőrző néhány cég és néhány ember monopóliumának igen súlyosan kell érintenie az ország gazdasági életét.

Az igazságügyminisztérium kijelentette az esküdtszék előtt, hogy ezeknek a bankároknak valóban volt monopóliumuk és hogy hatalmukat az ország kereskedelmének kézbentartására használták fel.

Az igazságügyminisztérium azzal vádolta a bankárokat, hogy ők döntenek az iparvállalatok fejlesztése és csökkentése felett. Azzal vádolta a bankárokat, hogy ők osztják fel a piacot monopóliumaik számára, hogy megszabják az árakat, hogy ők döntenek afölött, milyen technikai újításokat és szabadalmakat tegyenek hozzáférhetővé a közönség számára és melyeket tartsanak vissza, vagy akadályozzanak meg végképpen.

Azzal vádolta a bankárokat, hogy részvény- és kötvénykibocsátásokat kezdeményeznek ahelyett, hogy az ipart támogatnák.

Azt állította, hogy a trösztellenes törvényeket a közösség érdeke ellenében megszegték.

Végül azt állította, hogy itt, a pénzügyi és ipari hatalom ormán tökéletes monopólium uralkodik, ami szöges ellentétben áll a «szabadvállalkozással», mely a NAM és a sajtó szerint nem más, mint «az amerikai életforma».

A vádaknak és bizonyítékoknak rendkívüli fontosságuk volt az Egyesült Államok népe számára. Ha a választók tájékozva vannak, akkor a közvélemény és a szavazócédula segítségével gyakran sikerül érvényt szerezniök annak a demokratikus eljárásnak, melyet a köztársaság megalapítói az alkotmányban, a Jogok Nyilatkozatában fektettek le. De ehhez előbb tájékozva kell lenni. És minthogy a sajtó legnagyobbik része nem tájékoztatja a közönséget, valahányszor annak a veszélye forog fenn, hogy ellenségévé tesz valakit az ezer leghatalmasabb amerikai közül s így anyagi károsodás éri, nyilvánvaló, hogy a közönség legnagyobb része nem fogja megismerni a tényeket és nem fog értelmesen cselekedni.

Ebben az ügyben majdnem tökéletes volt a hallgatás. Az ország legnagyobb napilapjában, a *New York Times*-ban egyetlen szó sem jelent meg, holott éppen a *Times* volt az, amely még jóval a vizsgálat megindítása előtt, pontosan 1944 szeptember 7-én, elsőnek említette meg annak lehetőségét. «Támadás a Wall Street ellen», ez volt akkori cikkének címe, de amikor a vizsgálat — nem is támadás — folyamatban volt, a *Times* mindent elfelejtett róla. Ebben az 1944-es hírében természetesen nem említi a Morgan-házat és amikor Morgan is vizsgálat alatt állott, a *Times* — és a sajtó többi részének — hallgatása tökéletesen érthető.

Az *In Fact* 1946 augusztus 5-i száma közölte a hírt. Később átvette és címszalagján hozta a *Labor*, a vasúti munkások hivatalos lapja, augusztus 17-én, majd még egynéhány ujság, nevezetesen a *New York Post* (augusztus 14-én, de nevek említése nélkül) és október 25-én a *PM*. A Montana állambeli Murray szenátor felismerte, milyen szédítő jelentősége van ennek a vizsgálatnak és az *In Fact* teljes cikkét beiratta a Kongresszusi Naplóba. Minthogy a Napló kiváltságos helyzetben van, a lapoknak semmi ürügyük sem maradt a hír elhallgatására. Fontos hír volt ez, megnevezte az összes személyeket és senkinek sem történhetett semmi baja, ha a Kongresszusi Naplóból idéz. Mégsem idézett senki.

Fölösleges volna Hearsték International News Service, vagy Howardék United Press nevű hírügynökségét megkérdezni, miért hallgatott. De az Associated Press több mint ezer napilap «szövetkezete» s arra van hivatva, hogy minden hírt lehozzon, tekintet nélkül bármely tulajdonosának elfogultságára és az AP nagyon is hangos az ujságírói etika védelmében. Augusztus 9-én azonban csak körülbelül kétszázötven szónyi,

vagyis egy gépírt oldalnál rövidebb jelentést adott ki a vizsgálatról. Ennek első bekezdése így szól:

> «New York, augusztus 9. (AP) Az ország legnagyobb beruházási bankházainak igazgatói, akik kérték, ne tegyék közzé a nevüket, közölték, hogy az igazságügyminisztérium trösztellenes osztályának megbízottai komoly vizsgálatot kezdtek a beruházási bankok multbeli és jelenlegi üzelmeit illetőleg».

A második bekezdés azt mondta, hogy az igazságügyminisztérium is elzárkózott mindennemű felvilágosítás megadásától, az oldal többi része pedig csak locsogás volt.

Egyetlen nevet sem említettek meg. Az igazságügyminisztérium egyetlen szenzációs vádját sem hozták szóba. Azok a napilapok, amelyeket az Associated Press szolgálat lát el híranyaggal, még azt a néhányszavas jelentést sem hozták, amelyet kaptak. És így habár valójában nem lehet azzal vádolni az Associated Presst, hogy Hearstékkal, Howardékkal és néhány más, saját hírügynökséggel rendelkező napilappal együtt részt vett volna az «elhallgatási összeesküvésben», végeredményben mégiscsak elhallgatás volt, ha összeesküvés nélkül is. Mintahogy «az a hazugság, amely félig igazság a legsötétebb hazugság», épúgy «az a hazugság cáfolható meg a legnehezebben, amely részigazság». Ilyeténképpen ez a hír, amely a való igazság egy részét mondta csak el, rosszabb volt mint az, amely elejétől végéig hazudott vagy amelyik hallgatott az ügyről.

Agyonhallgatták a «Gazdasági koncentráció és a második világháború» című 359. oldalas hivatalos kormányjelentést is, amelyet a kisebb hadiüzemek szövetsége adott ki a szenátusnak a kistőkét vizsgáló bizottságán keresztül.

Miért hallgatott a sajtó? Egészen világos: soha még a kormány által kiadott dokumentum nem nevezte így nevén azokat az embereket, akik Amerikát birtokolják és ellenőrzik.

Elsősorban szó van a «nyolc érdekeltségről», Wall Street-i gyökereivel, amely uralkodik az országon, a 200 legnagyobb trösztből 90 fölött gyakorol felügyeletet, különféle összefonódó igazgatósági tagságok kötik össze és az ország két leghatalmasabb polgári szervezetében egyesül: a NAM-ban és az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájában. A dokumentum szavaival élve:

Az ország néhány mammut-trösztjét, amely most már egész gazdasági életünkön uralkodik, mindössze néhány ezer részvényes tartja kezében és egy maroknyi óriási pénzügyi érdekeltség ellenőrzi őket».

Minden iparágban az élelmiszer-, a szeszesital-, a fűszer-, a szappan-, a műselyemiparban két vagy három vagy legfeljebb négy társaság rendelkezik az országban eladott összes termékek 50—80%-a felett. Ezeket a cégeket bankjaik és politikai-gazdasági szövetségeik kötik össze ; évről-évre nőnek és egyre monopolisztikusabbakká válnak és minden férfi, asszony vagy gyerek, aki pénzt ad ki, anyagilag támogatja őket és külön adót fizet a monopóliumokért.

A jövőre vonatkozólag a jelentés hasonló helyzetet jósol az atomerő felhasználásánál is. A kormány 1.300,000.000 dollárt költött az atombombát gyártó üzemekre, amelyeket három cég, Union Carbide & Carbon Co., Eastman Kodak és duPont igazgatott. Majdnem a teljes felszerelést két cég szállította, a Westinghouse és a General Electric. A jelentés így folytatja :

«Azoknak a konszerneknek, amelyek az atomüzemek felszerelését szállították és azoknak a cégeknek, amelyek ezeket az üzemeket igazgatták, tudományos tapasztalatban és gyártási titkokban óriási előnyük lesz minden más cég fölött az atomerőnek békés célokra való felhasználásánál».

A vagyonnak és hatalomnak kevesek kezében való összpontosulása kétségtelenül az amerikai demokrácia egyik legnagyobb veszedelme. Murray szenátor a jelentés bevezetőjében azt mondotta :

«Ha hiszünk abban, hogy szabadvállalkozási rendszerünket meg kell őriznünk, ha hiszünk abban, hogy az amerikai gazdaság egy szabad társadalom gazdasága kell, hogy legyen — akkor nem ülhetünk tétlenül és nem nézhetjük ölbetett kezekkel, miként veszik át a monopóliumok a hatalmat. Nem kockáztathatjuk meg e hatalomátvétel következményeit, mert ebben a harcban ha kevesen vagyunk és csak későn lépünk közbe, nem lesz még egy alkalmunk a győzelemre».

Ha ez a dokumentum és Murray-nek a szenátushoz intézett felhívása a Bryan-korszakban vagy az 1920-as években látott volna napvilágot, akkor kétségtelenül rendkívül heves politikai és sajtókampány követte volna. A lapok címoldalon hozták volna az ügyet és Scrippsék és Hearsték vezércikkei demagóg módon foglalkoztak volna vele, a magazinok megmagyarázták volna, mi a jelentősége — hogy azután ganajtúrással vádolják meg őket.

«Mi pusztította el a szabadságot és az emberi jogokat minden kormányzatban, ami csak létezett a nap alatt? Minden hatalomnak egy testben való összpontosulása», írta Jefferson, aki a kormány túlságos hatalma ellen óvott, míg ezúttal olyan összpontosulásról kaptunk hivatalos bizonyítékot, amely magát a kormányt fenyegette.

Az 1940-es hallgatásnak az volt az oka, hogy ugyanazokat a szörnyetegeket említették meg, mint a századeleji napokban. A szörnyetegek azóta a sajtó felszentelt aranyborjaivá lettek.

A jelentés mindenekelőtt a Morgan-házzal foglalkozott. Egyik bankján, a First Nationalon keresztül ellenőrzött 41-et a 200 legnagyobb ipari trösztből, ezek közül 10-nek legalább két közös igazgatója volt a J. P. Morgan & Co.-val. Pénzügyi ellenőrzése a jelentés szerint több mint 30.000,000.000 dollárra terjedt ki.

Második helyen álltak Kuhn—Loebék, 11.000,000.000 dollárral, de hatalmuk nem oszlott meg, birtokukban volt 13 nagy vasúti társaság, az ország vasúti hálózatának 22%-a.

Rockefellerék 6.000,000.000-nál valamivel több dollár felett gyakoroltak ellenőrzést, Mellonék körülbelül ennek az összegnek a fele, duPonték három és fél milliárd dollár felett. Alant adjuk a teljes listát, amely a Kongresszusi Naplóban jelent meg, de nem jelent meg az Egyesült Államok kommerciális sajtójában:

MORGAN—FIRST NATIONAL — TÖBB MINT 30 MILLIÁRD

Iparvállalatok:

U. S. Steel
General Electric
Kennecott Copper
Pullman
Phelps Dodge Corp.

Montgomery Ward & Co.
Amer. Radiator & Standard Sanitary Corp.
Glen Alden Coal Co.
Natl. Biscuit Co.
Phila. & Reading Coal & Iron Corp.
Continental Oil Co.
St. Regis Paper Co.
Baldwin Locomotive Works

Közüzemek:

Amer. Telephone & Telegraph Co.
Consolidated Edison, New York
Commonwealth & Southern Corp.
United Gas Improvement Co.
Amer. Power & Light Co.
Public Service Corp., New Jersey
Electric Power & Light Corp.
Niagara Hudson Power Corp.
Columbia Gas & Electric Corp.
Natl. Power & Light Co.
Intl. Tel. & Tel.
Amer. Gas & Electric Co.

Vasutak:

New York Central Railroad
Alleghany Corp.
Great Northern Ry. Co.
Northern Pacific Ry. Co.
Atchison, Topeka & Santa Fe
Southern Pacific
Delaware, Lackawanna & Western

Bankok:

Guaranty Trust Co.
Bankers Trust Co.
New York Trust Co.

ROCKEFELLER — TÖBB MINT 6½ MILLIÁRD DOLLÁR

Iparvállalatok:

Standard Oil, New Jersey
Socony-Vacuum Oil Co.
Standard Oil, Indiana

Standard Oil, California
Atlantic Refining Co.
Ohio Oil Co.

Bankok:

Chase National

KUHN—LOEB — 11 MILLIÁRD DOLLÁR

Közüzemek:

Western Union Telegraph

Vasutak:

Pennsylvania Railroads
Union Pacific
Chicago, Milwaukee, St. Paul & Pacific
Chicago & Northwestern
New York, New Haven & Hartford
Wabash
Boston & Maine
Missouri—Kansas—Texas
Delaware & Hudson
Lehigh Valley

Bankok:

Bank of Manhattan

MELLON — TÖBB MINT 3 MILLIÁRD DOLLÁR

Iparvállalatok:

Gulf Oil
Koppers Coke
Alumínium Co. of Amer.
Westinghouse
Jones & Laughlin Steel Corp.
Pittsburgh Coal Co.
Amer. Rolling Mills
Pittsburgh Plate Glass
Crucible Steel Co. of Amer.

Közüzemek:

United Light & Power Co.
Brooklyn Union Gas Co.

Bankok:

Mellon Natl. Bank
Union Trust Co.

Vasutak:

Virginia Ry. Co.

CHICAGÓI CSOPORT — TÖBB MINT 4 MILLIÁRD DOLLÁR

Iparvállalatok:

Intl. Harvester
Armour & Co.
Marshall Field & Co.
Wilson & Co.

Közüzemek:

Commonwealth Edison Co.
Public Service Corp. of No. Illinois
Peoples Gas Light & Coke Co.

Bankok:

Continental Illinois Natl. Bank & Trust Co.
First Natl. Bank of Chicago
Northern Trust Co.
Harris Trust & Savings Bank

DUPONT — TÖBB MINT 2½ MILLIÁRD DOLLÁR

Iparvállalatok:

General Motors
E. I. duPont de Nemours
U. S. Rubber Co.

Bankok:

Natl. Bank of Detroit

CLEVELANDI CSOPORT — TÖBB MINT 1½ MILLIÁRD

Iparvállalatok:

Republic Steel Corp.
Youngstown Sheet & Tube Co.
Goodyear Tire & Rubber
Inland Steel

Wheeling Steel
Cleveland Cliffs Iron Co.
Interlake Iron Co.

Bankok:

Cleveland Trust Co.

BOSTONI CSOPORT — TÖBB MINT 1½ MILLIÁRD DOLLÁR

Iparvállalatok:

United Fruit Co.
United Shoe Machinery Corp.
U. S. Smelting, Refining & Mining

Közüzemek:

Stone & Webster
Edison Electric Illuminating Co., Boston

Bankok:

First National (magában foglalja a Colony Trust-öt).

Ma, akárcsak egy nemzedékkel ezelőtt, még mindig a Wall Street, még mindig Morgan és még mindig Rockefeller tartja kezében az országot. A különbség csak az, hogy az a néhány ember, aki ma a demokrácia és az általános jólét nevében tiltakozik ellenük — nem hallathatja szavát.

14.

KI VÁSÁROLJA MEG A VÁLASZTÁSOKAT?

«Ő (Nelson W. Aldrich, az Egyesült Államok szenátusa többségének vezetője, Winthrop W. Aldrichnak, a Chase National Bank emberének apja, ifj. John D. Rockefeller apósa) határozott célért dolgozott: hogy a tőkét és a politikát a tőke érdekében egyesítse; hogy a politika segítségével megkaparintsa a kormányzás eszközeit és azokat a kiváltságos kevesek profitjának érdekében használja fel.» (Claude Bower életrajza Beveridge szenátorról.)

Ha igaz, hogy a pénz szerepet játszik az országos és állami választásokon, akkor annak is igaznak kell lennie, hogy az a néhány ember, aki a pénzt összeadja, beleértve duPontékat, Pew-ékat, Mellonékat, Rockefelleréket és másokat, akikről gyakran esik szó ebben a kötetben, szóval, hogy mindezek egyúttal politikai életünket, kongresszusunkat, sőt magát az elnökséget is ellenőrzik.

Ezt a tényt mindig agyonhallgatták. De a *New York World* 1924 január 13-i vasárnapi számában (és társa a *St. Louis Post-Dispatch* is, amely még mindig egyike a kevés tisztességes napilapnak), közölte az elnökválasztásokról szóló első nagy és szenzációs leleplezést.

A bizonyítékokat J. J. Dickinson őrnagy, a külügyminisztérium volt tisztviselője nyujtotta be és megerősítette azokat Alton Brooks Parker bíró is, aki lemaradt a választásokon Theodore Roosevelt, az amerikai nép mitikus hőse mellett.

Roosevelt kampányát Parker ellen úgy szavazták meg, «mintha egy innen San Franciscóig menő vasútvonal megépítését szavazták volna meg», mondja Dickinson a következő milliomosokról :

id. James Stillman.
E. H. Gary, a U. S. Steel-nek, egy J. P. Morgan-féle trösztnek elnöke.

E. H. Harriman, vasútkirály és bankár.
Daniel G. Reid, vasúti igazgató és az American Can Co. megalapítója.
George B. Perkins, a Morgan-ház egyik társa.
Charles F. Brooker, a réztröszt elnöke.
Robert L. Bacon, a Morgan-ház másik társa.

Ezt a listát Dan Lamont ezredes közölte Parkerrel kb. két héttel a választások előtt. Előző este Parker beszédet mondott, amelyben kijelentette, hogy habár Theodore Roosevelt trösztellenes programmal indul, ez nem más, mint szörnyű képmutatás, amennyiben maguk a trösztök finanszirozzák titokban Roosevelt kampányát. De Parker nem mondott neveket és nem tette közzé a Lamont-féle listát, habár olyan hírek járták, hogy a választások napján fogja ezt megtenni. Theodore Roosevelt vadul tagadta, hogy bármiféle szálak is kötnék Rockefellerékhez, Morganékhoz és a többi nagyhatalomhoz.

Később a biztosítótársaságok botrányainak ügyében kiküldött vizsgálóbizottság, amelyet Charles Evans Hughes vezetett, kiderítette, hogy a New York Life, az Equitable és a Mutual Life, egyenként 50.000 dollárral járult hozzá Roosevelt kampányához, 1912-ben pedig a Clapp-bizottság kiderítette, hogy a Standard Oil 124.000 dollárt fizetett erre a célra.

A néhány tisztességes ujság és hivatalos vizsgálóbizottság jelentései évekkel az esemény megtörténte után sem tájékoztatni, sem mozgósítani nem tudták a polgárok többségét. Mind a mai napig kevesen tudnak erről a botrányról.

Valaki mégis tudott róla és ez Amerika egyik nagy bálványrombolója, Mark Twain volt. Azt írta naplójában, hogy «A *World* című napilap minden kétséget kizáróan rábizonyította Mr. Roosevelre, hogy pénzen vásárolta meg az elnöki széket. Régóta gyanították már, hogy elkövette ezt az elképesztő bűnt». Roosevelt tiltakozására Mark Twain kijelentette, hogy az elnök «hazúgsággal növelte bűnlajstromát».

Mark Twain új adatokat közölt : Egy héttel a választás napja előtt Roosevelt megijedt és Harrimant hivatta, aki Washingtonba ment és további 200.000 dollár mozgósítását vállalta. Valójában 260.000 dollárt szerzett, amelyből 200.000-et a New York városbeli 50.000 «lebegő» szavazó megvásárlására fordított — ezáltal 100.000 szavazattal változtatta meg az eredményt és biztosította a republikánusok győzelmét.

Mark Twain megjegyzi, hogy «a gazdag trösztök hatalmas

pénzösszegeket folyósítottak», azzal a feltétellel, hogy «cserében monopóliumaikat meg fogják majd védelmezni», és árulásnak minősíti Theodore Rooseveltnek azt a taktikáját, amely nyilvánosan támadta a trösztöket a szavazók megnyerése céljából, míg titokban a trösztök pénzén vásárolta meg az elnökséget. «Mr. Harriman és a többiek megvásárolták őt és fizettek érte», fejezi be a neves író.

A Clapp-bizottság 1912-es vizsgálatai után új törvényeket hoztak a választások megvásárlásának kiküszöbölésére. De csak névlegesen. A Clapp-féle vizsgálóbizottság munkájából származott törvény megtiltotta a trösztöknek, hogy anyagilag támogassák a politikai kampányokat, de nem tiltotta meg a trösztök elnökeinek, igazgatóinak vagy akármijüknek, beleértve duPonték kétéves gyermekeit is, hogy 5 vagy 10 vagy 100.000 dollárt fordítsanak saját nevükben a fentemlített célra.

A pénz szerepét a választásokon csak két könyv említi röviden és egy-egy alkalmi fejezet másokban. Kiderül azonban, hogy különféle motívumok játszottak össze, különféle látszólagos ellentmondások, mint például az, hogy John J. Raskob, a duPont birodalom egyik neves katolikus vezérférfiúja támogatta Alfred E. Smith-t egy másik neves katolikus vezérférfiút. Raskob 249.500 dollárt fordított erre a célra, amint azt a Muníciós kihallgatások 9. részében, a 2271. oldalon megjelent dokumentumban maga is elismeri. DuPonték és a Morgan-ház gyakran támogatták mind a republikánus, mind a demokratapárti jelöltet s ezáltal biztosították magukat, hogy ne veszítsenek, bármelyikük győzzön is.

1932-ben nyilvánvaló volt, hogy nagy felfordulás lesz, de az akkori vezető baloldali írók, mint például J. Fred Essaray és Paul Ward rámutattak, hogy az ország nagyiparosai közül néhányan jó viszonyban voltak Franklin Delano Roosevelttel, akiről azt remélték, hű fog maradni ahhoz, amit már a napilapok is egyszerre csak az «osztályának» neveztek.

De 1936-ban a perspektívák megváltoztak. Úgy látszott, hogy amikor Mr. Roosevelt azt mondotta, kiűzi a pénzváltókat a templomból, elhatározta, hogy végül is legyőzi a reakciósokat.

A republikánusok országos bizottsága gyűlést hívott össze. Henry P. Fletcher elnök 16 pártvezért nevezett ki, hogy gyüjtsék össze a Roosevelt legyőzéséhez szükséges összeget. Azt mondotta:

«Legtöbbjük még sohasem vett aktíven részt a politikában ... Mivel belátták, hogy az amerikai rendszer és az ország jövője forog veszélyben, vállvetve láttak a munkához».

Abban az időben az «amerikai rendszer» kifejezést még jobban szerették, mint a «szabadvállalkozás» elnevezést, amelyyel a NAM helyettesítette a «kapitalizmus» szót. A gyüjtéssel megbízott 16 ember között voltak a következők is :

Sewell Lee Avery, Montgomery Ward elnöke, a *Chicago Daily News* egykori társtulajdonosa, heves munkásgyűlölő és az új munkaügyi törvények megszegője ;

ifj. Joseph Newton Pew, a Sun Oil Company alelnöke ;

Ernest Tener Weir, a National Steel elnöke, amelynek weirtoni üzeme híres volt a besúgók alkalmazásáról, akik erőszakkal igyekeztek megakadályozni a munkások szervezkedését ;

Herbert Lee Pratt, a newyorki Standard Oil egykori elnöke ;

ifj. Edward Larned Ryerson, a Ryerson & Son chicagói vas- és acéltársaság elnöke.

A pénzgyüjtő csoport elnöke Willam Brown Bell volt, az American Cyanamid elnöke.

1936-ban új szervezetek jelentkeztek. Egyikőjük az «Amerikai Szabadság Ligájának» nevezte magát. Hatalmas pénzösszegeket mozgósított, hogy Franklin Delano Roosevelt másodszori elnökkéválasztásának megakadályozásával meghiúsítsa a New Deal-t. A Wagner-törvényt is meg akarta semmisíteni.

A republikánus párt, a trösztök, a Szabadság Liga és a szuper-hazafias szervezetek pénzügyi kapcsolata egészen nyilvánvaló. A republikánusok országos bizottságának és a Szabadság Ligának anyagi támogatói majdnem azonosak. Az előbbi a következő támogatók által befizetett pénzösszegeket jelenti 1936 januárjában és februárjában :

Junius S. Morgan, J. P. Morgan fia	5000	dollár
H. P. Davison, J. P. Morgan & Co. társa	5000	«
George F. Baker, a First National Bank-tól, New York (Morgan)	5000	«
Lammot duPont, a General Motors elnöke, a duPont de Nemours elnöke	5000	«
ifj. Alfred P. Sloan, a General Motors elnöke	5000	«

W. L. Mellon, 32 társaság igazgatója és a Gulf Oil Corp. elnöke	2500	dollár
H. E. Manville, a Johns-Manville Co.-tól	5000	«
W. G. Mather, a Cleveland-Cliffs Iron Co. elnöke	2000	«
Lester Armour, az Armour & Co. igazgatója	4000	«
Philip A. Armour, az Armour & Co. igazgatója	4000	«
Earl F. Reed, a Weirton Steel Co. tanácsosa	5000	«
Silas Strawn ügyvéd, az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájának volt vezetője	2000	«
Harold S. Vanderbilt, több mint 30 vasúttársaság igazgatója	3333	«
William H. Crocker, a sanfranciscói Crocker National Bank-tól	5000	«

A republikánus bizottság 1936 júniusi jelentése majdnem félmillió dollárnyi hozzájárulást mutat ki, amelyből Rockefellerék 16.000-t a pittsburghi Mellonék (Andrew W., Paul, Richard K., Mrs. Sarah Mellon Scaife és Mrs. Jennie K. Mellon) egyenlő arányban 25.000-et fizettek, a newyorki Union League Club 15.000-et, az alant következők pedig fejenként ötezret:

William Woodward, New York
J. F. Lincoln, Cleveland
Lorenz Iverson, West Homestead, Pennsylvania
H. G. Dalton, Cleveland
E. R. Crawford, McKeesport, Pennsylvania
Joseph Wilshire, New York
George Whitney, New York
Edward J. Bermingham, Chicago
Mrs. Laura Corrigan, New York
James A. McDonough, New York
Harry Payne Bingham, New York
Mrs. John T. Pratt, New York
Henry B. duPont, Wilmington, Delaware
John M. Schiff, New York
H. H. Timken, Canton, Ohio
B. H. Kroger, Cincinnati

Egytől ötezer dollárig terjedő pénzösszeget adott: Finley J. Shepard, Mrs. David Bruce, Henry S. Morgan, Silas H. Strawn, Hallock duPont, John Francis Neylan, Mr. Hearst

ügyésze az 1934-es sanfranciscói sztrájk idején, ifj. Edward L. Ryerson, Chicagóból, Seward Prosse, Philip G. Rust, a Delaware állambeli Wilmingtonból.

Az 1936-os kampányban a politikai kiadásokat, beleértve a Szabadság Ligának és fiókvállalatainak, közöttük az antiszemita «Köztársaság Előörsei»-nek juttatott összegeket, többek között a következők adták össze:

Irénée, Henry és Pierre S. duPont	144.000	dollár
ifj. John D. Rockefeller és családja	103.000	«
George F. Baker, a bankár	55.000	«
J. Howard Pew, olaj- és hajógyár	61.000	«
J. P. Morgan	50.000	«
ifj. Alfred P. Sloan	50.000	«
Ernest T. Weir	47.000	«
William Randolph Hearst	40.000	«
Andrew és Richard Mellon	40.000	«
Donaldson Brown, duPonték, General Motors	31.000	«

(Black szenátor Előszobázást és Kijárást Vizsgáló Bizottsága közzétette az Előörsök hivatalos embereinek levelezését, amelyben egy amerikai Hitlert kívánnak és szidalmazzák a zsidókat, különösen azokat, akik támogatták a New Dealt.)

Ugyanezen a választáson a következők járultak hozzá a legnagyobb összegekkel Roosevelt kampányához:

Mrs. Doris Duke Cromwell, 50.000 dollár; Walter A. Jones Pittsburghból, 40.000 dollár; Clifton H. Scott, Little Rockból, 32.500 dollár; Curtis Bok, a kiadó-családból, 25.000 dollár; James W. Gerard, volt németországi követ, 15.000 dollár.

A történelem iróniája, hogy a legnagyobb összegeket 1940-ben ugyanazok az emberek fizették le, akik 1944-ben a párt jelöltjének, Willkie-nek még a jelölését sem akarták engedélyezni.

Gillette szenátort lehurrogták a szenátusban, amikor azt állította, hogy 1940-ben a mindkét oldalról befektetett összegek elérik a 20,000.000 dollárt, holott ő maga hivatalos okmányokkal igazolta, hogy Willkie-re 14,476.039 dollárt költöttek. A valóságban 18,000.000 dollárról volt szó. A főbb egyéni hozzájárulók a következők voltak: duPonték (68.350 dollár), Pew-ék (91.025 dollár) és Rockefellerék (30.500 dollár). Ezek a hivatalos szám-

adatok, amelyekben nem foglaltatnak benne a más szervezeteknek, állami szerveknek nyujtott ajándékok vagy kölcsönök. A demokraták hivatalosan 6,284.463 dollárt kaptak.

A választásokra kifizetett összegek az ezzel foglalkozó bizottság becslése szerint összesen kb. 35,000.000 vagy 40,000.000 dollárra rúgtak. Gillette szenátor, a vizsgálóbizottság elnöke azt mondotta :

> «Lehet, hogy voltak szabályellenességek, csalások, erőszakosságok és visszaélések a mult minden választása alkalmával. De azt hiszem, nem túlzok, amikor azt állítom, hogy soha az amerikai történelemben nem kísérelték meg jobban befolyásolni az amerikai választásokat, mint az elmúlt kampány alkalmával, óriási összegek révén». (Lásd : National Radio Forum, NBC, 1940 december 2.)

Az 1940-es kampányban, akárcsak régebben, a kifizetett pénznek legalább háromnegyede vagy öthatoda a republikánus párté volt. A multban talán elég volt megfelelő számú választót megvesztegetni, de ez a módszer újabban hatását veszítette, mert elegendő olyan szavazat van, amelyet pénzzel nem lehet megvásárolni.

A törvény, amely megtiltotta a trösztöknek, hogy pénzzel járuljanak hozzá a választásokhoz, csődöt mondott. Chet Holifield, Kalifornia kongresszusi képviselője évekkel később be is jelentette ezt a kongresszuson. A trösztök főként két módon kerülték meg és játszották ki a törvényt :

> «Először : független, trösztönkivüli szervezet létesítésével, amely a trösztök érdekeit leplezte ; és
> másodszor : a trösztök vezetőinek és azok családtagjainak személyes adakozása révén».

Holifield a következő 1940-es adatokat adta meg :

DuPont-család, összesen	186.780·00	dollár
Pitcairn-család, összesen	29.114·71	«
Alfred P. Sloan-család, összesen.	36.000·00	«
Queeny-család, összesen.....	42.375·00	«
Pew-család, összesen	108.525·00	«
Rockefeller-család, összesen	59.000·00	«

(Kongresszusi Napló, 1944 június 21, 6480. old.)

1944-ben a Polgárok Országos Politikai Akcióbizottsága (NCPAC) úgy becsülte, hogy 10 év alatt egyedül a Pew-család 13,000.000 dollárt fordított politikai célokra. A bizottság megállapította :

«A pennsylvaniai Pew-ék első helyen állnak azok között, akik Dewey ‚konyhakabinetjét' alkotnák Dewey megválasztatása esetén. Halljuk csak, mit mondott John Pew mindössze két hónappal Pearl Harbor előtt :

‚Ha a demokrácia megindul, akkor azon az úton indul meg, amelyik káoszon és forradalmon és totalitarianizmuson keresztül vezet. Ha végigjárjuk ezt az utat, akkor mindenképpen veszítünk, tekintet nélkül arra, milyen győzelmet arattunk a csatatereken'.

Nehogy a demokrácia meginduljon, Joe és a többi Pew körülbelül 13,000.000 dollárt csúsztatott a republikánusok zsebébe 1934 óta. Sohasem szedték le tökéletesen ennek a reakció ügyében befektetett óriási összegnek minden gyümölcsét, de ezúttal Tom Dewey-ba fektetik minden reményüket. Pew-ék komoly pénzeket fizettek 1. Frank Gannett Alkotmányvédő Bizottságának, amelyet szélsőségesen izolacionista és Roosevelt-ellenes alakulatnak ismernek ; 2. A Köztársaság Előőrseinek, a gyermekmunka-törvények és munkanélküli biztosítás antiszemita ellenségének ; 3. a Kereszteseknek, akikhez Sewell Avery és R. Douglas Steward, az America First szervezet alapítójának apja is tartozott.

A Delaware állambeli Lammot duPont, Dewey ügyének nagy keleti pillére a következőket mondotta 1942-ben a NAM előtt :

‚Meg fogjuk nyerni a háborút azáltal, hogy leszállítjuk a trösztök és a magas jövedelmek adóját és felemeljük a kisebb jövedelmekét, megvonunk a szakszervezetektől minden hatalmat, amellyel beleszólhatnak a termelésbe . . . Megszüntetünk minden olyan kormányhivatalt, amely a szabadvállalkozás útjában áll'». (NCPAC hiradó, 1944 október 4.)

Ugyanazok a trösztvezetők, akik a választási hadjárathoz szükséges pénz legnagyobbik részét összeadták, régóta beleavatkoztak az államügyekbe is.

1942 júniusában az *In Fact* című ujság levelet kapott a

demokrata párt déldakotai Állami Bizottságától, amely szerint megkapták a republikánus szervezet választási alapjához hozzájárulók névjegyzékét s ebből kiderül, hogy a «keleti kapitalisták» maguk adták össze az egész 51.700 dolláros alapot, ami óriási és túlzott összeg egy ilyen kevés választóval rendelkező állam számára. A levélnek elképesztő, sőt mulattató része az, amely az adakozók felől kér információt. Déldakotában nyilván nem tudták, kik ezek a férfiak és asszonyok. Az *In Fact* megküldte az információt, leközölte az adakozók névsorát és közzétette az egész anyagot, amelyet később Guffey szenátor, Lowell Mellett és Drew Pearson ujságírók és mások is felhasználtak.

A tények azért oly jelentősek, mert a választási alap akkora volt, hogy még az 1944-es és 46-os választásokra is maradt belőle. Igy tehát megállapíthatjuk, hogy Déldakotának valamennyi kongresszusi képviselőjét azon a pénzen választatták meg, amelyet majdnem kizárólagosan a NAM vezető tagjai, igazgatói és azok barátai szolgáltattak. Déldakota kongresszusi kiküldöttei a következők:

Chan Gurney szenátor, republikánus, Yankton.
Harlan J. Bushfield szenátor, republ., Miller.
Karl E. Mundt képviselő, republ., Madison.
Francis Case képviselő, republ., Custer.

Bushfield közvetlenül kapott 2000 dollárt a Pew-családtól, ezzel a dakotai összeg 53.700-ra emelkedik. A demokraták 800 adakozótól összesen 12.838 dollárt gyüjtöttek össze és 183 dollárnyi deficittel zárták le a kampányt. A republikánusoknak 1944-ben még mindig maradt 14.000 dolláruk.

Alant közöljük annak a néhány hatalmas embernek a nevét és az általuk befizetett pénzösszeget, akik megválasztatták Déldakota jelöltjeit:

Lammot duPont, 4000 dollár; Irénée duPont 2500 dollár; Donaldson Brown, a General Motors alelnöke, 2000 dollár.

A duPont-birodalom több mint 2.000,000.000 dollárt ér. Maga a duPont-család 573,690.000 dollár értékű részvényt mondhat magáénak saját trösztjeiben és a U. S. Rubber-ban. (A TNEC 29. monográfiája, 116. old.) DuPonték trösztjeik, vállalataik és szervezeteik 20·31 %-os arányban részesednek

a General Motorsban, a milliárdos trösztök egyikében ; 2·18% az övéké a Phillips Petroleum Co.-ból ; 11·51% a U. S. Rubber-ból és körülbelül 1% az American Sugar Refining, Mid-Continent Pete és United Fruit című vállalatokból. (29. monográfia 119. old.) A General Motors felett kizárólagos ellenőrzést gyakorolnak.

Ifj. Alfred P. Sloan, 2500 dollár.

Mr. Sloan igazgatója a General Motorsnak, ugyancsak igazgatója a NAM-nak is. A NAM-ban főtevékenysége az, hogy elnöke a NAM propagandaügynökségének, amely évenként háromtól ötmillió dollárig terjedő összeget költ a sajtó, a rádió, a mozik, a templomok, a mezőgazdasági és más szervezeteknek a nagytőkés rendszer érdekében történő befolyásolására. A Black szenátor által vezetett vizsgálóbizottság kiderítette, hogy Mr. Sloan a Szabadság Liga reakciós szervezeteit is pénzelte.

Sarah Mellon Scaife, 4000 dollár ; Ailsa Mellon Bruce, 5000 dollár ; L. W. Mesta, 1000 dollár.

Mellonék a negyedik leggazdagabb család az országban, amely a 29. monogfráfia szerint 390,943.000 dollár értékű részvény fölött rendelkezik a Gulf Oil, Aluminium Company és Koppers United társaságoknál. Mrs. Scaife leánya annak a Richard Mellonnak, akitől ez a híres mondás származik: «Nem lehet szénbányát vezetni gépfegyverek nélkül». A Mesta Machine Co., Mellonék egyik cége, rengeteget keresett az első világháborún.

Mary Ethel Pew, 1000 dollár ; Earle Haliburton, az Oklahoma állambeli Duncanból, 5000 dollár ; Ifj. Joseph Pew, 1000 dollár ; Mabel Pew Myrin, 1000 dollár.

Pew-éknak, az ország kilencedik leggazdagabb családjának 75,628.000 dollár értékű Sun Oil részvénye van. Az övéké azonkívül a *Pathfinder* és a *Farm Journal* című magazin. Pew-ék a NAM tucatnyi legaktívabb vezetői közé tartoznak, ők irányítják a pennsylvaniai politikát és pénzelik a Köztársaság Előőrseit, a régi Szabadság Liga antiszemita ágát.

R. R. McCormick ezredes, a *Chicago Tribune*-tól, 5000 dollár ; Ira C. Copley ezredes, Aurora, Illinois, 5000 dollár.

Amikor Copley ezredes megvásárolta a *San Diego Evening Tribune* című lapot, az első oldalon jelentette be: «Nincsen semmi kapcsolatom semminemű üzleti vállalkozással, kivéve a napilap-üzletet». A villamosságot szolgáltató trösztök korrupt üzelmeinek tárgyalásán Healy, az Állami Kereskedelmi Bizottság kiküldött bírája, a következő tanuvallomást kapta B. T. Alschulertől, Copley ügyészétől: «1928 januárjában . . . Copley a tulajdonában levő elsőbbségi és törzs-részvényeket a Western United Gas & Electric Coporation elsőbbségi részvényeire cserélte be. Copley azonkívül 1,000.000 dollár értékű Western United kötvénynek is birtokában van». Kiderült, hogy Copley 2,400.000 dollár értékű közüzemi részvény felett rendelkezett. Tulajdonában voltak, vagy még mindig vannak: az *Aurora Beacon, Elgin Courier, Joliet Herald-News, Illinois State Journal, San Diego Independent, Glendale Press, Pasadena Evening Post, Hollywood News, Santa Monica Outlook, Venice Vanguard, Culver City Star News, Redondo Daily Breeze, San Pedro Daily News* című lapok. Az Állami Kereskedelmi Bizottság jelentése nagy szenzáció volt, mert bebizonyította az amerikai közönségnek, hogy a közüzemek tulajdonosai egyúttal több napilapnak is a birtokában vannak, amelyek mind a közönségellenes tulajdonosok propagandáját közlik.

Ugyancsak nagy összegeket adományozott: Catherine Barkes Hicox, Chicago, 1000 dollár; Ralph D. Mershon, New York, 1000 dollár; Earl LaGrave, Chicago, 2700 dollár.

A déldakotai választási alap 53.700 dollárjából teljes 31.000 dollárt, vagyis a legnagyobbik részt a NAM-ot vezető családok fizették be, a többit pedig olyanok, akiknek pénzügyi, gazdasági és társadalmi érdekeik megegyeztek a NAM-éival. Kitűnő ötlet volna ezért, hogy valamelyik nagy tanintézetünk, amely a fentemlített szervezet egyetlen élő vagy halott tagjának sincs lekötelezve, tudományos tanulmányt készítsen a nagytőke csúcsszervezetének politikai vonala és a négy déldakotai képviselő kongresszusi szereplése közötti összefüggésről. Lehet, hogy egyszer egy kitűnő fiatal férfi vagy nő doktori disszertációjának tárgyául fogja választani ezt a témát.

De nézzük csak meg, hogyan szerepeltek a déldakotai képviselők a kongresszuson.

Nem könnyű ennek utána nézni. A sajtó bele van keverve a politikai játékba s ott az egyik oldalt képviseli, minek következtében nem elég tisztességes ahhoz, hogy választások idején hű táblázattal mutassa meg olvasóinak, milyen volt a jelöltek

magatartása az utolsó két vagy négy év kongresszusi szavazásai alkalmával, hogy ezek a köz érdekében vagy pedig a pénzt összeadó néhány úriember érdekében szavaztak-e. A *New York Times* és a *New York Herald Tribune* pl. nem közli ezeket a táblázatokat, holott ezt Amerikának majdnem minden baloldali és munkáspárti kiadványa megteszi.

1944-ben az amerikai Labor Institute hatalmas, négyszínű litografált ívet adott ki, amelynek címe «A kongresszus fekete táblája» volt. Nagyon helyesen tíz különféle ügyet választottak ki, amelynek mindegyike a közérdeket érinti, minthogy ezekből és csak ezekből az esetekből lehet megítélni, mennyire becsületes és független a képviselő. Ott volt például a Smith—Connally-féle törvényjavaslat, amely állítólag a sztrájkokat akarta kiküszöbölni, de valójában egyike volt a munkásmozgalom letörését célzó legfontosabb eszközöknek. Meg akarta tiltani azt is, hogy a szakszervezetek pénzzel támogathassák a politikai kampányokat és így a munkástömegek ellensúlyozhassák a NAM és más munkaadó csoportok által befizetett milliókat.

Az elnök javasolta, hogy 67.200 dollár legyen a fizetések felső határa. A sajtó majdnem kivétel nélkül «a 25.000 dolláros határtörvénynek» nevezte ezt a javaslatot, minthogy az adók levonása után ez az összeg maradt volna meg. Volt azonkívül még egy szokásos igazságtalan jövedelmi-adó törvényjavaslat, amely a terheket aránytalanul a kisebb jövedelműekre helyezte. Volt még egy másik törvényjavaslat is, amely hivatalos szervet akart felállítani, hogy a faj, szín vagy felekezet következtében történő megkülönböztetéseket eltörölje és volt egy választásiadó ellenes törvényjavaslat is.

Sohasem fért kétség ahhoz, milyen állást foglalnak el ezekkel a törvényjavaslatokkal szemben a Wall Street trösztjei, a fasiszta szervezetek, a megfizetett ujságírók és rádiókommentátorok és a reakció erői ; ahhoz sem fért kétség, hogyan viszonylanak hozzájuk a baloldaliak és demokraták és mindazok, akik Amerika érdekét viselik a szívükön.

Déldakota négy képviselője egy vagy két kivétellel mindezekre a törvényjavaslatokra úgy szavazott, amint azt a NAM *News* c. lapja, a *Wall Street Journal* és a *Chicago Tribune* előírta.

Gurney és Bushfield a Smith-Connally-törvényjavaslat mellett és a 25.000 dolláros határtörvény ellen, a NAM jövedelmi-adó törvényjavaslata mellett szavazott ; két másik fontos ügyben pedig nem voltak jelen a szavazásnál.

Case és Mundt a munkásellenes Hobbs-törvény mellett szavazott, Case a Smith-Connally-törvény mellett, (Mundt ekkor nem volt jelen); mindketten a NAM által helybenhagyott jövedelmi-adó törvények mellett szavaztak, amelyek végül is keresztülmentek. Mindketten az árakat leszállító és a megélhetési cikkek árának emelkedését megállító törvényjavaslat ellen szavaztak, ugyanakkor, amikor a munkásság betartotta ígéretét, hogy nem sztrájkol magasabb bérekért. Ennek a két embernek magatartását a *New Republic* és más baloldali lapok a kongresszus legrosszabb «eredményei» közé sorolták. Csak két szavazat írható a javukra: a fizetések korlátozása és a választási adó eltörlése mellett szavaztak, de ez utóbbi nem kívánt semminemű bátorságot vagy függetlenséget egy olyan állam képviselőitől, amelyben nincsenek választási-adó-ügyi problémák.

Az 1942—46-ig terjedő időszakban minden hasonló táblázat ugyanazt a százalékos arányt mutatja: egy vagy két pluszjel egy tucat mínusz-jellel szemben. A *New Republic* 1946-os táblázatában például mindkét szenátornak egy-egy plusza van csupán. Mindketten mínuszt kaptak (vagy egy nullát, ha nem voltak jelen) a munkanélküliséget megszüntetni akaró törvényjavaslat ügyében tanusított magatartásukért (a NAM ellenezte ezt a javaslatot), mínuszt az árellenőrző törvényjavaslat ügyében, a Wallace-ügyben, a kölcsönös kereskedelmi szerződések ügyében, az elnök háborús jogainak további hat hónapra való meghosszabbítása ügyében.

Mundt is és Case is egy-egy pluszt kapott, amiért ismét a választási adó törvényjavaslata mellett szavazott; Case még egy másik pluszt egy farmerekre vonatkozó kisebb jelentőségű ügyben, — Mundt ugyanebben az ügyben mínuszt kapott. Egyébként mindketten az összes többi ügyben — kölcsönös kereskedelmi szerződések, Hobbs-törvény, Wallace-ügy, munkanélküliség megszüntetése, a két árellenőrző törvényjavaslat — úgy szavaztak, ahogy azt a NAM vonala megkövetelte.

A szavazási táblázat függelékében *(New Republic*, 1942 május 18) az áll, hogy Mundt «különösen aktív volt, mint az Amerika First szervezet szónoka. Ham Fish-sel és másokkal együtt keleten és hazájában, a középnyugaton tartott népgyűléseken lépett fel. Szónoka volt még a német-amerikai szervezetek nagygyűléseinek; profasiszta irányzata egészen világosan meglátszott nyilvános szónoklataiban». Fish kongresszusi képviselő egyike volt annak a tizenöt amerikainak, aki aláírta azt a

hitlerista propagandakönyvet, amelyet George Sylvester Viereck, egy náci-ügynök terjesztett az Egyesült Államokban. Mundtot a náci Bund pártfogolta egész Amerikában. Később tagja lett a Thomas Rankin-féle Amerikaellenes Tevékenységeket Vizsgáló Bizottságnak.

Case, a nevét viselő hírhedt munkásellenes törvényjavaslat megalkotója, amelyet a NAM és más nagytőkés csoportok támogattak, egyike a kongresszus leggyűlöltebb alakjainak. Truman elnök megvétózta ezt a törvényjavaslatot, de csak a még gonoszabb Taft—Hartley-féle rabszolgatörvény számára készítette elő az utat.

Ha Amerikában egyszer felbukkan a fasizmus, mint ahogy felbukkant Olaszországban és Németországban (a tulajdonjogokat az emberi jogok elébe helyező törvényhozók évekig tartó reakciós és munkásellenes törvénykezése után), akkor a történelem Mussolini szavaival elmondhatja majd erről a négy képviselőről, hogy ezek «a legelső óra fasisztái» között voltak.

A déldakotai négy képviselő táblázata egyike a legsötétebbeknek az amerikai reakció történetében. Nem lehet vitatkozni afölött, hogy a NAM propagandaszervezete által hirdetett javaslatokat szavazták meg. Az a tény, hogy a választási alap, amely a kongresszusba besegítette őket, főként a NAM tagjaitól ered, talán csak véletlen koincidencia azok szemében, akik úgy hiszik, hogy a politika és a nagytőke még mindig a véletlen szabadvállalkozás módján folyik. Mások azonban azt hihetik, hogy az ilyen koincidenciák az érdekek közösségéből erednek, nem pedig puszta véletlenből.

(A déldakotai választásra befizetett pénzekre vonatkozólag lásd : Kongresszusi Napló, Guffey szenátor felszólalása 1945 március 8-án ; Lowell Mellett cikke, 1945 március 15 ; Drew Pearson «Washingtoni körhinta», 1945 március 2 ; *In Fact*, 1942 december 28 és 1946 február 18 ; *St. Louis Post-Dispatch*, 1943 június 12.)

A pénznek a választásokon játszott szerepére vonatkozólag tisztességes kongresszusi vizsgálatra van szükség. A Newyorki Egyetem Közgazdasági Intézetének «Gazdasági ügyek» című közleménye, negyedik kötetének megjelenése után érthetetlen okokból megszűnt. Pedig nagyon értékes adatokat közölt. 1946 augusztus-szeptemberi száma majdnem teljes egészében a címlapon feltüntetett kérdésre akart választ adni : «A pénz győz-e a választásokon?» A választ részben egy táblázat adja meg.

«A táblázat magában foglalja az összes elnökválasztást

1896—1936-ig, a 36-os volt ugyanis az utolsó választás a Hatch-törvény előtt, amely az egyéni bizottságok évi választási költségeit 3,000.000 dollárra korlátozta», magyarázza meg a kísérőszöveg és megjegyzi, hogy a demokrata párt szerint Mark Hanna tíz, vagy tizenötmilliót szedett össze McKinley megválasztatására és ezt hivatalosan nem jelentette be. Dr. Harold W. Davey jelentése így folytatja :

> «1900-tól kezdve nem volt nagy különbség a két párt által a választásokba fektetett összegek között.[1] Két kivétellel az a párt győzött, amelyiknek országos bizottsága a legtöbb pénzt költötte a választásokra. Az első kivétel 1912-ben volt, Wilson megválasztása alkalmával, amikor Theodore Roosevelt szétforgácsolta a republikánus szavazatokat. A másik 1936-ban, amikor Franklin D. Roosevelt elsöprő győzelmet aratott Landon fölött».

Egyetlen tanulmány foglalkozik a választási hadjáratok pénzügyi alapjának hatalmával, Prof. Louise Overacker. «A pénz a választásokon» című munkája és egy újabb kis könyve, «Az elnökválasztások pénzügyi alapja». «Legtöbb esetben — mondja az írónő — nem annyira a pénzösszegek nagysága fontos, mint inkább azok a források, amelyekből a pénz származik.»

Az elnökválasztásokra befizetett pénzek pontosan mutatják, ki tartja kezében a gyeplőt a pártokon belül és ki áll a hatalom piramisának csúcsán.

«A demokráciában nagyon fontos, hogy a szavazók mindenről pontosan tájékozva legyenek.»

Nincsenek tájékozva.

---

[1] A demokrata párton belüli nagytőke választásról választásra kevesebb lesz. Woodrow Wilsont olyan multimilliomosok támogatták, mint William C. Whitney, Thomas Fortune Ryan és Bernard M. Baruch. 1924-ben «J. P. Morgannak Calvin Coolidge és a Morgan-cég ügyvédje, John W. Davis között kellett választania. Morgan Coolidge-ot választotta», jelentette a newyorki *Daily News* 1936 november 8-án. Franklin Delano Roosevelt megválasztására adakozott S. Parker Gilbert, Morgan egyik társa, A. P. Giannini, Basil Harris, Walter P. Chrysler, Fred Fisher a Fisher Bodies-től és a National City Bank néhány tisztje.

A NAGY REAKCIÓ

15.

A NAGYTŐKÉSEK

Azok a kevesek, ezernél mindenesetre kevesebben, akik eldicsekednek azzal, hogy meg tudják vásárolni az elnöki széket és akik ténylegesen az állami és országos választásokra fordított pénzösszegek legnagyobb részét adják össze, — nagyiparosok, nagybankárok, nagy laptulajdonosok, nagy magazintulajdonosok és a Wall Street nagyságai — egyszóval a nagytőke soraiból rekrutálódnak. Hogy megvásárolják-e vagy sem az elnöki széket, hogy a legtöbb elnökség idején ellenőrzik-e a a Fehér Házat avagy sem, — erről lehet vitatkozni. Arról azonban nem lehet vitatkozni, hogy ezek a kevesek és szervezeteik olyan politikai, szociális és gazdasági nézeteket vallanak, amelyek a reakció és a fasizmus fogalma között helyezkednek el.

Ami e két szó használatát illeti, figyelemreméltó, hogy éppen ma, amikor ezeket a sorokat írom, Mr. Henry A. Wallace egy beszédében kijelentette, «az Egyesült Államok a világ reakciójának központjává lett» és Mr. Philip Murray a Taft—Hartley-féle rabszolgatörvény elleni támadása során azt mondotta, hogy ez «az első lépés volt Amerikában a fasizmus felé». Ezt a két szót használják a fentebb idézett vezetőférfiak és támadják azok, akik megijednek a szavak súlyától.

Ebben és a következő fejezetben azt igyekszünk kimutatni, hogy bár sok név megváltozik, sok szervezet megszűnik és másik lép a helyébe, azok az egyének vagy szervezetek, amelyek a reakciót támogatják vagy amelyeket a reakció támogat, mindig ugyanazt a csoportot, családot, vagy társadalmi réteget képviselik. *Plus ça change, plus c'est la même chose.* Mindig a reakció az, ami tevékenykedik, ami pénzt mozgósít, ami propagandát csinál és ami a tájékoztatás eszközeit ellen-

őrzi. A reakció amerikai erői nagyon hasonlítanak azokhoz, amelyek pontosan ugyanígy cselekedtek, mielőtt megtették volna az utolsó lépést és azáltal, hogy felfegyverkeztek, a világra szabadították a fasizmust.

A közvetlenül a második világháború után keletkezett és a trösztök által irányított legjelentősebb reakciós szervezetek történetesen a Szerszámtulajdonosok Szövetségének és Amerikai Akciónak nevezték magukat, de úgy hasonlítottak a régi Szabadság Ligára és az első világháború utáni idők Országos Biztonsági Ligájára, mintahogy egy család három generációja hasonlít egymáshoz.

A NAM-nak, amely nemrég ünnepelte ötvenedik születésnapját, története nem más, mint a munkásmozgalom elleni szakadatlan harc. A NAM a reakció szimboluma, a reakció szócsöve, a reakció élcsapata.

Mindez pedig törvényes kereteken belül.

De sokan azt fogják kérdezni: Mi köze van a reakciónak a fasizmushoz?

A közelmult története adja meg erre a választ. Olaszországban például az Associazione fra Industriale Generale dell'Industria éveken keresztül ugyanúgy működött, mintahogy ma Amerikában a NAM. Ugyanez áll az Associazione fra Industriali Metallurgici Meccanici ed Affini-re, az Iron and Steel Institute megfelelőjére is. Olaszországban volt egy az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájának megfelelő intézmény is, és ez a három szervezet még Mussolini előtt saját profitja érdekében használta fel hatalmát és azokkal a pártokkal dolgozott együtt, amelyeknek be nem vallott, de legfontosabb választási ígérete a reakció állandósítása volt.

Németországban a Stahlverein, vagyis az acélgyárosok szövetsége, a Ruhr iparosainak szervezete és más, a NAM-hoz és az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájához hasonló intézmények már régóta reakciós erőkként működtek, mielőtt Hitlerről még egyebet is tudtak volna, mint hogy munkáském és besúgó.

Olaszországban, Németországban és az Egyesült Államokban fél évszázad óta a nagytőke, az ipar és a bankok vezetői szövetségeket alakítottak vagy különféle szervezeteket pénzeltek a status quo fenntartása, vagyonuk és hatalmuk megvédelmezése és a reakció politikájának támogatása céljából. Mindez a törvény keretein belül történt.

Ha a reakció a szuronyokhoz folyamodik, akkor a neve már fasizmus.

Ez történt Németországban és Olaszországban, Spanyolországban és más államokban. Ezidáig még nem történt meg az Egyesült Államokban. Amerika reakciós erői a legerősebbek ebben az országban, de még nem vásároltak szuronyokat, még nem alakítottak magánhadseregeket, hogy magukhoz ragadják a kormányzatot és azt a saját érdekükben igazgassák.

Igy tehát elmondhatjuk, hogy a század folyamán az a nagytőke- és nagyiparos-hatalom, amely Amerikában jó csomó, kb. száz többé-kevésbbé erős szervezetet támogatott, a reakciót támogatta, de nem a fasizmust; és ha eljön majd az a nap, amikor a reakciós erők fegyverhez folyamodnak, akkor azt is elmondhatjuk, hogy híven követték az olaszországi és németországi példát és a reakcióból fasizmus lett.

Ha a történelem megismétlődik, akkor a reakció élcsapatául egy frontharcos szervezetet fog választani, éppúgy, mint ahogy az olaszországi gyárosok szövetsége és a kereskedelmi kamara a Fascio di Combattimento-t választotta, amelynek mellesleg Mussolini nem is volt alapító tagja; épúgy, ahogy a német iparosok a nácikat választották, akiket ugyancsak nem Hitler alapított.

Az Amerikai Légió tipikus példája a fasiszta szervezeteknek. Hogy ez így van, az a Légió igaz történetéből — amelyet a napilapok vagy a népszerű magazinok sohasem közöltek — minden kétséget kizáróan kiderül. Amikor Alvin Owsley volt a Légió vezére, elhatározta, hogy elfoglalja Washingtont. «A fasiszták azt jelentik Olaszországban, amit az Amerikai Légió az Egyesült Államokban», mondta 1922-ben, és ezt az állítását később megerősítette egy sok évvel később a jelen könyv szerzőjéhez intézett levelében. A Légió meghívta a nagyrabecsült Mussolinit és kitüntetéseket küldött neki. Magasrangú légióstisztek, közöttük az egyik alapító is, összeesküdtek a kormányzat megszerzésére és Franklin D. Rooseveltnek az elnöki hatalom gyakorlásából való kibuktatására. (Lásd e könyv 21. függelékét.)

Ebben a könyvben nem tehetek többet, minthogy megemlítek néhány szervezetet, mint pl. a Columbiaiak-ét és az Amerikai Khaki-ingeseket, vagy még egy csomó kicsi és talán tökéletesen jelentéktelen alakulatot, amelynek John Roy Carlson két könyvet szentelt.

Ha a történelem útmutatóként szolgálhat, akkor nyilvánvaló, hogy az ilyenfajta fasiszta szervezetek akkor válnak csak országosan veszélyesekké, amikor az ország legnagyobb és leggazdagabb erői támogatják őket.

Ha eljön egyszer az a nap, amikor azok az emberek és szervezetek, amelyek ma legálisan terjesztik az Egyesült Államokban a reakciót, egy olyan közönséges demagógba fektetik millióikat, mint Gerald L. K. Smith, vagy a mellette álló szenátorok egyike; ha egyszer a nagy Hearst—Howard—McCormick—Patterson—Gannett-féle ujságtröszt egy ilyen vezető mögött tömörül, s így létrejön a pénz, a sajtó, a közvélemény, a demagógia és a szuronyok szövetsége: akkor fog a fasizmus az Egyesült Államok reakciójának helyébe lépni.

Ezért van az, hogy a veszély ma nem az úgynevezett «söpredék fasizmusban» rejlik, amelyet több könyv, nevezetesen Carlsoné és több kongresszusi képviselőé, valamint egy csomó baloldali szervezet támadott meg és leplezett le, hanem a hatalmas reakciós érdekeltségek tiszteletreméltó potenciális fasizmusában, amely valamikor a jövőben, amikor a New Deal sem lesz már, elhatározhatja, hogy millióit inkább a fekete- vagy barnaingesek szuronyainak a hegyére tűzi, semhogy a szavazóurnák határozatát fogadja el.

A tiszteletreméltó — a neve, hatalma és pénze miatt tiszteletreméltó — fasizmust majdnem mindenki támogatja, de különösen a sajtó és a rádió. Ma is létezik egy amolyan «elhallgatási összeesküvés».

Például: 1945 április 16-án elküldtem a kongresszus mindkét háza baloldali képviselőinek az *In Fact*-ben megjelent cikkemet, amely a hadügyminisztérium 64-es katonai tájékoztató közleményét tartalmazza, «Fasizmus» címmel. A képviselőház elnöke, Adolph Sabath, beiktatta az április 19-i Kongresszusi Naplóba, és a következő nyilatkozatot fűzte a szöveghez:

«Csak sajnálkozásomat fejezhetem ki a fölött, hogy a hadügyminisztérium rendelkezései megtiltották az élen álló amerikai fasiszták megnevezését, amilyenek duPonték, Pew-ék, Girdlerék, Weirék, Van Horn Moseley, ifj. H. W. Prentis, Merwin K. Hart és mások, beleértve azt a harminc fasisztát, akit összeesküvéssel és lázadó tevékenységgel vádoltak és bíróság elé is állítottak, de akik a tárgyalást vezető bíró időnek előtti halála miatt még mindig szabadlábon vannak». Csak Pew-ék tiltakoztak, azt írták a képviselőnek, hogy az egész dolog «alávaló hazugság», azonkívül «botrány és rágalom». Valóban alávaló és botrányos hazugság és rágalom lett volna, ha az előszobázást és kijárást vizsgáló bizottság, amelyet Black szenátor (most a Legfelsőbb Bíróság tagja) vezetett, ki nem mutatta volna, hogy Pew-ék finanszírozták a Köztársaság Elő-

örseit, akiknek antiszemita levelezését közzétették, és a Kereszteseket, akik ugyancsak a tiszteletreméltó Szabadság Liga fiókvállalata voltak. Utóbbiakról a szenátusban elmondották, hogy «zsarolók, gazemberek és szélhámosok» vezetik őket.

Az amerikai sajtó (a *Christian Science Monitor*, a *St. Louis Post-Dispatch* és néhány más tisztességes napilap kivételével) meg sem említette ezt a 64-es katonai tájékoztató iratot, és elhallgatta a Sabath által hozzáfűzött névjegyzéket, holott mindezért nem érhette volna őket a rágalom vádja, akár az igazat tartalmazták az iratok, akár nem, mert a Kongresszusi Naplóban jelentek meg.

Később Henry Hoke «Titok» című könyvében tragikus széljegyzetet szolgáltatott a történtekhez. Miután elküldtem a kongresszusi képviselőknek a fasizmusról szóló hivatalos megállapítást és azt Mr. Sabath felhasználta, a reakció szolgálatában álló két kongresszusi képviselő, a Mississippi állambeli John Rankin és a Michigan állambeli Clare Hoffman követelte, hogy a hadsereg hagyjon fel katonákat tájékoztató munkájával. Befűtöttek azoknak, akik a dolgokat vizsgálták; a hadsereg kémelhárító osztályának tagjait áthelyezték vagy elbocsátották; a személyzetet megfélemlítették, és elterjedt a hír, hogy jó lesz csendesebben beszélni a fasizmusról, mert «Burton»-nak lesz gondja rájuk.

Hoke kiderítette, hogy H. Ralph Burton, a képviselőház katonaügyi bizottságának tanácsnoka Rankin és Hoffman kérésére gáncsolta el az egész katonai tájékoztató kurzust. Elmondja Burtonról, hogy az ízig-vérig reakciós William Ludeckének, Amerika 2. számú nácijának egykori ügyvédje, barátja Walter S. Steele-nek, aki Dies bizottsága előtt szónokolt, és Coughlin atya szervezetének marylandi általános tanácsadója. Rankin, Hoffman és Burton ellene volt, hogy az Egyesült Államokban elmondják az igazat a fasizmusról, annak ellenére, hogy 15,000.000 férfit és asszonyt hívtak fegyverbe a világ e legnagyobb veszedelmének legyőzésére. Hármójuknak sikerült a hadsereg egész politikáját megváltoztatni.

A lapokban egyetlen szó sem jelent meg erről a témáról.

A *New York Times* kivételével, amely az őt megillető helyen közölte a hírt, a sajtó az Országos Matróz Szakszervezet 1943 július 7-i határozatával sem foglalkozott, holott abban az időben, amikor az amerikai hadsereg még sem keleten, sem nyugaton nem harcolt, a tengerészeti munkások veszteséglistáján 4000 halott és 12.000 megtorpedózott szerepelt, vagyis több,

mint a reguláris hadsereg bármelyik más ágában. A *Times* egy hasábot szentelt a matrózszakszervezet határozatának, amely Amerika legnagyobb ellenségeiként bélyegzi meg a hazai vezető fasisztákat — s ez csak jobban kiemeli a többi lap hallgatását. Végre is, a *Times* tudja, micsoda hír és mi nem hír — akkor is, amikor leközli, és akkor is, amikor nem. A határozat többek között ezt mondotta:

«Hitler ügynökei megtalálták az utat nemzeti életünk vezető helyeire — a nagytőkéhez, a kongresszushoz, a sajtóhoz, a rádióhoz. Szívósan dolgoznak azon, hogy megzavarják és megosszák a népet, hogy káoszba és termelési válságokba döntsék az országot. Antiszemitizmus, vörösfalás, szakszervezetellenesség és négerellenes provokációk azok az eszközök, amelyekkel a munkásságot a tőke ellen játsszák ki, a farmert a munkás ellen, az ország egyik csoportját a másik ellen . . .

Ismét kifejezésre juttatjuk a hadsereg főparancsnokába és győzelmi politikájába vetett fenntartás nélküli hitünket . . .

Felkérjük a hadsereg főparancsnokát, hogy vizsgálja ki és büntesse meg nemzeti jólétünk ellenségeit, akiket a NAM képvisel a nagytőke soraiban: Wheeler, Nye, Connally szenátorokat, Dies, Fish, (Howard) Smith kongresszusi képviselőket, Hearst, Patterson, McCormick és Howard sajtóvezéreket, Gerald L. K. Smith-t, Coughlin atyát és a Keresztény Front, valamint a Ku Klux Klan minden elemét».

A lapok megemlíthették volna azt a négy sajtólordot, aki rávette haladószellemű, de kevésbbé erős kollégáit, hogy hallgassák el a hírt, azonkívül mondhattak volna egyet-mást a NAM-ról, amely még mindig a legszentebb aranyborju. De, a *Times*-t kivéve, a sajtó hallgatott.

A harmadik példát Robert H. Jackson államügyész szolgáltatta a massachusettsi jogi társasághoz intézett levelében, amikor a komoly hazai fasiszták leleplezését ismét elhallgatták.

1927-ben, öt évvel Mussolini hatalomrajutása után, abban az évben, amikor Thyssen felhívta a német nagytőkét, hogy támogassa Hitlert, Norman Hapgood «Hivatásos hazafiak» című könyvében (A. & C. Boni kiadása) leleplezett egy pár profasiszta amerikai szervezetet. «Néhány ilyen alakulat», mondta, «abban az

értelemben becsületes, hogy — tagjai szerint — a rendetlenségtől akarja megmenteni a világot — csakhogy a tőke számára». Ez a mondat nagyon jól összefoglal mindent, amit el lehet mondani ezekről a szervezetekről és utódaikról, amelyek közül egynéhány még mindig létezik. A rossz pénz nem vész el, s így Mr. Hapgood könyvét ma is tanulsággal lapozhatjuk.

«A legtöbb szervezetet, különösen a kisebbeket», folytatja, «azok támogatják, akik az uralkodó osztály félelmére számítanak általában, vagy néhány gazdag öreg gentleman félelmére, aki éjszaka a bolsevizmustól való rettegéstől nem tud aludni, vagy azoknak a katonatiszteknek a félelmére, akik azt hiszik, hogy a világot, amelyben felnőttek, a radikálisok gyűlései veszélyeztetik . . .

Azt a gondolatot akarják elültetni, hogy amit hazafiasságnak neveznek, az nem más, mint hűség a nagytőke és az ‚open shop'[1] kiváltságai iránt; hogy a törvény és a kormányzat és egyéni erőszak pusztítsa el azt, ami e meghatározás szerint hazafiatlan; hogy nagy gazdasági kérdéseinket, amelyek a tőke és a munka ellentétéből származnak, csak az egyik fél elnyomásával lehet megoldani.»

A két évtizeddel ezelőtti lista nagyon érdekes. Rajta vannak a következők:

Allied Patriotic Societies, American Constitutional Association, American Citizenship Foundation, American Defense Society, Better America Federation, Civil Legion, Military Intelligence Association, Military Order of the World War, National Security League, National Civic Federation, National Patriotic Council, National Association for Constitutional Government (Alkotmányvédő Bizottság), National Clay Products Association, Constitutional Anniversary Association, Sentinels of the Republic (a Köztársaság Előőrsei), United States Flag Association, Women Builders of America és még néhány kisebb szervezet.

Összegezésképpen Mr. Hapgood ezt mondja róluk:

«Erkölcsi és értelmi szempontból egyesek részben még menthetők, mások a legalávalóbbak. Mind megegyezik

[1] Így hívják Amerikában a szakszervezetek követelése ellenére szervezetlen munkások foglalkoztatására irányuló mozgalmat.

azonban abban, hogy az igazságos világot és a nemes érzelmeket a félelem és a kapzsiság szolgáivá akarják tenni . . .

Kirívó tény, hogy a hazafiasság nevének lealacsonyítását és a dollár szolgálatát célzó propaganda legfőbb támogatói azok, akik a háborúból húznak hasznot és a munkásság életszínvonalát alacsonyan tartják».

Ma azok a társaságok, amelyek még fennállanak, nem változtatták meg a politikájukat, és azok, amelyek azóta keletkeztek, nem hoztak semmi újat. A változás csak az, hogy időközben több ember világosodott fel, és a hamis amerikanizmus hazafiaskodó álszentségén keresztül felismeri, kik állnak a háttérben és mik a céljaik.

Legelőször az Országos Biztonsági Ligáról (National Security League), az egy évtizeddel ezelőtti Szabadság Liga és a jelenlegi Amerikai Akció szervezet egyenes őséről hullott le a lepel. Az Országos Biztonsági Liga meg akarta menteni Amerika lelkét. Ezt hirdette: «Állj mellénk Amerika megmentésében! Amerika abban a veszélyben forog, hogy elveszíti lelkét. Az Országos Biztonsági Liga nyujtja számodra azokat az eszközöket, amelyekkel egyénileg harcolhatsz Amerika lelkének megmentéséért. Megteheted ezt azáltal, ha . . . (számjegy) dollárt juttatsz hozzánk».

Ez nem a mai fasiszta mozgalom szószólóinak őrült fecsegése, sem Huey Long, Gerald L. K. Smith, a tisztelendő dr. Frank Buchman, a tisztelendő Coughlin atya, a tisztelendő James W. Fifield és még sok más tisztelendő reakciós szónok mai ajánlata. Ez maga a nagytőke volt, amely egy vallásos felhívás útján jelentkezett.

Szerencsére azonban az Országos Biztonsági Liga 1919-ben évekig tartó sikeres fegyverkezési és háborús propaganda után súlyos hibát követett el: kigúnyolta a kongresszus néhány tagját, és ezek vizsgálatot rendeltek el ellene, amely rövidesen kiderítette, hogy az Országos Biztonsági Liga valódi támogatói és hazafiai ugyanazok az emberek voltak, akiket a «halál kalmárai» néven ismertek, akik a hazafiasságot összetévesztették a profittal, nevezetesen:

Nicholas F. Brady, a villamossági érdekeltségek képviselője; T. Coleman duPont, akinek rokonai ma egy tucatnyi hasonló szervezetet finanszíroznak; Henry Clay Frick, a Mellon-érdekeltség ügynöke, fegyvergyárosok ügyvédje; George W. Perkins a Morgan-házból; Simon és Daniel Guggenheim az

American Smelting Company-tól, a két rézkirály: maga J. Pierpont Morgan, a Wall Street-i bankárok vezére, aki a Nye-Vandenberg-féle bizottság által felfedett bizonyítékok szerint hozzájárult az Egyesült Államoknak az első világháborúba való sodrásához; végül az idősebb John D. Rockefeller.

A kongresszusi bizottság megállapította, hogy ezek a hazafiak csak a háborús profitot szerették; megállapította, hogy «ha a függönyt félrehúzzák, meglátszik, hogy a fentebb felsorolt érdekeltségeken kívül Rockefeller, Vanderbilt, Morgan, Remington, duPont és Guggenheim benne van még az acélban, olajban, orosz kötvényekben (cári kötvényekben, amelyeket hamisítottak és ebből évekig tartó Oroszország-ellenes kampány származott), puskákban, puskaporban és vasutakban is.» (1173. képviselőházi jelentés, Az Országos Biztonsági Liga Vizsgálóbizottsága.)

Ez 1919-ben történt. Közvetlenül a jelentés közzététele után, az Országos Biztonsági Liga azt remélte, hogy visszaszerzi az elveszített bizalmat — és pénzt — a baloldaliak, radikálisok, pacifisták és kommunisták ellen irányított propagandával.

1936-ban, amikor a spanyol köztársaság életéért harcolt, Hearst a kormánypártiak ellen intézett vörösfaló támadásáért megfizette Robert Lee Bullard tábornokot, az Országos Biztonsági Liga elnökét, aki azelőtt Pershing második hadseregének volt parancsnoka. 1938-ban (lásd «Ezt nem lehet tenni»), Bullard és Hearst még mindig vörösfaló hadjáratokat vezetett.

Az Amerikai Szabadság Liga, amely akkor ért el dicsőségének tetőpontjára, amikor az Országos Biztonsági Liga csillaga lehanyatlott, alvállalatai közé két nyíltan fasiszta szervezetet sorolhatott, az egyik antiszemita volt, az összes többi pedig hősiesen és hazafiasan küzdött a szakszervezeti mozgalmak ellen és védelmezte azoknak a profitját, akik az anyatársaságot megszervezték és irányították. A szervezet antiszemita jellege talán csak véletlen volt, mindenesetre a jövőt idézte. Az Előszobázást és Kijárást Vizsgáló Bizottság közzétette Alexander Lincoln, egy bostoni hitelbank igazgatója és bizonyos W. Cleveland Runyon (Plainfield, New Jersey) levelezését, amelyben azzal támadták Rooseveltet, hogy «a zsidó brigádot» hozta Washingtonba, kijelentették, hogy «a New Deal kommunista», és azt állították, hogy «a régivágású, évi 1.200 dollár jövedelmű amerikaiaknak egy Hitlerre van szükségük».

A Köztársaság Előőrseit, a vizsgálóbizottság szerint főként

a pittsburghi és philadelphiai Pitcairn-család, J. Howard Pew, A. Atwater Kent és a *New York Herald Tribune* Nicholas Rooseveltje finanszírozta. Az Előörsök több mint 1.300 lapot láttak el vezércikkekkel, melyekben «az amerikai elvekhez való visszatérést» sürgették.

Még nyiltabban fasiszta volt a Szabadság Ligának «Alkotmányvédő Déli Bizottság» című alvállalata, amelyről még a konzervatív *Baltimore Sun* is azt mondotta: «Ez egy hibrid szervezet, amelyet az északi tőke pénzel, de a Dél Ku Klux Klanjának előítéleteit osztja. Amikor Raskob, aki római katolikus, 5.000 dollárral járult hozzá a szervezet pénzügyi alapjához, megmondták neki, hogy a pénzt a Ku Klux Klan támogatására és egy Mrs. Roosevelt ellen intézendő támadásra fogják fordítani». Raskob adományának egy részét arra használták, hogy egy Mrs. Rooseveltet két négerrel együtt ábrázoló képet nyomassanak ki.

Vance Muse volt a Déli Bizottság igazgatója. Védnöke John H. Kirby volt. A Bizottság legfőbb igyekezete Talmadge támogatására irányult. Kirby egyik fővédnöke volt Amerika első hitlerista vagy nürnbergi stílusú antiszemita gyűlésének, amelyet A. Cloyd Gill őrnagy, a Hearst-lapok szerkesztője szervezett meg titokban és 1936-ban Asheville-ben tartottak meg. Muse eskü alatt tanusította Black szenátornak, hogy a New Deal ellenes szervezet vezető szelleme Talmadge kormányzó, Mr. Kirby és a tisztelendő Gerald L. K. Smith, az antiszemitizmus leghirhedtebb terjesztője volt.

A *New York Post* 1936 április 18-án ezt írta: «A Szabadság Ligából kisarjadt New Deal-ellenes szervezetekből a fasizmus sarjad ki». A *Post* egyike volt annak a néhány lapnak, amely még a spanyol polgárháború előtt felismerte, mit jelent tulajdonképpen a fasizmus. De 1937 májusában Pierre S. duPont, akit megintervjuoltak errevonatkozólag, kijelentette, hogy megvonná támogatását a szervezettől, ha csak nyomát is venné észre a fajgyűlöleti propagandának. «Sohasem voltak olyan előítéleteim, amelyek valamely faj vagy nép ellen irányultak volna», jelentette ki Mr. duPont; «egynyolcadrészt zsidó vér folyik az ereimben és ezt egy csöppet sem szégyellem». De Mr. duPont nem vonta meg a támogatását.

Ha volt még valami kétség aziránt, hogy mit értett a reakció és a hazai fasizmus amerikai elveken, az Előörsök egyik szószólója ragyogóan megmagyarázta azt. W. A. Wilson, a Yale egyetem tanára azt javasolta, hogy módosítsák az alkotmányt.

Ha egy mondatot kihúznak belőle, mondotta, akkor az amerikai eszme megvalósul. Wilson azt írta : «Én azt javasolnám, hogy a 8. szakasz I. cikkelyéből húzzuk ki az általános jólétre vonatkozó klauzulát». George Soule, a *New Republic* szerkesztője és közgazdasági szakírója rámutatott, hogy eltekintve attól, hogy az Előörsök módosítása következtében a kormány nem tudná megvédeni a nép legfőbb érdekeit, «alig volna rá szükség, mert a Legfelsőbb Bíróság többsége máris jócskán szűkítette ennek a klauzulának a jelentését».

Wilson javaslata legalább őszinte volt. A szülővállalatnak, az Amerikai Szabadság Ligának akkor kellett bebizonyítania őszinteségét, amikor a Polgári Jogokat Védő Szövetség elfogadta ajánlatát, mely szerint a liga kötelezi magát, hogy megvédi bármilyen ügy igazságtalan áldozatát. A liga azonnal hat konkrét ügyben ajánlotta fel támogatását, melyben a négerek, szakszervezetek, egy vallási kisebbség, a szabadszólás és gyülekezés jogáról volt szó. A Szabadság Liga Országos Ügyvédi Bizottsága jelentette az ügyet elnökének, Raoul E. Desvernine-nek, aki megtagadta a segítséget. Mr. Desvernine később a Crucible acéltársaság elnöke lett. A szabadságnak ez a ragyogó csillaga legközelebb 1947-ben tündökölt fel ismét, amikor neve a Szerszámtulajdonosok Szövetségének alapító tagjai között szerepelt. Ezt a szervezetet New York állam nem engedélyezte, mert fasiszta volt.

A Szabadság Liga jegyzéket intézett tagjaihoz (1936 szeptember 15), melyben megtámadta a New Dealt és Roosevelt elnököt, aki azt állította, hogy «már évek óta azon mesterkednek, hogy egy szabad népet lassacskán a kiváltságos kevesek szolgálatába állítsanak». Megtámadta az elnököt, amiért az a «lelkiismeretlen pénzváltók» kifejezést használta és a jegyzék különösen haragudott az «új gazdasági dinasztiák kiváltságos hercegei» és a «gazdasági royalisták» kifejezésekre. Tiltakozásának a Liga ezt a címet adta : «Az osztálygyűlölet szítása».

De a Szabadság Liga propagandája rossz időben hangzott el és így hatástalan maradt. Habár a New Dealt támadta és mindenfélét hazudott róla össze-vissza, akárcsak a sajtó legnagyobb része, akkoriban nehéz idők jártak és Roosevelt programjának áldásait az emberek milliói saját szemükkel láthatták. Abban az időben az összes napilaptröszt leghatalmasabbika, a Roy Howardé, valamint hírügynöksége, a United Press és mások még mindig a baloldalon állottak, még nem hódoltak be a pénzügyi érdekeltségeknek, mint Hearst. Ezek

a Szabadság Liga mögött lappangó dollármotívum leleplezésével nagyban hozzájárultak a szervezet elpusztításához. A United Press egyik címszalagján ez állott: «A Szabadság Ligát 37 milliárd dollár tulajdonosa tartja a kezében». Felsorolta a U. S. Steelt, a General Motors-ot, a Standard Oilt, a Chase National Bank-ot, a Goodyear Tire-t és a Mutual Life Insurance Co.-t, amelynek igazgatói egyszersmind a Ligát is igazgatták. Jellemző, hogy az említett összeg nem sokkal volt kevesebb, mint a NAM tagjai által ellenőrzött milliárdok. (A TNEC monográfiái szerint a NAM által ellenőrzött vagyon 60 milliárdra rúg.)

Újabb bizonyítékot szolgáltatott Heber Blankenhorn, az Országos Munkaügyi Tanács előtt tett tanuvallomásában. Kijelentette, hogy a nagytőke legalább 80,000.000 dollárt költ évente ipari kémkedésre, gépfegyverre és gázra, besúgókra és provokatőrökre, munkásellenes akciókra. Legtöbb pénzt költötte ezekre a célokra a General Motors és majdnem minden adakozó a Szabadság Ligának is igazgatója volt.

Még a Liga történetének kezdetén a szenátusi bizottság jelentést adott ki az első félmillió dollárról, amelyet a Liga beszedett és kimutatta, hogy ennek kilencven százalékát alig egynéhányan adták össze. A Bizottság megnevezte a Ligát és alvállalatait, beleértve a Kereszteseket, Előőrsöket, a New York Állam Gazdasági Tanácsát (amelyet később Országos Gazdasági Tanács néven ismertek), az Amerika Asszonyai szervezetet és még több kisebb ágat. Az adakozók hivatalos listája:

duPont-család	204.045	dollár
duPonték társai	152.622	«
Pitcairn-család	100.250	«
I. P. Morgan társai	68.266	«
Mellon társai	60.752	«
Rockefeller társai	49.852	«
E. F. Hutton társai	40.671	«
Sun Oil (Pew) társai	37.260	«
Bankok, ügynökök	184.224	«
Közüzemek	27.069	«

Összesen 929.974 dollár, 1,084.604 dollárból.

Mint rendesen, a duPont név állott az élen. Irénée 5.000 dollárt adott és 79.750 dollárt kölcsönzött a Ligának alapításának napjától, 1934 augusztus 15-től kezdve az elszámolás napjáig, 1935 december 31-ig. A kölcsön szó természetesen

puszta szóvirág ilyen dolgokban. Négy másik duPont fejenként 5.000 dollárt adott és 10.000 dollárt kölcsönzött. A többi ismert adakozó között voltak a következők :

Sewell Avery, a Montgomery Ward-tól	5.000	dollár
Donaldson Brown duPontéktól és a General Motors-tól	5.000	«
W. L. Clayton, nagy gyapot-ügynök, bankár, Truman gazdasági államtitkára	5.000	«
A. Hamilton Rice, a spanyolországi Franco uralom támogatója	2.000	«
ifj. Alfred P. Sloan, a General Motors-tól és 10.000 dollár kölcsön.	5.000	«
E. T. Weir, a National Steel elnöke....	5.000	«
John J. Raskob 10.000 dollár kölcsön.		
William S. Knudsen, a General Motors-tól	5.000	«

A pénzbeli hozzájáruláshál talán még fontosabb volt a következő személyek támogatása :

John W. Davis, J. P. Morgan ügyésze, egykori elnökjelölt, a szervezet Országos Végrehajtó Bizottságának tagja.

Grayson Mallet-Prevost Murphy, a Morgan Guaranty Trust Co.-tól, pénztáros.

Joseph M. Proskauer, zsidó vezérférfiú, Országos Végrehajtó Bizottság.

Alfred E. Smith, katolikus vezérférfiú, Országos Végrehajtó Bizottság.

Dr. Neil Carothers, a Lehigh egyetem gazdasági intézetének igazgatója, a NAM «Hatcsillagos Szolgálatának» (propagandatevékenységéért fizetett tanárok szervezete) támogatója, Országos Tanácsadó Testület.

ifj. Frederic R. Coudert, egy a cári Oroszországot képviselő jogi cég vezetője, jelenleg kongresszusi képviselő, Országos Tanácsadó Testület.

Dr. Edwin W. Kemmerer, Országos Tanácsadó Testület.

Demarest Lloyd, Országos Tanácsadó Testület.

Robert L. Lund («a Listerine-es Lund»), a NAM egyik újjászervezője, Országos Tanácsadó Testület.

Channing Pollock, író, a Szellemi Mozgósítás tagja, Országos Tanácsadó Testület.

Hal E. Roach, hollywoodi filmproducer, aki a Mussolini-családdal működött együtt, Országos Tanácsadó Testület.

Dr. Walther E. Spahr, a NAM Hatcsillagos Szolgálatának írója, Országos Tanácsadó Testület.

Mrs. Chase Going Woodehouse.

Volt a szenátusban egy «gólya», Schwellenbach, aki hamarosan a közigazgatás «vércséje» lett és vadul megtámadta a Szabadság Liga három vezérférfiúját. Figyelmeztette Alfred A. Smith kormányzót, hogy «ne engedjen a kísértésnek és ne kövesse J. Pierpont Morgan, John J. Raskob, Pierre duPont és az Amerikai Szabadság Ligát irányító többi szélhámos gazember tanácsát». (Kongresszusi Napló, 1936 január 23.)

Ifj. Robert M. La Follette szenátor megjegyezvén, hogy a Liga számára duPonték, A. P. Sloan, Pew-ék, E. T. Weir, Sewell Avery és Raskob adta a legnagyobb pénzösszegeket, kijelentette: «Ez nem olyan szervezet, amelytől elvárhatnók, hogy az amerikai néptömegek szabadságát védelmezze. A Liga a pénz érdekeiért áll csak ki».

És a *New York Post* (1936 április 18), amely akkor harcos antifasiszta lap volt, az Előörsökről, Keresztesekről és a Szabadság Liga többi fiókszervezetéről írott kéthasábos cikkében megállapította, hogy «a Szabadság Ligából kisarjadt New Deal-ellenes szervezetekből a fasizmus sarjad ki».

16.

A NAGYTŐKE SZERVEZETEI

Amerika nem akart hallgatni arra a néhány laptudósítóra és a még kevesebb szakemberre, aki mint Prof. Robert Brady («A német fasizmus szelleme és szerkezete»), a második világháború előtt figyelmeztette az országot arra, hogy a reakció és a fasizmus valódi veszedelmet jelent, mert tőke fekszik bennük és mert a nagytőke áll mögöttük.

A háború alatt és után a kartelleket vizsgáló bizottságok, Thurman Arnold, Wendell Berge, egy csomó vezető baloldali szenátor, a témáról szóló tucatnyi könyv szerzője és végül Mr. O. John Rogge, aki vizsgálatai során valóban a nácizmus gyökeréig hatolt, közösen megállapította, hogy a fasizmus minden országban olyan kormányzati rendszer, amelyet a nagyipari birodalmak és kartellek keletkeztetnek, támogatnak, juttatnak hatalomra és tartanak hatalmon a kevesek érdekében, a sokak általános jóléte ellen.

Ez kétségbevonhatatlan igazság. A történelem tényeiből levont logikai következtetések ezért azt mutatják, hogy a kis amerikai demagógok esztelen fasizmusa nem veszélyes addig, ameddig a nagytőke nem vállal benne érdekeltséget. Ezért érdemes megemlíteni az amerikai nagytőke első kísérletét, amellyel a fasizmust meg akarta honosítani országunkban, minthogy ezt a történetet a lapok leginkább elhallgatták.

Smedley D. Butler tábornok eskü alatt tanusította a McCormac-Dickstein-bizottság, az első Amerikaellenes Tevékenységeket Vizsgáló Bizottság előtt, hogy nem egyszer, de negyvenkét ízben ajánlották fel neki egy amerikai fasiszta államcsíny fővezérségét. Mindezek közül egy ajánlat volt csak komoly, amelyet az Amerikai Szabadság Liga vezetői, a Wall

Street bankárai és ügynökei és az Amerikai Légió vezető klikkje tettek.

Habár a három vagy négy tisztességes napilap kivételével az ujságok azon voltak, hogy megsemmisitsék a tanuvallomások hatását, és habár a *Time* című heti magazin jelentéktelen komédiának minősítette az ügyet, a bizottság kiadta jelentését, amely megerősíti Butler tábornok vádját, mely szerint valóban fasiszta összeesküvéssel akarták átvenni az uralmat Washington fölött. (Lásd e könyv 21. függelékét.)

A legtöbb lap ismét elhallgatta vagy elsüllyesztette vagy lekicsinyelte a hivatalos jelentést. A McCormack-Dickstein-bizottság maga is elhallgatta jelentésének mindazokat a részeit, amelyek neveket említettek, különösen ha a Morgan bankházról és a Szabadság Liga pénzembereiről volt szó. Ez a liga pontosan olyan volt mint a szuperhazafias, de titokban trösztök-irányította szervezetek, amelyek külföldön a fasizmust támogatták.

A bizottság elhallgatta John W. Davis, a Morgan-ház ügyészének nevét. Elhallgatta a tanuknak vallomását, mely szerint Butler tábornok vezetése alatt ötszázezer embert akartak felfegyverezni a Remington társaság által szállított puskákkal és golyókkal, «duPonték hitelére» ... «az egyik duPont ugyanis az Amerikai Szabadság Liga igazgatóságában foglal helyet és ugyanakkor érdekelve van a Remington társaságban is ...» A bizottság elhallgatta Butler tábornok tanuvallomását, mely szerint a fasiszta államcsínyt szervező ügynök megigérte neki, hogy két-három hét mulva új szervezet fog jelentkezni és, mondotta Butler: «körülbelül két hét mulva meg is jelent az Amerikai Szabadság Liga, amely pontosan olyan volt, mint amilyenről ez az ügynök beszélt nekem».

Ha az olvasót érdeklik az okirati bizonyítékok, akkor üsse fel e könyv függelékét és ott megtalálja azt, amit az Amerika-ellenes Bizottság elhallgatott. Ez a bizottság ugyanis, akárcsak utódai, a Dies-bizottság, a Wood-Rankin-bizottság és a Thomas-Rankin-bizottság, amerikaellenes volt, amennyiben megtagadott minden fasisztaellenes akciót és szervezete a fasisztáknak szolgált fórumul, amelyről ezek szabadon terjeszthették eszméiket.

A sajtó legnagyobbik része támogatta mindezeket az amerikaellenes bizottságokat. A Szabadság Liga—Amerikai Légió-Wall Street összeesküvés esetében, amely az Egyesült Államok kormányát akarta megbuktatni, az amerikai ujságírás hosszú és dicstelen történetének legvétkesebb elhallgatási össze-

esküvése nyilvánult meg. A hírek szenzációs voltát — mert országunkban ez a legfőbb próbája valaminek — még a laikus is megítélheti azokból a címszalagokból és kezdő sorokból amelyek a Stern-féle lapokban *(Philadelphia Record, New York Post* és két camdeni lap) jelentek meg abban az időben:

HÁROMMILLIÓ DOLLÁROS FASISZTA HADSEREG

írta Paul Comly French

(Copyright 1934 november 20.)

Smedley D. Butler tábornok ma bevallotta, hogy gazdag newyorki ügynökök egy csoportja felkérte egy fasiszta mozgalom vezetésére, amely arra volt hivatva, hogy diktatúrát vezessen be az Egyesült Államokba.

Butler tábornok, aki a haditengerészet vezérkari tisztje volt egészen addig, amíg három évvel ezelőtt nyugdíjba nem vonult, ma az egész story-t elmondta az Amerika-ellenes Tevékenységeket Vizsgáló Bizottság titkos ülésén.

Mielőtt a bizottság előtt megjelent volna, Butler tábornok részletesen elmondta (a tudósítónak), milyen ajánlatot tettek neki.

«Természetesen azt válaszoltam a fasiszta mozgalom vezetőinek, hogy semmi közöm a fasizmushoz és az összes többi ‚izmushoz' sem», mondta Butler határozottan, «és semmiesetre sem fogadok el effajta ajánlatokat.

Az egész ügynek árulás-szaga volt».

Butler elmondotta még, hogy felkereste Gerald G. MacGuire, aki a Grayson M.-P. Murphy & Co., Broadway 52. cég embere és felkérte, hogy ötszázezer volt katonát szervezzen fasiszta hadsereggé.

«Nem sokkal azután, hogy MacGuire először látogatott meg», folytatta Butler tábornok, «Robert Sterling Clarkot, egy newyorki ügynököt hívott meg hozzám, további tárgyalások céljából».

Clark, akinek a Wall Street 11 szám alatt van a hivatala, állítólag több mint 50,000.000 dollárt ér.

Butler tábornok részletesen leírta a fasiszták tervét. Elmondta, MacGuire biztosította róla, hogy 3,000.000 dollárt szedtek már össze a szervezet elindítására . . .

«Az ajánlat végülis arra lyukadt ki, hogy egy katonai szervezetet kell vezetnem . . . Washingtonba, hogy átvegyük a kormány szerepét . . . MacGuire kifejtette előt-

tem, hogy van még két jelöltjük erre a posztra. Azt mondta, hogy ha nem fogadom el az ajánlatot, akkor Douglas MacArthur tábornokhoz fordulnak, az Egyesült Államok hadseregének vezérkari főnökéhez, akinek szolgálati ideje november 22-én jár le s ha ő sem vállalná, akkor Hanford MacNiderhez, az Amerikai Légió volt vezetőjéhez. Tudomásom szerint sem MacArthur tábornokot, sem MacNidert nem kérték fel erre a szerepre. A nevüket csak alternatívaként említették . . .»

Butler azt mondotta az Amerikaellenes Bizottságnak, hogyha teljes felvilágosítást akar nyerni az ügyről, forduljon Murphy bankárhoz (Morgan bankárja és a Szabadság Liga pénztárosa), Alfred E. Smith-hez (a Szabadság Liga vezetőjéhez), MacArthur tábornokhoz, MacNider légióvezetőhöz, Frank N. Belgranóhoz, Giannini bankárjához, továbbá William Doylehoz, a Légió volt massachusettsi vezetőjéhez és e szervezet egyik «királyához». Úgylátszik azonban, hogy a bizottság nem akarta megtudni az igazságot.

Butler tábornok azonban nyiltan ki akarta mondani, mit terveztek a Wall Street emberei, a Szabadság Liga és az Amerikai Légió vezetői. Azt mondotta :

«Gondolja, hogy nehéz lett volna amerikaellenes tevékenységekre rávenni az Amerikai Légiót? Tudja, az átlagos frontharcos úgy gondolja, hogy a Légió hazafias szervezet, amely a mult háború emlékét akarja életben tartani, olyan szervezet, amely a békéért küzd, a hadirokkantakat támogatja és a hősi halottak sírjait gondozza.

De ezt csinálja-e az Amerikai Légió? Nem, uram, nem addig, ameddig a bankárok ellenőrzik. Éveken keresztül a bankárok klubházak megvásárlásával, pénzügyi támogatással és minden más módon sztrájktörő szervezetté akarták alakítani a Légiót. Azok a csoportok — a Légió úgynevezett királyi családja —, amelyekből e szervezet vezetői származnak, egyáltalán nem érdeklődnek a hazafiasság, a béke, a hadirokkantak és a hősi halottak iránt . . . Nem, ők csak azzal törődnek, hogy tisztjeiken keresztül saját érdekükben használják fel a frontharcosokat.

Miért van az, hogy az Amerikai Légió vezetője még most is egy bankár — egy bankár, akinek tudnia kellett volna, hogy mire használják fel MacGuire pénzét. A nevét

megemlítették a tanuvallomások. Miért nem hívják oda Belgranót és miért nem kérdezik meg tőle, milyen célra adta oda a pénzét?»

Egy másik alkalommal Butler tábornok megjegyezte: «Sohasem ismertem az Amerikai Légiónak olyan vezetőjét, aki ne lett volna áruló». *(New York Times,* 1933 december 9.)

Smedley Butler nagy ember volt. Quaker volt. Lelkiismerete volt. Jó katonaként teljesítette kötelességét a haditengerészetnél. Néhány évvel később ezt írta:

> «Harminchárom évet töltöttem a haditengerészetnél és ebben az időben a nagytőkéért, a Wall Streetért és a bankárokért dolgoztam. Röviden, a kapitalizmus ügynöke voltam . . . 1909—12-ben részt vettem Nicaragua megtisztításában, a Brown Brothers nemzetközi bankház érdekében. Képviseltem az amerikai cukoripar érdekét 1916-ban a sandomingói köztársaságban. 1927-ben Kínában a Standard Oil érdekeit védelmeztem».

És 1934-ben ez a kemény és harcos quaker úgy érezte, hogy a fasiszta eszmék «árulástól bűzlenek».

Valamivel több mint tíz évvel később a Szabadság Ligát egy másik hazafias név alatt élesztették újjá, a neve ezúttal Amerikai Akció lett. De a közben eltelt idő folyamán jó csomó, talán száznál is több kisebb-nagyobb szervezet tört népszerűségre, mind arra hivatkozva, hogy a köz érdekében működik és mindezt a régi Szabadság Liga támogatói finanszírozták. Hadd említsük meg a legjelentősebbeket.

Az Alkotmányvédő Bizottság

Ennek a szervezetnek propagandája főként a szakszervezeti mozgalom elnyomására irányult. A Bizottság csak a NAM politikai vonalát követte. Másik célja az alkotmány 16. toldalékának érvénytelenítése és az általuk javasolt 22. toldalék megszavaztatása volt, mely utóbbi a gazdagok adóját, az örökösödési és adományozási adót akarta leszállítani.

Az Alkotmányvédő Bizottság egész politikája a 38.000 amerikai milliomos vagyonának megvédését szolgálta. Ha a javaslatukból törvény lett volna, akkor Henry Fordnak (1944-ben) 1,000.000 dollárnyi jövedelméből csak 250.000 dollárt

kellett volna adóba fizetnie a jelenlegi 800.000 helyett. Ugyanakkor Joe Smith-nek, aki 2000 dollárt keres egy évben és mondjuk 175 dollár adót fizet, adója 500 dollárra emelkedett volna. Ezenfelül Wright Patman kongresszusi képviselő szerint a kisipart is tönkretették volna és a hadirokkantakat is, akiket adó hiján nem lett volna miből támogatni.

Az Alkotmányvédő Bizottság támogatói, tanácsnokai és hivatalnokai között sok fasisztabarát van. A választásokkal és privilégiumokkal foglalkozó szenátusi bizottság jelentette, hogy 1940-ben ez a szervezet a következő személyektől a következő összegeket kapta :

J. P. Morgan, New York, Wall Street 23, 1000 dollár ; Thomas W. Lamont, ugyanaz a cím, 1000 dollár ; Howard J. Pew, Philadelphia, 4000 dollár ; Joseph N. Pew, Mary Ethel Pew és Mrs. Pew Myrin fejenként 4000 dollár.

Az Alkotmányvédő Bizottságot Frank E. Gannett, a nagy lapkiadó alapította. Igazgatója dr. Edward A. Rumely volt, akinek nevét akkor vették le a cégtábláról, amikor az antifasiszták arra kezdték emlékeztetni a közönséget, hogy Rumelyt egy év és egy napi fegyházra ítélték, miután kiderült róla, hogy német ügynök volt az első világháború idején. Rumely a német kormánytól kapott pénzen titokban megvásárolta a *New York Mail* című lapot és azt német propagandacélokra használta fel.

A szervezet másik nevezetes tagja Samuel S. McClure, egy lapszövetség megalapítója és az 1930-as években Mussolini és az olasz fasizmus propagátora.

A szervezet legaktívabb munkásellenes tagja Samuel Pettengill volt képviselő, több lap cikkírója.

A tanácsadó testületben foglal helyet a Nebraska állambeli volt szenátor, Edward Burke, az amerikai khaki-ingeseknek, az első nyiltan fasiszta egyenruhás szervezetnek tagja, amely magához akarta kaparintani a kormányzatot.

Az Alkotmányvédő Bizottság névleges főnöke a tisztelendő Dr. Norman Vincent Peale volt, a newyorki Marble Collegiate Church-től. Az *In Fact* című lap által közölt cikkek hatására Dr. Peale lemondott. Helyét Willford I. King newyorki egyetemi közgazdász-professzor vette át.

1944 májusában és júniusában (lásd Kongresszusi Napló) Patman képviselő sorozatos leleplező nyilatkozataiban az Alkotmányvédő Bizottságot a «legsötétebb washingtoni kijárásnak» és «az Egyesült Államok első számú fasiszta szervezetének» nevezte ; továbbá 1945 november 8-án, amikor a Nebraska

államberi Carl T. Curtis felkérte, nevezze meg a fasisztákat, Patman azt válaszolta :

> «Az Alkotmányvédő Bizottságban jó csomót találni belőlük. Ott van ez a Gannet nevű fickó, egy nagy lapérdekeltség kiadója . . . Ez a Pettengill nevű fickó, aki renegát demokrata és cimborája, McClure, aki két évet töltött Olaszországban Mussolini fasizmusának tanulmányozásával . . . Edward Rumely, ez a börtönviselt ember, akit az első világháború idején a németekkel való együttműködéséért csuktak le . . . Pettengill, aki ennek a Háznak tagja volt . . . Amerika első számú fasisztája . . .»

Ezt a vádat nyugodtan elismételhette bárki, mert a Házban hangzott el. Azonkívül Patman még egy rádióelőadásában is megismételte, amikor kijelentette, hogy «Gannet egyike a legveszedelmesebb fasisztáknak, akik Amerikában szabadon járkálnak. Samuel Pettengill . . . gondolom, hogy ő Amerika elsőszámú legaktívabb fasisztája». *(Labor,* 1946 október 12.) A vádakra senki sem válaszolt.

A Ku Klux Klan lovagjai

Mindenki ismeri a Klan történetét, amely gyűlöletről és gyilkosságról beszél. Valamennyi tagja fajvédő fasiszta, aki alig különbözik a hitlerista fajvédőktől.

A Klan politikájában akkor történt az első lényeges változás, amikor a harmincas évek közepe táján megjelent a CIO és a negyvenes évek közepén, amikor mind a CIO, mind pedig az AFL (American Federation of Labor, szakszervezeti mozgalom) Dél felé kezdett terjeszkedni. A Klant ma az a nagy- és kistőke támogatja, amely azt óhajtja, hogy a Dél szakszervezetek, tisztességes bérek, tisztességes élelem és emberi jogok nélkül maradjon.

A Klannak a georgiai Atlantában rendezett gyűléséről, amelyet az «Indiánok Sátra» című helyiségben tartottak 1946 május 13-án és amelyen Dr. Samuel Green nagyfőnök elnökölt, a következő jelentés érkezett be :

> «Dr. Greent szemlátomást felizgatták az ellene és a Klan ellen intézett támadások . . . Dühösen szidta Walter Winchellt . . . Green elismételte a vádakat . . . annak igazo-

lására, hogy a CIO-t kommunisták vezetik és kijelentette : Ez nyilt hadüzenet a Klan és a CIO között.

Green azt mondotta : ‚A CIO a négerekért és a zsidókért küzd'. Támadta még a Politikai Akcióbizottságot is».

Carl Pretschold, a *PM* atlantai tudósítója még hozzátette :

«Úgylátszik, Green belátja, hogy ha a Klan nagyra akar nőni, akkor CIO-ellenesnek kell lennie . . .

A CIO elleni harcában a Klan a Dél hatalmas csoportjaitól remél segítséget és támogatást : a reakciós munkaadóktól és politikusoktól, akik félnek a szakszervezetektől és örömmel fogadják ezt a piszkos eszközökkel harcoló szövetségest».

Hosszú jegyzék van arról, hogyan támadták a Klan emberei a szakszervezeti vezetőket. Sem a Dies-bizottság, sem pedig két utódja, amelyet Rankin képviselő vezetett, nem lépett akcióba a Klan ellen. A bizottság tagjai nyilvánosan kijelentették, hogy nem is fognak. A Klan ma egyik része az ipar és a business terrorista ágának, amely alig különbözik Hitler vagy Mussolini barna- vagy feketeingeseitől. A fasizmus valódi arculata akkor vált láthatóvá, amikor a Klan a szakszervezeteket tette meg támadásai főcélpontjául.

A NAM és az egyházak

A nagytőke betör a vallás területére is. A NAM-nak van egy különleges és igen aktív propagandaosztálya, az egyházakkal való együttműködést kiépítő NAM-bizottság, amely a business-t és a vallást akarja egyesíteni. Ahol akadt egy tisztességes lelkész, aki azt javasolta, hogy talán az amerikaiak demokratikus többségének képviselőit, a szakszervezeti vezetőket is hívják meg a tárgyalásokra, ott a NAM visszavonult.

A NAM 1944-es évi igazgatósági gyűlése nyiltan kimondja, mi a célja az egyházakkal való együttműködésnek : «A lelkészeknek és az üzletembereknek általában azonos felfogásuk van a jobb Amerikáról», de «a perspektíváik közötti különbségek gyakran elfedik ezt az alapvető megegyezést és néha mindkét fél szándékainak félreértésére vezetnek». A NAM propagandaosztálya «százával alakította meg a helybeli szervezeteket, melyekben üzletemberek működnek együtt az egyházakkal és számtalan vidéki konferenciát hív össze, amelyen résztvesz mind a papság, mind pedig az iparosok».

De ki igazgatja ezt a nagy propaganda mozgalmat? A bizottság elnöke nem más, mint Jasper E. Crane, az E. I. duPont de Nemours & Co. alelnöke.

Szellemi Mozgósítás

Egy és ugyanaz a tőkés érdekeltség támogatja vagy finanszírozza a reakciós vallási szervezetek tömegét. A Szellemi Mozgósítást a tisztelendő ifj. Dr. James W. Fifield szervezte meg, a losangelesi kongregált egyház lelkésze, miután egy hasonló szervezet, az Erkölcsi Megújhodás alaposan elvesztette hitelét, amikor alapítójáról, a tisztelendő Dr. Frank N. D. Buchmanról kiderült, hogy hálát adott Istennek Hitlerért. Filfieldnek állítólag kétmillió híve volt. Egyetlen reakciós mozgalomba akarta egyesíteni az Egyesült Államok összes lelkészét. «Az alapvető szabadságjogok» jelszava túlságosan vékony fátyol volt a NAM által követelt ötödik szabadság, nevezetesen a «szabad vállalkozás» leplezésére. A nyugati unitárius konferencia tiltakozó nyilatkozatot adott ki, melyet 116 lelkész és nemlelkész írt alá és amely azzal vádolta a Fifield-féle szervezetet, hogy az egyházak országos tanácsát döfi oldalba, a NAM-ék «amerikai életmódjának» védelmében. A tiltakozó nyilatkozatot a következő mondatok zárták be:

> «Végül is a következőket kérdezzük: 1. Miért hirdet ez a szervezet Gerald D. Winrodnak a *The Defender* című lapjában? 2. Minthogy az egyházakhoz szól, miért nem a programjában szereplő papoktól vagy egyházaktól szedi össze azt a pénzt, amire szüksége van? 3. Honnan veszi a pénzét?»

Az utolsó kérdésre egy unitárius lelkész, E. T. Buehrer, a *Journal of Liberal Religion* szerkesztője válaszolt a lap 1945-ös tavaszi számában:

> «A szabadvállalkozás érdekében vívott kereszteshadjáratot, a kormány szociális felelősége iránti egyre növekvő követeléssel szemben, eleve arra szánták, hogy az megossza a vallási szervezeteket is, mint ahogy már régen megosztotta a politikai szervezeteket. A NAM, az Alkotmányvédő Bizottság és kisebb szervezetek — az ország fasiszta erői — mindig képviseltették magukat a különféle vallásos testületekben. Most aztán megvan a nekik megfelelő aktív működő szervezet, a Szellemi Mozgósítás...

A NAM ifj. James W. Fifield lelkészre irányította figyelmét és vendégszónokául hívta meg egy newyorki gyűlésére. A lelkész megnyerte a jelenlevők bizalmát azáltal, hogy a szabadvállalkozást dicsőítette és 50.000 dollárral tért vissza a gyűlésről, mely összeget lelkesen ajánlottak fel az általa megszervezendő kereszteshadjárat céljaira. Ilyen körülmények között indult a Szellemi Mozgósítás».

Buchmanizmus

A *The Witness* című vallásos kiadvány megtette azt, amit egyetlen kereskedelmi lap sem mert megtenni: leleplezte, hogy a buchmanizmus főcélja a munkásság kordábantartása. Az erkölcsi megújhodásról szóló fecsegés, «a bűnök megosztása», a gyónás és más vallásos locsogás mögött William Spofford, a *Witness* szerkesztője világosan látta, hogy a buchmanizmus, amelyet a világ legnagyobb trösztjei pénzelnek, egyike azoknak a mozgalmaknak, amelyek a dolgozó népet akarják elbolondítani, a trösztök szempontjait akarják vele elfogadtatni.

A néhai Hinsley bíboros, Nagybritannia primása kiátkozással fenyegette egyházának mindazokat a tagjait, akik a buchmanizmust magukévá teszik.

A *The Churchman* ismert protestáns szerkesztője, Dr. Guy Emery Shipler, beszámolt a buchmanistáknak egy, a Wall-Streeten tartott vacsorájáról, amelyet majdnem kizárólagosan a zsidók szidalmazásának szenteltek.

Amerika napilapjai elhallgatták azt a hírt, hogy egy országosan ismert szervezet, az Egyesült Államok Zsidó Frontharcosai egyhangúan a következő határozatot szavazta meg:

«Minthogy dr. Frank N. D. Buchman, az Erkölcsi Megújhodás megalapítója, amelyet még az Oxfordi Csoport mozgalmának és buchmanizmusnak is neveznek, ugyanakkor szerzője a következő kifejezésnek is: «Hála Istennek Hitlerért . . .»;

minthogy a buchmanizmusról már az angol parlament is lerántotta a leplet;

minthogy Dr. Guy Emery Shipler vezető protestáns lapszerkesztő a buchmanizmust antiszemitának bélyegezte;

minthogy Dr. Buchman együttműködött valamennyi ellenséges ország vezető buchmanistájával, nevezetesen

Himmlerrel, náci-Németország orgyilkosával és a vezető japán háborús úszítókkal ;

minthogy amikor mind Angliában, mind Amerikában felhívták az embereket, hogy harcoljanak a nácizmus ellen, a buchmanisták kivonták magukat a katonaság alól, vallásos szervezeti jellegükre hivatkozva ;

minthogy mind Angliában, mind Amerikában hivatalosan katonaszökevényeknek minősítették a buchmanistákat és kényszerítették őket a hadseregbe való belépésre ;

minthogy általában az Erkölcsi Megújhodás mozgalma fasiszta, amelyet hazai fasiszták támogatnak és a világ minden fasisztájával együttműködik ;

azért az Egyesült Államok Zsidó Frontharcosai kijelentik, hogy a buchmanizmus, az Oxfordi Csoport mozgalma és az Erkölcsi Megújhodás fasiszta szellemű, amerikaellenes és veszélyes az emberiség közös ellenségével vívott harcban».

A buchmanizmus legnevezetesebb támogatói és finanszírozói :

Heinrich Himmler, a világ legnagyobb tömeggyilkosa és Rudolf Hess, aki a háború elején Angliába repült, hogy ottani buchmanista elvbarátai segítségével fordítson egyet a háború szekerén és a Szövetségeseket Németország helyett Oroszország ellen irányítsa.

Henry Ford, aki magánrepülőgépén küldte orvosát Dr. Buchmanhoz, amikor az beteg volt.

William Randolph Hearst, aki az 1930-as években Hitler, Mussolini, Göring és Göbbels által szignált propagandacikkeket közölt.

Harvey Firestone, egy gumibáró.

Néhai Harry Chandler, a *Los Angeles Times*-tól, az amerikai sajtó egyik leghevesebb munkásgyűlölője.

George Eastman, Paul Shoup, Elmer Howlett és számos más kaliforniai iparos- és munkásgyűlölő.

(A buchmanisták sokszáz neves emberre hivatkoznak, mint támogatójukra, Herbert Hooverre például, de a volt elnök egy barátja úgy tájékoztatta e könyv íróját, hogy Mr. Hoovernek soha semmi köze sem volt a buchmanizmushoz. Legtöbb esetben a hivőkként megnevezett személyeket egy, a buchmanisták által bemutatott színdarab védnökeivé választották. Ilymódon Amerika legnagyobb munkásvezéreit is felvették a listára, de

a szakszervezetek mindenütt, különösen a Cramps hajógyárban és Detroitban tiltakoztak a buchmanista beszivárgás és propaganda ellen.)

A Szerszámtulajdonosok Szövetsége

Az 1940-es években a Szabadság Liga utódai levetkőzték a régi álszent képmutatást és egyre nyiltabban vallották be, hogy a profit, a szabadvállalkozási rendszer és a kiváltságosak ügynökségei ; és természetesen ellenségei a baloldali eszméknek (amint azokat a New Deal megtestesítette) és ellenségei a munkásmozgalomnak, ez eszmék fő haszonélvezőjének.

A Szerszámtulajdonosok Szövetsége abból a célból alakult, hogy magába tömörítse a részvények és kötvények tulajdonosait, azokat, akiknek életbiztosításuk vagy bankbetétjük van és kisipari üzemeket vezetnek vagy gazdálkodnak vagy más szabad foglalkozást űznek — szóval ennek az ötvenmillió amerikainak nagy százalékát. A NAM és a Szabadság Liga megelégedett a multban az uralkodó elitről szóló Hitler—Pareto—James Burnham—Henry Luce—Lawrence Dennis-féle elmélettel ; ezúttal azonban a reakció első ízben fordult a tömegek felé.

1945-ben bizonyos Hector Lazo, a Loose—Wiles Biscuit Co. ügyvezető igazgatója vetette fel az ötletet a NAM és az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája előtt. «Tökeletesen meg vagyok győződve arról, hogy ezt a munkát nem tudja elvégezni sem az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája, sem a NAM, sem ez a két szervezet együtt. Új szervezetre van szükség, amelyet, természetesen, a business támogatna ... Bátran neki kell vágnunk ennek, különben mi leszünk felelősek a szabadvállalkozás ... a vallás bukásáért». Mr. Lazo azt javasolta, hogy a szervezet neve «Amerikai Nevelésügyi Bizottság» legyen, de később kijelentette, hogy a Szerszámtulajdonosok Szövetsége is «elvég i azt a munkát, amit én óhajtottam».

Lazo még egy nevezetes emberhez fordult ötletével, a *Saturday Evening Post* kiadójához, Fullerhez. Ez a magazin 1946 szeptember 21-én a Szerszámtulajdonosok Szövetségét «a középosztály millióinak mozgalmaként» üdvözölte.

A Szerszámtulajdonosok Szövetségének tagjai és támaszai között vannak :

Raoul Desvernine, a Szabadság Liga egykori igazgatója és ügyésze és a Crucible Steel volt elnöke.

Dr. Alfred P. Haake, aki a NAM propagandaosztályánál

szolgált, a Citizen U. S. A. bizottság ülésein szónokolt, mely szervezet Gerald L. K. Smith és Lawrence Dennis beszédeit terjesztette; a Keresztesek Fred G. Clarkjával együtt támogatta az Amerikai Gazdasági Alapítvány című szervezetet. Haake-t nyilvánosan csak «közgazdásznak» nevezik, de sohasem mondják el róla, hogy a General Motors fizetett alkalmazottja.

Whiting Williams, iparügyi tanácsos, akinek a neve (a George E. Sokolskyéval együtt) szerepel a La Follette-bizottságnak a NAM által titokban felbérelt írókról és szónokokról szóló jelentésében.

James G. Stahlman, a *Nashville Banner* című lap szakszervezeteket gyűlölő kiadója és az ANPA (az Amerikai Lapkiadók Szövetsége) sztrájktörő osztályának egykori elnöke, aki lírai hangon jelentette be egy legalább kéthasábos költeményben, hogy ő is belépett egy szakszervezetbe, a Szerszámtulajdonosokéba.

A nagy napilapok, közöttük azok is, amelyek visszautasították a Fogyasztók Szövetségének hirdetéseit, minden akadékoskodás nélkül elfogadták a Szerszámtulajdonosok Szövetségének hirdetéseit.

Amikor azonban a Szerszámtulajdonosok Szövetsége működési engedélyért folyamodott a newyorki szervezeteket bejegyző testülethez, szakszervezeti emberek jelentek meg a tárgyaláson. Mortimer Wolf CIO tanácsnok és Emil Schlesinger AFL tanácsnok megkérdezte Allen W. Ruckert, a Szövetség hivatalos vezetőjét, hogy milyen kapcsolatok vannak Dr. Haake és «a fasiszta Gerald L. K. Smith» között. «Mi az, hogy fasiszta?» felelte Rucker, hozzátéve, hogy tudomása szerint Smith csupán egy «evangélikus lelkész, akinek szélsőséges gazdasági eszméi vannak».

William Collins, az AFL tartományi igazgatója, kijelentette: «A Szerszámtulajdonosok Szövetségének valódi célkitűzése az, hogy pénzt kapjon a trösztöktől és hogy szakszervezetellenes hadjáratot propagáljon». Néhány munkáspárti tanu a Szerszámtulajdonosok Szövetségét zsaroló szervezetnek nevezte. (A munkásfaló ujságírók és rádiókommentátorok, közöttük Pegler, Fulton Lewis, Kaltenborn, Mark Sullivan, Henry J. Taylor és a többiek, nem válaszoltak erre a vádra.)

A szervezeteket bejegyző testület történelmet csinált döntésével. A fasiszta szót használta. Megtagadta a Szerszámtulajdonosok Szövetségétől a jogot, hogy New York területén működhessen és kijelentette:

«E testület előtt nem jelent még meg olyan fasiszta szervezet, amely antidemokratikus cselekedetekre képes és a mi életformánkat veszélyezteti. E szervezet vezetői úgy vélik, hogy valami nincsen rendjén az országunkkal és hogy ők majd segítenek ezen. De ők a maguk számára foglalják le — és végső fokon egy ember számára — azokat az eszközöket, amelyekkel szerintük a veszedelmet le lehet küzdeni... Éppen most fejeztünk be egy nagy háborút, amelyet az az ember indított el, akinek meg volt a maga nézete arról, hogy mi nincs rendjén egy országban, amely nem is volt szülőhazája».

Országos Gazdasági Tanács
Merwin K. Hart
A Nemzeti Spanyolország Amerikai Szövetsége

Hart volt Franco legfőbb önkéntes propagandistája Amerikában. Az általa vezetett newyorki Állami Gazdasági Tanácsot, amelyet most Országos Gazdasági Tanácsnak hívnak, a következők finanszírozták: Lammot duPont a duPont-birodalomból; ifj. John H. Rand, a NAM vezetőségi tagja, és a Mohawk Valley Formulának, egy sztrájkok letörésére és szakszervezetek szétzúzására — különösen a napisajtó segítségével — széltében alkalmazott tervnek szerzője; A. W. Erickson, egy nagy hirdetési ügynökség tulajdonosa; ifj. Alfred P. Sloan, a General Motors-tól, a NAM propagandaosztályának elnöke; és G. H. Alstyne, az Otis Elevator Co. elnöke.

Hart társai a propagandamunkában: John Eoghan Kelly; a tisztelendő Edward Lodge Curran, Coughlin Keresztény Frontjának keleti képviselője; John B. Snow; H. W. Prentis, az Armstrong Cork Co.-tól és a NAM-tól; Mrs. Dilling és Martin Dies kongresszusi képviselő.

Mind Franco tábornok, mind pedig James True, egy zsidóüldöző klub alapítója, támogatta az «Amerika Spanyolországra tekint» című propagandakönyvet. Hart tényként szögezett le ebben a könyvben néhány történelmi hamisítást, amit még Franco is bevallott. Például a badajozi munkások legyilkolását. Franco bevallja, hogy ő agyonlövette ezeket, akiket «ellenségeknek» nevez; Hart fehérre mosdatja Francót és mindent tagad. Hart azt mondja, hogy a falangisták nem fasiszták, Franco pedig fasiszta falanxnak hívja ezt a szervezetet. (Erre és más hazugságokra a *The Nation* mutatott rá 1939 június 10-i számának 678. oldalán.)

Hart szervezete, a Nemzeti Spanyolország Amerikai Szövetsége, nagyjában Coughlin atya Keresztény Frontjának volt egyik alakulata. Hart a Szociális Igazságot szervezet számára írt, mielőtt az beszüntette működését, mert attól tartott, hogy lázadás vádjával betiltják. Hart végrehajtóbizottságában dolgozott Lester M. Gray, a newyorki Keresztény Fronttól, J. E. Kelly, Curran tisztelendő, Patric F. Scanlon, a *Brooklyn Tablet*, Amerika egyik legnagyobb reakciós propagandaujságjának kiadója, Joseph P. Kamp, CIO ellenes hazugságokat tartalmazó pamfletek kiadója és még sok antiszemita. (Hart fasizmusát Sokolsky, az ujságíró védte meg és Nye szenátor iktatta azt be a Kongresszusi Naplóba 1941 május 23-án.)

A Hart-féle Gazdasági Tanács bűnlajstroma a következőket tartalmazza : a gyermekmunkát megszüntető törvényjavaslatok ellenzése — ezt ők «az ifjúság ellenőrzésének» nevezték és mint az orosz kommunisták által sugalmazott akciót támadták ; a beteg- és balesetbiztosítás minden fajtájának ellenzése — ez a trösztöknek pénzébe került volna. De Hart akkor tette a legtöbbet, amikor a Wagner-törvény ellen harcolt, a *New York Times*-sal együtt. Nem véletlen, hogy Hart, Franco propagandistája, azon kiváltságos kevesek közé tartozik, akiknek levelei gyakran megjelennek a *Times* hasábjain. Hart írásait G. L. K. Smith is közli magazinjában, amelyet a lázadással vádoltak is felhasználtak. Hart Gazdasági Tanácsa terjesztette később Upton Close rádióműsorát, amelyet New York Cityben és Chicagóban nem lehetett hallani, mert a leadóállomások tudták, hogy az antifasiszták az állami tájékoztatási szervezetnél fognak tiltakozni, ha ezt a propagandát a nagyvárosokban terjesztik. (Hála a haladó szelleműek tiltakozásának, Close és Hart nem juthatott szóhoz.)

Amerikai Akció

«A nagytőke nálunk (Amerikában)», mondta a kisfasiszták neves ügyésze, O. John Rogge helyettes államügyész, «most nem forog veszélyben. Lényegében még kezében tartja gazdasági és politikai életünk minden szektorát. Képviselői a törvényhozásban a pénzemberek kívánságait szolgálják ki. Ha hatalmukat egyszer tényleges veszedelem fenyegetné, meg vagyok győződve róla, hogy Amerika élenálló tőkés csoportjai Thyssen példáját követnék — (Thyssen elsőnek támogatta Hitlert, majd rávette az egész ipart, hogy tegye a magáévá a nácizmust és

annak segítségével kaparintsa hatalmába az egész országot). Akkor a fasiszták annyi pénzt kapnak majd, amennyit csak akarnak».

Az Amerikai Akció az Egyesült Államokban a Szabadság Liga legjelentősebb és leghatalmasabb utódja, melyet Amerika leggazdagabb tőkései támogatnak és amely első ízben egyesíti egy szervezetben a demagógokat, a gazembereket, az antiszemitákat, a «nacionalistákat», a NAM legfőbb vezetőit, az ország leghatalmasabb ujságtrösztjeit és a nagytőkét.

1946 januárjában az *In Fact* és a *Federated Press* című lapok (melyek a szakszervezeti hetilapok százait látják el híranyaggal), bebizonyították, hogy a reakciótól a fasizmusig terjedő minden árnyalatot képviselő egyének és csoportok mozgalmat szerveznek a Politikai Akcióbizottság ellen.

Upton Close-nak Robert Lundhoz és Joseph Pew-hoz, a NAM két oszlopához intézett leveleiből kiderült, hogy ezt a mozgalmat eredetileg Amerikai Akcióbizottságnak akarták elnevezni, de később mégis csak Amerikai Akció lett belőle. A szervezetnek Close által említett vezérkarában helyet foglalt Samuel Pettengill, Robert E. Wood tábornok, John T. Flynn, Merwin K. Hart és R. E. Minnis, a Kansas állambeli Wichitából.

Amikor ifj. William A. Larner, a wichitai Town Hall bizottság igazgatója lemondott, nyilatkozatot írt alá, melyben először említi az Amerikai Akcióbizottságot (az ő szervezete ennek alvállalata volt) és a Republikánus Párttal hozza azt kapcsolatba. Eskü alatt tanusította, hogy Herbert A. Brownell, a republikánusok országos bizottságának elnöke és rádiófőnöke, rávette Cecil B. DeMille-t, hogy munkásellenes beszédet mondjon a Wichitai Bizottság nevében.

Larner kijelentette, hogy a Wichitai Bizottság támogatói között volt Sewell L. Avery, a Montgomery Wardtól, McCormick ezredes és a Pew-család néhány tagja.

1946 márciusában Eugene Segal, a Scripps—Howard-féle lapok ujságírója cikksorozatot közölt az amerikai fasizmusról, melyben feltárta, hogy az Amerikai Akcióbizottságot nemcsak a trösztök emberei támogatták, mint Avery és Wood, hanem «ismert nacionalisták» is mögötte állottak, nevezetesen Gerald L. K. Smith és Carl Mote, az indianai telefontársaság igazgatója, a hirhedt antiszemita. Februárban Smith sokszorosított levelet küldött támogatóinak, mely igy szólt: «Felhívom Önöket, hogy álljanak John T. Flynn, Upton Close, Robert McCormick ezredes, Robert Wood tábornok, Merwin K. Hart és Sam

Pettengill mellé, egy új, dinamikus, harcos, nacionalista politikai bizottság megalakításában. Ha eleget tesznek ennek a felhívásnak, a bizottság magával fogja ragadni az országot».

1946 október 7-én Carroll Kilpatrick, a *Chicago Sun* ujságírója jelentette, hogy az Amerikai Akció egymillió dollárt mozgósított a Politikai Akcióbizottság által támogatott képviselőjelöltek megbuktatására. A szervezetet finanszírozók listáján új nevek tüntek fel, többek között Ernest T. Weiré és Lammot duPonté.

A *New York Times* és más lapok elfogadták az Amerikai Akció hirdetéseit. De amikor a Demokrácia Barátai válaszhirdetményt nyujtottak be, a *Times* visszautasította azt. A Demokrácia Barátainak nyilatkozata ezzel a mondattal kezdődött: «A nacionalisták, profasiszták, antiszemiták, antikatolikus gyűlölködők, háborúelőtti izolacionisták és jelenlegi defetisták fedőszerve». Megállapította továbbá, hogy a közönségnek joga van megtudni, ki áll az Ameikai Akció mögött és a következő nyolc embert sorolta fel:

«Robert E. Wood, az America First szervezet vezetője, aki 1941 júliusában azt irta, hogy: ‚Nem vetettem el (Coughlin atya) Keresztény Szociális Igazság mozgalmát. Szivesen támogatom őket . . .'

Merwin K. Hart . . . Robert Jackson, az Egyesült Államok legfelsőbb bíróságának bírája mondotta: ‚Merwin K. Hartot . . . mindenki ismeri fasiszta érzelmeiről . . .'

Upton Close, rádiókommentátor . . . akit megbízhatatlansága miatt kétszer bocsátottak el a rádióvállalatok... (Azóta mégegyszer.)

Robert M. Harris . . . aki a gyűlöletet szító Keresztény Frontban dolgozott . . .

Samuel B. Pettengill . . . akinek tevékenységét Patman ‚gonosznak és alávalónak' minősítette . . .

John T. Flynn, az America First szervezet volt newyorki vezetője, aki most a világ összhangjának megteremtésére irányuló kísérleteket támadja . . .

Robert R. McCormick ezredes . . . akinek lapja, a *Chicago Tribune*, az ország valamennyi antiszemita csoportjának kedvence.»

Amikor az Amerikai Akció országos végrehajtóbizottságának névsorát közzétették, a szervezet új jelentőséget nyert,

minthogy elnöke Edward A. Hayes lett, két világháború katonája, aki «1916 óta aktívan harcolt a felforgató elemek ellen» és az Amerikai Légió vezetője volt 1933—1934-ben ; a végrehajtóbizottság nevesebb tagjai közé tartozott Ray Kelly, ügyvéd és a Légió volt országos parancsnoka, a Seattle-beli Lou Kessler, volt katona ; Robert E. Condon ezredes, az Amerikai Légiónak egy másik aktív tagja. A hirdetmény még ezt is mondta : «Az Amerikai Akció az amerikai élet minden területére ráirányítja figyelmét, amint az az Amerikai Légió, a Frontharcosok, a Hadirokkantak és az amerikai hadviseltek más hazafias és bajtársi szervezeteinek programjában le van fektetve». A felsorolásból kimaradt az Amerikai Hadviseltek Bizottsága, az egyetlen baloldali és demokratikus programú alakulat.

Az országos bizottság egyik kitűnősége volt Robert M. Harris is, foglalkozása «gyapot-ügynök», de azt már nem mondták el róla, hogy Coughlin atya pénzügyi tanácsadója volt a felforgató Szociális Igazság szervezet napjaiban, az ezüstspekuláció idején, a Hitler-féle antiszemita hazugságok hirdetésének éveiben.

«Jelentős pénzösszeget» bocsátott az Amerikai Akció rendelkezésére Wood tábornok is, amint az egy a Demokrácia Barátainak kezére került bizalmas levélből kiderül. A szervezet pénzügyi védőszentje volt még Joseph Pew, Lammot duPont, Ernest Weir, John J. Raskob duPontéktól és a General Motorstól, végül William H. Regnery.

Ezekről az emberekről mondta Patman kongresszusi képviselő (WINX rádióleadó, Washington, 1946 október 13-án) hogy «gazdag iparosok, akik az általuk nem ellenőrizhető képviselőket meg akarják buktatni» és «amerikai fasiszták, akik a tulajdonjogokat óhajtják érvényben tartani, miközben megfeledkeznek az emberi jogokról».

Amint a választások napja közeledett, a Scripps-Howard-féle lapok, amelyek támadták az Amerikai Akciót, egyszerre csak tökéletesen megváltoztatták álláspontukat és vezércikkükben támogatták a szervezetet.

«Ennek az újonnan alakult szervezetnek, az Amerikai Akciónak az a nagyszerű programja, hogy harcol a kommunisták, a kommunisták által támogatott képviselőjelöltek ellen és ebben a harcában egyesíti az ország valamennyi kommunistaellenes szavazóját.» Ezt írta Roy Howard lapja, megfeledkezvén arról, hogy ugyanennek a Lord Howardnak egy tisztességes riportere mutatta ki, hogy az Amerikai Akció csak álcázásból falja a vörösöket. Ez október 19-én történt. Október 28-án

Gerald L. K. Smith felhívta «mindazokat, akik az America First hívei voltak», hogy «működjenek együtt» az Amerikai Akcióval. A *Gentile News*, amely még mindig az olyan közismert hazugságokat terjeszti, mint a «Cioni okiratok», sürgette olvasóit, alakítsák meg az Amerikai Akció helyi szervezeteit. Mrs. Elizabeth Dilling, aki a lázadással vádoltak között volt, szívvellélekkel támogatta az Amerikai Akciót.

A Demokrácia Barátai a *Battle* 1946 november 30-i számában hívták fel először a figyelmet arra, hogy az amerikai reakciósok és az amerikai fasiszták egyesíthetik erőiket. Úgy találták, hogy «a reakciós pénzemberek és a rabló fanatikusok gyors léptekkel haladnak az egységfront felé.

Edward F. Hutton, Long Island-i milliomoshoz (és Wall-Street-i ügynökhöz), Robert Wasonhoz, a NAM tagjához és Frank Gannetthez, egy newyorki ujságtröszt tulajdonosához egyik részről Lammot duPont, John J. Raskob és Joseph Pew csatlakozott.

Másrészről csatlakozott hozzájuk a hitlerista Gerald L. K. Smith . . . Elisabeth Dilling és az antiszemita Eugene Flitcraft, akinek *Gentile News* című lapja egységfrontot követelt a nemes ügy támogatására . . .

A szélsőségek közötti ellentétek áthidalására még olyan csoportok voltak, mint az Országos Gazdasági Tanács, az Alkotmányvédő Bizottság, Amerika Jövője, Amerikai Akció. A nagy nevek mindezekben a szervezetekben feltalálhatók, tagjaik egyaránt működnek együtt a pénzemberekkel és az antiszemita csőcselékkel.»

Történelmi jelentőségű volt az Országos Gazdasági Tanács vacsorája a Waldorf Astoriában 1946 november 19-én, amelyen a reakciónak a kongresszusi választások alkalmával aratott győzelmét ünnepelték és Upton Close rádiókommentátort tisztelték meg, akit háromszor bocsátottak el a rádiótársaságok a közvélemény nyomására. Hart elnökölt és a következő nevezetességek ültek mellette : duPont, Raskob, Pettengill. További jelentős személyiségek voltak : Lambert Fairchild, Edward D. Gray ezredes, az Amerikai Akció új vezetőinek egyike, Harriss, a gyapot-ügynök, Joseph Kamp, «munkásfaló, akit a nácik szerettek», és akinek kiadványait a lázadással vádoltak vádiratában is megemlítették, Edward A. Rumely és John A. Zellers, «aki egyszer Frederick Auhagen náci ügynök Amerikai Bajtársi Egyesületében szónokolt», később pedig a *New York Times* egy forumán — mindkét esetben a munkásság ellen, természetesen.

«Az Amerika Jövője című szervezet», jelentette a *Battle*, «összekötő ügynökség a különféle csoportok között. Aktív vezetői Putton, Wood tábornok, aki ugyanakkor az Amerikai Akciónak is vezérférfiúja, Frank Gannett, az Alkotmányvédő Bizottság egyik vezetője és Robert Wason, a NAM-tól. Beleillik ebbe a képbe még Joseph Pew is», akinek *Pathfinder* c. lapja «dicsőítette az egységfrontot», és magasztalta az Amerikai Akciót, mint amely minden idegen ‚izmus' ellen harcolt.

Ez volt az első eset öt év óta, hogy valamilyen egység jött létre a vezető reakciósok és az úgynevezett «söpredékfasizmus» között. Ez utóbbiak közül jónéhány szerepelt a lázadási ügyben, és mindannyian szerepeltek a Welt Dienstnek, Hitler legfőbb külföldi propagandaügynökségének listáján. A *Battle* végül ezt mondta: «A háború alatt a nagytőkések nehezen kockáztathatták meg az antiszemitákkal és a tengelybarátokkal való szövetséget. A Gerald Smith-ek, az Eugene Flitcraftok és még a Merwin K. Hartok is, mint elszigetelt mozgalmak vezetői csak korlátozott befolyással lehetnek az amerikai életre. De ha egyesülnek és a duPontokat, a Raskobokat, a Huttonokat és a Woodokat rejtik maguk mögött, akkor kezükben tartják Amerika jövőjét».

Kenneth Ellis (Antifasiszta Szövetség) megjegyezte, hogy «az Amerikai Akciónak sok pénze van. Rendkívüli hatalma is van. Tagjai egyúttal a Republikánus Párt pénzügyi forrásai is. A tagok egy része a Demokrata Párt pénzügyi forrásainak nagyrészét tartja kezében. Főszervezőit és támaszait a nácipárt, a falangisták és a sinarquisták támogatták, ennélfogva szétágazódásai nem amerikaiak, hanem nemzetköziek és a politika tanulmányozója előtt gyönyörűen példázzák, miként megy át a fasizmus nemzeti formája egy nemzetközi szervezetbe».

Miután megünnepelte 1946-os választási győzelmét, az Amerikai Akció és irányítói több jelentős forrásból kaptak támogatást: az évi 65.000 dollár jövedelemmel rendelkező Westbrook Pegler, Hearst ujságírója, lelkesült cikket írt Merwin Hartról, a szervezet alapítójáról, aki «nyíltan harcol az amerikai elvekért». A Columbiaiak című szervezet délkaroliniai ágazata hűséget fogadott az Amerikai Akciónak. Melléje állt a fasiszták, gyűlöletet szítók, kereszténytrontosok és a NAM vezetőinek koalíciója, a *New York Enquirer* szerkesztője, William Griffin, akit megneveztek az első két lázadási ügyben, melyet előbb a járásbíróság, most pedig a kormány tárgyal. A texasi O'Daniel szenátor kijelentette, hogy az Amerikai Akció «elintézi a CIO

és a Politikai Akcióbizottság moszkovita balszárnyát»; a Federated Press új támogatókat sorolt fel, úgymint Ogden H. Hammondot, Franco propagandistáját, Edgar Quineyt, a Monsanto vegyipari társaságtól, Thomas Creighet, a Cudahy Packing Co. tanácsosát és Morris B. Franks-ot, az Állomásfőnökök Országos Szövetségétől, aki szakszervezeti hivatalnok, de a rendes szakszervezetek ellen küzd.

Ha Smedley Butler tábornok ma élne, megjegyezné, hogy a történelem megismétlődik, csak sokkal riasztóbb módon. A régi Amerikai Szabadság Liga és az America First újjászületett, az Amerikai Légió volt parancsnokai vezetik az új szervezetet és habár nem készítenek elő új összeesküvést és nem akarják ötszázezer emberrel elfoglalni Washingtont, hogy fasiszta diktatúrát léptessenek életbe, első ízben történik meg az amerikai történelemben, hogy a demagógok, gyülöletet szítók, «söpredékfasiszták» és a trösztök tiszteletreméltó és hatalmas vezetői koalícióra lépnek. Ebből a három alkotó elemből, a trösztök pénzéből, a frontharcosokból és a fasiszta demagógiából nőtt ki a fasizmus minden országban, ahol azután véres történelme lejátszódott.

17.

AZ ÁLTALÁNOS JÓLÉT AZ ATOMKORSZAKBAN

Most már az olvasó époly jól látja, mint az író, nem véletlen, hogy ugyanazoknak a szervezeteknek és embereknek nevei szerepelnek majd minden fejezetben: ők azok, akik a TVA-t, a MVA-t, a Szent Lőrinc-tervet ellenzik; ők ellenőrzik vagy befolyásolják a magazin- és napisajtót; egyesek a NAM-hoz, mások reakciós szervezetekhez tartoznak; vannak, akik szabadalmazott gyógyszerekkel foglalkoznak, majdnem mindannyian pénzükkel járulnak hozzá az elnökválasztási és más politikai kampányokhoz; néhányan Hitler és Mussolini amerikai hívei; és majdnem kivétel nélkül védelmezői és szószólói az «amerikai életformának», a «szabadvállalkozási» rendszernek, mert — úgy mondják — ez tette Amerikát azzá, ami.

A következő fejezetek és a függelékben megadott dokumentumok csak néhány példát és néhány bizonyítékot hoznak fel abból az óriási, többmillió szóra terjedő anyagból, amelyet e könyv szerzője harmincnyolcéves ujságírói pályafutása során összegyjtött, különösen 1940—1947-ig, amikor lapjának 175.000 előfizetője támogatta az Egyesült Államok minden államából.

A szerző mindenben követni akarta azt az euripideszi elvet, miszerint «hadd beszéljenek a tények magukért». Vannak különböző tények és az embernek válogatnia kell közöttük. A filozófus nyilván tisztességes válogatásra gondolt, tisztességes összeállításra, amelyet valamilyen olimposzi szellem végez el, aki olyan magaslatokban lakik, ahol az előítéletek ismeretlenek.

Az e kötetben összegyjtött tényeket és bizonyítékokat több szempontból válogattuk össze, melyek közül legfontosabb az az agyonhallgatás, vagy legjobb esetben elsüllyesztés, amely-

lyel a napilapok, a magazinok, a rádió és más jelentéktelenebb tájékoztatási eszközök bántak velük, holott éppen ezeknek lett volna elsőrendű kötelessége, hogy közöljék a híreket.

Az itt közölt tények magukért beszélnek és nem szorulnak magyarázatra, semmin mű szerkesztői kommentárra. De minthogy nemcsak konvenció, hogy az ilyenfajta könyvek utolsó részében, vagy legalábbis utolsó fejezetében legyen némi «konstruktív kritika», és mert a közönségnek manapság nagy szüksége van a szerkesztő véleményére, e könyv szerzője is megkísérli, hogy megállapításait a következő néhány pontban foglalja össze:

1. Az amerikai közönség rosszul van tájékoztatva. A sajtó nem teljesíti kötelességét.

2. A sajtóviszonyokat vizsgáló bizottság jelentése alátámasztja azt a vádat, hogy a napilapok nem szolgálják a népet, nem szolgálják a demokráciát, elaljasíthatják az emberiséget és veszélyeztethetik a világ békéjét. Ezért egy szabad (tisztességes) sajtó minden másnál fontosabb Amerikában.

3. A jelenlegi rendszerben az ország urai becsaphatják a népet; elgáncsolhatják azt, ami a többség érdekét szolgálja, nemcsak a New Dealt, hanem akármilyen tisztességes programot.

4. Ugyanezek egy harmadik világháborúba sodorhatják az országot, felhasználhatják az atombombát, ami elpusztítaná a civilizációt.

5. Az atomrombolás és a vízierők kihasználása az egész világon bőséget biztosíthatna a kétezermillió ember számára. De a kiváltságos kevesek ma épúgy ellenzik az erre irányuló fejlődést, mint ahogy ellene voltak az ipari forradalom száz éve folyamán is.

6. Az amerikai életforma, az amerikai út nem a NAM szabadvállalkozása, hanem a minél több ember minél nagyobb boldogsága.

1. A tájékozatlan Amerika

Sokévi ujságírói működésem nagy, megrendítő és tragikus benyomását egyetlen kis mondatban foglalhatnám össze: az emberek nem tudják.

Minden tény, amit ebben a könyvben megemlítettem, minden dokumentum, amit a függelékben adok, már régóta köztudomású kellene, hogy legyen. Ha valóban szabad sajtója lenne, amin a szabadság szolgálatában álló tisztességes sajtót értek, nem pedig olyan sajtót, amelynek mindent meg szabad

tennie, hogy tulajdonosai profitját vagy hatalmát növelje, — az amerikai nép lenne a világ legtájékozottabb népe és a tájékozott választók olyan kormányzatot hozhatnának, létre, amely az Egyesült Államok alkotmányának legfontosabb cikkelye szellemében dolgozhatnék: «Az általános jólétet növelhetné».

Az igazság az, hogy a közönség nem tud a dolgokról, de nagyon szeretne tudni róluk. A tanárok, tanítók, ügyvédek, orvosok, szakszervezeti vezetők, minden rendű és rangú munkások, kongresszusi képviselők és mások, akik sűrűn keresik fel leveleikkel e könyv szerzőjét immár hét év óta — és csak háromezer levélre tudok válaszolni évente — ezeknek az embereknek ezrei minden kétséget kizáróan bizonyítják, hogy még a jobban tájékozottak is rosszul vannak tájékozva. Országunk éhezik a tájékoztatásra s ezt az igényét a nagy hírügynökségek szándékosan nem akarják kielégíteni.

Számos kérdésről, amely az amerikai nép egészségét, jólétét és boldogságát illeti, nem mondhatjuk ma el, hogy «ezek magától értetődő igazságok». A politikai és üzleti rendszerünkre, társadalmi és gazdasági rendszerünkre vonatkozó életbevágó igazságok nem köztudomásúak, holott annak kellene lenniök.

Ennek az állapotnak elsősorban az az oka, hogy a sajtó (és a többi kevésbbé jelentős tájékoztatási szerv) nem szolgálja a népet. Ezt már a századfordulón is felemlítették a sajtó kritikusai, de minthogy éppen a sajtó sem teszi közzé nézeteiket, az amerikai népnek csak elenyésző kisebbsége ismerte meg a hallgatás okait.

1947-ben a sajtóviszonyokat vizsgáló bizottság jelentése mindent megerősített, amit a kritikusok mondottak, sőt tovább ment és azzal vádolta a napilapokat, hogy az Egyesült Államok haladásának ellenségei. (Az alantiakban még visszatérek erre a jelentésre, amely tekintélyénél fogva fontosabb minden más hasonló megállapításnál.)

Ha az amerikai sajtónak csak számottevő kisebbsége — nem pedig egy százaléka vagy még annál is kevesebb — valóban az olvasók érdekeit szolgálná, legalább a legértelmesebb réteg ismerné, mint ahogy New York, St. Louis, Chicago és a pennsylvaniai York kisebbsége ismeri azokat a tényeket, amelyeket e könyvben közlünk és más ehhez hasonló bizonyító anyagot, amelyről napilapjaink nagy többsége teljesen hallgatott.

Ha tisztességes sajtónk volna, akkor minden déldakotai polgár tudna arról az 53.700 dolláros alapról, amelyet egy

tucatnyi keleti iparos gyüjtött össze két szenátor (Bushfield és Gurney) és két képviselő (Case és Mundt) megválasztására, ezek a NAM által javasolt munkásellenes törvényekre szavaztak és minden reakciós intézkedésre, amely közvetlenül és anyagilag a NAM tagjainak javára vált.

Ha tisztességes sajtónk volna Montanában, akkor az odavalósiak tudnák, milyen nagy mértékben emelné életszínvonalukat a MVA.

Ha tisztességes sajtónk volna, már évekkel ezelőtt befejezték volna a Szent Lőrinc-folyam melletti erőműtelepet.

Ha tisztességes sajtónk volna, akkor minden vitás kérdés mindkét oldalát megismerné a közönség és nem válna többet lehetségessé, hogy az ország háborúba sodródjék néhány bankár és munícióqyáros érdekében.

Vagy az olajvállalatok érdekében.

Ami az atomenergiát illeti . . .

Az atomenergia-bizottság elnöke, David Lilenthal ellen intézett harc, amelyet McKellar szenátor, a TVA és a Dél népének ellensége vezetett, napokig tartó obstrukció volt. Kevesen figyeltek erre fel. McKellar a «főnökséget» képviselte, MacKellar mindent összehazudott Lilenthalról, hogy az kommunista és még a régi antiszemita Hitler-féle módszereket is felhasználta, megkérdezte tőle, kik a szülei és hol születtek. A *New York Herald Tribune* szerint «alávaló jelenet» volt ez.

Igazi jelentősége azonban akkor mutatkozott meg, amikor a szenátus minden oldaláról felemelkedtek az idősebb államférfiak, hogy McKellar mellett foglaljanak állást.

Kik voltak ezek az úriemberek a szenátorok között? És miért csatlakoztak megvetésreméltó kartársukhoz?

«A válasz nagyon egyszerű és két részből áll», írta Joseph Alsop, a *Herald Tribune* washingtoni tudósítója 1947 február 14-én. «Mindenekelőtt az a figyelemreméltó, hogy McKellar támadása után mindjárt Styles Bridges New Hampshire-i szenátor támadta meg Lilienthalt. A washingtoniak régóta tudják, hogy Bridges lángoló meggyőződése szerint a hatalmi klikkek nézetei jelentik az amerikai szabadságjogok bulláját. Az is figyelemreméltó, hogy a két vagy három atombizottsági tag közül, aki Lilienthal ellen foglalt állást, az egyik a georgiai Richard Russell szenátor volt. Georgia ma már az utolsó államok között van, ahol a hatalmasok tartják kezükben a helyi politikát.

Mindezek csak apró-cseprő dolgok . . . Az amerikai ipari

hatalom többsége megokosodott az utolsó tizennégy évben... Ezek az emberek akcióba léptek, mert tudatában vannak, milyen forradalmi hatása lehet az atomrombolás következtében előálló energiatermelésnek és szeretnék ezt az egyelőre kiszámíthatatlan nemzeti vagyont számukra megbízható kezekbe helyezni.

2. Egy megoldás van: szabad sajtó

Ilyen körülmények között e könyv szerzője ismét egy négy évtizednyi tapasztalat által megalapozott elmélethez fordul. Ezt az elméletet először az az ember hirdette, aki Amerika történetében a sajtószabadság legnagyobb védelmezőjeként lépett a közéletbe, aki az alkotmány Első Toldalékát fogalmazta meg, azt, amely egy és csakis egy magánvállalkozást becsül meg: a napilap-vállalkozást.

Jefferson azt mondotta: «Minthogy kormányzatunk alapja a közvélemény, legelső kötelességünk annak tiszteletbentartása; és ha nekem kellene döntenem arról, mi jobb, egy kormány ujságok nélkül vagy ujságok kormány nélkül, pillanatig sem haboznék, hogy az utóbbit válasszam». (Levél Carringtonhoz, 1787.)

Általánosan elterjedt nézet, hogyha a sajtó szabad, akkor az összes többi szabadság is biztosítva van.

A szabad sajtó az a szilárd pont és az az emelő, amellyel az egész világot ki lehet mozdítani a helyéből.

De sajnálatosképpen... a sajtót talán még jobban, mint bármi mást, azok a kevesek ellenőrzik, akik sokkal inkább törődnek a vagyonukkal és hatalmukkal, mint a közjóléttel.

Húsz évvel ezelőtt e könyv szerzője minden kétséget kizáró bizonyítékokat hozott arravonatkozóan, hogy az az erő, amelyet Jefferson még a kormánynál is többre tartott, napjainkban egy kereskedelmi, prostituált, felelőtlen, hamisító ügynökséggé, az amerikai nép ellenségévé vált. Az utóbbi években mindössze ketten vagy hárman csatlakoztak ehhez a figyelmeztetéshez.

1947 márciusában azonban a Robert Hutchins, chicagói egyetemi rektor vezetése alatt álló Sajtóviszonyokat Vizsgáló Bizottság országunk történelmének legfigyelemreméltóbb jelentését készítette el a sajtóról. A bizottság nem nevezte meg a kiadókat és a lapokat, s ilymódon állításai sokat veszítenek jelentőségükből. Lehet, olyan sok ujság került volna az elítélő listára, hogy célszerűbbnek mutatkozott volna a tisztességes

kivételeket, hatot vagy hetet, az ország 1750 napilapjának egy százalékánál kevesebbet felsorolni.

A bizottság azonban tekintélyével alátámasztotta az amerikai sajtó elleni vádakat, amelyeket először Will Irwin hozott fel 1910-ben (a *Collier's*-ben, 24 kiadó utasította vissza cikkeinek könyvformában való megjelentetését), azután Upton Sinclair 1920-ban (saját költségén kellett kiadnia «The Brass Check» című művét), végül még Harold L. Ickes és e könyv szerzője.

Hutchins rektoron kívül a következő személyek vettek részt a vizsgálóbizottság munkájában, a jelentés és a tárggyal kapcsolatos néhány könyv megírásában:

ifj. Zechariah Chafee, alelnök, a Harvard egyetem jogász-professzora.

John M. Clark, a Columbia egyetem közgazdász-professzora.

John Dickinson, a pennsylvaniai egyetem jogász-professzora.

William E. Hocking, a Harvard egyetem nyugalmazott filozófia-professzora.

Harold D. Laswell, a Yale egyetem jogász-professzora.

Archibald MacLeish, költő, volt helyettes külügyminiszter.

Charles E. Merriam, a chicagói egyetem nyugalmazott politika-professzora.

Reinhold Niebuhr, a Teológiai Szeminárium etika- és vallásfilozófia-professzora.

Robert Redfield, a chicagói egyetem antropológia-professzora.

Beardsley Ruml, a newyorki Federal Reserve Bank elnöke.

Arthur M. Schlesinger a Harvard egyetem történelem-professzora.

George N. Shuster, a Hunter College elnöke.

A bizottság nemcsak hogy megerősítette az összes sajtóellenes vádat, hanem tovább ment mint az előbbi kritikusok. A bizottság ilyen mondatokat használt:

«Ezek az eszközök gyorsabban és távolabbra terjeszthetik a hazugságot, mint ahogy azt elődeink elkép-

zelték, amikor az alkotmány Első Toldalékában biztosították a sajtó szabadságát».

«A sajtó zavartkeltő, szenzációt hajhászó és felelőtlen lehet.»

«Számtalan hazug, korrupt és aljas ügy rejtőzik a sajtószabadság leple mögött, amelyet egészen más célzattal hoztak létre . . .»

«A sajtó megjavításának egyik leghatásosabb módját maga a sajtó teszi lehetetlenné. Iratlan törvény alapján a sajtó elhallgatja azokat a tévedéseket és félremagyarázásokat, hazugságokat és botrányokat, melyekben tagjai bűnösek.»

«A híreket elferdítik.»

«Mindennek gyakran értelmetlenség, laposság, ferdítés és a különféle csoportok között levő nézeteltérések állandósítása az eredménye.»

«Sajtóhazugság . . .»

«Gátlástalan hamisítások és a tények arcátlan félremagyarázása.»

Elérkezett annak ideje, hogy a sajtó új felelősségtudatra tegyen szert.»

A bizottság jelentése azzal kezdődik, hogy megállapítja, arra a kérdésre : veszélyben van-e a szabad sajtó, *igen* a válasz. A jelentés így folytatja :

«Azok a kevesek, akik a sajtó gépezetét a tömegtájékoztatás eszközeként használják, nem elégítik ki a társadalom igényeit . . .

Azok, akik a sajtó gépezetét irányítják, időről-időre olyan üzelmekbe bocsátkoznak, amelyeket a társadalom elítél . . .

A (tömegtájékoztatás) eszközei elősegíthetik a civilizáció haladását, vagy pedig meggátolhatják azt. Lealacsonyíthatják és elaljasíthatják az emberiséget. Veszélyeztethetik a világ békéjét.

Ha az az ember, aki a szabadszólás erkölcsi jogára hivatkozik, hazug, prostituált, akinek politikai véleményét meg lehet vásárolni, vagy a gyűlölet és gyanakvás tisztességtelen szítója, akkor a szabadsajtóra való hivatkozás jogtalan és alaptalan. Erkölcsi szemszögből nézve legalább is a szabad vélemény-nyilvánítás nem azt jelenti, hogy a hazugság a politika felelőtlen eszközévé váljék.

A sajtónak is számot kell adnia. Számot kell adnia a társadalomnak arról, hogyan szolgálja a közösség igényeit, hogyan védelmezi a polgárok jogait és a sajtóval nem rendelkező szónokok majdnem elfelejtett jogait. Tudnia kell, hogy hibái és tévedései nem egyéni ballépések többé, hanem a közösség számára jelentenek veszélyt.

A tömegtájékoztatás ügynökségei nagy üzleti vállalkozások és tulajdonosaik nagy üzleti vállalkozók.

A sajtó ferdítései elleni vád, mely ferdítés a tulajdonosok elfogultságából származik, egészen természetes . . . Elfogultan támadják a fogyasztók szövetkezeteit, a gyógyszer- és élelmiszerügyi szabályzatokat, az Állami Kereskedelmi Vizsgálóbizottság rendeleteit, amelyek a csalárd hirdetéseket bélyegzik meg és az ujságok tulajdonában levő rádióleadókat érintő szabályzatokat.

A leggyakrabban hangoztatott kifogás az, hogy a sajtót a hirdetők tartják kezükben . . . Egy nemrégi eset illusztrálja, milyen nyomást lehet ezúton a sajtóra gyakorolni.

A sajtó elhallgatja azokat a tévedéseket és félremagyarázásokat, hazugságokat és botrányokat, melyekben tagjai bűnösek.

A híreket elferdíti a gyorsaságra, az ujdonságra és a szenzációra való törekvés, a tulajdonos személyes érdekei és a hatalmi nyomás . . .

Ha a sajtót teljes egészében vizsgáljuk, meg kell állapítanunk, hogy az nem elégíti ki társadalmunk igényeit. A bizottság úgy véli, ez veszélyezteti leginkább a sajtó szabadságát».

A bizottság bátran használta a «hazugság» és «hazugok» kifejezést, amikor a sajtóról és a sajtólordokról beszélt. Még a régidivatú «prostituált» szót is használta néhány laptulajdonosra vonatkozólag, és ezt a kifejezést ma sokkal inkább lehet könyv- és lapkiadókra alkalmazni, mint egy nemzedékkel ezelőtt a rosszulfizetett lapvállalati munkásokra.

A bizottság megállapította, milyen jelentősek az Állami Kereskedelmi Vizsgálóbizottság rendeletei, melyek a csalárd hirdetéseket akarják kiküszöbölni. Egyetlen író és egyetlen kiadvány tette a bizottság rendeleteivel szemben tanusított magatartást évekkel ezelőtt a sajtó 99%-a önállóságának, vagy korrupciójának egyik próbájává és az olvasó könnyen kitalálhatja, melyik lapról van szó.

A bizottság anélkül, hogy megjelölné a forrást, az *In Fact* című lapot, átveszi annak 1946 február 25-i jelentését a U. S. Steel-nek arról a törekvéséről, mellyel az azévi sztrájk folyamán 2500 napilapot akart megvesztegetni. Vezércikkeket küldött nekik (a munkásság ellen) és híreket (a munkásság ellen), fizetett hirdetésekkel együtt (a munkásság ellen). A bizottság megjegyzi, hogy az *Editor & Publisher* szerint akkoriban ezeknek a lapoknak csak 15%-a volt oly korrupt, de ez nem a teljes gazság. Hónapokkal később, amikor a CIO szervezői meglátogattak néhány várost, a korrupt napi- és hetilapok elkezdték közölni az acéltársaság régi cikkeit — minek következtében újabb hirdetéseket kaptak.

Mindazonáltal, e megállapítások egyike sem bír túlzott fontossággal a bizottság vádjának két fő pontjával szemben: a sajtó nem szolgálja a társadalmat; a sajtó és a tömegtájékoztatás egyéb eszközei «elaljasíthatják az emberiséget. Veszélyeztethetik a világ békéjét».

E könyv írója ezernyi tervet és ötletet kapott arravonatkozólag, hogyan lehetne létrehozni egy tisztességes sajtót. A legtöbb javaslat használhatatlan. Az egyetlen megoldás az volna, hogyha több olyan napilap létezne, mint a Marshall Fieldé (aki a newyorki *PM*-et és a chicagói *The Sun*-t alapította), vagy pedig jó színvonalú napilapok elindítása egy olyan hatalmas szervezet által, amelynek megvan a vállalkozáshoz szükséges anyagi alapja — legalább 5,000.000 dollár minden lapra, — amely elég ahhoz, hogy a lap fennmaradjon, amíg sikert nem arat.

A szövetkezetek, a farmerek szervezete, az AFL, a CIO és a Vasúti Munkások Szövetsége megalapíthatná a tisztességes napilapokat.

Ha egynéhány ilyen lapnak sikere volna, ezek legalább példát mutathatnának a nagyvárosok sajtójának, ezek egyrészt magukhoz vonzanák az olvasókat, másrészt pedig közvetve arra kényszerítenék az ellenfelet, hogy szüntesse be a hírek elhallgatását és félremagyarázását. De ezeknek «egyenes» napilapoknak kellene lenniök, nem lehetnének tulajdonosaik politikai orgánumai, még akkor sem, ha ez utóbbiak száma milliókra rúgna és esetleg a nép többségét képviselné. Ezeknek a lapoknak csak az volna a feladata, hogy közöljék a híreket.

Akkor volna végre szabad sajtónk, valamennyi szabadságjogunk biztosítéka. A nagy Joseph Pulitzer mondta, hogy «köztársaságunk és sajtója együtt áll, vagy bukik». Ezért kell,

hogy olyan sajtónk legyen, amely «áll», ellenkező esetben mostani felelőtlen lapjaink magukkal rántják az országot a mélybe.

3. A New Deal elleni harc

Az 1930-as évek elején nemcsak a New Deal ragadta meg az ország többségének képzeletét, hanem a demokrácia új szelleme is lelkesítette a nép millióit. Bárkinek, aki 1933—1939-ben, amikor a háborús előkészületek már benne voltak a főváros levegőjében, Washingtonban tartózkodott, észre kellett vennie és gyakran részt is kellett vállalnia abból, ami nem Mr. és Mrs. Lindbergh fasiszta szólama volt a «jövő lendületéről», hanem az élő jelen demokratikus lendülete. Egyszeriben sokaknak úgy tűnt, hogy a kampányok alkalmával tett ígéretek nem puszta ígéretek, hogy Jefferson és Lincoln eszméi nem pusztán írott szavak, hanem a törvények irányítói, hogy az «egyszerű nép» kifejezést kiveszik a tréfacsinálók és politikai fakírok szájából, hogy a kormány az általános jólétet szolgálja.

Valóban azt is szolgálta.

Éveken keresztül az ezer pénzéhes amerikai a NAM-on, az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamaráján és sok helyi kereskedelmi kamarán keresztül, felbérelt kongresszusi képviselőin és felbérelt cikkíróin keresztül és főként az amerikai sajtó 95%-ának ellenőrzésén keresztül sem tudta megállítani a lendületbe jött demokráciát.

1944 nyarán Aubrey Williams hívta fel a figyelmet valódi közellenségeink — nem a néhány gengszter, hanem azok, akik a vagyont és a hatalmat tartják kezükben — kétségbeesett kísérleteire, hogy a New Deal-t elgáncsolják. Különösképen kiemelte a tőzsdeügyi bizottság elleni harcot, mely bizottság arra akarta kötelezni ezeket, hogy «mondják meg az igazat arról, amit árulnak», a munkabérekről és munkaórákról szóló, tisztességes béreket biztosító törvény elleni harcot és a küzdelmet a munkások jogairól intézkedő törvény ellen, amely meg akarta akadályozni, hogy börtönbe csukjanak valakit csak azért, mert «felszólította munkástársát, hogy lépjen be a szakszervezetbe».

«Mindez nem volt ínyükre», írta Williams. «A népet a nép kormánya ellen akarták ingerelni, hogy ezeket és más, a nép érdekében hozott törvényeket hatálytalanítsanak. A következőket szemelték ki megsemmisítésére:

A munkabérekről és munkaórákról szóló törvény.
A munka jogáról szóló törvény.
A tőzsdeügyi törvény.
A tisztességes munkáltatást vizsgáló bizottság.
Az állami tájékoztatási bizottság.
A munkanélküliség megszüntetését célzó törvény.
A farmok biztosítása.
A termelési hitel adminisztrációja.
Az országos építésügyi adminisztráció.
A Szövetkezeti Bank.
A Tennessee Valley Authority (TVA).

Harcolnak a Wagner—Dingell—Murray-törvény ellen, amely az ország közegészségügyi programjának alapjait rakta volna le.

Egyik oldalon állanak azok, akik úgy vélik, a kormány a nép szerve és az a feladata, hogy megoldja azokat a problémákat, melyeket egyéni vagy csoportos erő nem oldhat meg; a másik oldalon állanak azok, akik úgy vélik, a kormánynak csak egyszerű rendőri szerepet kell betöltenie, egy külügyminisztériumra kell korlátozódnia, amely az idegen országokkal foglalkozik és egy adószedő hivatalra.» Ha a közjólét ellenségei sikerrel jártak volna, akkor «alacsony adókat kellett volna fizetniök a gazdagoknak és magas adókat a szegényeknek», leszállították volna a béreket, meghosszabbították volna a munkahetet, munkanélküliség lett volna. «A NAM egy tagja hidegvérűen kijelentette, hogy ‚társadalmilag nem kívánatos a munkanélküliség megszüntetése'.»

A republikánus és demokratapárti reakciós többség, amely az 1946-os választásokkal került vissza a parlamentbe, megválasztatása után azonnal közölte, hogy programja magában foglalja a Mr. Williams által felsorolt majd mindegyik eredmény és reform megsemmisítését.

A NAM mindenekelőtt az árhivatalt semmisítette meg, hirdetéseit és a sajtó támogatását használta fel annak az állításának alátámasztására, hogy az általuk hangoztatott kínálat és kereslet törvénye értelmében azonnali árubőség és árcsökkenés következik, ami egycsapásra helyrehozza a kétségbeejtő helyzetet. Ezzel szemben állandó áremelkedés következett, megfelelő béremelkedés nélkül, 1947-ben pedig egy új pánik lehetősége és az elnöknek kellett az árak leszállítását követelnie, hogy elkerüljék a gazdasági romlást.

Hála a sajtótól kapott támogatásnak, a NAM keresztül tudta vinni a század történelmének leggaládabb munkásellenes törvényét, a Taft—Hartley-féle intézkedést, amely a munkabérekről és munkaórákról szóló törvény, a Norris—LaGuardia-féle törvény és a Wagner-törvény megsemmisítésére irányult és meg akarta szüntetni mindazokat a jogokat, amelyekért a szakszervezetek sok keserű éven át harcoltak és amelyekért vérüket és pénzüket adták.

A sajtó elhallgatta azt a hírt, hogy nem egy, de tizennyolc kongresszusi képviselő és később még öt szenátor is azzal vádolta a NAM-ot, hogy az fogalmazta meg a törvényjavaslatot és megnevezte a NAM kijáróit.[1]

Látjuk, az a helyzet folytatódott itt még sokkal bűnösebb körülmények között, amelyet a negyedik fejezetben írtunk le. Az amerikai nép áldozata annak a korántsem szent szövetségnek, amelyet a nagytőke, a NAM, a business pénzén megválasztott kongresszusi tagok és a business birtokában levő vagy a business által ellenőrzött, vagy a business-t szolgáló sajtó kötött egymással. A sajtó e szövetséghez híven továbbra sem közli a tőkés érdekek számára ellenséges híreket.

A magazinsajtó, amellyel e könyv legnagyobb része foglalkozik, semmit sem tett az 1947-es epizód alkalmával, hogy felvilágosítsa a közönséget, hogy rámutasson a napisajtó korrupciójára.

Az amerikai közönséget becsapták, mint rendesen.

4. A világ békéjének veszélyeztetése.

A jelenlegi sajtó nem szolgálhatja Amerika népét. Nem szolgálhat két urat. Ennélfogva a sajtószabadságot vizsgáló bizottság és ezernyi mások, akiknek ötleteik és javaslataik vannak egy szabad sajtó létrehozására, minden «konstruktív» tanácsuk ellenére is naivak és nem lehet rájuk építeni. Ezzel szemben a sajtó elaljasíthatja az emberiséget, és ezt nagymértékben meg is teszi. Ezenkívül, mint ahogy a bizottság jelentette, «veszélyeztetheti a világ békéjét».

Ezt a vádat felhozták már és be is bizonyították nem egyszer, de legalább egy tucatszor az utolsó félévszázad háborúi

[1] Lásd: Kongresszusi Napló, április 14—16: Lesinski, Sabath, O'Toole, Holifield, Buchanan, Klein, Mrs. Norton és Blatnik képviselők nyilatkozatai; az *In Fact* 1947 április 28-i és május 5-i számai.

alatt, előtt és után. Abban az időben, amikor a háború egyre inkább az egész nép ügyévé vált, és nem csupán a zsoldosok vagy hivatásos hadseregek ügye maradt, kiderítették, hogy a pénzen, az embereken és a muníción kívül még egy negyedik tényező is nagy szerepet játszik a győzelem vagy vereség eldöntésében, és ez a nép hangulata. A sajtónak pedig nagy része van a jó vagy rossz hangulat kialakításában.

A sajtó majdnem száz éve eszköze volt a Zaharoff-féle halálkalmároknak, akik nemzetközi háborúk hírét keltették, és így növelték a fegyverkezést, ez pedig a Nye-Vandenberg-féle bizottság jelentése szerint nagyban hozzájárult a háború előidézéséhez. (Lásd e könyv 11. függelékét.)

1947 tavaszán, az atomügyi tárgyalások idején, Amerika Haladó Polgárainak szervezete 3500 dollárt fizetett a *New York Times*-nak egy egész oldalt elfoglaló hirdetéséért, amely nagy betűkkel kérdezte: «Ha olajra gondol, Mr. Truman, akkor miért mondja, hogy *Görögország?*» Egy tömeggyűlésen a Madison Square Gardenben neves szónokok, közöttük Henry A. Wallace és dr. Harlow Shapley, a híres harvardi tudós szólott fel a béke érdekében és egy harmadik világháború veszélye ellen, amelyet a Truman-elv Görögország fölfegyverzésével és táplálásával, valamint a törökök katonai támogatásával egészen közelivé hozott.

A Truman-elvnek az volt a célja, hogy megállítsa a szovjetbefolyást és a szovjetfilozófia (marxista kommunizmus) terjedését Európában — legalább is ezt állította március 12-én a kongresszus előtt, de az angol munkáspárti sajtó, az európai sajtó nagy része és még a Wall Streetet szolgáló napilapok, hetilapok és hirlapok is nyiltan megállapították, hogy a Truman-elv az amerikai szabadvállalkozási rendszer biztosítására, nagyobb üzletek megkötésére és különösen Arábia olajára irányul.

«A harmadik világháború már elkezdődött», közölte 22,000.000 olvasójával március 31-én Henry Luce legnagyobb példányszámú magazinja, a *Life*. «Most már a megnyitó csatározások korszakát éljük.» A *Life* hosszú részletet közöl James Burnham könyvéből, aki Lawrence Dennis utódja volt az amerikai elit-fasizmus intellektuális támogatásában. Burnham egy amerikai birodalom felállítását javasolta, «amelynek nem kell a szó betűszerinti értelmében az egész világra kiterjednie, de politikai hatalmával az egész világon kell uralkodnia, és amelyet, szükség esetén, részben akár erőszakkal is (talán háborúval, de mindenesetre háborús fenyegetéssel) létre kell hozni.

E birodalomban az egyik népcsoportnak több jutna ki a hatalomból, mintha azt egyenlően osztanák fel».

Luce és még sok más napilap támogatta ezt a javaslatot, amely egy egész világon uralkodó amerikai államot — Luce «amerikai századának» utódát — akart létrehozni és amely egy kisebbség totalitariánus uralmát pártolta. A sajtó többi részében is megjelent ugyanez az elv, amely egy felsőbbrendű nép világuralmát hirdette, bár a tipikusan hitlerista szólamok elhagyásával; ugyanakkor a Wall Street lapjai sokkal őszintébbek voltak, amikor egy olyan elv mellett állottak ki, amely kikerülhetetlenül háborúra vezet ugyan, de nagyobb kereskedelmi piacokat hoz az amerikai lobogó alá. Például a *Business Week* 1947 március 22-i száma címszalagon hozta a következőket: «Új diplomácia, új üzlet; a külföldi kommunizmus megállítása súlyos pénzügyi terheket ró ránk, ami a támaszpontok kiépítését illeti. Ezzel szemben azonban az amerikai kereskedelem új piacokat kap külföldön».

Ha tisztességes sajtónk lenne, akkor Amerika népe megismerhette volna a Görögországnak és Törökországnak nyujtandó katonai segély körül kialakult nagy vitában felszólaló ellenzék véleményét, amely attól tartott, hogy ez az új politika háborúba sodorja az országot. A napilapok elhallgatták, elferdítették, vagy elsüllyesztették azt az álláspontot, amely a Gallup-féle közvéleménykutató intézetnek 1947 április 28-án megejtett szavazása szerint a sajtó minden igyekezetének ellenére az ország többségének nézete volt. A megkérdezettek 73%-a tartott a harmadik világháborútól. Ezúttal is, akárcsak mind a négy Roosevelt-féle kampány idején, a közvélemény éppen ellenkezője volt annak, amit a napilapok ki akartak alakítani.

5. A bőség világa.

Ha szabad sajtónk lenne, Amerika népe tudná, kik a barátai és kik az ellenségei. Tudná azt, hogy minden nép ellensége a teremtés napjától kezdve egészen máig: a reakció. Tudná, hogy mi a reakció, hogy mit csinál, hogy milyen közel áll a fasizmushoz.

Több mint száz évvel ezelőtt, az ipari forradalom első idejében, sokan rájöttek, hogy a föld és a föld alatt rejtőző kincsek kielégíthetnék a világ minden lakosának szükségleteit. Újabban tudósok, feltalálók, geológusok és terv-szakemberek rendelkezésünkre bocsátották azokat az eszközöket, amelyek-

kel mindenütt meg lehetne szüntetni a szegénységet, hogy elkövetkezzék a föld új aranykora. Még mielőtt első ízben alkalmazták volna az atomrombolást — emberi lényeknek százezrével való pusztítására — már lehetséges volt a föld kétmilliárd lakosát jóllakatni és felöltöztetni. 1934 sötét napjaiban, amikor 12,000.000 munkanélküli volt az Egyesült Államokban és még több, talán 20,000.000 szorult segélyezésre, a termelési kapacitás országos felügyelőbizottsága jelentést bocsátott ki, mely szerint mindenki számára volna elegendő élelem és ruha. 1945-ben Kirtley Mather, a Tudományos Munkások Amerikai Szövetségének elnöke, «Bőségesen elegendő» című könyvében tudományosan bebizonyította, hogy az édes anyaföld, tudományos irányítás mellett, a világ minden lakója számára tisztességes megélhetést, emberi méltóságot és igazi szabadságot biztosíthatna. 1947-ben a Szakszervezeti Világszövetség jelentette az Egyesült Nemzetek Lake Success-ben ülésező tanácsának, hogy ha kidolgozhatna egy a világ anyagi forrásaira, az árak és a profit ellenőrzésére vonatkozó nemzetközi tervezetet, akkor megszűnnék a munkanélküliség és a világ lakossága nyugodtan élvezhetné a termelt javakat, véget érne a szegénység, véget érnenek a háborúk és általánossá válnék a béke és a boldogság.

Az amerikai Keresztyén Egyházak Országos Tanácsának, a Nemzeti Katolikus Népjóléti Konferenciának és az Amerikai Zsinagógák Tanácsának képviselői 1946 október 16-án közös nyilatkozatot adtak ki «a gazdasági igazságosságról». Ez a nyilatkozat megállapítja, hogy «Isten mindannyiunk javára adta az embernek az élet anyagi forrásait» és javasolja, keressék meg azokat az eszközöket, melyek segítségével «Isten adományát igazságosan lehet elosztani». (Habár az az ezer amerikai, akinek majdnem az egész ország vagyona a kezében van, e három vallási szervezet valamelyikéhez tartozik, egyikőjük sem üdvözölte egyetlen szóval sem szellemi vezetőinek ezt a nyilatkozatát.)

Az atomenergia ipari célokra való felhasználásának lehetősége minden kétséget eloszlatott az iránt, hogy a tudomány újjáépítheti — vagy elpusztíthatja — a világot.

«Kezünkben vannak azok az eszközök», mondta Dr. Vannevar Bush, aki az amerikai tudományos kutatás vezetője volt a háború idején, a Columbia egyetem hallgatóinak, «kezünkben vannak azok az eszközök, amelyekkel megszüntethetjük az éhséget és a ragályt. Majdnem korlátlan erő áll rendelkezésünkre, amely puszta földeket is felvirágoztathat.

Elűzhetjük a föld színéről a betegséget . . .

Tudjuk, vagy tudhatjuk, hogyan lehet megismerni az igazságot és hogyan mondhatjuk azt el egymásnak egy olyan világban, amelyet nem pusztíthat többé a természet. A béke és az egység világa következhetik el.

Egy dolog hiányzik csupán: a jószándék és a megértés.» (Ha az olvasó kíváncsi, mit ír 1947 június 4-én erről a kijelentésről a *New York Times*, nézzen utána az idézett számnak, és ott a következő főcímet fogja találni: «Patterson a katonai szellem mellett». Dr. Bush-ról is szó esik, sőt idézik is, de nem a fentebbi megállapításait.)

Kínában és Indiában az éhínség még mindig járványos. Az Egyesült Államokban az emberek «hanyatlásról» beszéltek, a teljes letörés helyett.

A tudósok azonban immáron nem arról beszéltek, hogy a világ javai elegendőek-e, most már a bőségről volt szó. A bőség kora azonban nem következhetett el, minthogy lehetetlenség jószándékot és megértést követelni, ameddig néhányak agyában a profit eszméje honol.

6. Az amerikai életforma.

Vajjon az, amit az amerikai nép akar, valóban amerikaellenes-e?

Amikor a rabszolgagyűlölő csőcselék megölte Lovejoy-t és tönkretette a sajtóját, az országos tiltakozás élén Wendell Phillips, országunk egyik nagy baloldali embere állott. Wendell Phillips, aki évekig volt a Rabszolgaságellenes Társaság elnöke, nem ült tekintélyes állásban, és szavai csupán egy hazafi egyszerű szavai voltak:

> «Semminemű erkölcsi vagy intellektuális reform nem jött még soha a társadalom uralkodó osztályától. Mindegyik a mártírok és áldozatok tiltakozásából született.
>
> A munkásosztály felszabadítását magának a munkásosztálynak kell végrehajtania.
>
> Alapvető tételként szögezzük le, hogy a munkásságnak, minden jószág megalkotójának, joga van ahhoz, amit megalkot.
>
> Amidőn ezt leszögezzük, kijelentjük, hajlandók vagyunk elfogadni e radikális alapelvből folyó végső következtetést is — az egész profitrendszer megszüntetését, minden monopólium hatálytalanítását, a kiváltságos osztá-

lyok eltörlését, az általános népnevelést és testvériséget, a szólás tökéletes szabadságát, és végül mindenek között a legfontosabbat, úgynevezett keresztény civilizációnk legútálatosabb fekélyének, a tömegnyomornak végső eltüntetését . . . Ennélfogva

Elhatároztuk, hogy hadat üzenünk az alkalmazott és alkalmazó életét egyaránt demoralizáló bérrendszernek, amely mindkét felet kiforgatja emberi mivoltából és a munkásembert rabszolgává teszi; a fennálló pénzügyi rendszernek, amely kirabolja a munkást és hízlalja a tőkét, gazdagabbá teszi a gazdagokat és szegényebbé a szegényeket, amely a köztársaságot a tőke arisztokráciájává változtatja; azoknak az alantas szerződéseknek, amelyek a köztulajdonban levő földterületeket spekuláló társaságok kezére juttatták és kijelentjük, ha hatalmunk lesz, minden igazságos és törvényes eszközt fel fogunk használni, hogy az eddig megkötött efféle szerződéseket hatálytalanítsuk; hadat üzenünk annak a rendszernek, amely a közösség adójának növelésével a kapitalistákat gazdagítja».

Most már nem a köztulajdonban levő földterületek képezik botrány tárgyát, de ezeknél még sokkal botrányosabb az a támadás, amely a köztulajdonban levő folyóknak villamossági és az általános jólét érdekében történő kihasználása ellen irányul; a TVA, a Szent Lőrinc-erőmű és a MVA ellen.

Wendell Phillips nyilatkozatának leglényegesebb elvét egy közhivatalt viselő ember is megerősítette. Ez az ember pusztán azt mondta:

«A világ minden korszakában úgy történt, hogy néhányan dolgoztak, és mások dologtalanul élvezték a munka gyümölcseinek legnagyobb részét. Ez nincs így rendjén és nem szabad, hogy továbbra is így maradjon. Minden jó kormányzatnak az a nemes feladata, hogy biztosítsa a munkás számára munkájának teljes termékét, vagy legalább annyit, amennyi csak lehetséges».

Ha a kormánynak bármely hivatalos képviselője ugyanezt a nyilatkozatot tette volna a Dies-bizottság, a Rankin-bizottság és a Thomas-bizottság idején, «hűtlenség» vádjával illették volna. A gondolat ugyanis ellentétben van a NAM «szabad-

vállalkozási» elvével, ellentétben van John W. Davisnek, a Morgan-ház főügyészének nézetével, aki a r akció és a nagytőke érdekében működő Amerikaellenes Bizottság irányelveit összefoglaló iratot megfogalmazta.

(Természetesen a fentebbi nyilatkozat szerzője, aki azt követeli, hogy a munka teljes jövedelme a munkásé legyen, hogy senkinek se szabadjon más ember munkájából hasznot húzni, korántsem Marx Károly, hanem Lincoln Ábrahám. Vajjon jó amerikai-e vagy sem, az, aki Wendell Phillips és Lincoln elveiért vonul harcba, annak ellenére, hogy biztosan tudja, az Amerikaellenes Bizottság reakciósai és az egész közel-fasiszta politikai és ujságírói világ a megszokott mocskos és hazug vörösfaló hadjárattal válaszol neki, ha ugyan nem fenyegeti mindjárt letartóztatással és bebörtönzéssel? E könyv írója úgy véli, hogy mind Phillips, mind pedig Lincoln követésre érdemesebb, jobb amerikai volt, mint a NAM-ot pártoló kongresszusi képviselők.)

A világ ma bőséget nyujthat mindenkinek s ezáltal biztonságot is ; az eljövendő korszak vagy a civilizáció elpusztítására fogja felhasználni az atomerőt, vagy pedig egy új, eszményi civilizáció megteremtésére. De vannak olyan emberek és erők is, amelyek körömszakadtig küzdenek majd a haladás ellen.

Senki sem kísérelte meg ezidáig, hogy listát készitsen a kisebbségben lévő ezer amerikairól, még a számukat sem határozták meg pontosan.

E könyv írója tisztában van azzal, hogy ugyanarról az ezer amerikairól van szó, aki a NAM vezető szellemeként közvetlenül Franklin Delano Roosevelt első megválasztása után eldöntötte, hogy mivel a «kapitalista rendszer» egyszer és mégegyszer és harmadszor is romlásba döntötte az Egyesült Államokat, eljött az ideje, hogy azt valami jobbizű szólammal helyettesitsék és igy bukkant a «szabadvállalkozás» elnevezésre.

1933-tól kezdve mind a mai napig, minden elnökjelöltet, beleértve Mr. Rooseveltet és Mr. Trumant is, felkerestek erre vonatkozólag és minden politikus és államférfi időnként nyilatkozatokat tett közzé a szabadvállalkozás érdekében. Senki sem foglalt ellene állást.

A sajtó most már a legszentebb tehénné avatta a szabadvállalkozást minden bálvány között, melynek imádására járul mindenki, aki hasznot húz belőle és ez a propaganda vad boszorkánypörrel társul mindenki ellen, aki valamilyen kérdést tesz fel vagy felelősségre mer vonni valakit. Ez a propaganda támadja a New Deal-re szavazó többséget, a haladószelleműeket,

akik Wallace-t követik és mindenkit, aki Lincoln eszméinek megvalósítására törekszik. Az értelem helyét, a tények tárgyilagos feltárásának helyét vörösfalás és demagógia veszi át.

A világ ellenséges táborokra szakad és nemcsak beszélnek az eljövendő háborúról, hanem nagyban készülődnek is rája. Országok szegényednek el, mert a költségvetésekben évenként többmilliárd dollárt szavaznak meg hadfelszerelésre, hadseregek és flották fenntartására és a legújabb, még ki nem próbált szuper-atombombánál is hatékonyabb fegyverek tudományos kutatására.

A reakció sok országban virul ; néhol még él a fasizmus, másutt újjáélesztik ; több ország magáévá tette a szocializmust ; a kommunizmus elterjedt Európa és Ázsia nagy részében ; az Egyesült Államokban pedig, történelme folyamán első ízben, egyre növekszik a kétely aziránt, hogy valóban a kapitalizmus-e a legeslegjobb államforma, hogy a kapitalizmus-e a sokat hirdetett «amerikai életforma». Nemcsak a kétely, de a zürzavar is növekszik Amerikában.

A történelem egyetlen szakaszában sem volt még oly égető szükség a tájékoztatásra és a történelem egyetlen szakaszában sem hangzott el annyi vád és ellen-vád az agyonhallgatásról, ferdítésről, vasfüggönyökről és a hazugságok terjesztéséről, mint éppen most.

Amerika leghatalmasabb napilap-trösztje egy csomó városban, naponta összesen többmillió példányban hirdeti alapítójának jelszavát : «Adj világosságot és a nép megtalálja a maga útját». Ezt tűzte ki Scripps jelszavául s a felirat ma gúnyosan figyelmeztet rá, hogy életben maradt társa, Howard, Hearstékhez csatlakozott a New Deal, az amerikai haladó és munkásmozgalmak támadásában, holott hajdanában Scripps-szel együtt védelmezte azokat.

A sajtó, a magazinok, a rádió, a mozik — mind kereskedelmi «szabad» vállalkozások ; nem az a dolguk, hogy világosságot adjanak, hogy a nép megtalálja a maga útját. Az ő dolguk csak az, hogy pénzt keressenek.

Talán igazam van, talán nem, de úgy vélem, hogy olyan országban és olyan világban, amelyben a tájékoztatás eszközei tisztességesek és szabadok, és egyesek haszna helyett az általános jólétet szolgálják, ott általános felvilágosultság lesz, ott haladás lesz, mert semmi sem állhat egy tájékozott nép útjába.

1. függelék

AMERIKA 13 LEGHATALMASABB CSALÁDJA

[A szerző megjegyzése: A következő táblázatot a TNEC (Ideiglenes Országos Gazdasági Bizottság) 29. monográfiájának 116. oldaláról vettem át, amely a gazdasági hatalom koncentrációjával foglalkozó vizsgálatok 76. ülésszakának 3. üléséről számol be. A monográfiát két dollárért bárki beszerezheti az Okiratok Főfelügyelőségétől, Washington D. C. Teljes egészében a kétszáz legnagyobb ipari részvénytársasággal foglalkozik.]

6. táblázat. Az 50,000.000 dollárnál nagyobb értékű részvénymennyiséggel biró 13 család kimutatott részvényrészesedése a 200 legnagyobb ipari társaságban.

(A részvények értéke ezer dollárokban)

Család	*Összeg*	*A társaságok neve*
1. Ford	624.975	Ford Motor Co.
2. DuPont	573.690	E. I. DuPont de Nemours & Co., United States Rubber Co.
3. Rockefeller..	396.583	Standard Oil (New Jersey), (Indiana), (California), Socony-Vacuum Oil Co.
4. Mellon	390.943	Gulf Oil Corp.; Alcoa, Koppers United Co.
5. McCormick .	111.102	International Harvester Co.
6. Hartford ..	105.702	A. & P. Tea Co.
7. Harkness ...	104.891	(Ugyanaz mint Rockefellernél.)
8. Duke.....	89.489	Duke Power Co., Aluminium Co., Liggett & Myers Tobacco Co.
9. Pew.....	75.628	Sun Oil Co.
Átvitel...	2,473.003	

Család	*Összeg*	*A társaságok neve*
Áthozat ..	2,473.003	
10. Pitcairn ...	65.576	Pittsburgh Plate Glass Co.
11. Clark.....	57.215	Singer Mfg. Co.
12. Reynolds ...	54.766	R. J. Reynolds Tobacco Co.
13. Kress	50.044	S. H. Kress & Co.
Összesen ...	2,700.604.000 dollár.	

Három egy-család rendszerű érdekeltség-csoport áll az élen: a duPont, Mellon és Rockefeller-csoport ... Mindhárom csoportnak hatalmas vagyona van, amit nemcsak részvényeik piaci értéke mutat, hanem a nagy ipari társaságok ellenőrzéséből származó összpontosult gazdasági hatalom is ...

A három vezető család. de egyik felsorolt érdekeltség-csoport részvényei sem teszik ki e csoportok vagyonának összességét ... Nagyon valószínű, hogy ezeknek a csoportoknak befektetései sokkal nagyobb értékűek voltak mint a 200 legnagyobb társaságnál kimutatott részvénymennyiségük.

2. függelék

AZ AMERIKAI IPAR 12 FŐVEZÉRE

Tizenkét milliárdos társaság és képviselőik a Special Conference Committee-ben, a NAM vezérkarában. Forrás: a Szenátus Polgári Szabadságjogokat Vizsgáló Bizottságának jelentése, 45. rész, 16783. old.

American Telephone & Telegraph Co.: W. S. Gifford, elnök; E. F. Carter. alelnök; E. S. Bloom, a vállalat érdekeltségébe tartozó Western Electric Co. elnöke; W. A. Griffin, helyettes alelnök.

Bet lehem Steel Co.: Eugene G. Grace, elnök; J. M. Larkin, alelnök.

E. I. DuPont de Nemours: Lammot duPont, elnök; Willis F. Harrington, alelnök; William B. Foster, ügyvezető igazgató.

General Electric Co.: Owen D. Young, volt elnök; W. S. Burrows, alelnök; G. H. Pfeif, személyzeti főnök.

General Motors Corp.: Alfred P. Sloan, elnök; John L. Pratt, alelnök; Donaldson Brown, alelnök.

Goodyear Tire and Rubber Co.: E. J. Thomas, ügyvezető igazgató.

International Harvester Co.: A. A. Jones, ügyvezető alelnök; George J. Kelday, ügyvezető igazgató.

Irving Trust Co.: Harry E. Ward, elnök; Northrop Holdbrook, alelnök.

Standard Oil, New Jersey: W. S. Farish, elnök; W. C. Teagle, elnök.

U. S. Rubber Co.: L. D. Tompkins, alelnök ; C. S. Ching, ügyvezető igazgató.

United States Steel Corporation.

Westinghouse Electric & Mfg. Co.: A. W. Robertson, elnök ; F. A. Merrick, alelnök ; W. G. Marshall, alelnök ; E. S. McClelland, személyzeti főnök.

(A szerző megjegyzése : Az Irving Trust Co. kivételével valamennyi társaság a NAM tagja.)

A La Follette—Thomas-féle jelentés megállapította, hogy a Special Conference Committee titkos szervezet volt. A Standard Oil hivatali helyiségeiben tartotta összejöveteleit, New York City, Rockefeiler Plaza 30. szám alatt. 1947-ben Mr. Edward S. Cowdrick, iparügyi tanácsos, akinek hivatala ugyan e cím alatt van, kijelentette, hogy a Special Conference Committee, mint olyan, nem létezik többé, de elismerte, hogy lényegében mindazok a milliárdos társaságok, amelyek részt vettek benne, most az ő kliensei. Összejöveteleket tartottak, «néha egyénenként, néha csoportosan, de nem vagyunk már megszervezve, ha ugyan ez a megkülönböztetés jelent valamit», mondotta Mr. Cowdrick.

A szabadságjogokat vizsgáló bizottság jelentése megállapította, hogy a tizenegy ipari társaság több mint 1,300.000 munkást alkalmazott, 2.400,000.000 dollárt fizetett ki munkabérekre és összes vagyona 13.500,000.000 dollárra rúgott. A társaságok megbízottai abból a célból jöttek össze, «hogy megbeszéljék az egész amerikai iparra vonatkozó közös munkaügyi javaslatokat» és a NAM által megalakulásától kezdve követett politikai vonalat támogatták. «A Special Conference Committee tagjai nemcsak hogy egyszersmind tagjai a NAM belső vezető csoportjának is és a maguk területén az amerikai ipari óriások között az első helyen állanak, de ugyanakkor titkos koalíciót is alkotnak a Colorado Fuel & Iron Co.-tól származó trösztszövetség különféle formáinak fenntartására», mondotta a szenátusi jelentés.

1943-ban Robert A. Brady, a Columbia egyetem professzora, «A business, mint a hatalom rendszere» című könyvében leírja a Special Conference Committee-t. Ez a könyv egyike azon keveseknek, amelyek egyáltalán megemlítik ezt a szervezetet. Idézzük :

«A NAM politikájának legfontosabb vonalát, úgylátszik, közvetve vagy közvetlenül eddig a belső klikkig lehet meghúzni ... Sehol sem mutatkozott meg oly világosan, milyen

uralkodó helyzetet foglalnak el a NAM-ban a konszernek, mint azoknál, amelyek a Special Conference Committee tagjai. Működésük technikája e szervezet keretén belül kelt ki, szökkent szárba és virágzott fel . . .»

1947-ben a Taft—Hartley-féle munkásellenes törvény elleni felszólalásában Thomas szenátor ismét a munkásmozgalom elpusztítását kívánó munkaadók titkos vezérkarának nevezte a Special Conference Committee-t. Most is, akárcsak egy évtizeddel előbb az egész amerikai sajtó mélységesen hallgatott erről a hírről. (Lásd Kongresszusi Napló, 1947, 4401—16. old.)

3. függelék

A NYOLC NAGYBANK HATALMA

(Kongresszusi Napló, 1944 november 30. Langer szenátor bevezetője után Norris szenátor beszéde.)

Mr. Norris. Szabadjon errevonatkozóan felsorolnom a következő nyolc newyorki legnagyobb bankot:

Bank of America National Association, Bank of Manhattan Trust Co., Bankers' Trust Co., Chase National Bank, Chemical Bank & Trust Co., Guaranty Trust Co., National City Bank Co., New York Trust Co.

Ha a Wall Street-i nagybankok más listáját venném alapul, az eredmény körülbelül ugyanez lenne, de azért választottam éppen ezt, mert az összes bankot véve alapul, a rájuk vonatkozó adatok összegyüjtése több havi munkát igényelt volna.

Az előbb felsorolt nyolc banknak 287 igazgatósági tagsága van a biztosító vállalatoknál; 301 igazgatósági tagsága van más bankokban. Ez mutatja, milyen szoros kapcsolat áll fenn közöttük és a többi bank között. 521 tagságuk van a közüzemekben. Ez mutatja, mennyire behálózzák az egész országot és hogyan irányítják az ország közhasznú üzemeit. Ennek a nyolc banknak 585 igazgatósági tagsága van a vasúti, hajózási és repülési szállítmányozási vállalatokban. Ilymódon nem tehetünk semmit a repülőtársaságok ellen, anélkül, hogy a Wall Street pénzügyi hatalmának is a tyúkszemére ne lépnénk . . .

Ez a nyolc bank — s ez csak egy része az összefonódott igazgatósági tagságokon keresztül működő Wall Street-i bankjai

által képviselt nagy vagyoni kombinációnak — 846 iparvállalatban bir igazgatósági tagságokkal. Igy tehát 840 társaság van szoros kapcsolatban e bankokkal, amelyek közvetve vagy közvetlenül ellenőrzik azokat, minthogy az, aki az ország pénzét ellenőrző embereket ellenőrzi az egyszersmind az egész országot ellenőrzi, amint azt Oklahoma szenátora (Mr. Thomas) tegnap oly helyesen állapította meg. Ha az emberek egy csoportja ellenőrzi az Egyesült Államok pénzügyeit, úgy ez a csoport ellenőrzi az Egyesült Államok népének minden tevékenységét is. Ennek a nyolc banknak 1201 igazgatósági tagsága van még más társaságokban és ez azt jelenti, hogy összesen 3741 különféle igazgatósági tagság van a nyolc bank kezében . . .

Mr. Norris. Elnök úr, mit bizonyít mindez? Véleményem szerint nagyon szemléltetően bizonyítja, hogy az Egyesült Államok teljes iparának ellenőrzése egyre gyorsabban összpontosul. Különösen, ha figyelembe vesszük, milyen fejlődésen ment keresztül ez az ellenőrzés, amint azt nemrégen kimutattam, nézetem szerint azt a következtetést kell levonnunk, hogy rövidesen mindannyian a trösztök alkalmazottaivá válunk.

Ha megvizsgáljuk a közüzemeket és látjuk, hogyan válik fokozatosan és gyorsan egyeduralkodóvá a Morgan-ház ezen a téren, amint azt az általam a Kongresszusi Naplóba beiktatott számadatok és statisztikák mutatják, vajjon levonhatunk-e ebből más következtetést, mint hogy e társaságok bármelyike, e részvénytársaságok bármelyike képtelen lesz bármit is a Wall Street pénzügyi gyeplőjét kezükben tartó emberek kívánsága ellen tenni? Most már majdnem ott tartunk, hogy egyetlen ember tartja kezében a gyeplőt, J. P. Morgan.

J. P. Morgan néhány összekötő társaság segítségével, amely az egész Egyesült Államokat behálózza, az Egyesült Államok minden egyes vasútját ellenőrzi. Gyakorlatilag minden egyes közüzemet ellenőriz, számszerint ezernyi vállalat van a kezében, kezében vannak az összes nagy biztosítótársaságok.

Elnök úr, lassanként elérkezünk ahhoz az időhöz, ha ugyan már el nem értünk hozzá, amikor az ország gazdasági életét annyi ember igazgatja, amennyit a félkezemen meg tudok számolni, mert ezek az emberek tartják kezükben az ország pénzét és hatalmuk gyors ütemben nő. Most már aránylag kis szektor maradt csak, amely még nem tartozik hozzájuk és ha kezükben van a pénz, akkor kezükben vannak a bankok, kezükben vannak az iparvállalatok, kezükben vannak a repülőtársaságok,

kezükben vannak a biztosító társaságok, kezükben vannak a kiadóvállalatok is; és nem régen a Bíróságokat Vizsgáló Bizottság egyik albizottsága elé igen figyelemreméltó jelentések érkeztek a kiadóvállalatok ellenőrzéséről.

Ezek a trösztök nem felejtenek el semmit. Volt példa arra, hogy egy magazin saját külön irányvonalát követte, de nemsokára e nagy trösztök egyike beleszólt az ügyek vitelébe. Utasították a lapokat, hogy milyen irányvonalat tegyenek magukévá. Ha nem engedelmeskedtek, tökéletes csőd fenyegette őket. Ez a pénztröszt ellenőrzi azokat a társaságokat, amelyek hirdetéssel foglalkoznak és a hirdetések ellenőrzésén át a tájékoztatás minden szervét is kezében tartja.

Elnök úr, az a csavargó, aki egy darab kenyérhéjat rágcsál az utcán, amelyet valaki odadobott neki, valószínűleg olyasmit eszik, ami e nagy pénztröszt által ellenőrzött valamely társaságtól származik. A kenyeret a trösztök gyártják és szállítják az egész országba és az árakat magasan tartják, míg a búza ára lemegy. Körülbelül ugyanannyit fizetünk egy szelet kenyérért, amikor egy bushel búza 25 centbe kerül a nyugati államokban, mint amikor 2·50 dollárba került egy bushel. Mindezt a trösztök tartják kezükben. A ruhát, amelyet viselünk, az élelmet, amelyet elfogyasztunk, az autókat, amelyeken közlekedünk, a benzint és az olajat, amellyel autóinkat üzembehelyezzük, nagymértékben ugyanennek a pénzügyi központnak hálózata tartja a kezében...

Mr. Norris. Nagyon jól tudjuk, elnök úr, hogy lehet szép elméleteket szőni és lehet azt állítani, hogy ha majd akkora trösztünk lesz, amely minden fölött rendelkezik, akkor majd leszállíthatjuk a termékek árait. De az emberi természet ma pontosan olyan, mint száz évvel ezelőtt volt. Ha egy ember kaparintja meg a hatalmat, különösen, hogyha szívét eltölti az a kapzsiság, amely rendszerint együttjár a pénzügyi hatalommal, a fogyasztó semmi hasznot sem fog húzni ebből — a hatalmon levő ember fog hasznot húzni belőle. Ha az egész hatalom egy vagy néhány ember kezében összpontosul, a fogyasztó tökéletesen tönkremegy. Erre tanít a történelem.

NEGYVENÖT TÁRSASÁG, AMELYNEK 1.000,000.000 DOLLÁRNÁL NAGYOBB VAGYONA VAN

A United Press évi hivatalos jelentése szerint a második világháború befejezése óta bekövetkezett hanyatlás ellenére is negyvenöt amerikai vállalat van ma a milliárd dolláros osztályban. A Metropolitan Életbiztosító Társaság, amely 1944 óta vezet, ma is a lista élén áll.

A milliárdos vállalatokat és vagyonukat a következő táblázat sorolja fel:

Társaság	*Utolsó előtti jelentés, dollár*	*1945 dec. 31, dollár*
Metropolitan Life	8.045,443.467	7.561,997.270
Bell Telephone	7.380,925.721	6.765,557.026
Prudential Ins	6.829,542.249	6.359,281.870
Bank of America	5.538,321.000	5.626,063.927
National City Bank	4.873,737.691	5.434,372.600
Chase National	4.860,581.123	6.092,600.648
Equitable Life	4.273,313.396	3.849,438.783
New York Life	4.026,689.280	3.814,176.784
Guaranty Trust	2.841,800.875	3.813,507.042
Standard Oil (New Jersey)	2.659,987.889	2.531,808.387
Manufacturers Trust	2.250,225.889	2.693.184.469
Continental Ill. Bank	2.227,056.285	2.826,963.072
Pennsylvania R. R.	2.180,349.028	2.223,731.246
First National, Chicago ..	2.097,755.803	2.474,512.923
General Motors	2.079,607.229	1.813,885.559
Northwestern Mutual	2.052,432.583	2.019,054.746
John Hancock Mutual ...	2.037,505.696	1.837,622.237
U. S. Steel	2.003,517.407	1.890,768.775
Mutual Life New York ..	1.845,769.521	1.800,758.756
New York Central	1.698,490.561	1.736,143.217
Security 1st National	1.659,169.327	1.736,143.217
Southern Pacific	1.624,401.763	1.685,942.471
Central Hanover	1.613,528.102	1.972,323.270
Travelers Ins	1.589,220.051	1.512,224.247
Bankers Trust	1.486,679.439	1.921,945.613
First National Boston ...	1.444,796.245	1.704,193.331
Consol. Edison	1.356,101.046	1.323,687.070

Northwest Bancorp	1.265,000.000	1.380,633.781
E. I. duPont de Nemours	1.263,797.827	1.204,921.184
C. & S. Corp	1.258,004.793	1.205,243.639
Aetna Life	1.247,466.207	1.152,901.151
Chemical Bank	1.238,076.886	1.637,503.776
Santa Fe Road	1.218,572.341	1.246,835.971
Union Pacific	1.206,682.734	1.287,117.897
Socony-Vacuum	1.135,165.509	1.075,776.859
Baltimore & Ohio	1.158,971.371	1.166,926.644
National Bank Detroit ..	1.120,474.473	1.326,506.470
Irving Trust	1.105,777.671	1.428,354.898
First Bank Stk. Cp.	1.104,198.507	1.204,564.383
Marine Midland Cp.	1.092,157.661	1.218,727.151
Bank of Manhattan	1.087,398.746	1.359,074.439
Massachusetts Mutual ...	1.084,443.467	1.014,155.467
Penn Mutual	1.070,105.857	1.016.977.550
Mutual Benefit Life	1.069,057.670	1.006,512.914
Cleveland Trust	1.053,716.069	1.111,814.791
Összesen ...	103.456,016.995	107.065,003.625

(Forrás: United Press évi jelentése, *New York Herald Tribune*, 1947 július 2.)

Ma kétszer annyi egymilliárd dollárnál nagyobb vagyonnal rendelkező társaság van az Egyesült Államokban, mint 1929-ben a «boom» (gazdasági fellendülés) idején. Ebben az évben a minneapolisi First Bank Stock Corp. és a massachusettsi Mutual Life (Springfield) került rá a listára.

(A szerző megjegyzése: A *Herald Tribune* a United Press jelentéséből kihagyta a következő mondatot: «Akkor (az 1929-es boom idején) csak húsz társaságnak volt egymilliárd dollárnyi vagyona és 1939-ben, közvetlenül a második világháború előtt mindössze 28-nak». A második világháború folyamán 17 társaság lett milliárdossá.)

5. függelék

ISMERT NEVEK MORGANÉK KEGYELTJEINEK LISTÁJÁN

Calvin Coolidge.
Ifj. Charles A. Lindbergh.
John J. Pershing.

Alfred P. Sloan, a General Motors-tól, a duPont-birodalomtól és a NAM-tól.

Richard B. Mellon, az Alcoától és a Mellon Banktól.

Owen D. Young, a német jóvátételi Dawes-féle terv főszerzője.

Walter S. Gifford, American Telephone and Telegraph Co.

Myron C. Taylor, United States Steel, Franklin Delano Roosevelt és Truman vatikáni különkiküldöttje, Mussolini és a fasizmus támogatója.

Walter C. Teagle, Standard Oil.

Sosthenes Behn, International Telephone and Telegraph Co.

Marshall Field.

Charles E. Mitchell, bankár.

John W. Davis, Morgan ügyésze és egykori elnökjelölt; a Dies-féle Amerikaellenes Bizottság irányelveinek megfogalmazója.

William Gibbs McAdoo, később szenátor és tagja a Morgan-társaságot vizsgáló bizottságnak.

Newton D. Baker, aki fehérre akarta mosdatni a Morgan-céget, amikor annak háborús kapcsolatai kiderültek.

Charles D. Hilles, a republikánus párt országos bizottságának newyorki tagja.

Robert E. Olds, volt külügyi államtitkár, ő terjesztett az Associated Press útján egy koholt történetet, amellyel Mexikóban akart háborút előidézni, az Egyesült Államok olajérdekeltségeinek megsegítésére. — Lásd «A sajtószabadság» című könyvemet, 176. old.

William H. Woodin, később Roosevelt pénzügyminisztere.

Bernard M. Baruch.

Norman H. Davis, a Roosevelt adminisztrációjának külföldi szószólója.

John J. Raskob, a Demokrata Párt Országos Bizottságának volt elnöke, a duPont és General Motors társaságok főtisztviselője.

O. P. Van Sweringen, a vasúti társaságoktól.

F. L. Carlisle, a villamossági vállalatoktól.

P. A. S. Franklin, a Morganék által ellenőrzött tengerhajózási vállalatok vezetője.

Silas H. Strawn, Henry Machold, Seward Prosser, Arthur Woods, F. H. Ecker, egy életbiztosítási társaságtól, J. R. Nutt, Charles Francis Adams, később tengerészeti miniszter.

J. P. MORGAN & CO. ÉS A SZENT LŐRINC-TERV

J. P. Morgan & Co.
Wall Street, corner Broad, New York.
Drexel & Co., Philadelphia.
Morgan, Grenfell & Co., London.
Morgan & Cie, Paris.

New York, 1934 február 5.

Kedves La Follette szenátor,

felhívták figyelmemet arra a beszédre, amelyet Ön tartott . . . és amely a Szent Lőrinc-tervvel foglalkozik, különösen pedig néhány, a J. P. Morgan & Co. cégre vonatkozó téves kitételére. Rendszerint nem érezzük kötelességünknek, hogy cégünkre vonatkozó alaptalan vagy helytelen megállapításokra válaszoljunk. Amikor azonban egy, az Ön állásában levő államférfitől származnak ezek a kijelentések, még ha azok az Ön téves információin alapulnak is, felhatalmazva érezzük magunkat arra, hogy állításainak helyt nem álló voltára felhívjuk a figyelmét.

Előadása során Ön azt állította: «J. P. Morgan & Co., és a vele szövetséges érdekeltségek mindent elkövetnek, hogy elgáncsolják ezt a tervezetet és minden áron meg akarják akadályozni a szerződés ratifikálását» stb. Önnek mindkét állítása tökéletesen nélkülöz minden alapot . . .

1929 szeptember 18-án cégünk nyilvános nyilatkozatot tett közzé, amelyet széltében megismertek, s amely kijelentette, hogy semminemű állást nem akarunk foglalni a Szent Lőrinc folyó tervével kapcsolatosan . . .

Engedje meg, hogy ismét nyomatékosan kijelentsük, miszerint sem közvetve, sem közvetlenül nem kíséreltük meg, hogy bármi módon befolyásoljuk a Szent Lőrinc-folyó szerződéstervezetének ratifikálását, vagy a Szent Lőrinc-folyó melletti erőműtelepek fejlesztésének módozatait . . .

Kész híve
Thomas W. Lamont

J. P. MORGAN & CO. ÉS AZ ERŐMŰTELEPEK

(Kongresszusi Napló, 1944 november 30. La Follette szenátornak Thomas W. Lamonthoz intézett levele, amelyet Langer szenátor olvasott fel.)

Thomas W. Lamont Úrnak,
J. P. Morgan & Co., New York City.

Kedves Mr. Lamont.

Kérésére válaszképpen közlöm, hogy készséggel beiktatom a Kongresszusi Naplóba a J. P. Morgan & Co-val foglalkozó február 5-i levelét . . .

Minden bizonyíték amellett szól, hogy olyan szervezetek és ügynökségek, amelyekben Morgan befolyása közismert, minden rendelkezésükre álló eszközzel meg akarták akadályozni a Szent Lőrinc folyó erőforrásainak a köz érdekében való fejlesztését és így olcsóbb elektromos áram előállítását.

Ha a Szent Lőrinc-szerződést nem fogják aláírni, ennek oka véleményem szerint nagyrészt az a hamis propaganda lesz, amelyet két éve irányít a tervezet ellen a J. P. Morgan & Co-val társult közüzemek által felajzott ellenzék . . .

Önnek az az állítása, hogy a J. P. Morgan & Co. hatalmas közüzemi részvénytömegével és a világ legnagyobb villamossági piacán vállalt szerepével együtt közömbös volna egy olyan erőművel szemben, amely a Muscle Shoals-nál és a Boulder gátnál is nagyobb, a szenátus és a közönség hiszékenységére számít és meghazudtolja mind az állami, mind az országos kormány megállapításait.

Ön azt állítja, hogy a J. P. Morgan & Co. cég egyetlen tagja sem foglalt állást a szerződésben foglalt erőművi és hajózási tervezet ellen.

Az Egyesült Államok szenátusának minden tagja nyomtatott körlevelet kapott, amely a szerződés elleni magatartásra szólít fel, s e felszólítást az utóbbi két évben sűrű időközökben küldte szét New York állam kereskedelmi kamarája.

Abban az időben, amikor ez a kamara a fentemlített propagandairatot kibocsátotta, tagjai közé sorolhatta J. P. Morgant és tizenkét társát, beleértve Önt is.

A szervezet pénztárosa, aki a szerződés elleni kampányra összegyüjtötte és kiutalta a pénzt, nem más, mint ifjabb Junius S. Morgan, a cég vezetőjének fia. Mr. Morgan még ma is pénztárosa a kamarának.

Megvizsgáltam a Kamarának 1932-ben, tehát a szerződés megakadályozására irányuló kísérletek megindulásának idején közzétett tagnévsorát. Ha ezt a vizsgálatomat összevetem hivatalos pénzügyi jelentésekkel, a következők derülnek ki:

1. A J. P. Morgan & Co. cég következő tizenhárom tagja ugyanakkor tagja New York állam kereskedelmi kamarájának is: J. Pierpont Morgan, Thomas W. Lamont, Henry S. Morgan, ifj. Junius S. Morgan, Thomas S. Lamont, Henry P. Davison, E. T. Stotesbury, Charles Steele, Thomas Cochran, R. P. C. Leffingwell, Harold Stanley, George Whitney és Francis D. Bartow.

2. A tagoknak kevesebb mint tíz százaléka lakik New York Cityn kívül. A tagok között van 510 bankár és 71 vasúttársasági és közüzemi igazgató és főtisztviselő. Az 510 bankárból 64 egyszersmind vasúti vagy villamossági társaságoknak is igazgatója.

3. A villamossági és a közhasznú üzemek érdekeit Floyd L. Carlisle, a Niagara Hudson villamossági társaság, a newyorki Consolidated Gas Co. és a newyorki Edison Co. elnöke képviseli ebben a névjegyzékben; továbbá Harold Stanley, a J. P. Morgan & Co. cég tagja és a Niagara Hudson, a United Corporation és a United Gas Improvement Co. igazgatója; E. T. Stotesbury, Morgan társa és a United Gas Improvement igazgatója; végül George Whitney, Morgan társa és a Consolidated Gas igazgatója.

4. Ifjabb Junius S. Morgan, a J. P. Morgan & Co. cégtől, a kamara pénztárosaként szerepel.

1932 november 18-án a kamara egyik megbízottja megjelent a Külügyi Kapcsolatokat Vizsgáló Bizottság Borah-féle albizottsága előtt és részletes jelentést terjesztett elő, «összefoglalással és határozatokkal» együtt, amely mind a villamossági, mind a hajózási terveket elítélte és a Szent Lőrinc-szerződés visszautasítását követelte . . .

Állítom, hogy ha a J. P. Morgan & Co. 13 társa, akik 1932 október 6-án a Kereskedelmi Kamarának tagjai voltak, az Ön állítása szerint közömbösen viseltettek volna a szenátusnak a szerződéssel szemben elfoglalt magatartását illetően, akkor tiltakozásukat nem egy szenátorhoz intézték volna,

hanem a kamarának azokhoz a hivatalnokaihoz, akik úgy intézték, hogy a szerződés elleni támadásokról a szenátus tagjait is tájékoztassák.

Tény az, hogy az 1932 október 6-án elfogadott jelentés és határozat magában foglalta mindazokat a tévedéseket, túlzásokat és féligazságokat, amelyekre azóta bőven hivatkoztak és amelyeket széltében terjesztettek a szerződés megakadályozása érdekében.

Magunk között, Mr. Lamont nem kell csűrnünk-csavarnunk a szót. Ha én azt mondom, hogy a J. P. Morgan & Co. és társai következetesen elleneztek mindent, ami életbevágóan fontos a nagy erőműtelep tervével kapcsolatban, akkor nem azt értem, hogy Mr. Morgan vagy Ön ment mindenfelé szónoklatokat tartani a terv ellen, vagy hogy Ön elment Albanytól Washingtonig minden piszlicsáré törvényhozóhoz és ki akarta járni, vessék el azt a javaslatot, amelyről úgy érezte, hogy veszélyezteti az Ön befolyását abban az üzletágban, amely New York és más államok népét villamossággal látja el.

Számtalan ügynökén keresztül, mint pl. ez a Machold nevű ember, Ön époly hatásosan fejtette ki befolyását, mintha saját személyében cselekedett volna. Talán emlékszik még W. Kingsland Macy-nek az állami republikánus bizottság elnökének, Machold utódjának 1933 december 8-án Uticában tett nemrégi nyilatkozatára. Macy azt mondotta:

«Nem szabad megengedni, hogy az a láthatatlan kormány, amelyet Mr. Machold Albanyban a törvényhozás ülésezése alatt létesített, továbbra is érvényesüljön, felügyeletet gyakoroljon a Mr. Hammond vezetése alatti hivatalnokokon, kezében tartsa az elnökségeket és irányítsa a törvényhozást.

A baj nem az, hogy Mr. Machold a közüzemek magántulajdonának híve, a baj csak az, hogy szemlátomást híve az állami kormányzat magántulajdonának is . . .»

Folyóink különösen alkalmasak arra, hogy a köz érdekében fejlesszék és használják ki őket. Azzal a céllal, hogy a hitelt, termelést és szállítást kivegye az önző kizsákmányolók kezéből, az elnök bölcsen ragaszkodott ahhoz, hogy a vízierők fejlesztését olyan feltételek mellett vigyék véghez, amelyek biztosítani fogják minden otthon számára a minél olcsóbb és minél több áramot, melyek ilymódon a robottól szabadítják meg őket, — röviden, jobb életet biztosítanak az átlagos amerikai család számára.

Ha az amerikai pénzemberek továbbra is ellenségesen

viseltetnek ilyen hatalmas nemzeti célkitűzésekkel szemben, akkor komolyan kétlem, hogy hasznos szervei-e a társadalomnak, amelyből a gazdasági romlást okozó kapzsiságot és tudatlanságot akarjuk kiirtani.

Talán emlékszik még Roosevelt elnök 1933 március 4-én tartott beszédének következő szavaira:

«A bőség a küszöbünkön áll, de a bőkezű felhasználás módja a gondolat felvetődésének pillanatában szertefoszlik. Elsősorban azért, mert az emberiség javainak kicserélését irányító urak makacsságuk és hozzá nem értésük folytán megbuktak, maguk beismerték bukásukat és lemondottak. A gátlásnélküli pénzváltók üzelmeit a közvélemény ülteti a vádlottak padjára és az emberek szívvel-lélekkel eltaszítják őket . . .

A pénzváltók elmenekültek civilizációnk templomában elfoglalt magas üléseikről. Most újból a régi igazságok tiszteletére állíthatjuk vissza ezt a templomot. Ez a visszaállítás annyira fog sikerülni, amennyivel többre becsüljük a társadalmi értékeket, mint a pusztán pénzügyi profitot».

Véleményem szerint a Szent Lőrinc-szerződést ratifikálni fogják. Ha az Ön cégének tagjai megszüntetik ellenzéki magatartásukat a tervvel szemben, e cselekedetüket még ebben a késői órában is minden bizonnyal örömmel fogadja majd az amerikai nép.

Kész híve

ifj. Robert M. La Follette

8. függelék

A PAGE-FÉLE TÁVIRAT

(Walter Hines Page követ távirata Wilson elnökhöz, amelyben javasolja, hogy Amerika üzenjen hadat Németországnak és ezzel kapcsolatban megemlíti a Morgan-ház és a Szövetségeseknek folyósítandó kölcsönök szerepét.)

1917 március 5.

Az Elnökhöz.

A pénzügyi körülményekről megejtett vizsgálódásaim az Egyesült Államok pénzügyi és ipari perspektívája számára rendkívül ijesztő nemzetközi helyzetről adnak hírt. Angliának nemcsak saját háborús költségeit kell fedeznie, hanem még

szövetségeseit is finanszíroznia kell. Mind a mai napig e feladatokat saját tőkéjére támaszkodva oldotta meg. De nem vásárolhat több árut az Egyesült Államokban, anélkül, hogy aranyat hajózna értük fizetségképen és két okból sem hajózhat többé aranyat. Először is mind Angliának, mind Franciaországnak a birtokában levő arany legnagyobb részét kibocsátott papírpénzének fedezésére kell megtartania; másrészt a német tengeralattjáró-háború még akkor is veszélyes eljárássá teszi az arany hajózását, ha van belőle hajózni való. Ennélfogva egyre fenyegetőbb annak veszélye, hogy a francia-amerikai kereskedelmet is megzavarják; ennek elkerülhetetlen következményeként a szövetséges kormányok megrendeléseiket a lehető legkevesebbre fogják korlátozni és az Atlanti Óceánon lebonyolított kereskedelem gyakorlatilag megszűnnék. E leállás következménye pánikot idézne elő az Egyesült Államokban. A világ két féltekére oszlana, az egyiken — a mienken — meglenne az arany és az áru; a másikon Nagybritannia és Európa híján volna ezeknek az áruknak, de nem lenne pénze, amivel megfizesse azokat. Azonkívül nem lenne olyan áruja sem, amelyért ezeket elcserélhetné. A pénzügyi és kereskedelmi helyzet époly káros volna az Egyesült Államokra nézve, mint Európára. Rövidesen ide fogunk jutni, ha nem lépünk gyorsan akcióba a helyzet megelőzésére. Nagybritanniának és Franciaországnak hitelt kell kapnia az Egyesült Államokban, mégpedig elegendő nagyot ahhoz, hogy az megakadályozza a világkereskedelem és Európa egész pénzügyi szerkezetének összeomlását.

Ha az Egyesült Államok hadat üzenne Németországnak, úgy Angliát és szövetségeseit leginkább egy ilyen hitel útján tudnók megsegíteni. Ha elfogadjuk ezt a politikai irányvonalat, kitűnő tervet dolgozhatna ki kormányzatunk egy nagy francia-angol kölcsönről. Másik tervet készíthetnénk e kölcsön biztosítására. Ennek nagy előnye, hogy az összes pénz az Egyesült Államokban maradna. Folytathatnánk és a háború végéig még fejleszthetnénk is kereskedelmünket, a háború után pedig Európa élelmiszert és rengeteg nyersanyagot vásárolna tőlünk, hogy békeiparát újólag felszerelje. Ilymódon egy folyamatos és talán még növekvő kereskedelem hasznát fölözhetnők le éveken keresztül és biztosítékunk is lenne a fizetésre vonatkozólag.

Másrészt, ha mi tartjuk kezünkben a világ majdnem egész aranykészletét és Európa nem tudja megfizetni gazdasági életének újjáépítését, bizonytalan ideig tartó és az egész világra kiterjedhető pánik keletkeznék.

Természetesen csak akkor nyujthatunk ilyen hitelt, ha hadat üzenünk Németországnak. De vajjon van-e olyan mód, amellyel kormányunk azonnal és közvetlenül elősegíthetné egy nagy angol-francia kölcsön megszavazását az Egyesült Államokban, anélkül, hogy a semlegességet megsértené? Nem ismerem eléggé a mi banktörvényeinket, hogy erről véleményt alkothassak. De ezek a bankok elháríthatnák a veszélyt, ha ilyen hitelt tudnának nyujtani. Úgy vélem, hogy a veszély sokkal közelibb és fenyegetőbb számunkra, mint ahogyan azt a közönség az Atlanti óceán mindkét oldalán hiszi. Ha csak akkor teszünk lépéseket elhárítására, amikor megnyilvánulásai láthatóvá válnak, akkor túl késő lesz már.

Meg vagyok róla győződve, hogy olyan súlyos válság közeledik, amilyet az angol és francia kormány felől még a Morgan bankügynökség sem tud elhárítani. A szövetségesek pénzügyi szükségletei túl nagyok és túl sürgősek ahhoz, hogy bármely magánügynökség kielégíthetné azokat, minthogy minden ilyen ügynökségnek számolnia kell a konkurrenciával és a szakmán belüli ellentétekkel.

Nem lehetetlen, hogy jelenlegi vezető gazdasági helyzetünket csak úgy tarthatjuk meg és a pánikot csak úgy háríthatjuk el, ha hadat üzenünk Németországnak. A tengeralattjárók fokozták fel a végsőkig a pénzügyi világ összeomlásának veszélyét. E pillanatban bizonytalanság van arravonatkozólag, hogy belépünk-e a háborúba, vagy sem ; jelentős magánhiteleket az Egyesült Államok többé nem folyósíthat, — közben pedig megtörténhetik az összeomlás.

(Aláírás) (Walter Hines) Page.

(Az Egyesült Államok Külügyminisztériuma, külügyi kiadványok, 1917, 2. függelék, 1. kötet, 516—8 old.)

(Lawrence Brown jelentése — *New Republic.)*

Ennek a (Page-féle) táviratnak teljes szövegét a Nye-féle bizottság 1934 december 14-én tette közzé. A United Press aznapi munkiós híradásában hozta a távirat szövegét. Tudomásunk szerint az Associated Press, az International News Service és a Universal Service nem közölte. Átnéztük az ország nagy vagy húsz legnagyobb lapját, mind a newyorkiakat, mind a másutt megjelenőket és a következő érdekes tényt észleltük : e lapok közül csak 4 közölte a távirat szövegét : a *New York Post*, a *New York World-Telegram*, a *Louisville Courier-Journal* és a *Pittsburgh Press*. A *Cleveland Plain Dealer* is hozta a

United Press munícios történetét, de a kezünkbe került számban a Page-táviratról nem esett szó. A *New York Tribune* cáfolta, hogy a Nye-bizottság meg fogja vizsgálni a táviratot, de magát a táviratot nem közölte. Számos többi lap cáfolta a Morganék ellen indítandó vizsgálatot, de még e cáfolatban is elég óvatosak voltak ahhoz, hogy a távirat létezéséről említést se tegyenek. Vajjon ez-e a sajtónak az a szabadsága, amelyet nemrégen oly hevesen védelmeztek a kiadók?

9. függelék

WILSON ELNÖK AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ OKAIRÓL

(Beszéd St. Louis-ban 1919 szeptember 5-én. Megjelent a Kongresszusi Naplóban 1919 szeptember 8-án, 5006 old.; a *St. Louis Globe Democrat*-ban 1919 szeptember 6-án.)

Vajjon, polgártársaim, van-e olyan férfi vagy olyan asszony — de megkérdezhetem azt is —, van-e olyan gyerek, aki ne tudná, hogy a modern világban a háború csirája az ipari és kereskedelmi vetélkedés? A nemrég befejezett háborúnak valódi oka az volt, hogy Németország attól tartott, kereskedelmi vetélytársai elébe fognak vágni és a többi ország azért üzent háborút Németországnak, mert úgy gondolták, hogy Németország kereskedelmi téren megelőzi őket. Az irígység csirája, a mélyen gyökerező gyűlölet csirája a kereskedelmi és ipari vetélkedésből fakadt.

(A következőkben leírja, hogyan szerelték le a németek a belga ipartelepeket és hogyan pusztították el azokat a gépeket, amelyeket nem lehetett Németországba szállítani.)

Ez a háború kereskedelmi és gazdasági háború volt. Nem politikai háború volt.

10. függelék

AMERIKA LEGROSSZABB NAPILAPJAI

(Az alanti táblázatot Leo C. Rosten «The Washington Correspondents» című könyvéből [Harcourt, Brace & Co. kiadás] vettük át, a kiadó engedélyével.)

93 WASHINGTONI TUDÓSITÓ ÁLTAL «A LEGKEVÉSBBÉ TISZTESSÉGESNEK ÉS MEGBIZHATÓNAK» TARTOTT NAPILAPOK

A lap címe	*1. választás*	*2. választás*	*3. választás*	*pontsz.*
Hearst-lapok[1]	59	20	8	714
Chicago Tribune	24	37	10	455
Los Angeles Times	2	7	16	103
Scripps-Howard-lapok[2] ...	4	5	4	77
Denver Post	0	4	6	38
New York Herald Tribune	0	4	4	32
Washington Post	2	1	2	31
Philadelphia Record	0	3	5	30
Daily Worker (New York)	1	1	2	21
Philadelphia Inquirer	1	1	2	21

11. függelék

DUPONT BEFOLYÁSA AZ AMERIKAI SAJTÓRA

(Az alanti bizonyítékok és tanuvallomások a muníciós tárgyalások folyamán hangzottak el; duPontéknak a mérges gázok háborús alkalmazását támogató propagandahadjáratára vonatkoznak. A gázt humánusabbnak tartották, mint a többi fegyvert, de a közvélemény ellene volt. DuPonték, amint az a vallomásokból kiderül, Charles K. Weston nevű ügynöküket küldték Párizsba, hogy az ott a közvéleményt megváltoztassa.)

(1) Weston levele duPontékhoz; kelt 1920 december 10-én:

Úgylátszik, hogy küldetésem jól halad előre; jónéhány amerikai laptudósítóval találkoztam és azt hiszem, sikerült

---

[1] Szerkesztői jegyzet: Egyes válaszok egyszerűen csak Hearstöt említették, mások megnevezték a Hearst lapokat. A legismertebb Hearst-lapok, amelyeket Amerika legrosszabb lapjainak tartanak, a következők: *New York Journal-American, New York Mirror, Chicago Herald-American, San Francisco Examiner, Los Angeles Examiner, Detroit Times.*

[2] A legnagyobb Scripps-Howard-féle lapok, amelyek a lista negyedik helyén állanak, a következők: *New York World-Telegram, Clevelanp Press, Pittsburgh Press, Denver News, Washington News, San Francisco News, Indianapolis Times.*

elfogadtatnom velük a mi nézeteinket. Habár erről csak akkor győződhetünk majd meg, ha az eredmények az amerikai lapokban megmutatkoznak.

Párizsban főként annak fogom szentelni erőmet, hogy a tudósítókat minél szorosabb kapcsolatba hozzam az amerikai hírforrásokkal és ugyanakkor igyekszem elfogadtatni velük a helyes szemszöget, amelyből a hírek fontosságát megfelelően tudják kiértékelni.

(Forrás: muníciós tárgyalások, 11. rész, 1934 dec. 6, 7, 10.)

(2) F. J. Byrne, a duPont cég tagjának levele Westonhoz:

Az utóbbi időben néhány olyan természetű hír jelent meg az amerikai lapokban, amely számunkra nagyon kívánatos. Úgy tűnik, hogy ezeket az Ön látogatásának eredményeként kábelezték az Egyesült Államokba:

1. A *Boston Transcript* 1920 december 21-i számában «Anglia felkészül a gázháborúra» címmel Londonból keltezett kitűnő riport jelent meg.

2. A *Washington Herald* hozta Wythe Williams párizsi táviratát a német festékipar amerikaellenes összeesküvéséről. Ezt átvette a Manufacturers Record és egyoldalas kitűnő vezércikket csinált belőle.

3. A philadelphiai *Evening Bulletin* londoni hírt közölt, amelyben a festékügyi angol törvény jelentőségéről és annak amerikai vonatkozásairól volt szó.

4. A *Public Ledger* 1921 január 8-i száma párizsi jelentést hozott a német festékipari cselszövényekről.

Ezek a jelentések sok esetben az ország több helyén is megjelennek és így a fentemlített négy cikket minden bizonnyal tekintélyes számú közönség olvasta. (Munícios tárgyalások II. rész, 928. ügyirat, 2581. old.)

(3) Stephen Raushenbush-nak, a Munícios Vizsgálóbizottság titkárának a szenátorok előtt tett kijelentése:

Felhívom a figyelmüket a 3. bekezdésre, mint a sajtó ellenőrzésének egy példájára. Ő (Weston, egy másik levelében, 926. ügyirat) arról beszél, hogy elintézte, néhány cikk Franciaországban jelenjék meg. Tárgyal különféle vezető emberekkel és olyan story-kat állít össze, amelyeknek igen jól kiszámított hatása van az itteni közvéleményre. (Munícios tárgyalások 2416. old.)

(Westonhoz.) Önnek szerepe van ... a *Boston Transcript-*

ban megjelent ... «Anglia felkészül a gázháborúra» című cikk, Wythe Williams-nek a német festékipar amerikaellenes összeesküvéséről szóló távirata, a philadelphiai *Evening Bulletin* ... és a *Public Ledger* egy párizsi jelentése körül ... (928. ügyirat.)

Raushenbush: Igaz-e, hogy Ön elküldött egy embert ... hogy tartsa melegen a vasat ... különféle jelentésekkel ... hogy az amerikai néppel megértessék, mennyire fontos az Önök iparának támogatása?

Weston: Igen, éppen ezt akartuk elérni.

(4) Weston levele Meade-hoz, a duPont cég tagjához:

Guy Martin és a *New York Herald (Tribune)* és a *Chicago Tribune* párizsi kiadásai számára írt cikkei érdekes fényt vetnek látogatásomra ... E cikkeket Ben A. (sic) Raleigh írta, egy régi ujságíró ismerősöm, akit Párizsban bíztam meg az ügyek vitelével ... A cikkeit Guy Martin néven írja ... Ő az én emberem és teljesíteni fogja mindazt, amit kívánunk tőle. (Muníciós tárgyalások 929. ügyirat.)

(5) Ben K. Raleigh, duPonték megbízottjának jelentése. Őt Weston, a cég propagandafőnöke bízta meg, hogy a párizsi napilapokkal és riporterekkel tárgyaljon. Kelt 1921 jan. 25-én:

Az Associated Press közölt egy kábeltáviratot Blondel professzorral folytatott interviúmról. A *Public Ledger* és a *Chicago Tribune* lapjai is kapnak majd egy történetet, amely ki fogja mutatni, hogy a francia kormány németországi bizalmas jelentések alapján, amelyek egy nagy német dömping elindításáról adnak hírt, még több pénzt fog fordítani festékanyagokra, vegyszerekre stb ... Az üggyel több vezércikknek kell foglalkoznia az amerikai sajtóban, azt kellene mondani a napilapoknak, hogy a jelentésnek vezércikkben való tárgyalása közérdekű.

Dr. Jacoby ... tegnap megmutatott egy kivágást a *Ledger*-féle lapok egyikéből ... azt a cikket, amelyet én szolgáltattam.

Tegnap megtáviratoztam, hogy a *Public Ledger*-be és a *Chicago Tribune*-ba küldtem cikkeket. Remélem, hogy még több anyagot fogok kapni az Associated Press-en keresztül ... (A szerző megjegyzése: Az Associated Press Amerika leghatalmasabb hírszolgálati ügynöksége és állítólag teljesen befolyásmentes. A trösztök, a bankok, az érdekeltségek, a munkásellenes szervezetek stb. azonban saját céljaikra használták fel, amint azt számos kongresszusi vizsgálat kimutatta. Nemrég kötelezték, hogy hagyjon fel monopolista üzelmeivel.)

Mellesleg a terv keresztülvitele érdekében alkalmi ebédeket stb. javasolok, kérek errevonatkozólag felhatalmazást. Ezúttal dr. Chapin fizette az ebédet, de szeretném, ha olyan helyzetben lennék, hogy visszahívhatnám őt és a többieket, akikkel érintkezésben akarunk maradni, beleértve (Wythe) Williamsot, a *Public Ledger*-től, Robertset, az Associated Press főnökét ... Floyd Gibbonst, a *(Chicago) Tribune*-tól ...

Carl Ackerman (a Columbia egyetem ujságíró-iskolájának jelenlegi vezetője), akivel a *Ledger* irodájában találkoztam, kéri, adjam át Önnek üdvözletét ...

(Muníciós tárgyalások, II. rész, 926. ügyirat, 2578—2580. old.)

12. függelék

A NAPISAJTÓ ELLENŐRZI A LEGTÖBB RÁDIÓÁLLOMÁST

Wattszám	A lapkiadók tulajdonában levő vagy általuk ellenőrzött állomások száma			Az Egyesült Államok összes állomásának száma	A napilapok tulajdonában levő vagy általuk ellenőrzött állomások százalékszáma
	Közvetlenül	Közvetve	Összesen		
50.000	11	33	44	53	83.0
5.000—20.000	66	89	155	225	68.9
1.000—2.500	48	60	108	162	66.7
200—500	113	88	201	446	45.1
Összesen...	238	270	508	886	57.3

A Federal Communications Commission kiadatlan jelentéseiből vett számok. — *Guild Reporter*, 1946 július 26.

13. függelék

A CURTIS KIADÓVÁLLALAT VAGYONA

1941 december 31

Értékpapírok	*Névérték*	*Piaci érték*
A kormány kötvényei	4,127.900·00	4,131.637·73
Állami és városi kötv.	2,050.755·07	2,188.155·00
Kanadai kötvények	82.491·25	76.218·75
Ipari kötvények	164.567·50	164.140·00
Vasúti és közüzemi kötv. ...	146.602·03	139.612·50
Bank- és biztosítótárs. részv.	613.498·30	382.681·75
Közüzemi elsőbbségi részv. ..	1,338.231·61	1,333.372·00
Közüzemi törzsrészvények ...	180.813·47	147.487·50
Ipari elsőbbségi és törzsrészvények	8,270.106·56	8,137.972·29
Szavatolt vasúti részvények ..	821.592·63	877.588·25
Összesen ...	17,796.558·42	17,578.865·77

14. függelék

A TIME TULAJDONOSAI

Nyilatkozat a tulajdonosokról, az ügyvitelről, a példányszámról stb. ... benyujtandó a Kongresszus 1933 március 3-i rendelete értelmében.

Time, heti magazin, megjelenik hetenként Chicagóban 1935 október 1-től.

New York állam

New York megye

2. A tulajdonos neve (Ha a tulajdonos részvénytársaság, annak nevét és címét kell feltüntetni, valamint az összes részvények 1%-ánál több részvény felett rendelkező részvényesek nevét és címét. Ha a tulajdonos nem részvénytársaság, akkor az egyéni tulajdonosok nevét kell feltüntetni. Ha a tulajdonos cég, társaság, vagy más nem részvényes konszern, annak nevét és címét kell megadni, valamint minden egyéni tagét): *Time* társaság, New York East 42nd St. 135:

Henry P. Davison, New York, Wall Street 23
F. DuSossoit Duke, Greens Farms, Vt.
Mimi B. Durant, New York, East 79th Street 139
General Publishing Corporation (Henry R. Luce) Jersey City, New Jersey, Exchange Place 15
William V. Griffin, New York, Cedar Street 140
Crowell Hadden, New York, Wall Street 40
Edith H. Harkness, New York, East 60th Street 4
William H. Harkness, New York, Madison Avenue 654
Louise H. Ingalls, Cleveland, Ohio, Union Trust Bldg. 1657
Robert L. Johnson, New York, East 42nd Street 135
Margaret Zerbe Larsen, New York, East 42nd Street 435
Wilton Lloyd-Smith, New York, Wall Street 63
Henry R. Luce, New York, East 42nd Street 135
John S. Martin, New York, East 42nd Street 135
Ifj. Samuel W. Meek, New York, Lexington Avenue 420

Aláiratott előttem, ma, 1935 szeptember 27-én

(p. h.) Herbert E. Mahoney

(Érvényes 1936 március 30-ig)

15. függelék

A SAJTÓTRÖSZTÖK

Öt sajtólord — Hearst, Howard, McCormick, Patterson és Knight — tulajdonában van az amerikai sajtó legnagyobb része.

Város	*A lap címe*	*Tulajdonosa*	*Példányszáma*[1]
Akron	Beacon-Journal	Knight	131.246
Albuquerque	Tribune	Scripps-Howard	16.496
Albany	Times-Union	Hearst	50.684
Birmingham	Post	Scripps-Howard	75.680
Boston	Record	Hearst	390.966
Boston	American	Hearst	207.203

[1] *Editor & Publisher* 1947-es évkönyve.

Város	*A lap címe*	*Tulajdonosa*	*Példányszáma*
Boston	Advertiser	Hearst	660.440
Baltimore	News-Post	Hearst	220.127
Baltimore	American	Hearst	323.859
Chicago	Daily News	Knight	491.046
Chicago	Herald-American	Hearst	581.309
Chicago	Tribune	McCormick	1,076.045
Cincinnati	Post	Howard	155.188
Cleveland	Press	Howard	264.589
Columbus	Citizen	Howard	83.135
Detroit	Free Press	Knight	417.336
Detroit	Times	Hearst	405.887
Denver	Rocky Mt. News	Howard	80.415
El Paso	Herald-Post	Howard	29.350
Evansville	Press	Howard	41.937
Fort Worth	Press	Howard	45.086
Houston	Press	Howard	82.936
Indianapolis	Times	Howard	94.886
Los Angeles	Examiner	Hearst	379.746
Los Angeles	Herald-Express	Hearst	404.461
Kentucky	Post (Cinn. Post)	Howard	.....
Knoxville	News-Sentinel	Howard	101.303
Memphis	Press-Scimitar	Howard	128.343
Memphis	Commercial-Appeal	Howard	167.987
Miami	Herald	Knight	131.353
Milwaukee	Sentinel	Hearst	158.266
New York	Daily News	Patterson	2,354.444
			(vasárnap 4,599.524)
New York	Mirror	Hearst	1,006.279
New York	Journal-American	Hearst	673.708
New York	World-Telegram	Howard	383.454
Oakland	Post-Enquirer	Hearst	73.786
Pittsburgh	Sun-Telegraph	Hearst	198.985
Pittsburgh	Press	Howard	251.572
San Antonio	Light	Hearst	74.086
San Francisco	Call-Bulletin	Hearst	169.987
San Francisco	Examiner	Hearst	233.623
San Francisco	News	Howard	143.489
Seattle	Post-Intelligencer	Hearst	164.199
Washington	Times-Herald	Mrs. E. Patterson	262.216
Washington	News	Howard	109.694

A NAM VEZETŐI

A kongresszus 76. ülésszaka, 1. ülés, 6. szenátusi jelentés, 6-ik rész.
A szabadszólás és a munkásság jogainak megsértése.
A munkaadók szövetségének munkaügyi politikája.
III. rész. A NAM.
47. old.
2. szakasz. A NAM vezetői.

Az első szakaszban leírt újjászervezés új vezetőkre bízta a NAM ügyeit . . . Nagy konszernek vették át az igazgatóságot. Országos trösztök vették kezükbe a NAM ügyeit.

A rendelkezésünkre álló anyagból kiderül, hogy Charles R. Hood, az American Rolling Mill. Co. elnöke; Robert B. Henderson, a Pacific Portland Cement Co. elnöke, Robert L. Lund, a Lambert Pharmacal Co. elnöke, benne volt abban az eredeti csoportban, amely a NAM újjászervezését kitervelte és végrehajtotta. Bizottságunk nem ismeri a «cilinderesek», vagyis az ipari és pénzügyi vezérek teljes listáját, akik 1933-ban a «business megmentése» érdekében tervezetet dolgoztak ki és a NAM-ot bízták meg annak végrehajtásával. Tudjuk azonban, hogy a vezető üzletembereknek egy nagy csoportja csatlakozott az 1933-as terv értelmi szerzőihez, a terv végrehajtása idején. (12) (A 12. lábjegyzet következik.)

A következők vettek aktív részt a NAM-ban, néhányan 1933-tól, mások 1934—35-től kezdve, mint pénzügyi támogatók, igazgatók, tisztet viselők, vagy a propagandaosztály tagjai:

Ernest T. Weir, National Steel Corporations
Colby M. Chester, a General Foods Corp. elnöke
Harry A. Bullis, a General Mills Co., Ohio alelnöke
Lammot duPont, az E. I. duPont de Nemours & Co. elnöke
Edgar M. Queeny, a Monsanto Chemical Co. elnöke
C. L. Bardo, New York Shipbuilding Co.
W. T. Holiday, a Standard Oil Co., Ohio elnöke
F. A. Merrici, a Westinghouse Electric & Manufacturing Co. elnöke
W. B. Bell, az American Cyanamid Co. elnöke
George H. Houston, a Baldwin Locomotive Works elnöke
F. N. Bard, Barco Manufacturing Co.

C. S. Davis, a Borg-Warner Corporation elnöke; azonkívül az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájának volt elnöke

S. Bayard Colgate, a Colgate Palmolive-Peet Co. elnöke

W. D. Fuller, a Curtis kiadóvállalat elnöke

F. W. Lovejoy, az Eastman Kodak Co. elnöke

Russell Grinnell, a General Fire Extinguisher Co. elnöke

O. E. Braitmayer, az International Business Machines Co. alelnöke

Walter J. Kohler, Kohler Co.

John E. Edgerton, Lebanon Woolen Mills

William B. Warner, a McCall Corporation elnöke

George W. Merck, a Merck & Co. elnöke

George McNeir, a Mohawk Carpet Mills elnöke

C. C. Carlton, a Motor Wheel Corporation titkára

H. L. Ferguson, a Newport News Shipbuilding & Dry Dock Corporation elnöke

W. H. Taylor, a Philadelphia Electric Co. elnöke.

17. függelék

IPARI KÉMKEDÉS

7. táblázat. Azok a vállalatok, amelyek az 1933—37-es időszakban a NAM igazgatóságában szerepeltek és kémszervezetük vagy fegyverük volt a munkásság ellen.

A TÁRSASÁG neve (dőlt betűvel a NAM nagy anyagi támogatói)	*Az igénybevett detektívügynökségek*	*Fegyverre és municióra költött összeg*
American Can Co.	Corporations Auxiliary, Burns, Pinkerton	.....
American Rolling Mill Co.	Corporations Auxiliary	2,817.16
American Smelting & Refining Co.	Pinkerton	.....
Revere Copper & Brass Co.	National Metal Trades	.....
Ames Baldwin Wyoming Co.	.....	605·60
Anaconda Copper Mining Co.	.....	4.470·48
Anaconda Wire & Cable	Corporations Auxiliary	.....
Baldwin Locomotive Works	Pinkerton, Corporations Auxiliary	.....
Bendix Aviation Corporation	Railway Audit	4.866·47

A társaság neve	*Az igénybevett detektívügynökségek*	*Fegyverre és municióra költött összeg*
Bibb Manufacturing Co.	.....	1.365·12
Clark Thread Co.	Railway Audit	366·74
Congoleum-Nairn, Inc.	Pinkerton	.....
Crane Co.	Corporation Auxiliary	.....
Curtis kiadóvállalat	Pinkerton	.....
Detroit Steel Castings Co.	Corporations Auxiliary	.....
E. I. duPont de Nemours & Co.	.....	1.944·49
General Electric Co.	Pinkerton	.....
B. F. Goodrich Co.	Corporations Auxiliary, National Corporation Service, Pinkerton	
Hazel-Atlas Glass Co.	National Corporations Service	..... 653·38
Hooker Electrochemical Co.	Pinkerton	.....
Hughes Tool Co.	Pinkerton	.....
Illinois Tool Works	National Metal Trades	.....
Link-Belt Co.	National Metal Trades	.....
John Morrell & Co.	Pinkerton	1.147·54
Motor Wheel Corporation	Corporations Auxiliary	.....
National Steel Corporation	.....	.....
Weirton Steel Co.	Central Industrial Service	11.778·17
Great Lakes Steel Corporation	.....	307·20
New York Shipbuilding Corporation	Pinkerton	484·15
Pittsburgh Plate Glass Co.	Corporations Auxiliary	3.151·40
Remington Rand, Inc.	Bergoff, Burns, Railway Audit, Foster's, Cal Crim	372·50
Republic Steel Corporation	.....	79.712·42
Standard Oil Co., Ohio	.....	809·60
Stewart-Warner Corporation	National Metal Trades	.....
Sun Oil Co.	.....	2.431·22
United Gas Improvement Co.	.....	.....
Philadelphia Electric Co.	Pinkerton, Burns, Railway Audit	408·00
Wheeling Steel Corporation	National Corporation, Railway Audit, Corporations Auxiliary	303·75
Yale & Towne Manufacturing Co.	National Metal Trades	.....

(Forrás: A NAM-ot vizsgáló hivatalos bizottság okiratai.)

A NAM ÉS A SAJTÓ KAPCSOLATAI

(A szerző megjegyzése: A La Follette-bizottságnak a NAM-ról adott jelentése nagyrészt a sajtó korrupciójával foglalkozik.)

D. Memorandum a tájékoztatási tervekről, amelyeknek célja a radikális irányzatok leküzdése és az iparnak kedvező színben való beállítása, 1937 április.

Ma sokkal inkább, mint bármikor eddig, a sztrájkokat az ujságokban és a rádióban nyerik meg, vagy veszítik el. A közvélemény ereje mindig jelentős tényező volt a munkaügyi vitákban, de minthogy a sztrájkok elintézése egyre inkább a közönség embereinek ölébe hull, a közvélemény kérdése egyre nagyobb jelentőségre tesz szert, mert a közvélemény az, ami a választók véleménye szerint egyik vagy másik irányban mozgatja a megválasztottakat . . .

V. Foganatosítandó intézkedések.

A) Napilapok.

1. Cikksorozatot kell elhelyezni egyik lapban a smithtowni iparvállalatokról, hogyan fejlődtek ezek, mennyi fizetést adnak, milyen szolgálatokat tesznek a közösségnek, milyen adókat fizetnek stb. A propagandaügyi megbízott támogatni fogja Önöket a megfelelő anyag összegyüjtésében.

2. Másik lapban illusztrált történeteket kell elhelyezni iparosokról és üzletemberekről, különösen azokról, akik vagy alulról kezdték és most nagy vállalatok igazgatói, vagy pedig a semmiből alapították meg vállalatukat, amely most már hatalmasra nőtt.

4. Alkalmi ebédeket kell rendezni és ezekre meg kell hívni a lapszerkesztőket.

B) Rádió.

1. Körülbelül ugyanaz a teendő, mint a napilapoknál, az egyik állomás sorozatosan ismertesse a különféle smithtowni iparvállalatokat. Ezt előadások során lehetne megtenni, esetleg rá lehet venni a rádiót, hogy egy helybeli működvelő csoport előadását közvetítse, amely kis jelenetekben mutatja be a smithtowni iparvállalatok történetét.

C) Szónokok.

1. Szervezzenek meg körülbelül 25 szónokból álló csoportot, amelynek tagjai mindenféle foglalkozásúak legyenek, lelkészek, ügyvédek stb . . .

D) Iskolák.

1. Utána kell nézni, hogy az iskolai könyvtárak el legyenek látva a mi szempontunkat képviselő olvasmányanyaggal. Vonatkozik ez a közkönyvtárakra is, mindegyikkel fel kell venni az érintkezést, hogy megtudják, milyen anyag hiányzik ott, amellyel el kell őket látni.

4. Ahol az iskoláknak vetítőgépük van, meg kell szervezni a megfelelő filmek szolgáltatását. Például az Iron and Steel Institute legutóbbi filmjét.

G) «Idegen nyelvi csoportok».

1. Ez nagyon fontos. Sem az ipar, sem a kormányzat nem törődött azzal, hogy e csoportok körében az amerikai szempontokat terjessze. Ezzel szemben a radikálisok működtek közöttük. Kevesen értékelik kellőképpen ezt a néhány millió embert, szavazatai szempontjából, és ha nem világítják meg előttük mindkét oldalról a dolgokat, nem lehet azzal vádolni őket, hogy csak abban hisznek, amit minduntalan a fülükbe csepegtetnek.

E program hatékonysága nagyrészt attól függ, milyen képességei vannak a propagandaügyi bizottságnak. Ha olyanok, akik hajlandók némi időt fordítani arra, hogy elbeszélgessenek a szerkesztőkkel, a lelkészekkel, az «idegen nyelvi csoportokkal», az asszonyklubok vezetőivel stb. és eléggé befolyásosak, hogy súlyukat éreztessék a napilapokkal, a rádióállomásokkal és a város többi üzletemberével, akkor a program keresztülvitele rendkívüli módon megkönnyebbül. Másrészt, ha a propagandafőnöknek mindent egyedül kell végrehajtania és nem áll mögötte egy erős bizottság, akkor munkája összehasonlíthatatlanul nehezebb lesz.

NAM
Propagandaosztály
James P. Selvage, igazgató.

(Forrás: lásd az előbbi függeléknél.)

A NAM

A kongresszus 76. ülésszaka 1. ülés. 6. szenátusi jelentés, 6. rész.
A szabadszólás és a munkásság jogainak megsértése.
A nevelés- és munkaügyi bizottság jelentése.
A munkaadók szövetségének munkaügyi politikája.

III. RÉSZ. A NAM

A NAM csatlakozott az «open shop»-mozgalomhoz és 1903 áprilisában New Orleans-i összejövetelén elfogadott egy «Nyilatkozatot a munkaügyi alapelvekről». A NAM ezekben az alapelvekben lándzsát tört amellett, hogy a munkaadók határozzák meg, mégpedig korlátlan hatalommal, a munka feltételeit, amint két évvel azelőtt az országos fémkereskedelmi szövetség is ugyanilyen értelemben határozott. A NAM maga jelentette ki, hogy munkaügyi elvei «jelentik az első országos szervezet által kiadott nyilatkozatot az ‚open shop', mint az amerikai gyáripari politika sarkalatos pontja mellett».

Mr. Van Cleave különféle írókat is bejegyzett a NAM fizetési listájára. Thomas J. Walsh, montanai szenátor, Mr. Van Cleave titkárának, Mr. Ferdinand C. Schwedtmannak kikérdezése során kiderítette, hogy egy Charles M. Harvey nevű ujságírót, a *St. Louis Globe Democrat* című laptól, aki az *Atlantic Monthly*-ba is írt cikkeket, Mr. Van Cleave cikkek megírására bérelt fel.

A NAM egyik szónoka volt Ellis L. Howland is, a *New York Journal of Commerce* egyik szerkesztője.

A NAM ezekben a kezdeti harcokban főként kijárás és a törvényhozás befolyásolása által igyekezett céljait érvényre juttatni. Nyomásuk gyakran veszedelmesen hasonlított a kormányzat megvesztegetéséhez. Ezt a közvetlen tevékenységüket még titkos és szívós propaganda is támogatta, a NAM és a vele társult munkaadó-szövetségek hatalmas fegyvere, amellyel a közvéleményt a munkásság ellen és a NAM álláspontjának érdekében akarták hangolni. A NAM «nevelés» címén állandóan használta a propagandát, hogy az iparvállalatoknál levő bajok látszatát elkendőzze ahelyett, hogy azoknak eredendő okait igyekezett volna megszüntetni.

II. fejezet. A NAM vezetői.

1. szakasz. A NAM újjászervezése 1933-ban.

Az 1932-es országos választások után, még mielőtt az új kormányzat haladó politikája kikristályosodhatott volna a törvényhozásban, egyes ipari vezetők lépéseket tettek a business szövetségének létrehozására és egy sok pénzt felemésztő propagandahadjárat megindítására, amely a business céljai iránt volt hivatva rokonszenvet kelteni. A gazdag üzletemberek egy csoportja, amely a «cilindereseknek» nevezte magát, alkalmilag összejött New York City-ben, hogy a «business megmentésének» problémáit megvitassa. Ebből a csoportból nőtt ki a NAM-nak egy szervezettebb bizottsága. Ez a bizottság hajtotta végre a NAM újjászervezését, új vezetést léptetett életbe és kidolgozta a trösztök egységes akcióprogramját.

A rendelkezésünkre álló bizonyítékokból kiderül, hogy Charles R. Hook, az American Rolling Mill Co. elnöke, Robert B. Henderson, a Pacific Portland Cement Co. elnöke, Robert L. Lund, a Lambert Pharmacal Co. elnöke, benne volt abban az eredeti csoportban, amely kitervelte és végrehajtotta a NAM újjászervezését.

3. táblázat. — A NAM 15 legnagyobb finanszírozója 1933 január 1-től 1937 október 31-ig.

	Összesen dollár
E. I. duPont de Nemours Co.	118.600·00
General Motors Corporation	66.520·00
National Steel Corporation	42.050·00
United States Steel Corporation	41.450·00
Monsanto Chemical Co.	36.775·00
Westinghouse Electric & Manufacturing Co.	35.912·00
Chrysler Corporation	35.400·00
Bethlehem Steel Corporation	29.250·00
Texas Corporation	27.500·00
Borg-Wagner Corporation	27.141·67
Republic Steel Corporation	24.650·00
Socony-Vacuum Oil Co.	22.000·00
Swift & Co.	21.150·00
Standard Oil Co., New Jersey	20.600·00
Eastman Kodak Co.	20.216·00
Összesen...	569.214·67

A 4. táblázatban adjuk azokat a társaságokat, amelyek nagy pénzösszegekkel járultak hozzá a NAM szervezetéhez és amelyek 1933-tól 1938-ig legalább egy időre rajta voltak a NAM igazgatósági listáján, vagypedig három vagy több éven át megszakítás nélkül szerepeltek ezen a listán. Ebben a csoportban vannak a NAM elnöke, alelnökei, pénztárosai, legaktívabb és a legbőkezűbb támogatói és propagandafőnökei. Ebben a csoportban van T. M. Girdler, a Republic Steel Corporationtól; Colby M. Chester a General Foods Corporationtól; H. A. Bullis, a General Milkstől, Lammot duPont, az E. I. duPont de Nemours & Co.-tól; Walter J. Kohler, a Kohler Co-tól; John E. Edgerton, a Lebanon Woolen Mills-től; S. Bayard Colgate, a Colgate Palmolive—Peet Co.-tól; Robert L. Lund, a Lambart Pharmacal Co-tól; William B. Warner, a McCall Corporationtól; C. L. Bardo, a New York Shipbuilding Corporationtól; H. L. Furgeson, a Newport News Shipbuilding & Dry Dock Co-tól; W. T. Holliday, a Standard Oil Co-tól, aki 1939-ben az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájának volt elnöke. Ezek az érdekeltségek tartják kezükben a NAM-ot azáltal, hogy anyagilag támogatják, hogy tanácsaiban aktívan résztvesznek és hogy más társaságokat rávesznek, támogassák nevükkel és munkájukkal a szervezetet. Ezek az emberek vették át a NAM vezetését és a vele járó felelősséget.

4. szakasz. Az S. 1958-as (Wagner-féle) törvény érvénytelenítésére irányuló kísérlet.

Közvetlenül azután, hogy a kongresszus (75. ülésszaka) törvényerőre emelte az S. 1958-as jelzésű törvényt, de még mielőtt az elnök azt július 5-én aláírta volna, a NAM és az Országos Ipari Tanács lépéseket tett a törvénnyel szembeni jövőbeli magatartásának meghatározását illetőleg. Június 29-én George F.Kull, az Országos Ipari Tanács állami szervezetének elnöke és Sidney E. Cornelius, a munkáltatási ügyek csoportjának elnöke, leveleket küldött csoportjai tagjainak, melyekben egy a New York City-beli Hotel Rooseveltben kedden, július 9-én tartandó titkos gyűlésre hívta meg őket. Mr. Kull tanácsolta, hogy «ne tegyenek közzé semilyen bejelentést erre a gyűlésre vonatkozólag». Mr. Cornelius ugyancsak azt javasolta, hogy «nem szükséges, hogy erről a gyűlésről bárki tudomást szerezzen, ennélfogva ne tegyenek arról jelentést». Ugyanazon a napon, június 29-én, Robert L. Lund és C. L. Bardo, a NAM elnöke, meghívókat küldött szét az igazgatósági és végrehajtóbizottsági

tagoknak a július 10-én és 11-én, a tanács gyűlése utáni napon a newyorki Waldorf Astoria Hotelben tartandó különleges, egész napig tartó tárgyalásokra. Mr. Lund levele megállapította, hogy «az újabb fejlemények tekintetbevételével nagyon tanácsosnak tűnik igazgatóink gyűlésének összehívása». A Mr. Lund által bemutatott napirend a következő pontokat foglalta magában :

1. A Wagner-törvény életbelépése utáni politikánk meghatározása, a törvény érvényességének megvitatása, stb . . .
2. Az elnök adóügyi tervezete.
3. Az amerikai ipari rendszer megvédelmezése érdekében kifejtendő szervezett tevékenység.
4. Társadalombiztosítási törvény — tagjaink felvilágosítása, hogyan viszonyuljanak ehhez a törvénnyé vált igen fontos intézkedéshez.

V. fejezet. A NAM propagandahadjárata.

A NAM ellenezte azokat a törvénykezési intézkedéseket, amelyeket az országos kormányzat az 1935-ös kongresszusi ülésszak alkalmával terjesztett be. Ellene volt az országos munkaügyi törvénynek, a társadalombiztosítási törvénynek, a banktörvénynek, a közüzemi részvénytársaságokat illető törvénynek és az elnök adótervezetének. A NAM ellenzése dacára mindezek az intézkedések törvényerőre emelkedtek. Ez súlyos csapás volt a NAM-ra nézve, de vezetői nem csüggedtek és megkettőzték propagandájukat. Az 1933-ban és 34-ben megindított «nevelési» program lett a NAM legfontosabb fegyverévé a status quo védelmében és ezt a programot növekvő hevességgel vitték keresztül.

Az idők folyamán a NAM propagandaosztálya tökéletesítette ezt a programot. 1937 elején dolgozták ki részletesen és 1937 április 13-án terjesztették a NAM propagandaügyi bizottságának tagjai elé. A terv célját annak első bekezdése a következőképen körvonalazza :

«Ma sokkal inkább mint bármikor eddig, a sztrájkokat az ujságokban és a rádióban nyerik meg vagy veszítik el. A közvélemény ereje mindig jelentős tényező volt a munkaügyi vitákban, de amióta a sztrájkok elintézése egyre inkább a közönség embereinek ölébe hull, a közvélemény kérdése egyre nagyobb jelentőségre tesz szert, mert a közvélemény az, ami a választók véleménye szerint egyik vagy másik irányban mozgatja a megválasztottakat».

A NAM vezetőségének 1934-es alapelvei, amelyek a gazdasági rendszer automatikus működésének alapján állottak, összeütközésbe kerültek az országos válságot megakadályozni szándékozó kormányzati intézkedésekkel. Következésképen, minthogy a NAM nem tudta megokolni az 1929 óta bekövetkezett gazdasági intézkedéseket, a «kommunistákat», «türelmetlen reformereket», «zavartkeltőket», és «propagandistákat» vádolta a felmerült nézeteltérésekért.

Az iskolás gyermekek számára írott «nevelési programjában», James P. Selvage, a NAM propagandaosztályának főnöke nem az igazságról, a tényekről vagy a nevelésről beszélt, hanem csak azt említette, hogy «a képeket egyre inkább a leghatásosabb eszköznek tekintik a gyerekek maradandó befolyásolására» és hogy «korlátlan lehetőségünk van e téren, miáltal alakítható korukban férhetünk a gyerekekhez».

5. szakasz. A propaganda céljai.

A NAM leveleiben, közleményeiben és beszédeiben állandóan hivatkozik tájékoztatási programjára és azokra a különféle eszközökre, amelyekkel a közvélemény alakítása érdekében terjeszteni óhajtja ezt a programot. Bizottságunk előtt elmondták erről a programról, hogy az a magánkézben levő ipar érdekeit szem előtt tartva akarja nevelni a közönséget. Későbbi vizsgálat alapján kiderült, hogy a program elsősorban a szakszervezetek erejét akarja gyengíteni és másodsorban a törvénykezés által elért társadalmi haladással szemben akarja közömbössé tenni a közvéleményt.

A NAM propagandaosztályának igazgatója, James P. Selvage nagyon is tudatában volt a programjában mint munkásellenes fegyverben rejlő lehetőségeknek, amikor amint azt az előbbi szakaszban idéztük, azt írta, hogy «Ma sokkal inkább mint bármikor eddig, a sztrájkokat az ujságokban és a rádióban nyerik meg, vagy veszítik el».

A szakszervezetellenes propagandát előnyösebbnek tartották az ipari kémek és a könnyfakasztó gázok használatánál. A NAM úgy vélte, hogy tagjainak érdekében hasznos lesz munkaügyi közlönyében Don Gridley-nek egy a *Printers' Ink* 1937 március 11-i számában megjelent cikkét leközölni, amelyben Gridley a hirdetést ajánlja könnyfakasztó gáz és munkáskémek helyett a sztrájkok letörésére. Ebben a cikkében Gridley megállapítja, hogy «ha az iparosok csak egytizedrészt annyi pénzt fektetnének a hirdetési előkészítésbe, mint amennyit

szemlátomást könnyen fordítanak munkáskémekre, könnyfakasztó gázokra és más módszerekre, amelyek a rossznál is rosszabbak, sokkal könnyebben nyerhetnék meg a közönség támogatását, mint a jelenlegi körülmények között».

A NAM egyik szónoka George E. Sokolsky volt, az «exbaloldali», a *New York Times* volt kínai tudósítója, az Iron and Steel Institute ipari «tanácsadója», ujságíró és «az open shop legfőbb amerikai védelmezője». Mr. Lloyd egy 1936 szeptember 22-én kelt külön jelentésében kifejtette, hogy Mr. R. M. Welch, a Youngstown Sheet & Tube Co. személyzeti főnöke ajánlotta Sokolskyt. Mr. Lloyd megállapította, hogy «Mr. Sokolsky azelőtt kommunista és baloldali volt. Most azonban megváltozott és komoly mondanivalója van mindannyiunk számára, akik az ipar érdekeit tartjuk szem előtt. Sokolsky nevén nevezi a gyermeket».

Pénzügyeiben, megszervezésében, támogatóiban, propagandájában és a szónokok kiválasztásában a youngstowni gyűlés a NAM módszereinek elsőrendű példáját mutatja. Mr. Lloyd bevallotta, hogy a youngstowni megbeszélések titokban történtek:

«*La Follette szenátor:* Szóval a NAM tevékenységét, azt, hogy összehívta a gyűlést és pénzügyileg támogatta és meghívta Mr. Sokolskyt — mindezt eltitkolták a közönség előtt, úgy-e?

Mr. Lloyd: Igen, ez nem volt köztudomású».

John W. Hill tanusította, hogy George Sokolskyt bízták meg a NAM munkájának elvégzésével. Megállapodásuk a következő vallomásból derült ki:

«*La Follette szenátor:* Én a következőképpen értem ezt a megállapodást és ha tévedek, legyen szíves javítson ki: Ön Mr. Sargenttel, a NAM tagjával megállapodott abban, hogy Ön havi 1000 dollárt fizet Mr. George Sokolskynak bizonyos szolgálatokért, amelyeket ő a NAM-nak fog tenni; a NAM pedig visszafizeti Önnek az 1000 dollárt, ezekért a Mr. Sokolsky által elvégzett szolgálatokért; így van?

Mr. Hill: Úgy van».

Hill & Knowlton 1—2000 dollárig terjedő összegeket fizetett George Sokolskynak szolgálataiért. 1936 júniusa és 1938 februárja között Mr. Sokolsky Hill & Knowlton-tól ösz-

szesen 28.364·50 dollárt kapott, amiből legalább 6.000-t fizetett a NAM.

Ezeken a Hill & Knowltontól kapott összegeken kívül George Sokolsky közvetlen fizetést is húzott a NAM-tól, amely 1936 májusa és 1938 májusa között összesen 3409·36 dollárt tett ki. E pénz egyrészét a NAM rádióbeszédekért fizette ki Mr. Sokolskynak.

Frank Purnell, a Youngstown Sheet & Tube Co. elnöke arra a különleges szolgálatra vonatkozólag adott választ, amelyet Hill & Knowlton végzett hat acéltársaság számára, amelyek közé az övé is tartozott . . .

«*La Follette szenátor.* Azóta mit kapott tőle?

Mr. Purnell: Volt természetesen egy csomó cikk, amelyet Sokolsky írt, meg ujsághirek ; nem tudom pontosan melyek, de láttam a cikkeit.

La Follette szenátor: Ön azt akarja ezzel mondani, hogy Mr. Sokolsky ezt a pénzt a *New York Herald Tribune*-ban és más lapokban megjelenő cikkeiért kapta?

Mr. Purnell: Erről nem tudok semmit.

La Follette szenátor: Tett Önnek Mr. Sokolsky más szolgálatokat is, kivéve ezt a Foremen's Club-beli gyűlést?

Mr. Purnell: Nem, uram».

A NAM tevékenysége oly meréssze és néha oly leplezetlenné vált, hogy 1913-ban botrány robbant ki, amikor a NAM ügynökeit azzal vádolták, hogy «pénzbeli jutalmat» adtak egyes kongresszusi képviselőknek, hogy az ő programjukat támogassák a Házban. A kongresszus mindkét háza határozatot hozott a NAM megvesztegetési tevékenységének kivizsgálására. E vizsgálatokból kiderült, hogy a NAM a képviselőház egyik tagját felvette fizetési listájára, hogy a titokban tartott ügyekről szerezhessen tőle információt ; a NAM ügynökei nagy pénzösszegekkel járultak hozzá a kongresszusi jelöltek újraválasztási hadjáratához és ellenségesen viseltettek a munkásbarát képviselőkkel szemben ; a NAM leplezett propagandahadjáratot indított napilapokon keresztül, ujságírókat vett fel fizetési listájára és nagymennyiségű propagandaanyagot osztott szét az ország minden iskolája, főiskolája és egyéb polgári szervezete között ; a NAM ügynökei a munkaadók szövetségének létrehozásán fáradoztak, hogy a munkásbarát képviselőjelölteket könnyebben támadhassák. A NAM felelős tisztviselői nem cáfolták meg a

szenátus és képviselőház bizottságai előtt 1913-ban felfedett tevékenységüket. Ellenkezőleg, ismételten leszögezték, hogy folytatniok kell a «szervezett munkásság működését» ellensúlyozó politikájukat.

Programjának végrehajtása érdekében a NAM más társaságokkal együtt 1916-ban megszervezte az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamaráját és az Országos Ipari Tanácsot ...

Ebben a korszakban, amikor a «hazafiasság és szabadság» jelszava alatt támadták a szakszervezeteket, a NAM emberei továbbra is fenntartották a szociális törvénykezéssel szemben már 1913 előtt is megnyilvánult barátságtalan magatartásukat. Továbbra is ellenezték a trösztellenes törvények módosítását, hogy ezáltal a szakszervezeteket kivonhassák a törvény hatálya alól, ellenezték az ipari vitákban a szakszervezetek elleni esküdtszéki ítéletek meghozását korlátozó törvényeket, a gyermekmunka szabályozását, a munkaórák kollektív szerződés szerinti meghatározását, az államok közötti szállítmányozással kapcsolatos munkaügyi viszonyok kollektív rendezését és még sok más törvényjavaslatot, amely a társadalmi egyenetlenséget okozó alapvető hibákat óhajtotta kiküszöbölni.

1933-ig a NAM főképpen kisebb ipari konszernek kezében volt. Az 1932-es országos választások után az iparbárók egy csoportja, amely «cilindereseknek» nevezte magát, nem hivatalos összejöveteleket tartott Detroitban és New Yorkban, «a business megmentése» érdekében követendő lépések megállapítására. A NAM-ot, minthogy annak tapasztalatai voltak ezen a téren, szervezetükül választották és a nagy trösztök pénzével erősítették meg.

A NAM igazgatását 1933-ban szervezték újjá «a cilinderesek» terveivel tökéletes összhangban. Robert L. Lund, a Lambert Pharmacal Co. elnöke lett a NAM elnöke és Walter B. Weisenburgert, a St. Louis-i Kereskedelmi Kamara volt igazgatóját választották a szervezet alelnökévé, hogy vigye véghez az újjászervezést és indítsa meg az új akcióprogramot. Charles L. Hook, az American Rolling Mill Co. elnöke pénzgyűjtést kezdeményezett, amelyhez hozzájárult T. M. Girdler a Republic Steel Corporationtól, Frank Purnell a Youngstown Sheet & Tube Co.-tól és mások. Ezeket az összegeket a NAM igazgatásának újjászervezésére adták. Az American Iron and Steel Institute és az Associated Industries of Cleveland a NAM megújhodott programjának támogatását javasolta tagjainak.

A NAM jövedelmének 50%-át 1933 és 1937 között 262

országosan ismert társaság folyósította. Ebben a korszakban a legnagyobb összeget az E. I. duPont de Nemours & Co. fizette be, 118.600 dollárt, ennek is legnagyobb részét 1936-ban és 1937-ben.

7. A propagandahadjárat.

A NAM propagandahadjárata, amelyet 1933-ban készítettek elő és 1934-ben indítottak meg, csúcspontját 1936 nyarán érte el, közvetlenül az országos választások előtt. Napilapokon, rádión, filmeken, részvényesek levelein, gyűléseken és hirdetéseken keresztül a NAM olyan propagandával árasztotta el az országot, amely hevességében és technikájának változatosságában felülmúlta az 1916—20-as «Ipari Pártfogó Mozgalmat». A nagy trösztök és helyi munkaadók szövetségeinek az Országos Ipari Tanácshoz tartozó tagjai segítségével a NAM «nevelési» programja az Egyesült Államoknak minden nagyobb ipari közösségéhez elért. Ez a program a «munkásagitátorok», az ipari nyomort enyhíteni óhajtó kormányintézkedések és a szakszervezetek ellen irányult és az ipari status quo mellett szólt. A szakszervezet-ellenes munkaadók és a munkaadók helyi szövetségeinek igazgatói felhasználták a NAM propagandaanyagát a helyi ipari területeken a szakszervezetek ellen vívott harcukban. Különösen ez volt a helyzet Ohio acéltermelő központjaiban, ahol éppen nagy munkásszervezkedés volt folyamatban.

A NAM olyan propagandával árasztotta el az országot, amely technikájával az értelem félrevezetésére irányult. Azonkívül titokban és csalással dolgoztak. A rádióbeszédek, gyűlések, hírek, karikatúrák, vezércikkek, hirdetések, filmek és a propaganda többi eszközei sohasem árulták el, hogy milyen közük van a NAM-hoz. A Mandeville Press Service-t, a Hatcsillagos szolgálatot, Uncle Abner rajzait, George Sokolsky szolgálatait, «az amerikai Robinson-család» című rádióelőadásokat, a MacDonald—Cook Co. hirdetéseit, a gyűlések és a közvélemény alakításának sok más eszközét használták még fel anélkül, hogy bevallották volna, hogy mindezt a NAM finanszírozza.

5. A hatalmas trösztöktől kapott pénzen a NAM az amerikai dolgozók és a kongresszus által elfogadott szociális törvények elleni elfogult propagandával árasztotta el az országot. Ezt a propagandát, amelynek legnagyobb részéről a közönség nem tudja, hogy a NAM-tól származik, napról-napra megismétlik minden rendelkezésükre álló eszközzel, a sajtóban, a

rádióban, iskolákban, nyilvános szónokok által, közvetlen levelekben és fizetési borítékokban. Néhány esetben a NAM másokat vett rá propagandájának vállalására s így félrevezette a közönséget, amely azt hitte, hogy a propaganda független forrásból származik. E propaganda nagyrészének az a célja, hogy a választásokra való tekintettel befolyásolja a közönséget és a NAM emberei eldicsekedtek azzal, hogy propagandájuk a polgárok millióinak politikai nézeteire hatott és befolyásolta őket az állami tisztviselői tisztségekre jelöltek kiválasztásában.

7. Bizottságunk elítéli a NAM-nak gátlástalan akcióját, amely az országos munkaügyi törvény ellenzékét akarja megszervezni. Egy hatalmas és felelős szervezetnek ilyen tevékenysége a törvénnyel szembeni tiszteletet gyengíti és a kormány tekintélyét aknázza alá.

8. A NAM propagandahadjárata a trösztök pénztárainak majdnem kimeríthetetlen forrásaiból táplálkozik. A NAM tagjai és pénzügyi támaszai nem egyének, hanem trösztök. Ez teszi a szervezet propagandahadjáratának politikai vonatkozásait rendkívül komolyan megfontolandó jelenségekké. Valójában a NAM csupán eszköze a trösztöknek, melyen keresztül azok pénzüket a közvéleménynek választások alkalmával történő irányítására fordítják. Kérdés, vajjon a trösztök pénzének ilyennemű felhasználása nem áll-e ellentétben azzal a rendelettel, amely megtiltja a trösztöknek hogy pénzügyileg járuljanak hozzá a választásokhoz. A NAM felelősségre vonható, amiért propagandáját névtelenséggel leplezi és a befolyásolni szándékozott közönség elől elrejti e propagandahadjárat forrását, a NAM-ot.

9. Végül a vizsgálóbizottság sajnálkozását fejezi ki afölött, hogy a NAM és a politikáját irányító hatalmas vállalatok nem akarnak alkalmazkodni az idők változásához és olyan törvényekhez, amelyeket a nép többsége észszerűeknek és szükségeseknek tart.

20. függelék

AZ ELSŐ AMERIKAI FASISZTA ÖSSZEESKÜVÉS

(A szerző megjegyzése: Smedley Butler tábornok egy kongresszusi bizottság előtt tanusította, hogy néhány Wall Street-i bankár, akik közül az egyik a J. P. Morgan & Co.-hoz tartozott, az Amerikai Szabadság Liga néhány alapító tagja és

az Amerikai Légió néhány vezetője összeesküvést tervezett az Egyesült Államok kormányának megragadására, röviddel azután, hogy Roosevelt elnök bevezette a New Dealt. Az egész sajtó, néhány kivétellel, agyonhallgatta ezt a hírt. Mi több, a McCormack—Dickstein-bizottság elhallgatta azokat a tényeket, amelyek a nagytőkés érdekeltségekről szólottak, holott elismerte az összeesküvés létezését, amelyről a napilapok és magazinok vagy nem tettek említést, vagy pedig nevetségbe akarták fojtani. Az alanti idézetekben dűlt betűkkel adjuk a bizottság által kihagyott részeket.)

Butler tábornok tanuvallomása, amelyben felfedi Gerald G. MacGuire-ral, a Grayson M. P. Murphy ügynöki cég egyik tagjával folytatott megbeszélését:

Akkor MacGuire azt mondta, hogy ő az Amerikai Légió vendégbizottságának elnöke, Louis Johnson vezetése alatt, hogy Louis Johnson MacGuire javaslatára levette a nevemet a chicagói gyűlésre meghívott vendégek névsoráról; *hogy Johnson fogta ezt a listát, amelyet MacGuire mutatott be a meghívandó vendégekről és a Fehér Házba vitte jóváhagyás végett, hogy Louis Howe, az elnök egyik titkára kihúzta belőle a nevemet és azt mondta, hogy engem nem kell meghívni, az elnök ezt nem helyeselné.*

Gondoltam, hogy itt valami nincsen rendjén, hogy el akarnak bolondítani. Nem szóltam egy szót sem.

«Ő (Murphy) velünk tart. Szeretné, ha gondoskodnának a katonákról.»

Ő a felelős azért is, hogy a Légióból sztrájktörő alakulatot csináltak?

«Nem, nem. Neki most már semmi szava sincs a Légióban.»

Azt mondtam: «Maga nagyon jól tudja, hogy ez nem más, mint a tőke által felhasznált sztrájktörő ügynökség és ezért van nekünk ez a sok nagy székházunk, és ezért léptem én ki belőle. Sztrájkok letörésére használták fel ezeket az ostoba katonákat.»

Ő azt válaszolta: «Murphynak semmi köze sincs ehhez. Ő nagyon rendes fiú».

Azt feleltem, hogy «ebben nem kételkedem, de mégis van valami oka annak, hogy 125.000 dollárt adott a szervezetnek».

Hát ez volt a beszélgetés vége.

* * *

Megkérdeztem: «Lesz még valami ebből a dologból?»

«Igen», felelte ő; «figyelje meg, két vagy három hét mulva minden lapban benne lesz. Nagy fiúk lesznek benne»... *És körülbelül két hét mulva feltűnt az Amerikai Szabadság Liga, ami éppen olyan volt, mint amit ő leírt nekem.* (A bizottsági jelentés kihagyta a dűltbetűs részt.)

Kellene nekünk egy helyettes elnök, valaki, akire a felelősséget háríthatjuk és ha nem mennek jól a dolgok, akkor rákenhetjük az egészet. *Azt mondta, hogy Hugh Johnsonnak tartotta ezt a szerepet. Hugh Johnson álkozottul sokat beszélt és sok bajt csinált és a következő három vagy négy héten belül ki akarja ebrudalni.*

Megkérdeztem: «Honnan tudja mindezt?»

«Ő», mondta, «állandóan együtt vagyunk vele. Tudjuk, hogy mi fog történni».

* * *

Butler tábornok tanuvallomása Robert Sterling Clarkkal folytatott megbeszéléséről.

Ő (Clark) nevetett és azt mondta: «Ez a beszéd egy csomó pénzbe került». *Már nem emlékszem rá, hogy abból, amit ő mondott, vagy amit MacGuire mondott, az a benyomásom támadt, hogy a beszédet John W. Davis írta — kettőjük közül valamelyik mondta ezt nekem — de ő úgy gondolta, kitűnő tréja, hogy ezek a fiúk a beszéd tekintélyére hivatkoznak...*

Azt mondta: «Amikor Párizsban voltam Morgan & Hodges-nél (Harjes) ütöttem fel a főhadiszállásomat. Volt ott egy gyűlésünk. Megmondhatom magának, hogy a mi csoportunk azt szeretné, ha maga lenne a szervezet vezetője. Morgan & Hodges (Harjes) maga ellen van. Morganék azt mondják, hogy magában nem lehet bízni, mert maga túl radikális és így tovább és hogy maga túlságosan megbízhatatlan. *Ők szeretnék, ha Douglas MacArthur lenne a vezető. Douglas MacArthur szolgálati ideje novemberben jár le és ha nem nevezik ki újra, akkor valószínűleg el lesz keseredve és dühös lesz és akkor őt igyekeznek megnyerni vezetőnek».*

Azt mondtam: «Nem hiszem, hogy találnak majd katonákat, Jerry, akik kövessék őt... Nem valami népszerű, mert felrakta a kitüntetéseit az egyenruhájára és úgy sétált Washingtonban, ismerem én a katonákat».

«Jó, akkor megpróbálkozunk Hanford MacNiderrel, nekik vagy MacArthur, vagy MacNider kell... Maga nem kell nekik, de a mi csoportunk azon a véleményen van, hogy maga

az egyedüli ember Amerikában, aki együtt tudja tartani a katonákat. Erre ők azt mondják: igen együtt fogja őket tartani és azután a rossz irányba viszi őket. Ezt mondják magáról.»

Azt feleltem: «MacNider sem lesz jó. A katonák nem fogják követni, mert a pótfizetés ellen volt».

«Igen, de majd rávesszük, hogy változtassa meg az álláspontját.»

Érdekes, hogy e beszélgetés után három héttel MacNider tényleg megváltozott és kiállt a pótfizetés mellett. Ezt érdemes megjegyezni.

Azt mondta még: «Nagy vita lesz még MacArthur újrakinevezése körül».

Nagyon kíváncsian figyeltem a kinevezés körüli vitát, mert érdekelt, hogy mi lesz belőle. Ő (Clark) azt mondta: «Maga éppolyan jól tudja mint én, hogy MacArthur Stotesbury veje, ez pedig Morgan philadelphiai megbízottja. Nézze csak meg, hogy mi lesz és meglátja, hogy az igazat mondom magának».

Tapasztaltam, hogy MacNider megváltozott és hogy nagy vita van MacArthur kinevezése körül. Azután elbúcsúztunk és ő azt mondta: «Lemegyek Miamiba . . .»

* * *

Paul Comly French-nek, a *Philadelphia Record* munkatársának vallomása a Smedley Butler-ügyben.

Először (MacGuider) azt javasolta, hogy a tábornok (Butler) maga szervezze meg ezt az alakulatot és évi egy dollárt szedjen be mindenkitől. Ezt megtárgyaltuk és azután felvetette a kívülről jövő pénzügyi segélyeket és azt állította, hogy minden különösebb nehézség nélkül összeszedhet egymillió dollárt. *Azt mondta, felkeresheti ebben az ügyben John W. Davist (a J. P. Morgan & Co. ügyészét) vagy Perkinst, a National City Banktól.*

Persze, ennek lehet is vagy nem is valami jelentősége, tudniillik annak, hogy John W. Davisre és Perkinsre hivatkozott.

Beszélgetésünk alatt természetesen egyáltalán nem hoztam szóba a tábornokot. Később a fegyverek és a felszerelés kérdését tárgyaltuk meg és ő azt gondolta, hogy ezeket duPonték hitelére megkaphatjuk a Remington Arms Co.-tól.

Nem hiszem, hogy akkor megemlítette volna a duPonték és az Amerikai Szabadság Liga közötti kapcsolatokat, de nagyon is kerülgette ezt a témát. Igen, így van, nem említette a Szabadság Ligát, de célozgatott rá, hogy ez rejlik a dolgok mögött: az egyik duPont az Amerikai Szabadság Liga igazgatója és erősen érdekelve van a Remington Arms Co.-ban is . . . Azt mondta, hogy a tábornok nagyon könnyen besorozhat 500.000 embert.

HIVATALOS JELENTÉS A FASISZTA ÖSSZEESKÜVÉSRŐL

A kongresszus 74. ülésszaka. 1. ülés. Képviselőház. 153. jelentés.

A náci és egyéb propaganda elleni vizsgálat.

1935 február 15. — Jóváhagyta az Egyesült Államok képviselőháza és elrendelte közzétételét.

Mr. McCormack, a náci és egyéb propagandát vizsgáló bizottság tagja, benyujtotta a következő

JELENTÉST

(A kongresszus 73. ülésszakának 198. határozata értelmében)

Fasizmus

A bizottság megvizsgálta különféle, látszólag fasiszta jellegű szervezetek tevékenységének egyes elszigetelt eseteit és úgy találta, hogy ezek a szervezetek nem sok eredményt értek el.

A bizottság hivatalos működésének utolsó heteiben bizonyítékokat kapott, melyekből kiderül, hogy egyes személyek fasiszta szervezetet akartak alakítani ebben az országban.

A bizottság elé nem terjesztettek be olyan bizonyítékokat, amelyek e kisérlet és valamely európai fasiszta mozgalom közötti kapcsolatra vetnének fényt.

Nem vitás, hogy ezt a kísérletet megtárgyalták, kiterveltek és meg is valósították volna akkor, amikor a pénzügyi támogatók úgy látták volna, hogy elérkezett az ideje.

Bizottságunk bizonyítékokat kapott Smedley D. Butlertól az Egyesült Államok kongresszusa által kétszer kitüntetett tábornoktól, aki előttünk tanusította, hogy tárgyalt egy Gerald C. MacGuire nevű emberrel, aki fasiszta hadsereg megalakítását javasolta Butler tábornok vezetése alatt (8—114. old. D. C. 6. II.)

MacGuire eskü alatt tagadta ezt, de bizottságunknak sikerült igazolnia Butler tábornok minden lényeges állítását, kivéve a s ervezet megalakítására irányuló közvetlen javaslatot. Ezt azonban MacGuire-nak a newyorki Robert Sterling Clarkkal folytatott levelezése támasztja alá, abban az időben, amikor MacGuire külföldön tanulmányozta a fasiszta jellegű frontharcos szervezetek különféle formáit. (111. old. D. C. 6. II.)

Az alábbiakban adjuk MacGuire egyik levelének egy részét :

Nagyon érdekes megbeszélésem volt tegnap este egy emberrel, aki nagyon jól ismeri az itteni ügyeket és úgylátszik, azon a véleményen van, hogy a Croix de Feu nagyon hazafias lesz a válság idején és el fogja fogadni a bérleszállítást vagy ráveszi a frontharcosokat, hogy fogadják el. Ezért minden valószínűség szerint összeütközésbe kerülnek majd a szocialistákkal és a tisztviselőkkel. Úgylátszik, a tisztviselők általában azon a véleményen vannak, hogy leginkább úgy állíthatnák vissza az egyensúlyt, ha több pénzt fektetnének be és fölemelnék a béreket, nem pedig úgy, hogy több embert fosztanak meg a munkájától és leszállítják a béreket.

A Croix de Feu-be sok ujonc lép be. Nemrég résztvettem ennek a szervezetnek egyik gyűlésén és az embereik nagy hatással voltak rám. Ezek a fiúk csak Franciaország megmentésével törődnek és meg vagyok győződve róla, hogy az ország nem lehetne jobb kezekben, mert ezek nem politikusok, ezek az ország mindenféle fajtájú lakosságának a színe-java, olyanok, akik mindenüket feláldozták 1914—18-ban, hogy Franciaországot megmentsék. Biztos vagyok benne, hogyha a Köztársaság sorsa forog majd kockán, ezek az emberek képezik azt a védőbástyát, amely megóvja Franciaországot.

Lehet, hogy lesznek még lázadások, lehetnek még nehézségek, de most, amikor szükség van rá, amikor Franciaországról van szó, elfelejtik a pártproblémákat és mindnyájan egyesülnek azzal a céllal, hogy az országot megtartsák annak, ami, az európai kontinens legdemokratikusabb és legszabadabb országának. (III. old. D. C. 6. II.)

Bizottságunk kijelenti, hogy mindazok a törekvések, amelyekről az előbbiekben szó volt és amelyek a szélsőjobboldalra vezetnek, époly helytelenek, mint azok a törekvések, amelyek a szélsőbaloldalra vezetnének.

Ebben az országban nincsen helye sem annak a fegyveres erőnek, amely fasiszta eszközökkel akar diktatúrát létrehozni, sem annak, amely proletárdiktatúrát, sem annak, amely faji vagy vallási gyűlöletre alapozott diktatúrát akar meghonosítani országunkban.

KIK PÉNZELIK AZ AMERIKAI REAKCIÓT ÉS FASIZMUST?

(A szerző megjegyzése: az alant felsorolt személyek, trösztök, szervezetek nevét és az általuk folyósított pénzösszegeket a Black szenátor [jelenleg a Legfelsőbb Bíróság tagja] által vezetett Előszobázást és Kijárást Vizsgáló Bizottság jelentéséből vettük át.

A Keresztesek eredetileg a szesztilalom megszüntetésére alakultak. Az Előörsök szervezete volt a Szabadság Liga legfasisztább alvállalata. Black szenátor leveleket talált náluk, amelyekben az állott, hogy «a régivágású, évi 1200 dollárt kereső amerikaiak egy Hitlert akarnak», «a New Deal kommunista», Roosevelt «zsidó brigádot» hozott Washingtonba és «a zsidó veszedelem a fejünk felett lóg».

Az Előörsök 1300 lapot láttak el vezércikkekkel, amelyek «az amerikai elvekhez való visszatérést» követelték.)

Név	*Szervezet*	*Összeg* dollár
Addinsell, H. M. a Chase Harris Forbes Corp. elnöke; a Cities Service Power & Light Co., Philips Petroleum Co., U. S. Electric Power Co. igazgatója	Keresztesek	100
	Amerikai Szabadság Liga	200
Allen, E. M. Mathieson Alkali Works elnöke; Austro-American Magnesite Corp., stb. igazgatója	Keresztesek	100
	Amerikai Szabadság Liga	200
Armour, Lester	Keresztesek	2.500
Ames, Theodore Broody, McLellan & Co. társa	Keresztesek	10
	Amerikai Szabadság Liga	120
Avery, Sewell	Keresztesek	5.000
Baker, George D. F. First National Bank, American Telephone & Telegraph, U. S. Steel	Országos Gazdasági Liga	1.250

Név	*Szervezet*	*Összeg* dollár
Ball, George A. (Muncie, Indiana).....	Keresztesek	5.000
Bamberger, Clarence (Salt Lake City) 9 trösztben igazgató, 20-ban részvényes	Keresztesek	125
Brown, Donaldson General Motors Corp. alelnöke; E. I. duPont de Nemours igazgatója	Amerikai Szabadság Liga	20.000
	Keresztesek	500
Carpenter, R. R. M. E. I. duPont de Nemours alelnöke ...	Amerikai Szabadság Liga .	20.000
Carpenter, ifj. W. S. E. I. duPont de Nemours alelnöke ...	Amerikai Szabadság Liga .	4.834
	Gazdászok Országos Bizottsága	100
Chadbourne, T. L. igazgatója 13 társaságnak, beleértve a Zonite Products Co.-ot is	Amerikai Szabadság Liga	6.250
Chrysler, Walter	Keresztesek	876
Clayton, W. L. Anderson-Clayton Co. (gyapot ügynökség) társa; a newyorki Export Insurance Co. elnöke	Alkotmányvédő Déli Bizottság	100
	Amerikai Szabadság Liga	7.750
Copeland, Charles C. E. I. duPont de Nemours & Co. titkára	Amerikai Szabadság Liga	15.000
DuPont, A. M. L. Wilmington Trust Co.	Amerikai Szabadság Liga	5.000
DuPont, Henry B. Wilmington Trust Co.	Amerikai Szabadság Liga	20.000
	Alkotmányvédő Déli Bizottság	500
DuPont Irénée E. I. duPont de Nemours & Co. alelnöke; General Motors Corp. igazgatója	Keresztesek	10.000
	A Köztársaság Előőrsei ..	100
	Amerikai Szabadság Liga..	86.750
	Alkotmányvédő Déli Bizottság	100
	Minute Men and Women of Today	1.400

Név	*Szervezet*	*Összeg* dollár
DuPont, Lammot E. I. duPont de Nemours & Co. és a General Motors Corp., a GM Acceptance Corp. és három bank elnöke	Keresztesek	1.000
	Amerikai Szabadság Liga	15.000
	New York Állami Gazdasági Tanács	1.000
	Közgazdászok Országos Pénzpolitikai Bizottsága	1.000
	Alkotmányvédő Déli Bizottság	3.000
	Farmerek Függetlenségi Tanácsa	5.000
DuPont, Pierre S. Wilmington Trust Co. alelnöke; General Motors Corp. igazgatója	Alkotmányvédő Déli Bizottság	5.000
	Amerikai Szabadság Liga..	5.300
DuPont, S. Hallock	Amerikai Szabadság Liga..	20.000
DuPont, ifj. William Delaware Trust Co. elnöke.....	Amerikai Szabadság Liga..	20.000
Erickson, A. W. McCann-Erickson ügynökség elnöke; Congoleum Nairn, Newskin Co., Bon Ami stb. igazgatója	Keresztesek	100
	Szabadság Liga	875
	New York Állam Gazdasági Tanácsa	350
Echols, A. B. duPonték alelnöke; Wilmington Trust Co., Grasselli Chemical Co., Hotel duPont, Viscoloid Co. igazgatója	Keresztesek	75
	Köztársaság Előőrsei	25
	Amerikai Szabadság Liga..	575
	Közüzemi Részvényesek Amerikai Szövetsége ...	250
	Farmerek Függetlenségi Tanácsa	110
Emery, ifj. Joseph H. Chase National Bank.....	Keresztesek	
	Amerikai Szabadság Liga..	

Név	*Szervezet*	*Összeg* dollár
Farish, W. S.		
Standard Oil	Keresztesek	200
Greef, Bernard		
Greef & Co. ügynökség társa	Keresztesek	5
	Közüzemi Részvényesek Amerikai Szövetsége	100
Hawkes, A. W.		
Congoleum Nairn, szenátor	Amerikai Szabadság Liga	250
Heinz, Howard		
H. J. Heinz Co. elnöke, Mellon National Bank igazgatója	Amerikai Szabadság Liga	2.500
	Keresztesek	5.876
Houston, George H.		
Baldwin Locomotive Works elnöke, Standard Steel Works stb. igazgatója	Keresztesek	100
	Amerikai Szabadság Liga	500
	Országos Gazdasági Liga	50
Hutton, Edward F.		
General Foods volt elnöke, Zonite Corporation elnöke, Manufacturers Trust Co., Chrysler igazgatója	Keresztesek	5.000
	Amerikai Szabadság Liga	20.000
	Országos Gazdasági Liga	300
Kemmerer, Prof. E. W.		
Princeton	Alkotmányvédő Bizottság	5
	Amerikai Szabadság Liga	5
Kent, A. Atwater	Előörsök	1.000
Knudsen, William S.		
General Motors Corp. alelnöke	Amerikai Szabadság Liga	10.000
Kroger, Bernard	Előörsök	500
La Boyteaux W. H.		
Johnson & Higgins elnöke, Grace National Bank stb. igazgatója	Keresztesek	100
	Amerikai Szabadság Liga	100
	Amerikai Adófizetők Ligája	40
Lasker, Albert		
(Hirdetési szakma)	Keresztesek	5.000
Lloyd, Horatio		
(Morgan társa)	Előörsök	1.000

Név	*Szervezet*	*Összeg* dollár
McCall, S. T.		
American Brake Shoe Co., American Manganese Steel Corp. alelnöke.....	Keresztesek	50
	Amerikai Szabadság Liga..	100
Mellon, Andrew W.		
A Mellon-érdekeltség feje	Amerikai Szabadság Liga..	1.000
Merrick, F. A.		
Westinghouse Electric, Westinghouse Supply, Laurentide Mico Co. elnöke és igazgatója	Keresztesek	876
Milbanks, Jeremiah	Keresztesek	200
Moffett, George M.		
A Corn Products elnöke és igazgatója, hat nagyvállalat igazgatója	Keresztesek	7.500
	Amerikai Szabadság Liga..	10.000
Montgomery, E. W.		
Két gyapotfonóüzem és két gyapottársaság igazgatója	Keresztesek	50
	Amerikai Szabadság Liga..	125
Morris, E. M.		
Associated Investment Co., Morris Finance Co., Motor Indemnity Association, Motor Underwriters elnöke ...	Keresztesek	25
	Amerikai Szabadság Liga..	50
	Közgazdászok Országos Bizottsága	100
Morris, John A.		
Gude, Winmill & Co.	Keresztesek	75
	Amerikai Szabadság Liga..	400
	Előörsök	10
Pepper, Geo. Wharton		
(volt szenátor)	Előörsök	500
Pew, J. Howard		
Sun Oil Co. elnöke, Sun Shipbuilding & Drydock Co., Philadelphia National Bank igazgatója	Amerikai Szabadság Liga..	20.000
	Előörsök	5.000
	Keresztesek	4.000
	Országos Gazdasági Liga..	5.000

Név	*Szervezet*	*Összeg* dollár
Pitcairn, H. F.	Előörsök	5.000
Pitcairn, Theo	Előörsök	3.500
Pitcairn, Raymond	Előörsök	91.000
Pratt, John L. General Motors Corp. alelnöke	Amerikai Szabadság Liga	20.000
Purnell, Frank Youngstown Sheet & Tube elnöke	Keresztesek	
	Amerikai Szabadság Liga	
Raskob, John J. E. I. duPont alelnöke, General Motors Corp., Bankers Trust Co. igazgatója	Amerikai Szabadság Liga	20.000
	Alkotmányvédő Déli Bizottság	5.000
Roosevelt, Nicholas	Előörsök	500
Sanis, E. C. J. C. Penney Co. elnöke	Keresztesek	100
	Amerikai Szabadság Liga	100
Schiff, John M. Kuhn Loeb társa	New York Állami Gazdasági Tanács	200
Sloan Alfred P. General Motors Copr. elnöke, E. i. DuPont, Pullman igazgatója	Farmerek Függetlenségi Tanácsa	1.000
	Keresztesek	10.000
	Amerikai Szabadság Liga	20.000
	Alkotmányvédő Déli Bizottság	1.000
	New York Állam Gazdasági Tanácsa	
	Országos Gazdasági Liga	1.000
Stotesbury, E. T. (Morgan társa))	Előörsök	1.000
Strauss, Lionel F. 11 városi vasúttársasság igazgatója	Keresztesek	200
	Előörsök	25

Név	*Szervezet*	*Összeg* dollár
Sulzberger, A. H. (New York Times)	Országos Gazdasági Liga	100
Teagle, W. C.	Keresztesek	2.000
Van Alstyne, J. H. Oliver Elevator Co. elnöke	Keresztesek	25
	Amerikai Szabadság Liga	100
	New York Állam Gazdasági Tanácsa	100
Weir, E. T. National Steel Corp., Weirton Coal Co., Weirton Steel Co., stb. elnöke	Amerikai Szabadság Liga	20.000
	Országos Gazdasági Liga	500
	Keresztesek	10.126
Widener, Joseph E. Baltimore & Ohio Railroad, Reading Co. igazgatója	Amerikai Szabadság Liga	20.000
Woodward, William Central Hanover Bank & Trust Co. tiszteletbeli elnöke, 7 más vállalat igazgatója	Keresztesek	14.000

23. függelék

A HADÜGYMINISZTÉRIUM A FASIZMUSRÓL

(A szerző megjegyzése: A hadsereg nevelő-szolgálata céljául tűzte ki, hogy hetenként egy-egy tájékoztató füzetet adjon ki, amelyben megmagyarázza a csapatoknak, miért harcolnak. Ezt a tervet azonban elszabotálta a neves amerikai reakciósok koalíciója, Mr. Hearsttel, Rankin kongresszusi képviselővel és Coughlin atya egyik ügyvédjével az élén. Az oktató tervezet elleni akció akkor indult meg, amikor e könyv szerzője közzétette a 64. füzetet, amelyet alant adunk. Az alcímek leginkább tőlem származnak.)

HADÜGYMINISZTÉRIUM

Washington 25, D. C. 1945 március 24.

FASIZMUS!

E heti megbeszélésünk anyaga:

A fasizmust nem olyan könnyű felismerni és elemezni, ha pedig hatalomra kerül, nem könnyű elpusztítani. A mi jövőnk és a világ jövője szempontjából igen fontos, hogy közülünk minél többen értsék meg a fasizmus okait és üzelmeit, hogy harcolni tudjanak ellenük. Különösen ki kell emelni, hogy 1. a fasizmus leginkább gazdasági válság idején juthat hatalomra; 2. a fasizmus kikerülhetetlenül háborúra vezet; 3. minden országban felütheti a fejét; 4. leginkább úgy harcolhatunk ellene, ha megerősítjük demokráciánkat.

Távol vagytok hazulról, messze a családotoktól, nem üzitek többé polgári foglalkozásotokat és nem jártok iskolába; sokan közületek az életüket kockáztatják amiatt a dolog miatt, amelyet fasizmusnak hívnak . . .

Mi, amerikaiak, több mint három éve harcolunk a fasiszták ellen. Amikor Cecil Brown, az egyik leghíresebb haditudósító visszatért a hadszíntérről, utazást tett Amerika kis- és nagyvárosaiban. Mindenféle emberrel beszélt és meghallgatta őket. Úgy találta, hogy a legtöbb amerikainak csak halvány fogalma van arról, mit jelent a fasizmus. Kevés olyan amerikait talált, aki biztos volt benne, hogy felismerné a fasisztát, ha találkoznék vele.

És vajjon mi, akik egyenruhában vagyunk, sokkal jobban tudjuk-e, hogy mi a fasizmus, miből származott és mi tette erőssé? Tudjuk-e azt, hogyan vezeti a fasizmus az embereket olyan dolgok elkövetésére, mint amilyeneket Maidaneknél tettek? Tudjuk-e, hogyan vezeti őket védtelen országok megtámadására? Vajjon a Maidenekek és a háborúk kikerülhetetlen következményei-e a fasizmusnak? Vajjon minden fasiszta csak németül, olaszul vagy japánul beszél —, vagy van olyan is, aki a mi nyelvünket beszéli? A katonai győzelem egyszersmind

a fasizmust is meg fogja semmisíteni? Vagy keletkezhetik-e fasizmus az Egyesült Államokban, miután külföldön leverték? Mit tehetünk a megakadályozására?

Tudnunk kell, hogyan válaszoljunk ezekre a kérdésekre. Ha nem értjük meg a fasizmust és nem ismerjük fel, amikor találkozunk vele, akkor más elnevezés alatt újra felütheti fejét és újabb háborút okozhat.

A fasizmus és a tőke

A fasizmus egy állam kormányzásának módszere, az a mód, ahogyan Olaszországot kormányozták és ahogyan Németországot és Japánt kormányozzák. A fasizmus pontosan az ellenkezője a demokráciának. A népek irányítják a demokratikus kormányokat, de a fasiszta kormányok irányítják a népet.

A fasizmus a kevesek uralma a kevesek érdekében. Célja az állam gazdasági, politikai, szociális és kulturális életének megkaparintása és kézbentartása. Miért? A demokratikus életforma ellentétben van eszközeikkel és céljaikkal, mert ők 1. az üzleti életet akarják irányítani; 2. megvannak a maguk elképzelései az emberek együttéléséről; 3. maguknak tartják meg az utolsó szót a másokra és saját magukra vonatkozó ügyekben is. A demokrácia alapelvei állanak vágyaik útjában, ennélfogva a demokráciának pusztulnia kell! Aki nem tagja belső szervezeteiknek, annak azt kell tennie, amit parancsolnak neki. Náluk nincsenek polgári szabadságjogok, sem törvény előtti egyenlőség... Erőszakkal tartják hatalmon magukat s az erőszakot a vér és faj primitív gondolatára alapozott propagandával, a félelem és a gyűlölet ügyes irányításával és hamis ígéretekkel párosítják. Propagandájuk dicsőíti a háborút és arra buzdítja az embereket, hogy könyörtelenek és vadak legyenek.

Kérdés: hogyan jut uralomra a fasizmus? Hogyan találhat támaszra egy ilyen vad program, amely rabszolgaságba dönti a népet?

Pénzügyi érdekeltségek a fasizmus mögött

Németországban, Olaszországban és Japánban a fasizmus társadalmi és gazdasági zűrzavar idején került hatalomra. Az embereknek egy kis csoportja, amelyet titokban hatalmas pénzügyi és katonai érdekeltségek támogattak, meggyőzte arról

a bizonytalanságban élő embereket, hogy a fasizmus megadja nekik azt, amire szükségük van . . .

Mialatt a fasiszták azt hirdették, hogy pártjuk az «átlagpolgár» pártja, pénzeket vettek fel néhány nagyiparostól és bankártól, aki vaskézzel akarta irányítani a népet.

A fasiszták mindent megígértek mindenkinek: megígérték, hogy gazdaggá teszik a szegényt, s a gazdagot még gazdagabbá. A parasztoknak a fasiszták földet ígértek, a nagybirtokok felosztása révén. A munkásoknak a munkanélküliség megszüntetését és magas béreket ígértek. A kiskereskedőknek több fogyasztót és profitot ígértek azáltal, hogy kiküszöbölik a nagy kereskedelmi vállalatokat. A nagykereskedőknek és nagyiparosoknak titokban nagyobb biztonságot és profitot ígértek azáltal, hogy kiküszöbölik a kiskereskedelem konkurrenciáját, a szakszervezeteket és szétzúzzák a szocialistákat és kommunistákat. Az egész országnak hódítással szerzendő dicsőséget és gazdagságot ígértek. Azt állították, hogy nekik, mint felsőbbrendű népnek, joguk van a világuralomra.

Amint ezekkel az eszközökkel elég hívőre tettek szert, hogy megalakítsák rohamcsapataikat, a fasiszták erőszakhoz folyamodtak, elfojtottak és eltöröltek minden ellenkezést. Akik keresztülláttak a fasizmus hamis álarcán és szembeszálltak velük, azokat megverték, megkínozták és meggyilkolták.

A fasiszták tudták, hogy a demokrácia minden híve ellenségük. Tudták, hogy a demokrácia alapelve az egyszerű nép józan eszébe vetett hit, éppen ellenkezője az elit uralmáról szóló fasiszta elvnek. Ezért tehát küzdöttek a demokrácia minden formája ellen . . . Egymás ellen játszották ki a politikai, vallási, társadalmi és gazdasági csoportokat és amíg ezek egymás között harcoltak, ők ragadták magukhoz a hatalmat . . .

A kiskereskedelem becsapása

Kérdés: hogyan tarthatták meg a fasiszták ellentmondó ígéreteiket, amikor hatalomra jutottak? Hogyan vitték valójában keresztül a programjukat?

Nagyon könnyű volt a fasisztáknak mindenkinek mindent megígérni, mielőtt hatalomra jutottak volna. Mikor azután valóban az övéké lett az uralom, természetesen nem tarthatták meg ellentmondó ígéreteiket. Már eleve elszánták magukat arra, hogy egyes ígéreteket megszegnek és azokat szegték meg, amelyeket a középosztálynak, a munkásoknak és a parasztoknak tettek.

Amint a fasiszták kormányra kerültek, a kegyetlenségek és gyilkosságok már nemcsak egy politikai párt és terrorbandáinak törvénytelen akciói voltak. Ezek a tényked̈ések kormánypolitikává lettek. A hivatalos politika első áldozatai között voltak azok a parasztok, munkások és kiskereskedők, akik hittek a nekik tett ígéretekben és most tiltakoztak, amiért rászedték őket. Néhányan egyszerűen eltűntek. Gyakran postán érkeztek vissza családjukhoz, hamvvedrekben . . .

A fasiszták «megoldották» a munkanélküliség kérdését azáltal, hogy országaikat óriási hadigépezetekké változtatták át. A munkanélkülieket vagy besorozták a hadseregbe, vagy munkásbrigádokká szervezték és azután a hadiüzemekben dolgoztatták őket.

Miért szakszervezetellenesek a fasiszták?

Ha a dolgozók nincsenek megszervezve, könnyen lehet őket arra kényszeríteni, hogy többet és keményebben dolgozzanak kevesebb fizetésért és így azok, akik pénzelték és irányították a fasizmust, gazdagabbak lehettek. Eltörültek minden belső versenyt — különösen a kisebb és közepes vállalatokét — s ezáltal mégjobban megnövelték az élen álló kevesek profitját. Voltak esetek, amikor a fasiszták vették kezükbe a legnagyobb trösztöket. A néptömegek életszínvonala természetesen alászállott. Minthogy egyre kevesebbet kerestek, egyre kevesebbet tudtak megvásárolni az általuk termelt javakból . . .

Miután a fasiszták kormányra kerültek, még a vezető banda sem lehetett biztonságban saját tagjainak részéről. Több zsákmány és több hatalom jutott fejenként a fasiszta vezérekre, ha néhányat eltávolítottak maguk közül. Ezért a párt «nagyágyúi» és győzelemre vezetői közül néhányat «kitisztogattak». Sokakat, akik szívesen társultak volna a diktatúrában, ideértve néhány iparost is, börtönbe csuktak, száműztek vagy megöltek.

Nálunk ez lehetetlen?

Néhány amerikai határozott nemmel felelne erre a kérdésre: «Felütheti-e a fejét a fasizmus Amerikában, miután külföldön leverték?» Azt mondanák, hogy az amerikaiak túlrendesek, hogy elkötelezték magukat a demokratikus élet-

forma mellett, hogy egyetlen csoportnak sem engednék meg, hogy bevezesse a fasizmust Amerikába. A fasizmus, mondhatják egyesek, valami furcsa dolog, amit olyan embereknél lehet csak elképzelni, akik szeretik a horogkereszteket, szeretnek beszédeket hallgatni Róma erkélyei alatt, vagy szeretik azt hinni, hogy a császáruk isten. Azt mondhatják, hogy a fasizmus valami «idegen dolog», amit az amerikaiak pillanatok alatt époly könnyen felismernének, mint mondjuk a díszlépést. Ezek az emberek esetleg úgy vélik, hogy a fasizmus nálunk rövid idő alatt nevetségbe fúlna.

Az Egyesült Államoknak megvannak a maga 100%-os amerikai fasisztái

Kérdés: vajjon minden fasiszta Németországból, Japánból vagy Olaszországból származik-e?

Jónéhány európai országban gondolkoztak ugyanúgy az emberek, mint nálunk: hogy a fasizmus valami idegen dolog és sohasem juthat uralomra az ő országukban. Később azután rájöttek, hogy a határaikon belüli fasisztaszellemű emberek, különösen külföldi segítséggel, igenis magukhoz kaparinthatják a hatalmat. A németek természetesen jól felhasználták a fasisztaszellemű árulókat, akiket általában «ötödik hadoszlopnak» hívtak.

Franciaországot Európa vezető demokráciájának tartották, de mégis voltak árulói, bennszülött, «100%-os francia» fasiszták. Norvégiának megvolt a maga Quislingje, aki époly «tisztavérű» norvég volt, mint amilyen «tisztavérű» francia Laval. Németalföld Mussertjei «100%-os hollandok», Belgium Degrellejei «100%-os belgák» és Anglia Mosley-jai «100%-os brittek» voltak. Az Egyesült Államoknak is megvannak a maga bennszülött fasisztái, akik azt mondják, hogy ők «100%-os amerikaiak». Voltak bennszülött fasiszták a Fülöp-szigeteken, Sziámban, Kínában, Burmában és még sok más országban — és mind arra várt, mikor válhatik a tengelyhatalmak engedelmes bábjává. Ezek közül a fasiszták közül egy se «idegen», akit Németországból, Japánból vagy Olaszországból kellett volna importálni.

Kérdés: Vannak-e Amerikában olyan csoportok, amelyek fasiszta taktikával dolgoztak?

A legtöbb amerikai szeret jószomszédságban élni. De, történelmünk folyamán, különböző időkben és helyeken, a cső-

cselék kegyetlenségének, a lincselésnek, a terrornak és a szabadságjogok meggyalázásának több szomorú példáját tapasztalhattuk. Megvoltak a titkos bandáink, Fekete Légióink, Ezüstingeseink, vallási és faji fanatikusaink. Mindezek az amerikanizmus nevében olyan antidemokratikus eszközöket és elveket használtak, amelyekről a tapasztalat világosan megmutatta, hogy teljes joggal nevezhetők «fasisztáknak».

Őrültek vagy lázadók?

Vajjon megengedhetjük-e magunknak, hogy egyszerűen úgy intézzük el őket, mint akiknek elment az eszük? Volt idő, amikor nevettünk Hitleren, mint egy ártatlan kis bohócon, akinek mulatságos bajuszkája van.

1944 januárjában 30 amerikait, közöttük több bennszülöttet idézett meg egy állami esküdtszék, azzal a váddal, hogy összejátszottak «a náci párttal, és vállalták e párt célkitűzéseinek elérését Amerikában». Ezek a célkitűzések, a vád szerint, «az Egyesült Államok szárazföldi és tengeri hadereje szellemének és hűségének» aláaknázása voltak. Az ügyet nem tárgyalták végig, mert hirtelen meghalt az elnöklő bíró. Ujrafelvételéről még mindig szó van.

Amikor a szabad kormányok bárhol is képtelennek bizonyultak alapvető gazdasági és társadalmi problémáik megoldására, ott mindig fennforog az a veszély, hogy egy bennszülött-fasiszta csoport üti fel a fejét és megkísérli kihasználni a nészorult helyzetét.

Felismerhetjük-e őket?

Kérdés: Hogyan ismerhetünk rá a bennszülött amerikai fasiszták munkájára?

Ha egy amerikai fasiszta hatalomra akar törni, nem fogja hangosan hirdetni, hogy ő fasiszta. A fasizmus mindig elleplezi terveit és céljait. Hitler demagóg módon szólott az emberekhez és megesküdött rá, hogy «sem én és senki más a Nemzeti Szocialista Pártban nem fog az alkotmányos eszközökön kívül egyéb eljárásokhoz folyamodni».

Ha az amerikai fasiszták hatalomra törnek, nem fogják pontosan Hitlert utánozni. A «szuper-hazafiasság» és a «szuper-amerikanizmus» leple alatt fognak dolgozni. A fasiszta vezérek se nem ostobák, se nem naivak. Tudják, hogy olyan irány-

vonalat kell követniök, amit az emberek «bevesznek». Huey Long állítólag megjegyezte, hogyha a fasizmus megjelenik Amerikában, akkor az «amerikanizmus» programjának alapján fog állni.

Három módszer az amerikai fasiszták leleplezésére

Az amerikai fasiszták sokban különbözhetnek a többi ország fasisztáitól, de magatartásuk és tevékenységük számos esetben ugyanolyan, mint a külföldieké. Háromra hívjuk itt fel a figyelmet. Aki az egyiket magáévá teszi, még nem szükségképpen fasiszta. De olyan lelkiállapotban van, amely alkalmas a fasiszta célok elfogadására.

1. Vallási, faji vagy gazdasági csoportok egymás elleni ingerlése, a nemzeti egység megbontása céljából. Ez az az «oszd meg és uralkodj fölötte» című módszer, amelyet Hitler sikerrel alkalmazott Németországban és másutt. Kisebb, a helyi viszonyoknak megfelelő változtatásokkal mindenütt ezt a hitleri módszert használták a fasiszták. Sok országban az antiszemitizmus (zsidógyűlölet) elsődleges jelszava a fasizmusnak. Az Egyesült Államokban a bennszülött fasiszták katolikusellenesek, zsidóellenesek, négerellenesek, munkásellenesek, bevándoroltak-ellenesek voltak. Dél-Amerikában a fasiszták ugyanezeket a bűnbakokat választották, azzal a különbséggel, hogy náluk a katolikusellenességet protestánsellenesség helyettesíti.

A fasizmus «uralkodó fajtájának» elméletével szorosan együtt jár a kisebbségben levő fajták, vallások és más csoportok elleni jól megtervezett «gyűlölet-hadjárat». Különböző szükségleteikhez és céljaikhoz mérten, a fasiszták bármely csoportot vagy csoportokat felhasználják bűnbakjuknak.

2. A fasizmus nem tűrhet el olyan vallási vagy erkölcsi fogalmakat, mint «az ember testvérisége». A fasiszták tagadják a nemzetközi együttműködés szükségességét. Ezek a gondolatok ellentmondanak az «uralkodó fajról» szóló fasiszta elméletnek. Az ember testvériségéből következik, hogy mindenkinek — tekintet nélkül színére, fajtájára, hitére vagy nemzetiségére — joga van. A nemzetközi együttműködés, amint az a Dumbarton Oaks-i javaslatokban kifejezésre jutott, nem egyeztethető össze a fasiszták háborús és világuralmi terveivel... Éppen most, a mi bennszülött fasisztáink angolellenes, szovjetellenes, franciaellenes és Egyesült Nemzetek-ellenes propagandát terjesztenek...

3. Valamely kommunista párt tagját rendesen «kommunistának» nevezik. Röviden, néha «vörösnek» hívják. Ismert politikai trükk, hogy a «vörös» címkét ráragasztják minden ellenséges emberre és javaslatra. Ez a bennszülött és a külföldi fasiszták kedvenc trükkje.

Sok fasiszta fennen hirdeti, hogy a világ csak két dolog között választhat: vagy fasizmus, vagy kommunizmus, és mindenkit kommunistának bélyegeznek, aki nem hajlandó támogatni őket. Úgy remélik, hogy szabadvállalkozási rendszerünk, kapitalista demokráciánk támadásával és életformánk helyes voltának tagadásával sokmindenkit rászedhetnek.

Hitler vörös mumusa

Hitler váltig azt erősítgette, hogy csak a fasizmus mentheti meg Európát és a világot a «kommunista veszedelemtől». Németországon és Olaszországon belül és kívül sokan azért üdvözölték és támogatták Hitlert és Mussolinit, mert úgy hitték, a fasizmus az egyedüli védelem a kommunizmus ellen. A «vörös mumus» eléggé meggyőző érv volt ahhoz, hogy Hitlert a hatalom megszerzésében és megtartásában segítse. A Róma—Berlin—Tokio-tengelyt, amelynek aggressziója háborúba döntötte a világot, «antikomintern tengelynek» hívták. Hitler, Mussolini és Hirohito azt hirdette róla, hogy «védőbástya a kommunizmus ellen».

Nem könnyű megtanulni, hogyan ismerhetjük fel a bennszülött fasisztákat és hogyan leplezhetjük le módszereiket. Különféle palástok mögé bújnak el. De életbevágóan fontos, hogy felismerjük őket, még akkor is, amikor népszerűnek tűnő neveket és jelszavakat tesznek magukévá, az amerikai zászló alatt vonulnak fel és tervüket annak a demokráciának a nevében akarják végrehajtani, amelynek elpusztítására törekednek.

Hogyan szálljunk vele szembe?

Kérdés: Hogyan akadályozhatjuk meg, hogy a fasizmus kifejlődjék az Egyesült Államokban?

Egyetlen mód van arra, hogy elejét vegyük a fasizmus amerikai uralomrajutásának és ez a demokrácia megerősítésének és a világbéke és biztonság aktív megvédésének módja.

Sokminden végbemehet az emberekben, ha éhesek vagy munkanélküliek. Megijednek, dühösek lesznek, kétségbeesnek,

megzavarodnak. Sokan olyasvalakit keresnek, akit nyomorukért felelőssé tehetnek. Kiútképpen bűnbakot keresnek. A fasizmus mindig készséggel szolgáltat ilyet. A hatalomra törve hajlandó olyan sövényeket emelni, amelyek elválasztják a népet és gyengítik a nemzetet. A fasizmus tálalja a bűnbakot — katolikusokat, zsidókat, négereket, szakszervezeteket, nagytőkét — bármilyen csoportot, amelyről a bizonytalan sorsúakkal és munkanélküliekkel el tudja hitetni, hogy az okozta szerencsétlenségüket.

Mindnyájan tudjuk, hogy a háború végeztével súlyos problémákkal kell majd szembenéznünk. Ha gazdasági nyomás következik, úgy az feszültséget idéz elő az emberek között, beleértve minket is, hazatért katonákat. Az elégedetlenséget könnyű lesz különféle kisebbségek ellen irányítani — különösen, hogyha demokrata-ellenes, hatalmas és gazdag szervezetek irányíthatják ilyenfajta érzelmeinket.

A polgárok kötelessége a fasizmus elleni harc

A gyűlölet fasiszta elve hármas feladatot tölt be. Az egység megbontásával gyengíti a demokráciát. Ráveszi az embereket, hogy gondolkodás helyett gyűlöljenek és így eltereli figyelmüket a probléma valódi okairól és demokratikus megoldásának lehetőségéről. A munkaalkalomra és a biztonságra vonatkozó hazug ígéreteivel a fasizmus becsapja az embereket és saját programját állítja oda, mint kivezető utat a bizonytalanságból. Csak korunk gazdasági problémáinak demokratikus megoldásával nyerhetünk biztonságot afelől, hogy a fasizmus nem üti fel nálunk a fejét. Ez a mi állampolgári kötelességünk.

Egy demokrácia polgárainak közössége többet jelent, mint a választáskor az urnába bedobott szavazócédulák. Évi 365 napos munkát jelent, amely minden polgár aktív részvételét és józan ítéletét követeli közösségének, nemzetének ügyeiben és országának nemzetközi kapcsolataiban.

A fasizmus közömbösséget és tudatlanságot terjeszt. Akkor ér el sikereket, amikor az emberek apatikusak vagy cinikusak kormányzatukkal szemben — amikor úgy gondolnak erre a kormányra, mint valami távoli dologra, amelyhez személyileg nincsen semmi közük. A magad és a gyerekeid biztonsága érdekében fontos, hogy házad elé utcai lámpát állítsanak fel. A világbéke és biztonság érdekében éppily fontos egy világszervezet felállítása, amely egyszersmind személyes biztonsá-

gunkat is óvja. Mindkét ügyet egyaránt fel kell karolnia minden polgárnak.

A szabadságot, akárcsak a békét és a biztonságot nem lehet elszigetelve fenntartani. Együtt jár ezzel az is, hogy figyeljünk és sarkunkon legyünk nemcsak akkor, ha saját szabadságunk veszélyeztetéséről van szó, de akkor is, ha bármely amerikai szabadsága forog veszélyben. Ha tűrjük, hogy elfogultság, előítélet vagy gyűlölet megfossza polgártársunkat bármely demokratikus jogától, akkor a mi magunk szabadsága és az egész demokrácia kerül veszélybe.

Ami áll Amerikára, az áll az egész világra is. A fasizmus csiráját nem lehet elszigetelni egy müncheni sörcsarnokban vagy egy római erkélyen. Ha biztosak akarunk lenni afelől, hogy a fasizmus sohase támadhasson fel Amerikában, akkor azon kell lennünk, hogy sehol a világon ne kapjon lábra.

MUTATÓ

Addes, George F. – 146
AFL (szakszervezeti szövetség) – 62, 215, 238
Aiken, G. D. – 5, 6, 32, 44, 61
Alkotmányvédő Bizottság – 7, 54, 55, 129, 187, 201, 213 kk.
Állami Kereskedelmi Vizsgálóbizottság (FTC) – 8, 106, 237
Alsop, Joseph – 42, 233
Aluminium Co., Alcoa – 33, 34, 148, 151, 189, 249
America First – 27, 192
America First Párt – 27
American Defense Society – 201
American Druggist – 71
American Magazine – 67, 107 kk.
American Mercury, The – 99, 116
American Telephone & Telegraph Co. – 47, 250
Amerika Haladó Polgárai – 242
Amerikai Akció – 7, 196, 202, 213, 223 kk.
Amerikai Bankárok Szövetsége – 14
Amerikai életforma – 245
Amerikai Hadviseltek Bizottsága – 226
Amerikai Kistőkések Szervezete — 61
Amerikai Lapkiadók Szövetsége (ANPA) – 14, 68, 69, 72, 221
Amerikai Légió – 12, 197, 212, 226, 288
Amerikai Szabadság Liga – 7, 68, 156, 183, 202, 203, 289, 290, 293 kk.
«Amerikai század» – 116
Amerikai Ügyvédek Szövetsége — 15
Amerikai Vasútszövetség – 33
Anaconda – 20 kk., 27
Anderson, Jane – 113
ANPA – lásd Amerikai Lapkiadók Szövetsége
A & P – 249
Arnold, Thurman – 7, 143, 145, 149, 150, 209
Associated Press – 26, 27, 90, 172, 264, 268
Astor-család – 65, 95
Atlantic Monthly – 139
Atlas-tröszt – 110, 132
Augusta Chronicle – 66
Avery, Sewell – 183, 187, 207, 224, 293

Bainbridge, John – 114
Ball, Joseph – 58, 60, 63
Baltimore Sun – 204
Bankers Trust Co. – 66
Bank of America – 252
Barnes, Dr. Harry Elmer – 85
Barton, Bruce – 126
Baruch, Bernard M. – 15, 257
Beard, Charles és Mary – 84
Belgrano, Frank N. – 213
Bell, William Brown – 183
Bendix Aviation – 274
Berge, Wendell – 167, 209
Beruházási Bankok Szövetsége – 14, 170
Bess, Démaree – 125
Bethlehem Steel Co. – 47, 148, 250, 279
Bilbo, Theodore – 42
Black, Hugo – 198, 204, 293
Blankenhorn, Heber – 206
Blatnik, John – 62
Bok, Curtis – 185
Boston Herald – 66, 151
Boston Transcript – 267
Boston Traveler – 66
Bower, Claude – 180
Boyer, Richard O. – 125
Brady, Prof. Robert A. – 209, 251
Bridges, Styles – 42, 42, 233
Bristol, Henry F. – 106

Brooklyn Tablet – 223
Brooks, C. Wayland – 42
Broun, Heywood – 92, 95
Browder, Earl – 110
Brown Bros., Harriman & Co. — 65, 80, 213
Brown, Clarence – 60
Brown, Donaldson – 185, 188, 207, 294
Brown, Lawrence – 264
Bruce, H. E. – 24
Buchman, Dr. Frank ; buchmanizmus – 202, 217, 218 kk.
Buehrer, E. T. – 217
Buffalói lapok – 39
Bullitt, William C. – 118, 119
Burke, Edward – 214
Burnham, James – 116, 242
Burton, H. Ralph – 199
Bush, Dr. Vannevar – 244, 245
Bushfield, Harlan – 188, 191, 233
Business Week – 68, 243
Butler, Smedley – 86, 209 kk., 229, 287 kk, 291
Byrd, Harry – 42, 58

Capone, Al – 135
Carlson, John Roy – 197
Carothers, Dr. Neil – 207
Case, Francis – 7, 55, 58, 188, 192, 193, 233
Casey, K. K. V. – 154, 161, 164
Chafee, Zechariah – 235
Chandler, Harry – 219
Chase National Bank – 66, 104, 180, 206, 252
Chicago Daily News – 66, 88, 147, 183
Chicago Herald-American – 147, 266
Chicago Journal – 66
Chicago Sun – 134, 148, 225, 238
Chicago Times – 147
Chicago Tribune – 40, 42, 134, 147, 191, 266
Childs, Marquis – 61
Christian Science Monitor – 148, 199
Chrysler vállalat – 148, 279
Chrysler, Walter – 294
Churchill, Winston – 118
Churchman, The – 218
CIO – 17, 62, 126, 149, 215, 221, 238
Cio News – 100
Clark, Fred G. – 221
Clark, John M. – 235
Clark, Robert Sterling – 211, 289, 291
Clayton, W. L. – 207, 294
Cleveland Plain Dealer – 264
Close, Upton – 223, 224, 225, 227
Coffee, John M. – 146, 156
Colgate, S. Bayard – 274, 280
Collier's – 67, 72, 76, 94, 130 kk, 139, 235
Columbiaiak – 197, 228
Connally, Tom – 149, 200
Coolidge, Calvin – 256
Copley, Ira C. – 184, 190
Cortesi-család – 90
Cosmopolitan – 67, 111 kk.
Coudert, Frederic R. – 207
Coughlin, Charles E. – 199, 200, 202, 226, 299
Cowles, Gardner – 115, 137
Cox, E. – 151
Crawford, Kenneth – 71
Crowell kiadóvállalat – 70, 76, 93, 94
Cudahy, John – 116
Curran, Edward Lodge – 222
Curtis-kiadóvállalat – 54, 68, 70, 76, 270, 275
Curtiss-Wright – 152

Daily Mail – 90
Daily Worker – 29, 266
Davis, Dr. Jerome – 126
Davis, John W. – 194, 207, 210, 247, 257, 290
Davison, Henry P. – 80, 94, 183, 260, 271
DeMille, Cecil B. – 224
Demokrácia Barátai – 225, 227
Dennis, Lawrence – 99, 116, 221, 242
Denver Post – 151, 266
Desvernine, Raoul E. – 205, 220
Dewey, Thomas – 32, 187
Dies-bizottság ; Dies, Martin – 106, 199, 200, 216, 222, 246
Dilling, Elizabeth – 212, 227
Dillon Read & Co. – 170
Dodd, William E. – 118 kk.
Doyle, William – 212
Drug, World – 71
Duffus, Robert L. – 93

Duke-érdekeltségek – 33, 147, 249
duPont, Irénée – 157 kk., 188, 294
duPont, Lammot – 47, 164, 183, 188, 222, 225, 295
duPonték – számos helyen

Eastman, George – 219
Eastman Kodak Co. – 270
Eastman, Max – 100
Ecton, Zales – 28
Eddison Villamossági Intétet – 30
Editor & Publisher – 8, 53, 54, 65, 90, 139, 238
Edson, Peter – 60
Ellis, Kenneth – 228
Előörsök – lásd a Köztársaság Előörsei
Előőrsök Egyesülete 55
Emporia Gazette – 152
Epstein, Henry – 38
Erickson, Leif – 27, 29
Erkölcsi Megújhodás – 217

Fairchild, Lambert – 227
Farish, W. F. – 149
Farm Journal – 68
Federated Press – 29, 54, 224
Fertig, Lawrence – 60
Field, Marshall – 238, 257
Fifield, James W. – 202, 217
Filler, Louis – 65, 75
Firestone, Harvey – 79, 219
Fish, Hamilton – 192, 200
Flynn, John T. – 224, 225
Fogyasztók Szövetsége – 221
Ford – 102, 148, 213, 219, 249
Fortune – 64, 79, 120, 122, 124
Franco – 123, 131, 140, 222, 229
French, Paul Comly – 211, 290
FTC – lásd Állami Kereskedelmi Vizsgálóbizottság
Fuller, J. F. C. – 136
Fuller, Walter D. – 53, 68, 70, 101, 102, 274

Gallup-intézet – 17, 243
Gannett, Frank – 66, 187, 214, 215, 227, 228
Gehman, Dr. Jesse Mercer – 134
General Electric – 33, 47, 250, 275
General Motors – 47, 148, 152, 156, 206, 207, 250, 279
Genfi konferencia – 156 kk.
George, Walter – 42
Giannini, A. P. – 194
Giera (Peter Brenner) – 163 kk.
Gilbert Rodney – 40
Gill, A. Cloyd – 204
Girdler, Thomas – 198, 280, 285
Goldsborough, Laird S. – 122, 123
Good Housekeeping – 67, 71, 104 kk.
Goodrich Co. – 275
Goodyear Tire – 47, 206, 250
Gray, Edward D. – 227
Green, Villiam – 62
Guaranty Trust – 252
Guffey, Joseph – 188
Guggenheim-család – 203
Gurney, Chan – 188 191, 233

Haake, Dr. Alfred P. – 220
Hadden, Briton – 79
Hammond, Ogden H. 229
Haney, Lewis H. – 53
Hapgood, Norman – 200, 201
Harcourt, Brace & Co. – 91
Hargrove, Maron – 134, 135
Harkness-család – 65, 80, 249
Harriman-család – 65
Harriman, E. Roland – 79, 95
Harriman, W. Averell – 95
Harriss, Robert R. – 225, 226
Hart, Merwin K. – 129, 198, 222 kk.
Hartford, John – 249
Hartley, Fred A. – 62
Hatcsillagos Szolgálat – 286
Hawkes, Albert – 42, 57, 296
Hayek, Friedrich – 40
Hayes, Edward A. – 226
Hearst, W. R. – számos helyen
Hill, Lister – 41
Hitler – 84, 116, 117, 122, 140, 153, 154 kk., 162, 163, 196, 197, 200, 203
Hocking, William E. – 235
Hofer & Co. – 35
Hoffman, Clare – 199
Hoke, Henry – 199
Holifield, Chet – 186
Hook, Charles R. – 279, 285
Hoover, Herbert – 32, 154 kk., 219
Howard, Roy – 9, 113, 170, 200, 205, 226, 248

Howe, Quincey – 123, 137, 138, 140
Huberman, Leo – 131
Hughes, Charles Evans – 75, 181
Hutchins, Robert – 234, 235
Hutton, E. F. – 60, 206, 227, 296

Ickes, L. Harold – 235
I. G. Farben – 154, 155, 163, 166 kk.
Imperial Chemical Industries – 154, 166
Industrial News Review – 34
In Fact – 98, 99, 108, 129, 134, 155, 172, 187, 188, 193, 214, 224, 238
Ingersoll, Ralph – 123
Ingles, William – 63
International Harvester Co. – 47, 249 250
International News Service – 113, 172, 264
International Power & Paper Co. – 66
Irving Trust Co. – 47, 250
Iserman, Theodore R. – 63

Jackson, Robert H. – 54, 129, 200
Jacoby, Annalee – 120
Jefferson, Thomas – 234
Jones, Mark – 63

Kaltenborn, Hans von – 221
Karikatúristák – 48
Kelly, John Eoghan – 222
Kelly, Ray – 226
Kémkedés, ipari – 274 kk.
Kent, A. Atwater – 204, 296
Kereskedelmi Kamara Egyesült Államoké – 14, 16, 33, 42, 43, 45, 52, 173, 196, 280
Kereskedelmi Kamara New York államé – 33, 37, 259 kk.
Keresztény Front – 200, 222
Keresztesek – 68, 187, 199, 221, 293 kk.
Khaki-ingesek – 197, 214
Kilgore, Hartley – 167, 168
King, Jerome – 129
King, Wilford I. – 56, 214
Kiwanis – 57
Knickerbocker Press – – 66
Knight, John S. – 170, 271, 272
Knudsen, William S. – 207, 296
Köztársaság Előőrsei – 68, 156, 185, 187, 198, 199, 201, 203, 294 kk.
Kress, J. H. – 250
Krivitsky, Walter – 127, 128
Kuhn, Loeb & Co. – 170, 175, 177
Ku Klux Klan – 42, 200, 204, 215, 216

Labor – 56, 108, 127, 172, 215
Ladies' Home Journal – 67, 70, 71, 101
La Follette – 6, 14, 33, 34, 37, 46, 104, 208, 259, 283, 284
Lambert Pharmacal Co. – 72, 106, 280, 285
Lamont, Corliss – 90
Lamont, Thomas W. – 36, 37, 76 kk., 140, 214, 259 kk.
Langer, William – 33, 36, 252
Larsen, Roy – 70
Laswell, Harold D. – 235
Lauterbach, Richard – 120
Lawrence, David – 41, 57, 61, 72
Lee, Ivy – 169
Lehman, Herbert – 165
Lewis, John L. – 33, 39, 110
Lewis, Fulton – 49, 221
Lewistown Democrat-News – 30
Liberty – 132 kk.
Life – 60, 80, 115, 116, 242
Lilienthal, David – 233
Lincoln, Abraham – 5, 239, 247
Lincoln, Alexander – 203
Lindbergh, Charles A. – 129, 239, 256
Lippmann, Walter – 95 kk., 121
Lloyd, Demarest – 207
Lockett, A. K. – 65, 95 kk.
Long, Huey – 202
Look – 115, 136, 137
Los Angeles Examiner – 53, 266
Los Angeles Times – 219
Louisville Courier-Journal – 264
Luce, Henry R. – 70, 79, 115, 118, 124, 140, 242, 243
Lund, Robert – 106, 207, 224, 279, 280, 285
Lynch, David – 10
Lyons, Eugene – 112, 113, 129

MacArthur, Douglas – 212, 289
Macdonald, Dwight – 140
Macfadden, Bernard – 132
MacGuire, Gerald G. – 211, 288, 291, 292
MacLeish, Archibald – 235
MacNider, Hanford – 212, 289
Marcantonio, Vito – 146
Marcosson, Isaac – 89, 90
Mather, Kirtley – 244
Matthews, J. B. – 106
McCall's – 68, 103
McCann-Erickson – 149, 151
McClure, Samuel S. – 214, 215
McCormack-Dickstein bizottság – 86, 209 kk., 288, 291
McCormick, R. R. – 189, 200, 224, 225, 272
McFee, William – 128, 129
McGowan, Lord H. – 164
McKellar, Kenneth – 42, 233
«M-Day» – 91
Mellett, Lowell – 188, 193
Mellonék – számos helyen
Merriam, Charles E. – 235
Merz, Charles – 121
Micui – 155, 156
Millis, Walter – 77, 83, 84, 91
Mohawk-Hudson Power Co. – 66
Montana – 20 kk.
Morgan & Co., J. P. – számos helyen
Morgan, Jerry – 63
Morgan, Junius S. – 183, 260
Morgan, Stanley & Co. – 169
Moseley, Van Horn – 129, 198
Muir, Malcolm – 68, 70, 95
Mundt, Karl – 188, 192, 233
Murphy, Grayson M. P. – 207, 211, 288
Murray, Philip – 17, 62, 98, 195
Murray, J. E. – 20 kk., 33, 41, 42, 172, 174
Muse, Vance – 204
Mussolini – 48, 84, 88, 116, 122, 136, 140, 197
MVA (Missouri Valley Authority) – 25, 28

NAM (gyáriparosok országos szövetsége) – számos helyen
Nashville Banner – 221
Nation, The – 10, 42, 94, 101, 137, 151, 222
National City Bank – 252
Nation's Business, The – 70
NCPAC – lásd Polgárok Országos Politikai Akcióbizottsága
NELA – 67
Nemzeti Ipari Tanács – 14
Nemzeti Katolikus Népjóléti Konferencia – 12, 244
New Deal – számos helyen
New Republic, The – 85, 120, 121, 137, 192, 205, 264
Newsweek – 68, 95, 135, 136, 138
New York Daily News – 45, 147
New York Evening Post – 90
New York Herald Tribune – számos helyen
New York Journal-American – 83
New York Post – számos helyen
New York Sun – 40, 93, 151
New York Times – számos helyen
New York World – 180
New York World-Telegram – 40, 41, 147, 151, 266
Neylan, John F. – 184

Niagara villamossági – 38, 39
Niagara Hudson – 34, 36
Niebuhr, Reinhold – 235
Norris, George – 43, 252 kk.
NPA (magazinkiadók szövetsége) – 68, 69, 71, 73, 102
Nye – 83, 92, 154, 200
Nye-Vandenberg bizottság – 15, 81, 85, 143, 265

O'Daniel – 42, 228
Odlum, Floyd – 132
O'Mahoney – 11, 149
Országos Biztonsági Liga – 202
Országos Gazdasági Tanács – 206, 222, 227, 295
Országos Matróz Szakszervezet – 128, 199
Oursler, Fulton – 132, 133
Overacker, Louise – 165
Overton, John – 42
Owsley, Alvin – 197

Page, Walter Hines – 81, 262 kk.
Palmer, Paul – 99
Parker, Alton B. – 180, 181
Pathfinder, The – 61, 68, 229
Patman, Wright – 214, 215, 226
Patterson, Joseph Medill – 45, 200, 272
Peale, Dr. Norman Vincent – 214
Pearson, Drew – 188, 193
Pegler, Westbrook – 131, 148, 149, 221, 228
People's Voice – 24, 29
Perkins, Fred – 58
Pettengill, Samuel – 56, 214, 215, 224, 225
Pew-család – számos helyen
Philadelphia Bulletin – 40, 144, 267
Philadelphia Inquirer – 147, 266
Philadelphia Public Ledger – 267, 268, 269
Philadelphia Record – 86, 147, 211, 266, 290
Phillips, Wendell – 245 246, 247
Pitcairn-család – 186, 204, 206, 250, 298
Pittsburgh Plate Glass – 275
Pittsburgh Post-Gazette – 40
Pittsburgh Press – 264
Pius pápa, XII. – 118
PM – számos helyen
Polgárok Országos Politikai Akcióbizottsága – 187, 224
Polgári Jogokat Védő Szövetség – 205
Politikai Akcióbizottság – lásd Polgárok Országos Politikai Akcióbizottsága
Prentis, H. W. – 54, 198, 222
«pressure group» – 12
Proskauer, Jos. M. – 207
Public Ledger – lásd *Philadelphia Public Ledger*

Queeny-család – 186, 273

Raleigh, Ben – 268
Rand, John – 222
Rankin, John – 199, 216, 246, 299
Raskob, John J. – 182, 204, 207, 226, 227, 257, 298
Raushenbush, Stephen – 267
Reader's Digest – 40, 97 kk., 132, 137, 140
Redbook – 68
Redfield, Robert – 235
Reece, B. C. – 28, 60
Regnery, William H. – 226
Reid, Whitelaw – 45
Remington Rand – 275
Republic Steel – 275, 279
Reynolds, R. J. – 250
Richter, Irving – 59
Roach, Hal E. 208
Robb, Arthur – 90
Roberts, Kenneth L. – 90
Robey, Dr. Ralph – 136
Rockefeller-család – számos helyen
Rogge O. John – 99, 116, 209, 223
Roosevelt, Eleanor – 204
Roosevelt, F. D. – számos helyen
Roosevelt, Nicholas – 204, 300
Roosevelt, Theodore – 74, 181, 182
Rucker, Allen – 221
Rumely, Frank A. – 214 227
Ruml, Beardsley – 235
Russell, Richard – 233
Ryerson Edw. L. – 183, 185

Sabath, Adolph – 199
Sajtóviszonyokat Vizsgáló Bizottság – 62, 65, 231, 232, 234 kk.
Salazar – 90, 140
Salvemini, G. – 89
San Francisco Chronicle – 150
Sargent, Porter – 77, 96
Saturday Evening Post – 54, 67, 89, 90, 124 kk., 132, 133, 139, 140
Saturday Review of Literature – 90
Scanlon, Patrick – 223
Schlesinger, Arthur – 235
Scripps—Howard – számos helyen
Sedgwick, Ellery – 139
Segal, Eugene – 224
Selvage, James P. – 277, 282
Shapley, Dr. Harlow – 242
Shipler, Dr. Guy Emery – 218
Shirer, William L. – 100
Shiskin, Boris – 10
Shreveport Times – 40
Shuster, George N. – 235
Simons, Aiken – 15 kk.
Sinclair, Upton – 21, 138, 235

Sloan, Alfred P. – 47, 61, 156, 165, 185, 186, 189, 208, 222, 257, 298
Smith, Alfred – 32, 165, 182, 208, 212
Smith, G. L. K. – 27, 28, 198, 200, 204, 221, 223, 224, 227, 228
Smith, Howard – 59, 200
Snow, John B. – 222
Sokolsky, George E. – 106, 134, 221, 223, 283, 284, 286
Soule, George – 205
Space & Time – 149
Spahr, Dr. Walter E. – 208
Special Conference Committee – 46, 251, 252
Spellmann – 111, 131
Spivak, Lawrence – 99, 129
Springfield Union – 40
Stahlman, James G. – 221
Standard Oil – számos helyen
Stark, Louis – 54, 60
Stars & Stripes – 100
Steele, Walter S. – 199
Stein, Rose – 91
Stern, J. David – 211
Stewart, Kenneth – 137
Stewart, Milton – 65
St. Louis Globe-Democrat – 265
St. Louis Post-Dispatch – 148, 170, 180, 193, 199
Stokes, Thomas L. – 59
Stolberg, Benjamin – 126
Stone, I. F. – 152
Strawn, Silas – 184, 257
Sullivan, Mark – 58, 60, 76, 221
Sulzberger, Arthur – 92, 299
Sunoco – 68
Sun Oil Co. – 275
Survey – 89
Swint, Wendell R. – 160
Szellemi Mozgósítás – 217, 218
Szent Lőrinc folyó – 8, 31 kk., 66, 258 kk.
Szerszámtulajdonosok Szövetsége – 58, 196, 205, 220 kk.

Taft–Hartley-féle törvényjavaslat – 46, 62, 193, 241, 252
Taft, Robert A. – 42, 61, 62
Tampa Tribune – 66
Taylor, W. N. – 164
Taylor, Henry J. – 89, 128, 221
Taylor, Miron C. – 257
Teagle, W. C. – 149, 150
Thomas, Elbert D. – 46, 251
Tide – 97, 114
Time – 27, 64, 79, 120 kk., 135 kk., 150, 151, 210, 270
Truman-bizottság – 142
Truman, Harry S. – 16, 25, 32, 107, 108, 147, 148, 242, 247
Tugwell, Rex – 70, 71
Tulsa Tribune – 40
TVA (Tennessee Valley Authority) – 25, 40

United Press – 57, 113, 135, 147, 172, 205, 264
United States News – 41
U. S. Cartridge Co. – 152
U. S. Rubber Co. – 47, 251
U. S. Steel Corp – 47, 206, 238, 251, 279

Vandenberg, Arthur – 161
Vanderbilt-család – 203
Vick Vegyipari – 72
Viereck, George Sylvester – 132, 193
Villard, O. G. – 21, 23
Von Wiegand, Carl – 117

Wagner-törvény – számos helyen
Wallace, DeWitt – 98, 99, 138
Wallace, Henry A. – 72, 192, 195, 242, 248
Wall Street Journal – 40, 191
Ward, Paul – 182
Warner, William B. – 68, 70, 103, 274, 280
Washington Evening Star – 151
Washington Herald – 267
Washington Post – 266
Wason, Robert – 227
Watts, Richard – 120
Weir, Ernest T. – 183, 185, 198, 207, 225, 226, 273, 299
Westinghouse Electric – 47, 251, 279
Weston, Ch. K. – 266
Wheeler, Burton K. – 42, 200..
Wherry, Kenneth S. – 42
White, William Allen – 96, 152
White, Theodore A. – 121

Whitney, A. F. – 62
Wiggin, Albert H. – 66
Williams, Aubrey – 239
Williams, Whiting – 221
Williams Wythe – 267
Willkie, Wendell – 185
Wilson, Woodrow – 81, 265
Winchell, Walter – 136, 215
Winrod, Gerald B. – 217
Witness, The – 218
Wohlfort, Robert – 46
Wolfe, Humbert – 138
Woman's Home Companion – 72, 102
Wood, Robert E. – 224 kk.
Woodward, William – 84

Young, Owen D. – 66
Young & Rubicam – 106

Zellers, John A. – 227
Zsidó Frontharcosok – 218, 219

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

NAGYHATALMAK

1. Amerika ellenségei 5
2. Hatalom, sajtó és politika 19
3. J. P. Morgan megállítja a Szent Lőrinc-folyót 31
4. NAM-sajtó-kongresszus 44

MÁSODIK RÉSZ

NAGY MAGAZINOK

5. A magazinsajtó 64
6. A Morgan-ház és a magazinok 74
7. Morgan-birodalom és Luce-birodalom 79
8. A Morgan-birodalom sajtókapcsolatai 88
9. A hét nagy havi magazin 97
10. A hét nagy heti magazin 115

HARMADIK RÉSZ

A NAGYTŐKE

11. A nagytőke a háborúban 142
12. DuPont, Hoover és Hitler 154
13. A piramis csúcsa 169
14. Ki vásárolja meg a választásokat? 180

NEGYEDIK RÉSZ

A NAGY REAKCIÓ

15. A nagytőkések 195
16. A nagytőke szervezetei 209
17. Az általános jólét azatomkorszakban 230

FÜGGELÉKEK

1. Amerika 13 leghatalmasabb családja 249
2. Az amerikai ipar 12 fővezére 250
3. A nyolc nagybank hatalma 252
4. Negyvenöt társaság, amelynek 1.000,000.000 dollárnál nagyobb vagyona van 255
5. Ismert nevek Morganék kegyeltjeinek listáján 256
6. J. P. Morgan & Co. és a Szent Lőrinc-terv 258
7. J. P. Morgan & Co. és az erőműtelepek 259
8. A Page-féle távirat 262
9. Wilson elnök az első világháború okairól 265
10. Amerika legrosszabb napilapjai 265
11. DuPont befolyása az amerikai sajtóra 266
12. A napisajtó ellenőrzi a legtöbb rádióállomást 269
13. A Curtis kiadóvállalat és vagyona 270
14. A Time tulajdonosai 270
15. A sajtótrösztök 271
16. A NAM vezetői 273
17. Ipari kémkedés 274
18. A NAM és a sajtó kapcsolatai 276
19. A NAM 278
20. Az első amerikai fasiszta összeesküvés 287
21. Hivatalos jelentés a fasiszta összeesküvésről 291
22. Kik pénzelik az amerikai reakciót és fasizmust? 293
23. A hadügyminisztérium a fasizmusról 299

Mutató 311